

27.a 6

31

808

27.a 6

Bibliotheca Universitaria
CANADA
Folio A
Folios 31
L. 270

P. rosa

n. 9649

DE LIPSII LATINI-
tate (ut ipsi met antiquarii antiqua-
rium Lipsii stylum indigitant)

HENR. STE-
PHANI, rariensis: nec Lipsiomimi, ^{Auth.}
nec Lipsiomomi, nec Lipsicolacis: ^{Lamr.}
multoque minus Lipsiomastigis.

Opus cum expurgatione permissum.
Libertas volo sit Latinitatis
Sed licentia nolo detur illi.

Hic multa non vulgaria vulgi literatorum lin-
guis de Latinitate illa antiquaria tantum-
non digladiantibus opponuntur,

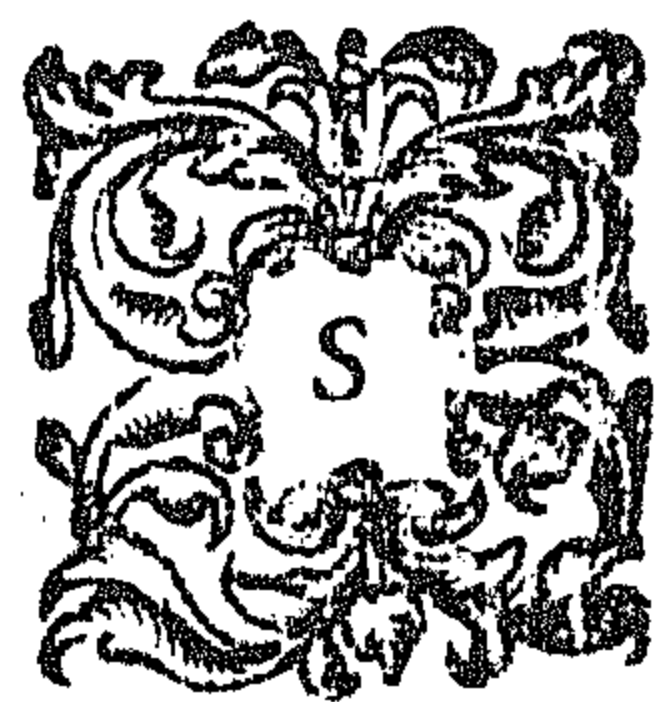
Molestia huius litis est sermonibus
simpliciter multis, auferunt qui tedium,
Et liticulas tibi ad alias qui conferunt.

FRANCFORDII, ANNO M. C. XCV.
CVM PRIVIL. CAES. MAIEST.
IN DACENN.

Ex commissione Officii Inquisitionis
Sicilicet concessus est ad imprimendum
Invidiam Copurgatorum. Panasp. Anno 1707.

3
ILLVSTRISS. PRIN-
CIP I AC DOMINO
D. MAVRITIO,
HASSIÆ LANDGRA-
uio, Comiti in Catzenelnbo-
gen, Dietz, Ziegenhain,
& Nidda, &c.

I CÆTERIS in rebus,
iis etiam quæ non ma-
gni sunt momenti, id
quod rite ac legitime
fit, ei quod secus, merito solet ante-
poni: ad decorum pertinere faten-
dum est vt itidem pura & legitima,
& suis cancellis circumscripta Lati-
nitas, ei quæ exlex vult vagari, ante-
feratur. Atque adeo hanc licentiam
contra bonos mores quodammo-
do esse crediderim: quoniam ma-

lum alius cuiuspiam licentiæ exemplum præbere potest. Hinc factum esse opinor vt AVgusto (nec ei inter Cæsares soli) antiquarii valde displicuerint. Quum autem vix vllum ab eo tempore seculum plures hoc linguæ morbo (quidni enim de magna eorum parte qui hodie sermone antiquario vtuntur, ita loquar?) laborantes tulerit: eo magis huic seculo necessariam esse medicinam nemo negauerit. AVgusti quidem certe seculo etiamsi valde odiosum cum aliis plerisque, tum vero ipsi etiam AVgusto erant antiquarii, minime tamen, vt nunc, periculosi literarum studiosæ iuuentuti esse poterant. Hæc enim iuuetus exemplum sermonis domestici exemplo antiquarii sermonis, (præsertim quûdmi etiam exhibitari & explaudi non-

nonnunquam videret) opponebat: atque hoc modo ab illius imitatione deterrebat, aut etiam abstrahatur. Quod si forte tamen contingeret aliquando vt iuuenis quispiam, nouitatis illecebris (vt fit) incatus, aliquid antiquarium sermoni suo infarciret, tunc aut pater, aut, eo absente, mater, vel matertera, vel auia, primùm illud sermonis genus risu excipiens, deinde aurem vellēs, ad castigatum, vsitatum, minimèq; nouitati antiquariæ inhiantem sermonem reuocabat.

Cur autem morbi, de quo agitur, medicinam nunc quærere conatus sim, hæc in causa fuerūt. Cum alibi, tum etiam in diuersis Germaniæ locis, sed potissimum Ratisbonæ, in nouissimo cōuentu ordinum sacri Romani imperii, mihi conti-

git ut a plurimis & nominatim ab
 iis qui tuæ Celsitudinis nomine le-
 gatione ibi fungebantur, viris certe
 quouis modo lectissimis, rogarer, ut
 meam de Latinitate antiquariorum,
 (quæ vulgo Latinitas Lipsii, aut Li-
 psii stylus, vocatur) sententiam in
 publicum proferrem. Quamuis au-
 tem alii iam, magnæ autoritatis, &
 inter hos, nonnulli etiam magnæ
 dignitatis viri, idem a me conten-
 dissent: non parum tamen ponderis
 ad me impellendum, tandemque
 perpellendum, verba tuorum lega-
 torum habuerunt.

Iam vero, quum meam de anti-
 quariis (præsertimque de magna
 eorum parte) sententiam aperire
 nõ possem, quin eos linguæ morbo
 laborare mihi videri dicerẽ, simulq;
 de inueniẽda medicina cogitarem:
 (quum

(quum Asclepiadei omnes non modo
 de medicina sed de morbo etiam
 ipso tacuerint) historiæ cuiusdam
 recordatio fecit ut eam visus mihi
 fuerim inuenisse. Venit enim in
 mentem, eorum qui, quum vellent
 iuventutem ab ebrietate deterrere,
 & facere ut eam cane peius & angue
 odisset, ebrium quempiam specta-
 culo illis esse volebant, modis omni-
 bus ridiculum se præbentem: quum
 eorum quæ in hominis ebrii siue fa-
 ctis siue dictis rideri solent, nihil re-
 liquum faceret. Ac imitari hoc vo-
 lens, antiquarium quendam nomi-
 ne Kænophilum ad hanc palestram
 aduocaui, e suo antiquarii sermonis
 penitissimo penu talia quædam suæ
 kænophilix consentanea kænolo-
 gemata (siue tales quasdam kænor-
 rhemosynas) interdum depromen-

tē, vt quibuslibet acroamatis aptiora risum ad mouēdum esse possent. Quid dico? tā ridicula, aut, vt Plautinē loquar, tam ridicularia, (licet ex serio loquentis antiquarii ore exballistata) vt vel Heraclitum ipsum ad quandam petulantis splenis cachinnationem adigere valerēt. Neque tamē est quod putet quisquam me in illa nouantiqua audaciloquentia commemoranda rem exaggerare, magisque eius quam ago causae quam veritatis rationem habere. Et vero alia e quorundam antiquariorum vel ore vel calamo prodeunt quotidie, quae quū eiusdem omnino farinae sint, fidem illis facere queūt.

Hic fortasse interloquetur & obloquetur ista quispiā, Esto, ea quam excogitasti ratione illū linguæ morbum a iuuenibus plurimis posse auer-

ti,

ti, & caueri ne per contagionem in illos serpat: quid? annon de sanandis senibus pariter ac iuuenibus antiquariis cogitandum erat? itane vis illos pro depositis habere? Quin illis etiam antiquariis consulendum sit haud nego: sed peritiorē medicum, qui inueterato (quorundam praesertim) ac contumaci, peruiicaci, pertinaci morbo medeatur, querendum esse fateor. Ideoque & cæteros, qui quum & ipsi nō sub antiquario sermone sed sub legitima Latinitate semper meruerint, nūc de illa bene mereri cupiūt, obsecro & obtestor vt miseris illis antiquariis ita mederi mecum conētur, vt sanati ad imperium illius a qua defecerunt reginae, cuique diu recalcitrarunt & recalcitrare pergunt, sponte reuertantur. Atque vt in eandem sanādi eos

curam incubuisse credi possint, edito quisque ea de re opusculo fidem faciat: nec vllus sit qui interim suum in illis elleborum non experiatur: vel, si potius existimandi sunt esse fascinati, nullus sit qui omnes exfascinandi artes animo non volutet: Ad me quidem certe quod attinet, si verum est illud, - *in magnis & voluisse sat est*, mihi videor multo posse iustius dicere, *In magnis aliquem aliis præiuisse sat est*.

Cæterum non indignum fuisse hunc librum qui maximo cuiuspiam principi dicaretur, ex eo possim euincere, quod AVgusto Cæsari re aliquis facturus fuerit gratissimam, librum a se aduersus illius seculi antiquarios scriptum ipsi offerendo: ut ex iis quæ de eius contemptu antiquariæ gentis legimus, coniecere est.

est. Quinetiam Iulio Cæsari rem a maximi principis dignitate minime visam esse alienam, eam quæ poneretur in iis quæ ad illustrationem suæ linguæ Latine pertinerent, operam, eius de analogia libri ostentabant. Ut de Claudio Cæsare taceam, qui publici circa orthographiam quoque commodi curam gerens, quandam Æolicam ei literam adiecit. Atque, ut ad nostrum seculum veniam, noster Gallie rex Henricus III, elegantia sermonis sui studiosus (aliquot præsertim ante obitum annis: quo tempore plura regia quam multi credunt, habebat) haud infelici & inutili studio, fuit. In eo enim tandem excelluit: & ita quidem ut non minus castigatum quam ornatum esse cuperet. Quinetiam tam diligens styli quorundam obseruator

erat, vt quum de quodam libro Gallice a me scripto, sed nomen meum haud præferente, interrogasset annon eius autor essem: ac respondissem, me hoc ipsi facturum, quamuis nulli ex aulicis fateri voluissem: illa mea verba his exceperit, *Bene tibi hac confessione consulisti. nam te iam mihi stylus tuus prodiderat.* Tantus etiam sermonis Gallici æstimator erat, vt tandem librum de præcellentia sermonis huius, (in quo aliquantum aduersus Hispanos, multum vero aduersus Italos digladiandum erat) componere mihi imperauerit: & ita ergo diocetes fuerit, vt intra breue tēporis spatium non solum compositum sed excusum etiam afferre ad illum oportuerit. Quamuis autem nunc multo maius meis humeris onus imposuisse videri possim,

sim, de Latina lingua, mihi peregrina, non de vernacula, scribens: & ita quidem vt nō vulgaria, sed (magna ex parte) recondita, tractanda fuerint: non tamen omnino impares oneri tanto meos humeros fuisse, iudicabunt fortasse nonnulli ex iis quorū linguam antiquarius sermo haud fascinauerit.

Sed ab hoc sermone ad alium transeundum est, qui veluti appendix erit illius quo ostendi, non indignum fuisse hunc librum qui maximo alicui principi, & quidē literato, dicaretur. Illud enim ostēdisse haud satis est: addere oportet cur ei optabile fuerit, in tuas potissimum manus venire. Duas igitur rationes afferam: quarum prior est, quod de eo optimè, si alius quisquam princeps, potes iudicare: posterior, quod anti-

quarios a te non minori fastidio, quam a Iulio Cæsare, sperni, clamet tua Latinitas, dum nihil ex antiquariorum apothecis petitum admittere dignatur. Vnde etiam factum est vt quum primum de nuncupando tibi hoc opusculo cogitare cœpi, illustrissime princeps, hæc mecum (vtpote tuę in sermone Latino non minus promptæ quam disertæ linguæ memor) loquutus sim, *Itane illius etiam principis digna laude non erit Latinitas, quod antiquaria dici non possit? Itane isti antiquarii ipsos etiam principes antiquariari volunt?* (vtor enim mei Kænophili & quorundam aliorū antiquariorū verbo) *O antiquetur potius antiquaria Latinitas, quam propter illam iaceat & sordescat ea quæ cum Roma florente florebat.*

Alia

Alia mihi multa dicenda essent, illustrissime princeps: quorum nonnulla ex opere ipso, nonnulla ex priore ad lectorem epistola (si tantum temporis huius opusculi lectioni tribuere & licebit & libebit) petere poteris. Verum epigrāma quoddam ad illos antiquarios a me scriptum, haud aliis lectoribus tecum esse commune, sed tibi proprium, volui. In priore eius parte, ad conciliandam mihi attentionē, tanquam ab antiquariorum sermone nō semper abhorrenti, ne verbo quidem *boinari* (præsertim quum eorum quibusdam sit in deliciis) abstinendum censui. Rogo igitur vt audire libeat quid ego, apud antiquarios si nō antiquarium, saltem antiquariolum agens, dicam de discrimine quod inter eorum est Latinitatem,

& eam, quam legitimam solum appellare.

O, volupe quibus est omnia antiquariè

Fari, rogatis conditio cur vestra sit Peior, Latine utrisque quum loqui libet?

Expectorare volo vacuis auribus:
(Sed ne sit ullus qui bouinetur mihi)

Latinitatis haud iter nobis idem:
Incedimus nos nanque regia via,
Placere calles devii vobis solent.

HENRICVS STEPHANVS

LECTORI

S. D.

SI istam antiquariorum sectam, quæ multis iam in locis (præsertimque tamen in una gente, cuius nomini parere decreui) radices egit, ac quotidie incrementa capit, vocabulo si non barbaro, saltè semibarbaro, appellare ligam antiquariorum liceret: dicerem, nihil esse mihi optabilius, quàm ut quod ligæ Gallia mea, & nominatim meæ Lutetia, accidisse videmus, id alteri ligæ illi accideret.

~~Handwritten musical notation on page 18, consisting of approximately 20 staves of music with various notes and clefs.~~

~~Handwritten musical notation on page 19, consisting of approximately 20 staves of music with various notes and clefs.~~

[REDACTED]

Sed meo isti bene monenti consilio obsequutura sit necne illa antiquariorū peruicax, pertinax, cōtumax, refractaria secta, incertum est: interim vero, quum pro mei ingenii iudiciiue viriculis, florentis Romæ Latinitati, quæ vera & legitima eloquii Latini regina est,

est, suppetias ferre vellem, nihilque antiquius haberem, quam antiquarios antiquare, (eosque præsertim qui minorum sunt gentium) hanc palastram institui: non sine multorum etiam, quorum in præcedente epistola mentionem facio, rogatu. In hac palæstra duos committo: unum, nomine Kænophilum, siue Philokænum, (id est, Nouitatis in sermone amatorem) reginæ illi infensissimum, ac eius hostem acerrimum: alterum, nomine Misokænū (id est, Nouitatis osorem) illius reginæ amantissimū, studiosissimū, obseruatissimum. Quum autem uterque nomē ex re habeat, sicut Kænophilus subinde peccat nouitatis amore nimio: (siue nouus sermo sit, reuocando in vsum ea quæ non tantum antiqua, sed obsoleta quoque sunt: siue ex eo nouus, quod e scriptoribus sumptus sit, qui, si eorū seculū cum aliorum

seculo conferatur, noui dici possunt) ita
 vicissim Misokænus, nimio nouitatis
 odio. Atque ut ille suo nouitatis studio
 plurima aduersus eam reginã præ con-
 temptu audet: ita hic interdum, præ
 nimia quam illi præstat reuerentia,
 circa nouitatē iuta etiam omnia timet.
 Ita fit ut interdum ipse non tam pro pa-
 læstrita me gesserim aduersus Kæno-
 philum, licet communem aduersarium,
 quam Palemonis, cuiusdam præsidis
 palæstræ, officio functus sim. Sed quid
 opus est pluribus? ex eo quod sequitur
 carmine, res tota tibi patebit: simulque
 cogitandum relinquetur, an aliud quam
 quod propono temperamentum inter
 unius nimium nouitatis amorem &
 alterius nimium odium, inueniri possit.

QV I D fiet istis adeo dissidenti-
 bus?

Quē finē habebit ista velitatio?

Quem

Quem finem habebit ista digladi-
 tio?

Nouitatis vnus cupidus antiquarię,
 Atque nouitatis alterius haud est
 minus:

Nouitatis alter penitus omnis osor
 est:

Olet male illi, prorsus éstque puti-
 dum

(Ceu virus aliquod) olet quod hęc
 pauxillulum.

KÆNOPHILVS inde siue PHILO-
 KÆNVS est

Aptissimo vnus nominatus nomi-
 ne:

At MISOKÆNVS siue KÆNOMI-
 SVS est

Vocatus alter, nomine haud apto
 minus.

Natura fiet (esse nam nondū puto)

Vtriq; quod erat ante cōsuetudinis:

Nj præuenire dabitur hoc tantum
malum.

Sed quo remedio præuenire sit po-
te?

Vllius est si remedij capax malum,
Haud aliud isto dixerit quisquam,
vt reor:

Qui Philokænus, Semimisokænus,
is,

Et esse Semiphilokænus vt queat

Qui Misokænus purus & putus
fuit.

*Addam aliud multo breuius car-
men: unde meam de Latinitate senten-
tiam sub eorūdem palæstritarum men-
tione perspicias.*

Latinitati sit aliqua libertas velim,
Licentiam illi ne utiquam concesserim.

Kænophilus hac vtitur, in hac sibi
placet,

Non

Non audet vti Misokænus altera.

Ne par tamen peccare peccatum
puta.

Veniam meretur Misokænus, haud
item

Veniã mereri Kænophilus creditur.

*Cæterum axioma, quod cōplectun-
tur duo primi huius carminis versus,
non dubito quin omnes legitima Lati-
nitatis legitimam saltem cognitionem
adepti, non probaturi solum sed utroq;
pollice sint laudaturi. Id ego antea his-
ce duobus phaleuciis comprehēderam,
Libertas volo sit Latinitati,
Sed licentia nolo detur illi.*

*Elige e duobus istis distichis utrum
males: optionem tibi do. Sed aut valde
fallor, aut scio utrum males. Vale.*

EIDEM LECTORI.

QUUM iam, lector, de tibi valedicendo, teque dimittendo, cogitassem, immo, quum iam, tanquam te eo ipso temporis puncto dimissurus, valedixissem: aliquid Epimetheo, non Prometheo, conueniens, mihi vsuuenisse comperi: quum id quod ante mens suggestisse debuerat, non nisi post suggesterit. Sed multis hoc quotidie vsuuenire nescius non es, fortasse etiam mali eiusdem tibi conscius. Eoque magis in spem venia a te impetranda venio.

Sed quidnam illud est (rogas) ad quod tibi suggerendum me nimis lente festinauit? Mihi excusatione apud te opus esse, quod meo promisso de edendis historicis celeberrimis, Polybio & Diodoro, necnon de meis in Thucydidem & Xenophontem nouis lucubrationibus,

bus, tibi non satisfacio. Dices enim (ut auguror) bene quidem interea esse a me collocata operam in scriptione huius libri, sicut & in aliorum quorundam: sed non debere tamen huiusmodi scriptionibus ita immorari, ut tamdiu illa tanti momenti opera remorentur. Hae enim, aut talia, quum te mihi merito obiecturum esse sciam, & me de promissis illis non minus quam de debitis, teneri fatear: saltem excusam me necesse est, atque ita verbis tibi satisfaciam, (siquid satisfactionis subesse his dicendum est) donec satisfacere re ipsa detur.

Audi me igitur, quaeso, ad singula quae proposita fuerunt, ordine respondentem. Ad Polybium quod attinet, iam inchoata fuit eius editio: sed ob quandam, cuius spes facta est, accessionem ad ea eius scripta quae haecenus prodierunt, fuit intermissa. Diodorum

Siculum (qui & antea ex mea officina prodiit) quum viderem longe aliam quam quæ vulgo in manibus versatur interpretationem Latinam postulare: quendam oravi ut interpretis officio fungi huic scriptori vellet. Et quidem ita oravi ut exorauerim.

Ad Thucydidem vero & Xenophontem ut veniam, tantum abest ut non sim in meo de iuuentutis eorum lectoribus proposito pertinax, (nam & in bonam hoc vocabulum partem accipi, in mea de illa antiquaria Latinitate palestra, aduersus Accium & Nonium, probavi) ut ab eo quo id me facturum promisi tempore, promptior voluntas fuerit. Sed iam factæ promptiori voluntati stimulū addidit quæ nuper prodiit Thucydidis & Xenophontis editio, utraque lectoribus fucum, utraq; mihi furem faciens. Nisi quis furtum esse

esse negare potest, aut etiam plagium, literariū alicuius laborē furari. Maius tamē furtum ne esset, illud meæ procrastinationis malum (ut aliquid boni interdum ex aliquo malo nascitur) obstisse comperi: ideoque mihi de mea illa procrastinatione sū gratulatus. Si enim promissas illas tum meas tum aliorum lucubrationes edidissem, non minus in hunc meū laborem & hic & ille trium literarum homo inuasisset, eodemque modo in illis multa sibi non intellecta deprauasset. Verūm & alia de re mihi sum gratulatus: nimirum quod ille Xenophontis interpres Lewnclaius in recognitione suæ interpretationis, cum quo scriptore sibi res esset, minus quā antea cognouerit, ac idiomatis huius scriptoris & sui officij oblitus fuerit: interdūque bonam interpretationē suam mala sua mutauerit. Vnde factū est ut multo

latiorem campum meis in hunc scripto-
rem lucubrationibus aperuerit. Quid
lector? nonne hæc ambæ *ὑπετέλειαι*, mi-
ra quidem certe, tibi quoque gratulan-
di mihi materiem præbebunt?

Quum tamen nõ hac de causa (quis
enim præuidere illa potuisset?) fuerim
illius mei promissi *ὑπερήμερος*, ideoq; illa,
tanquã mihi patrocinantia, in medium
afferre nolim: rogo ut ea quæ ad me ex-
cusandum attuli, pondere carere apud
te nolis. Ea tamẽ conditione, ut, quæ in
illos scriptores (fauente Deo opt. max.)
præstabo, materiem tibi præbeãt dicen-
di, & quidẽ nõ semel dicendi, Grande
moræ pretium. Vale. Francfordij,
Anno 1595, Aprilis 12.

E
DE LIPSII LATI-

nitate (vt plerique Latinum Lipsij
stylum appellant)

PALÆSTRA PRIMA

HENR. STEPHANI,

*neque Lipsiomimi, neque Lipsiomomi, neque
Lipsicolacis: multoque minus
Lipsiomastigis.*

In hac PALÆSTRA multa non vulgaria
vulgi literatorum linguis de ea digla-
diantibus opponuntur.

PALÆSTRÆ I. PRÆLVDIVM.

Palæstritæ tres,

CORONELLVS, KÆNOPHILVS,

MISOKÆNVS.

CORONELLVS. Papæ,
papæax, tam mane! Quod
genus hoc hominû? KÆ-
NOPHILVS. Matutina-
rium hominum genus, & plusquam
matutinarium. Magisne tibi vesperti-
narium hominum genus placeret?
COR. Audiui sæpe qui se matutinos

A

aut vespertinos aliquò aduenisse dice-
rent: at verò qui matutinos, aut ve-
spertinos, me audisse non memini.
KÆN. Ac nos pariter illo, non hoc,
modo loqueremur: sed matutinum,
aut vespertinum hominum genus nos
esse, haudquaquam diceremus. COR.
Cuiusnam hominũ generis (nec enim
satis est, matutinum appellare) par-
tem vos esse arbitrer, qui tam matutini
estis compellatores? KÆNOPH. Scio
te vocem Interpellatores in pectore
habuisse, antequam vocem Compel-
latores in ore habueris. Nam interhæ-
sististi. COR. Quàm curiosus es obser-
uator, Kænophile, nam vox quam au-
dio, Kænophilum sonat. KÆN. Homi-
nem igitur sonat, contrà quàm illa Vir-
giliana. Sed sic cine curiosus observa-
tor audio à te, Coronelle? COR. Au-
dis: ac, si maui, audies *πειεργος* obser-
uator. KÆN. Mallem, *παρέργος*, quàm *πει-
ειργος*, illud à me obseruatum diceres.
Non enim libens audio quod male so-
nat. COR. Sic fit: dum quis dicit quod
vult, audit quod non vult. KÆN. Itane
aliquid

aliquid vallum meorum dentium sub-
terfugit, quod tacendum potius fue-
rat? COR. Non solùm quod tacendũ,
sed quod ne cogitandum quidem fue-
rat. Et verò iudicem te constituo: si
modò apud te perpendere velis, quãta
existimationem meam labe & macula
adspergas, quum me aliud in pectore,
aliud in ore habere ais. Si enim dignus
sum qui hominib⁹ haud bona fide, quę
mens volutat, expectorantibus annu-
merer, eadem opera in eorum albo
ponar licet, quos Homericus Achilles
ad Orci portas amandat: amandare
quidem certè velle videtur, quum se id
hominum genus, non minus quàm il-
las Orci portas, perosum esse dicat. Nã
(si fortè oblitus es) ita ille,

Ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνῳ ὁμῶς αἰδέομαι Πύλῃσιν,

Ὅς χ' ἔτερον μὲν καύδει ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ βάζει.

Quos duos versus varijs olim modis
verri: sed de fidelitate memorię dubito.
Decem saltem interpretationis modos
mihi suggerit: quos tibi, nõ vt interpre-
te opus habenti, sed vt Aristarcho cui-
piam, aut Quintilio, proponam. Quas

prima in mentem mihi venit interpre-
tatio, est hæc,

*Orci porta viro mihi non inuisior illo,
Pectore cui clausum est aliud quam pro-
mit ab ore.*

Secunda, hæc est,

*Haud minus illum Erebi portis me crede
perosum,
Qui latebris mentis tegit hoc, lingua
insonat illud.*

Venio ad tertiam,

*Non minus illum ego sum portis exosus
Auerni,
Mens cui aliud latebroso tegit, quam lin-
gua profatur.*

Audi quartam,

*Non minus ille odio mihi, quam Plutonia
sedes,
Os cui aliud loquitur, tenebris quam pe-
ctoris abdit.*

Quinta nunc ad tuas aures veniet.

*Horreo non minus hunc, atri quam limi-
na Ditis,
Hoc cui in lingua, illud cordis penetrabi-
bus abdit.*

Sextæ aures patefacito,

Quarta

PAL. I. HEN. ST. PRÆL. §

*Quantum iter ad portas Plutonis abo-
minor atri,
Tantum cui lingua hoc promit, mens oc-
culit illud.*

Septima easdem nunc sibi vult fores
aperiri,

*Spectaculum haud essent mihi tristius o-
stia Ditis,
Quam triste est, ori sua mens cuiusque
repugnat.*

Quòd magnæ multæque apud Pytha-
goreos numeri septenarij sint laudes,
verebar ne in eo suum (vt ita dicam)
cursum memoria mea sifteret: sed ani-
maduerto, illam, fidiorem & libera-
liorem quàm speraram, vltius perge-
re statuisse, & ad denarium vsque nu-
merum progredi: qui nec ipse suis a-
pud eosdē Pythagoreos laudib. (quem-
admodum nosti) caret. Hæc igitur in-
terpretatio sedem octauam tenebit,

*Quantum nigri acies horreret ad ostia
Ditis,
Res horrenda viri mihi duplicis ora tu-
eri.*

Hæc nonam sedem occupabit,

*Non odi Stygiam magis auersorq; palu-
dem,*

*Quàm fugio cuiuscunq; suo mens discrepat
ori.*

Nisi fortè tibi magis placet *disidet*,
quàm *discrepat*.

Huic decimus locus dabitur,

*Quum specto cui mens tegit hoc, hoc exit
ab ore,*

Esse mihi videor foriū spectator Auerni.

En tibi ex viginti (si bene memini) interpretationibus, decem. Tuum nūc est eo, quod dixi, Aristarchi seu Quintilij officio fungi. KÆN. Immo, meum esse nō potest, officio, quod meum non est, fungi. Consulis autē Latinæ linguæ honori, quum eorundem versuum interpretationem tot modis variari posse ostendis. COR. Si omnes suppeditare memoria potuisset, duodecim saltem habuisses. KÆN. Hęc variatio à te proficiscens, nec mihi, nec alijs multis res noua est: quum eius egregium specimē edideris in selectis è Florilegio epigrammatibus: sed audio, te variarum vnius distichi interpretationum numerum

merum adeò auxisse tandem, vt ad ducentas peruenerint: immo hunc etiam numerum valde superaerint. Itane res se habet? COR. Etiam. KÆN. Pudeat igitur Fabium Quintilianum de Latinæ linguæ inopia queri. Eam certè illa variatio refellit. Ideòq; quum tu quibusdam Latinis vicissim varias interpretationes Græcas dederis, ego semper operam à te illic præstitam magis laudavi: quum tam diuitem esse linguam Græcam cōstet, (ijs quidem certè qui in illa valde sunt exercitati) quàm nonnulli Latinam esse inopem conuesti sunt: ita vt eius inopiam velut deplorarint. Verum, quod ad illos Homeri versus attinet, voluissem vnam etiam interpretationem videre, cui illa Salustij verba, quæ Homericis respondent, adhibita fuissent: *aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere.* COR. Crediderim, ex ijs quas recitavi, aliquas, aut saltem aliquam, non minus placere plerisq; (naris etiam emunctæ) lectoribus posse: vt tamen tuo desiderio hac etiam in re satisfaciam, tentabo

& hoc præstare. KÆN. Aliquod tibi temporis spatium, vel potius spatiolum (nam te hoc contentum fore scio) dabo, interim in proximo cœnaculo deambulaturus. C O R. Id si præstare poterò, statim præstitero. KÆN. Miror, me tam citò à te auocari, antequam vel ter cœnaculum illud sim emensus. Quid? iamne illam interpretationē ad finem perduxisti? C O R. Perduxi. KÆN. Vno igitur eodēque tempore & cœpisti & absoluiisti: vel (vt breuius loquar) ex tempore scripsisti. C O R. Nimis citò fortasse scripsi. nam non fat bene fortasse. Sed tuum erit iudicium: ideòq; audi:

*Illum auersor ego, nigras Acherontis ut
undas,*

*In lingua est cui promptum aliud, quàm
pectore clausum.*

KÆN. Minori desiderio meo satisfecisti, in hac verborum Salustij ad Homerici versus interpretationem accommodatione. C O R. Sed maiori desiderio meo nõdum à te satisfactum est. KÆN. Quod mihi desiderium narras?

C O R.

C O R. Quasi verò iam oblitus sis meæ tecum expostulationis, quòd non aliter de me loquutus sis, quàm de eo in quem illa Salustij verba iactari possent, *aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere.* KÆN. Vtinam mihi de illis Salustij verbis altum potius silentium fuisset: nec te rogassem vt ea interpretationi Homerici versus aptares. Fortasse enim eorum mentione illam expostulationem in memoriam reuocaui, quum alioquin obliuioni eam tradere iam cœpisses. C O R. Cum tam obliuioso scilicet homine res tibi est. KÆN. Sed cur (quæso) mea illa, de quibus quereris, verba tam altè in pectus tuum descenderunt? Nam in Salustij mentione Salustianum illud genus loquendi, non minus vllò alio Salustiano insigne, mihi venit in mentem. Times scilicet ne, hinc sumpto initio, alia quoque in Catilinam à Salustio iactata, in te pergam distringere. C O R. Immo timendi, quod antea non timueram, occasionem mihi præbes: simulque allucinari tuam memoriam

ostendis. ΚΑΝΟΡΗ. Quid ais? COR. Id quod audis. ΚΑΝ. De Catilina dicere illa Salustium negas? COR. Et nego, & semper negabo. ΚΑΝ. De quo igitur ita loqui eum dicis? COR. De nullo ita loqui eum aio. ΚΑΝ. Atqui hæc eius esse verba haud negasti. COR. Quid tum? ΚΑΝ. Quis non dixerit te εἰσίστα loqui? COR. Non εἰσίστα, sed vera loquor. ΚΑΝ. Ergo περιώδη quædam. COR. Immo quæ vix περιώδη appellare liceat. ΚΑΝ. Quali acunquæ hæc sunt, ne, quæso, menti meæ tantum negotij facessito, se iam omnes in partes verrenti, nec tamen vllum effugium inuenienti. COR. Illius me miseret, nodum (quod aiunt) in scirpo quærentis, vel potius inuenientis. ΚΑΝ. De hoc fidem tibi non habebō, nisi, quàm verum sit, ostenderis. COR. Attende igitur. De nullo ita loqui Salustium aio: sed non etiam dico, de nulla. ΚΑΝ. Atqui solemus, quum volumus in tali sermone ἀπλοῖζεσθαι, sub masculeo genere foemineum etiam comprehēdere. Sed quænam, obsecro, illa quam Salustius
ita

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. II
ita perstringit? COR. Magna quædam domina. ΚΑΝ. Hoc respondere, est nihil respondere. COR. Ad dam quo restringatur quod dixi: ne tuæ menti per tot magnifica gynæcea, siue magnificas gynæconitidas, sit discurrendum: ac dicam, perstringi illis Salustij verbis magnam quandam dominam, sed quæ magna apud probos infamia laborat. ΚΑΝ. Magnum scilicet menti meæ adiumentum ad reperiendam tuam illam magnam dominam, præbes. O quàm amplum, vel potius vastum, implerent campum magnæ dominæ quæ magna infamia laborant. Eodem igitur mentem meam adiuuas modo, illa tua adiectione, quo ego te iuuarem, si poscenti quod pedibus tuis supponeres (vt fit, quum quis se alioqui videt pertingere quò vult, non posse) chartæ folium, vt vulgò appellamus, afferret. COR. Atqui hoc esset te irridere. ΚΑΝ. Quidquid hoc esset, crede mihi, mentem meam non aliter tuam illam adiutricem responsionem interpretari. COR. Ad alia igitur adminicu-

la veniendum mihi est: atque, ut id faciam, magnam esse dominam dico, sed quæ sui sit impotens. KÆN. Hui, quasi verò non & harum magnus sit numerus. COR. Est domina quæ non alia quàm potentiorum limina terere consuevit. KÆNOPH. Magna est harum quoque multitudo. COR. Est domina quæ multos mortales fieri falsos subigit, ac quotidie subigit. KÆN. Non iam Dauis, sed OEdipi mentem habere mihi videor: ac dico, dominam illam esse eam quæ Auaritia vocatur. COR. Adhuc mentem Dauis, nondum OEdipi, habes. Addo igitur, hanc dominam multis mortalibus persuadere, amicitias inimicitiasque non ex re, sed commodo, æstimandas esse. KÆNOPH. Quàm bellè, quàm verè hoc quoque de Auaritia dici potest. COR. De illa tamen haud loquor. KÆN. Tot igitur auxiliis, sed quæ mihi non auxiliantur, addas alia velim. COR. Est domina quæ multos mortales euehit. KÆN. Verinam ab his verbis initium sumpsisse: nec mihi, nec tibi tantum negotij exhibuif-

hibuisses. Iam me OEdipum, non Dauum, esse scio. Scio, illam de qua tibi sermo est dominam, esse Fortunam. COR. Scio te triumphum ante victoriam canere, dum te hoc scire dicis. KÆN. Egone triumphum ante victoriam cano? COR. Canis. KÆN. Atqui negari non potest, Fortunam multos euehere atque extollere, sicut etiam multos deprimere: ac verè dictum esse ab Horatio,

*O diua, gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos.*

COR. Non est cur mihi testem laudes Horatium, (ex quo alioquin afferri eodem pertinentes loci possunt) vel quæpiam ex alijs multis, quorum testimonijs, quod de Fortuna dixisti, probare facile tibi est. Sed quid probatione apud non negantem opus est? Scio, peruersam hanc opinionem apud ethnicos inualuisse, & in Christianorum etiam multorum mentibus, (magno Christianismi opprobrio) videri radices egisse, Fortunam & extollere, & de-

primere : & quidem non rarò in vno eodémque vtramque paginam facere: sed de hac tamen magna domina (vt eundem, quem illi, titulum ipsi dem) minimè loqui volui. KÆN. Perge, obsecro, mihi ita adminiculari, vt, si in viam non deducas, saltem viam ostendas à qua in ipsam viam deducar. COR. Nō tibi deero: sed videat tua mens ne sibi ipsa desit. KÆN. Vix credas quàm acriter suam omnem aciem intendit. COR. Est domina quæ multos homines euehit, (vt ante dixi) sed docens illos obsequio & assentatione grassari: quæ suorum bonorum dulcedine ebrios, sed nunquam contentos, suos reddit. KÆN. Non video quid obstet quominus hoc quoq; de Fortuna dicatur. COR. Ex fortunæ etiam ludis vnus esse hic dici possit: sed à me tamen de illa domina nō agitur: verùm de quadam quæ dulci fortuna ebrios reddere dici potest. KÆN. Memini me apud Horatium legere, *dulci fortuna ebria*: ideoque meam eo de loco sollicitare volo memoriam. Aliquid enim is fortasse

osten-

PAL. I. HEN. ST. PRÆL. IS ostendet quod mihi viam ostēdat. Iam suo incipit illa fungi officio: iam recorder, Horatiū de Cleopatra hæc canere,

— *dum Capitolio*

Regina dementes ruinas,

Funus & imperio parabat,

Contaminato cum grege turpium

Morbo virorum, quidlibet impotens

Sperare, fortunæque dulci

Ebria.

Sed nihil inuenio hīc quod mihi viam monstret. COR. Hoc sciebam euenturum: sed tacere, fatius existimaui. KÆN. Perge, obsecro. COR. Est domina quæ cuiusq; imperat, de eo verè dicitur,

Huic quo plus potæ, plus sitiuntur aquæ.

KÆN. Ignosce si eò reuertor vnde me depulisti. Iterum enim audio quod facit vt te de Auaritia loqui persuasissimū habeam. nam Auaritia illud, quod dixisti, in auaris facit. COR. Iterum in tua de Auaritie coniectura falleris. KÆN. Tibi fidem habeo. Sed quid sibi volunt (da veniam quòd sermonem interrumpo) isti tui verè Plautini oculi?

COR. Immo quid sibi vult quod loqueris? ijdémne oculi duobus seruire dominis possunt? ijdémne & mei & Plautini esse queunt? KÆN. Quasi verò te lateat, quos ego oculos nominem Plautinos. COR. Quasi verò vllum hæcenus fuisse verisimile sit, qui me hoc docuerit: vllum, inquam, siue loquentem siue mutum magistrum. Nam quod onomasticum, vel (si Græcè hic loqui haud necesse est) quod vocabularium Plautinos oculos mihi exhibebit? id est, quid Plautinorum oculorum appellatione intelligatur, me docebit? KÆN. Proh, quantum quàm parua in re laboras: vel potius laborare te fingis, atque (vt ex Latinis quidam loquuti sunt) delicias facis. Libentius tamen vna voce Græca te *δευώλεδου* dixissem: nisi te scirem non libenter Græca vti lingua, vbi Latinæ satis locuples est penu. COR. Isto tamen Græco verbo ideo non offenderer, quòd Latina, velut id interpretans, illo genere loquendi vta sit, *Delicias facere*: quinetiam quòd ab eo, vel potius ab eius siue cognato siue

siue agnato *τρυφᾶν*, habeamus in sermone vernaculo verbum *truffer*, & nomen *truffe*. KÆN. Sed vocis Græcæ in sermone Gallico vsus (vt certè Gallos plurimis Græcis vti, vel ex quodam tuo commentariolo, iuuentutis vel potius adolescentiæ tuæ foetu, cum à me, tum ab alijs innumeris disci potuit) quid autoritatis ei daret qui Græcam sermoni Latino intermiscere vellet? COR. Apud Gallos aliquid fortasse autoritatis dare posset: verùm cur & apud alios eandem potestatem haberet? Quod tamen ad vocem illam *truffe* attinet, à nobis ex Græco *τρυφᾶν* factam (nisi potius ex *τρυφᾶν* factum esse primum verbum *truffer*, deinde ex hoc nomen *truffe*, dicendum sit: quum alioqui vicinior sit ex nomine *τρυφή* deductio, sed significatione minus conueniente) eam Latinitati quoque asserere maximæ autoritatis iurisconsultus potest. KÆN. Quis ille est iurisconsultus? COR. Vnus ex tot vtriusque iuris monarchis. KÆN. Sed eiusne autoritas tanta est vt vocem *truffa* Latinitati

valeat afferere? COR. Quidni? is enim est Baldus. KÆN. Quo potest modo id præstare? COR. Suo exemplo. nam ipse usus est non semel. KÆN. Immo non magnæ autoritatis exemplum affers: nec verò afferre possis, etiamsi multi loci in quibus eo usus sit, proferantur. Ac minimè dubito quin aduersus id iactari possit istud Horatianum, à multis, Coronelle, allatum,

Nil agit exemplum quod litè lite resoluit.
Sed iocari (hoc mihi non negabis) voluisti. COR. Alia hunc ad sermonem spectantia, siue ioco, siue seriò, aliàs à me dicentur: verùm te vicissim ad tuum de Plautinis oculis iocum repedare quamprimum velim. Sed ô quale meo excidit ore verbum *repedare*! Ignosce (quæso) si in mentione antiqui illius scriptoris antiquum verbum non solùm in mentem sed in linguam etiam venit. Cæterùm scriptorem hunc cùm aliorum oculorum, tum verò miluinorum facere mentionem quidam scribit: an de illis quod à te dictum est intelligi debet?

KÆN.

KÆN. Ad rem ipsam, propter quam ita loquutus sum, venire volo. Spero enim fore ut, ea intellecta, vocabuli Plautini reminiscaris. COR. Rem gratam facies. KÆNOPH. Te interrogavi quidnam sibi vellent tui verè Plautini oculi: quòd viderè te oculos in omnes vtriusque cœnaculi partes emittere, ut ita loquar. COR. Iam me non solùm in viam, sed ad rem ipsam, deduxisti. Iam scio te Plautinos oculos dicere quos Plautus emissicios appellat. KÆN. Scopum attigisti. COR. Nimium tamen nouo & dubio genere loquendi usus mihi videris, quum tales oculos Plautinos vocasti. Ne Lipsius quidem ipse, ut opinor, ita loqueretur. At de personâ quapiam cuius mores à Plauto describantur loquentem, Plautinam nominare, veterum etiam exemplo, possumus: & Plautinum senem, Plautinum iuuenem, vel adolescentè, Plautinam puellam, Plautinam meretricem, Plautinum lenonem, Plautinum parasitum dicere. KÆN. Quid mihi veterum exemplum narras? non satis liberam (ut

B 2

ita dicā) libertatem Latinitati à te concedi, dicere propemodū aufim. C O R. Hominem, vt nomine, ita etiam re ipsa Kænophilum, sic loqui nihil miror. KÆN. Hoc tamen quidquid est quod tibi expectoravi, eliminari à te nolo. C O R. Lipsium audire mihi videor. KÆN. Ea certè quæ facta fuit à te Lipsij mentio, talia & pectori & ori verba immisit.

C O R. Ad oculos Plautinos, id est, emissitios, redire cogor, ac tibi fateri cur ita meos in omnem vtriusque cœnaculi partem oculos emitterem. KÆN. Cautè agis, ac tibi consulis in eo quòd mihi fateri illud velis. scis enim ignoscendum esse fasso. C O R. Fateor me omni oculorum contentione inuestigare illum qui tecum huc ad me venit: vnde etiam factum est vt non aliter quàm duos alloquens loquerer. Quid si tamen mei fallebantur oculi? Si res ita se haberet, dicendum mihi de meis oculis esset,

Nec satis exactum est, corpus an umbra foret.

Sed

Sed illi in tenebras, aut saltem in tenebrarum reliquias, culpam conijcerent. Illa enim diei hora minimè aliam illis excusationem suppeditaret. At post prandium in quo poculis egregiè certassent, ac victoriam tandem adeptus essem (si ex illorum militum cohorte forem) dicerent forsitan & *geminum solem & duplices Thebas se ostendisse ipsis*, à me corruptis. KÆN. Itane auderes villo oculorum patrocinio fretus, in dubium vocare, an duos tuum cœnaculum acceperit? Iam nunc certè occlamare incipiam,

O qui cepisti nos duo, redde duo.

C O R. Pone aliquod scamnum, aut aliquem abacum, aut tapetem, se abscondit, vt opinor. KÆN. Nihil curo tuum istud Opinor. redeo ad illam cantilenam,

O qui cepisti nos duo, redde duo.

C O R. Tam citò eandem cantilenam recinis? KÆN. Quidni recinerem? C O R. Quid si adduxisti tecum aliquē qui *ab eis* aliquando fiat? KÆN O P H. An me dæmonem adduxisse mecum ali-

quem suspicaris? an mihi cum isto genere animalium aliquid esse putas cōmercij? COR. Hoc ex meis inferre verbis haud potes. quid si enim sit dæmon quem tu hominem esse putes? KÆN. Atqui dæmones sunt incorporei. COR. Iocari volo. KÆN. Iocari simul & nugari vis: sed interim seriò à te quærendus, & seriò à te inueniendus est meus comes. COR. Tuam illam cantilenam de reddendis duobus, quòd duos acceperim, nihil curo. Hoc meū coenaculum duos cepisse, dicere potes fortasse: sed eos meæ fidei ac custodiæ te commisisse, dicere haud potes. Quid si verò id ei contigit quod multis contingere videmus? vt infirmitas humana aliquid ei immiserit propter quod se subducere coactus fuerit, paulo post reuersurus? KÆN. Quid si verò nihil tale contigerit? quæ tandem tibi *καταφυγή* restabit? hæc enim vna tibi reliqua erat.

COR. Meum fuerit tum mihi prouidere: tu *mitte hanc è pectore curam*. Sed velim vt interim in cubiculum, vel potius, cubicululū, quod est in angulo al-

terius

terius anguli, concedamus. Ibi enim aliquid est nouorum è nundinis Francofordiensibus librorum, non minus mihi quàm tibi inuifum. KÆN. Nihil est quod sim facturus libentius. I præ, sequar. COR. Vix alios quàm quos dixi libros videbis. KÆN. Spe igitur mea excidam. bibliothecam enim, aut bibliotheculam saltem, visurū me sperabam. COR. Immo, præter illos quos dixi, vix alios quàm quos commodatò ab amicis accepi, videbis. Nam quomodo vel minima bibliothecæ meæ pars peregrinari mecum posset? Sed cur te auertis? KÆN. Senti aliquem scalę gradus ascendere. Suspicio esse illum meum comitem, de cuius absentia sumustam anxij, Solet enim gradus hoc modo, nimirum tanquam per saltus, ascendere. *Αὐτόπαιος*. COR. Quum Latinum *ipsissimus* apud Plautum habeas, cur illud vocabulum à Græco sermone mutuaris? KÆN. Dicam igitur esse ipsissimum, COR. Egrediamur, atque illi obuiam progrediamur. Estne aliquis mihi notus? KÆN. Tam bene quàm tibi sum

notus. COR. Quod illi est nomen?
 KÆN. Nomen ei est siue Misokænos, siue
 Kænomisos: sicut meum non minus
 est Philokænos, quàm Kænohilos. Nã
 hoc genus nominum est (quemadmo-
 dum nosti) ἀντισπέρον, siue ἀντίσπορον. COR.
 Si estis quem dicis, est mihi notissimus:
 sed eum nondum agnosco. KÆN OPH.
 Agnosces quum paulo propius acces-
 serit. COR. Nondum agnosco. KÆN.
 Statim agnosces. miror autem, eum,
 quum modò tam velociter scalam cõ-
 scenderet, nunc myrmecino quodam
 gradu incedere. COR. Iam admonitus
 à me fuisti semel atque iterum, non in-
 termiscendam esse Græcam vocem vbi
 Latina lingua ei respondentem sugge-
 rit. KÆN. Iam oblitus eram huius ad-
 monitionis: sed dabo operam vt meæ
 memoriæ penetralibus infigam: ac
 nunc pro illo myrmecino gradu, vel
 formicino, vel testudineo substituam.
 COR. Ne nunc quidẽ illum agnosco.

MISO KÆNOS. Salue mi Coronel-
 le: salue tu quoq; mi Philokæne. COR.
 Oculisne credere meis debeo, esse te
 Miso-

Misokænon? PHILOK. Credere cer-
 tẽ debes: nisi fortẽ à pauculis mensi-
 bus, à quibus eum non vidisti, aliquam
 Ouidianam, aut Ouidianis similem
 metamorphosin est passus. COR. Nunc
 tandem illum agnosco. Aliquid ta-
 men mutationis ei accidit: verum haud
 metamorphicæ. KÆN. Quæ illa est?
 quæso. COR. Quòd fuscus factus sit.
 KÆN. Sol illum torruit. COR. Solem
 torruisse illũ, dicere haud ausim. quid
 enim amplius de Æthiophe dicerem?
 KÆN. At Tibullus tamen de fuscis qui-
 busdam ita loquitur,

*Illi sint comites fusci, quos India torret,
 Solis & admotis inficit ignis equis.*

Poterat alioquin (vt vides) vel nigri vel
 atri dicere. COR. Non igitur fuscum
 sed subfuscum tantummodo factum
 fuisse dicã nostrum Misokænon. KÆN.
 Beasti Coronellum tuo aduentu Miso-
 kæne. Illum enim, quum esset tuum
 cœnaculum ingressus, volebam mihi à
 te reddi. Ac, quum non haberet alio-
 qui quod responderet, ad varias tech-
 nas, strophas, & machinas cõfugiebat.

Obiter autem te rogabo Coronelle (etiam si nunc sim tui accusator) ut me & nunc admoneas an putes me cum bona Latinitatis venia illis vocibus Græcis esse usum, quum dixi technas, strophas & machinas. COR. Quidni cum bona huius veniæ usus illis esses, quum inter Latinas à tam multis seculis locum obtinuerint? apud comicos tamen præsertim. KÆN. Nunc verò interrogare Misokanon de re longè diuersa volo: quònam modo disparuerit: aut saltem ita se siue subduxerit siue subtraxerit, ut id neque à Coronello neq; à me animaduersum fuerit. MISOK. Quum vos auersos viderem, paulum à vobis abscissi: (tenebris etiam aliquid ad hoc adminiculi præbentibus: quum candelæ lumen tam longè se extendere non posset) & pone tapetem latui. KÆN. Sed quid tibi venit in mentem, ut quærendas esse latebras putares? MISOK. Quum vos statim ad altercationem venire animaduertirem, & habere suspicarer quæ remotis arbitris loqui malletis, pone tapetem (vti

(vti dixi) me abscondi sperans futurum ut finita velitatione vestra, inde repente profilirẽ, ac tanquam ille Dauus Horatianus, exclamarem, *Iamdudum ausculto*. Verum quum longè quidem progressi iam essetis, nondum tamen ad finem peruenissetis, quiddam mihi (quæ est humana infirmitas) superuenit, quod redire domum coegit. KÆN. Dic, obsecro, quænam erant illa quæ duobus illis verbis, *Iamdudum ausculto*, adiungere statueras. MISOK. Primum, illum Horatianæ cuiusdam satyræ versum primum, vnà cum principio secūdi, imitatus eram per parodiam, minima mutatione facta. Nam quum hæc sint Horatiani Dauus ad dominum suum verba,

*Iamdudum ausculto, & cupiens tibi dicere
re seruus*

Pauca, reformido:

ego ita imitabar,

*Iamdudum auscultans vobis ego dicere
amicus*

Pauca, reformido.

KÆN. Sed quænam huic præfatiuncule

subiuncturus eras? MISOK. Postquam mihi potestatem loquendi fecissetis, (scio autem vos eam statim fuisse facturos) illa duo prima verba Horatij eram repetiturus: & paucula subiuncturus: hoc modo, *Iamdudum ausculto: & sanè auscultaturus eram diutius: ac fortasse usq; ad fabulae catastrophem: sed non sine magno interim labore captiuum quendam intra me retineo, qui splenis praesertim mei compedes eluctari conatur: de fuga cogitans, qua suum hospitem proditurus est.* KÆN. Quod aliud responsum ad hanc oratiunculam te accepturum fuisse putas, quàm istam? nos esse Dauos, non OEdipodas. COR. Immo ego hîc ex Dauo statim OEdipus factus fuisset, ut opinor: & ænigma soluisset. KÆN. De quo igitur captiuo loqui illum suspicatus fuisses? COR. De Risu. KÆN. Assentientem me tibi habuisses confestim. COR. Sed vnde fiebat ut captiuus ille tanto fugam à te arripiendi & in medium profiliendi desiderio teneretur? MISOK. Quòd in sua palæstra, si antea vnquam, versaturus sibi videbatur. COR. Sic igitur nostra

πάλω (omnino enim hominum παλαιόντων fuisse fateor nostram altercationem) suam Risui πάλαισσαν aperiebat: quantum ex te intelligo. MISOK. Rem acu tetigisti. Atque (ut iam simplicius, apertius, familiarius omnia eloquar) quòd tam bellè & tam diu hanc fabulam sub altercationis specie agebatis, vnus, simulantis, alter, dissimulantis personam sustinens, faciebat ut tantam in arte histrionica, vobis noua, patientiam mirarer. Atque (ut vno verbo absoluam) quanto vos magis bellè risum continebatis, tanto minus facilè eum continebam. Cui tamen operi machinas omnes adhibebã: quòd captiuum illum repente profilientem, continuo tam lepidæ fabulæ interpellatorem futurum sciebam. COR. Miror fieri potuisse ut tam diu esses ἐχέμελος: praesertim quum sis alioqui φιλόμελος KÆN. Mihi, ut homini non tantum nomine, sed re etiam Kænophilo, ac velut ex re nomen habenti, (ut loquitur Naso) placent ista vocabula: ne tamen dissimulato sim, professus amicum, non tace-

bo, te videri in eo peccare de quo me aliquoties monuisti. Quòd enim Latinè dici potest, id Græcè dicere, atque ita Latino sermoni Græca vocabula intertexere, putidum, aut saltem subputidum, tibi videbatur. COR. Non simpliciter id dixi de ijs quæ Latinè efferri possunt (pauca enim sunt, vel potius paucissima, quæ Latinè efferri, per periphrasin saltem, haud queant) sed de ijs quæ Latinè efferri æquè commodè, æquè eleganter aut significanter, possunt: aut saltem ita vt parum sit discriminis. Quum autem æquè commodè dico, ad breuitatem potissimum respicio: cui præcipuè studendum esse, inter omnes constat. At quis non videt, quot Latinis verbis opus fuisset ad exprimendum quod duobus illis ἐχέμελος & φιλόμελος expressi? KÆN. Sed duplici libertate usus es: vna, in adhibendis vocibus Græcis: altera, in eo quòd etiam fingere vnam earum tibi permisisti. COR. Quidni & hoc mihi permitterem, quum posterior hæc libertas alteram illam gratiores reddat? ac tum

præ-

præsertim quum, rite seruata analogia, vocabulum quod in satis frequenti est vsu imitamur. Has autè cautiones seruari in illa mea nouatione nemo satis Græcæ linguæ peritus negauerit. Meū enim ἐχέμελος omnino ad exemplum nominis ἐχέμεδος per compositionem factum est. Huius autem vocabuli vsus præterquam quòd non est infrequens, etiam celebritatem aliquam ex celebritate Pythagoreæ ἐχεμεδίας (quum ex ἐχέμεδος deductum esse ἐχεμεδία manifestum sit) adeptus est. KÆN. Sed quidni illo ἐχέμελος contentus, pro φιλόμελος, tuis amator, dicebas? COR. Cogitandum ac deinde iudicandum tibi relinquo, vtri sermoni plus gratiæ insit, istino *Miror fieri potuisse vt tam diu esses ἐχέμελος: præsertim quum sis alioqui risus amator: an verò illi, Miror fieri potuisse vt tam diu esses ἐχέμελος: præsertim quum sis alioqui φιλόμελος.* MISOK. At ego neutro in loco Græcæ linguæ auxilium implorassetem: sed regiam (vt ita dicam) viam in sermone meo tenuissetem. COR. Vt consentanea suo nomini plerunque

loquitur Kænophilus, ita certè tu hîc tuo Μισοκæne. Te quoque tamen aliquo nouitatis amore titillari, vel illa tua verba, *regiam in sermone meo viam tenuissem*, testantur. ΜΙΣΟΚ. Hanc nouitatem mihi excidisse miror.

COR. Vt facilius illi meæ digressioni ignoscatur, & Kænophilo pariter ac mihi fraudi fuisse nō dicatur, tuum illum, quæso, sermonem persequere: & quomodo, in agenda fabula (vt quidem tu nostram illam skiomachiam appellas) vnus nostrûm, simulantis, alter, dissimulantis personam bellè sustineret, ostende. ΜΙΣΟΚ. Tu Coronelle te stomachari Kænophilo simulabas: ille dissimulabat se nosse id quod tamen optimè nouerat, se stomachum tibi non mouisse. ΚÆΝ. Vter nostrûm, obsecro, melius personam suam in hac skiomachia gerebat? ΜΙΣΟΚ. De hoc responsum dare vix possum: sed me aliquid in te desiderasse, haud te celabo. ΚÆΝ. Quidnam erat illud? ΜΙΣΟΚ. Debueras, quum dixisses, *Scio te vocem interpellatores in mente habuisse, antequam com-*

pellatores

pellatores in ore habueris, ita te excusare, vt tuû illud Scio verbo Suspicio exponeres. ΚÆΝ. Atqui ille hanc expositionem nunquam admisisset, ac esse glossam Aurelianensem, (vt vulgus apud nos loquitur) textus corruptricem, continuò dixisset. Sed cur tibi ad hæc mea verba risus est subortus, Coronelle? COR. Tuum hunc nolo sermonem iterum interrumpere: sed quum ei finem imposueris, huius mei risus causam libenter aperiam. Atque adeo, vt ipse continuationem eius adiuuem, in eo quod ad me attinet: vtque candidè agens, omni simulato sermone valedicam, haud probo quod Kænophilo das cōsilium. Si enim illud suum Scire verbo Suspiciari interpretatus fuisset, per iocum illud ab ipso dici, multo minus persuadere mihi potuissem. Nam qui se scire dicit quod scire haud posse constat, quis non eum iocari potius quàm seriò loqui existimet? at qui tantummodo suspiciari se ait, qui non contra seriò loqui potius quàm iocari credatur? ΚÆΝ. Contigisset profectò quod

dicit Coronellus : ac ego , nihil simulationis sermoni eius subesse , sed ex animo loqui existimans , suspicatus fuifsem , quum multis se districtum negotijs videret , ideoque ablegare nos vellet , eius rei occasionem à rixa sibi quaerendam censuisse : vt vulgo dicitur , à lasso rixam quaeri. MIS. Ne hoc quidem omittā , fallacia vsum esse apud te Coronellū , quū illo Salustianæ linguæ relo petitum se cōtenderet. Verūm de hoc alius erit dicendi locus. Cæterū , quum tandem illi meo sermoni finem imposuero , atque ita promisso meo stetero , te vt vicissim tui (recentis illius quidem) memor esse velis rogabo. COR. Addis *recentis* , vt me eius tam citò oblitum esse non posse ostendas : sed hoc tibi de me persuadeas , etiam si vetus , & quidem peruetus , foret , me nequaquam obliuioni daturum fuisse. Præterquam enim quòd omne promissum in debitum transit (vt vulgo aiunt) sunt alia propter quæ meam fidem erga te , si erga quemquā alium , liberare percupiam. Sed vnū est quod

clam

clam te esse nolo , futurum , siquid magnum ex hoc promisso tibi promittas , vt fallaris , & spe excidas : ac illud quod Græco prouerbio dicitur , Thesaurus carbones , in te experiaris. Hæc præfatus , rogo vt recorderis in cuius rei mentione non responsum , sed responsi loco promissum illud à me acceperis. Nā Kænophilo hæc loquuto , *Atqui ille* (de me autē loquebatur) *hanc expositionem nunquam admisisset , ac esse glossam Aurelianensem , (vt vulgus apud nos loquitur) textus corruptricem dixisset* : subortum est mihi aliquid risus : quod vix credidissem te animaduersurum : sed contrà & cōtinuò animaduertisti , & quæ esset eius causa interrogasti. Ego me tuum sermonem nolle iterum interrumpere respondi , sed , simulatque illum ad finem perduxisses , eius causam me tibi aperturum spondi. Ad illam igitur quod attinet , res ita se habet : recordatus sum cuiusdam epigrammatis quòd in Aulum caudicum lusi : vbi itidem glossæ illius Aurelianensis fit mentio. Id si audire tibi placet , conabor in me.

C 2

moriam mihi reuocare. ΜΙΣΟΚ.
Quidni mihi placeret? COR. Audi igi-
tur.

*Causidicus Aulus quum suam causam
videt*

*Legis alicuius esse pressam pondere,
Haud crudus (inquit) textus afferendus
est:*

*Addenda glossa est, esse tam crudum ve-
tans.*

*(Is nanque ab illa credit hunc velut co-
qui.)*

*Si cernit aliquam vir idem causam suam
Habere glossam quampiam aduersariam,*

*Aureliam clamat esse protinus
Glossam, unde textus ipse corrumpi solet.*

*Quid fiet ergo? tertium quid auribus
Auli afferendum est (undecunque ve-
nerit)*

Quod nec vocari glossa, nec textus, queat.

ΜΙΣΟΚ. Gratificatus es, Coronelle,
auribus meis: quæ minimè tam diffici-
les & morosæ sunt quàm illæ quarum
epigramma tuum mentionem facit.
COR. Quum initio memoria vix mihi
epigramma illud suggerere dignare-
tur,

tur, tandem, à me multis blanditijs de-
linita, alia duo eiusdem argumenti mi-
hi obtulit. Eam vt promissum impleat
rogabo, si non ingratham tibi eorum
quoque recitationem fore intellexe-
ro. ΜΙΣΟΚ. Immo mihi non tantum
gratificaberis, sed supergratificaberis.
COR. Incipiam ab epigrammate di-
stico:

*Sese aliqua cernit captum quum lege te-
neri*

*Macer, Videnda glossa nobis, tunc ait.
Sequetur tetrastichum, de eodem Ma-
cro,*

*Lege una obtinuit duo que contraria
perè*

Macer: sed una non id effecit vice.

*Nudum etenim textum cautus vice pro-
tulit una,*

*Glossamque cautus protulit vice al-
tera.*

Potuissem verò & ita loqui,

*Crudum etenim textum cautus vice pro-
tulit una,*

alludendo ad alterius causidici, Auli,
sermonem,

Haud crudus (inquit) textus afferendus est.

MISOK. Non minus placet illud *crudus*: ut in crudo textu ad illam cum cōcto comparationem respiciatur, quam in primo epigrammate irrifisti. COR. Næ meam credo memoriam à te quoque gratiam inire velle. Ecce enim & alia tria mihi è suis propemodū penetratib⁹ depromit epigrammata, in quibus itidem de quodā causidico ad glossam atque adeo glossas, velut suum asylum, confugiente, siue tanquam clypeum quempiam septemplicem opponente, agitur. Quum autem memoriam meam id cæteris addere suspicer, ut tibi gratificetur, (quemadmodum dixi) & ipsum recitabo. MISOK. Audiam & ipsum perlibenter. COR. Nomen causidici, seu aduocati, in quem scriptum à me fuit, est Vbertus.

Vbertus, ut homo est perspicax & prouidus,

Considerare cepit id prouerbum

De mure & ora quod terunt plebecula,

Haud esse tutum cui foramen unicum:

Effugium

Effugium habere noluit sic unicum

Ad glossam, habuerat sicut antea unicum.

Hinc prouocare non nisi ad glossas solet.

Secundum (respiciendo ad ordinem quo à me scripta fuerunt) est hoc de eodem & eiusdem argumenti epigramma,

Quum textu ab ipso prouocaret antea

Ad glossam Vbertus, factus est nunc cautior:

Nam prouocare cepit ad glossas heri.

Cur fidere uni nolit is glossæ rogas?

Vult glossa ab una prouocare ad alteram,

Ab altera vult prouocare ad tertiam.

Vult pergat isto prouocatio ordine.

Ad tertium accedo, quod & ipsum & in eundem scriptum est, & eadem de re: sic tamen ut non ita cum duobus præcedentibus cohæreat, ut illa inter se cohærent. Quòd si duo illa placuerunt, non minus placiturum istud spero: aut saltem, non displiciturum, si duo illa non displicuerunt. Est autem hoc epigramma iambico carmine scazonte scriptum:

Glossas Vbertus quinq; non habet, vel sex,

*Septemve tantum non habet, decem aut
tantum:*

*Stipatus harum est agmine ille nunc sem-
per.*

*Nam glossomachian ille mente nunc vol-
uit,*

Intrudere hostis quò cupit sui causam,

Vbi iuguletur: vicerit suam tunc is.

MISOK. Vteris vocabulo nouo in quar-
to versu. Si enim bene memini, ita fuit
à te recitatus,

*Nam glossomachian ille mente nunc vol-
uit.*

COR. Nouitas huius vocis vix pro no-
uitate haberi debet in sermone Latino,
quò tam multas iam habeat quæ huius
sunt cognatæ. E quarum sunt numero,
Monomachia, Theomachia, Giganto-
machia. KÆN. Quid sibi vult, Coro-
nelle, quòd memoria tua in gratiã Mi-
sokæni tria epigrammata ministraue-
rit, è suis penetralib. deprompta ea qui-
dem: in meam ne vnum quidem mini-
stret? Quò tam ab inuidiæ vitio abhor-
rere vllus Philokænus possit, vt Kæno-
miso siue Misokæno non inuideat? Co-
gita

gita autem, fieri etiam vix posse quin-
cum aliquo aduersus illum odio hæc
inuidia coniuncta sit: quod paulatim
crescens, in aliquã philokænomisokæ-
nomachiam (fortasse & gigantoma-
chia, cuius modò mentionem fecisti,
maiores) erumpat. Vt omittam, ali-
quam odij partem (quod nõ præuides)
in te esse redundaturã. Vnde enim tuæ
memoriæ charus esset Misokænus, siue
Kænomisus, potius quàm Philokænus,
nisi à te esset ipsi commendatus? COR.
Quid ita excandescis, aut excandescere
te simulas, Kænophile? Expectare te
paulisper oportebat, illius prouerbij
memorem, Quod differtur, non aufer-
tur. Vnum enim tibi reseruabam: quod
gratius quàm Misokæno futurum esse
sciebam. PHILOK. Cur verò mihi
quàm illi gratius? Dicam, vbi ipsum re-
citauero. Nisi fortè ipsemet (quod spe-
ro) eo audito causam huius rei sis ani-
maduersurus. KÆN. Illius epigramma-
tis recitationem, quæso, ne differas. Mi-
hi enim (vt naturã meam noris) quod
differtur, quodãmodo auferitur. COR.

En tibi illud, à superiorum argumento
non alienum,

Allata Vberto glossa tota quum fuit,

Effugium & illi præbet eius nulla pars:

Glossator ipse, siue fit glossarius.

(Iste duo voce verba summissa loquor:

Quod, audiat ea timeo ne Latinitas)

Sed, ut ait, autor illius glossæ fuit

Quidã, memoria cuius haud nomẽ tenet.

KÆN. Verum comperio quod prædixisti: fore ut ipsemet, audito epigrammate, animaduertentem quam ob causam mihi quàm Misokæno gratius futurum hoc epigramma sciebas. Nempe illa vocabula, Glossator & Glossarius eiusmodi sunt, ut meritò suspicatus sis, aures hominis & nomine & re misokæni illis posse suboffendi: vel potius omnino offendi. COR. Non ignorabam, me, vtendo voce Græca Glossographus, posse hoc malum (siquid tamen est mali) in vno eorum vitare: etiam absque alia vlla in eo versu mutatione. Licebat enim dicere,

Glossographus ipse, siue fit glossarius, aut ita,
Glossarius fit ipse, seu glossographus.

sed

sed quum mutare itidẽ alterum non possem: ac præterea considerarem, vel illud ipsum nomen Glossa, vnde hæc facta sunt, barbarie haud carere: facilius à me impetrarunt illa duo vocabula vt hunc in versum admitterentur. Et verò quod attinet ad Græcum illud nomen compositum Glossographus, est (vt verum fatear) semibarbarum, quum hic vsus illi datur. KÆN. Quomodo semibarbarum? COR. Intellego, ab vna parte barbarum: & quidem, à priore. Neque enim Glossographus, respiciendo ad verum & veterem vsus nominis Glossa, is est qui scribit quas vulgo glossas, aut quæ glossemata vocamus: sed à quo scribitur de eo vocabulorum genere quæ glossæ seu glossemata nominantur. KÆN. Qualia autem hæc erant? cupio enim te mihi refricare memoriam huius rei. COR. Certis dialectis peculiaris, ideóque à communi Græcæ linguæ vsu aliena vocabula. Vnde & ξενικά, quasi peregrina, appellabantur. Galenus (vt dixi in meo Thesauro Græcæ linguæ) γλώσσας peregrina

vocabula, vel obsoleta, esse ait. Cui tamen de hac expositione vix assentiri possum, (quemadmodum in eodem eiusdem Thesauri loco scribo) vt nimis restringente huius vocabuli significationem. Verum & à Polluce dissentio, poetica vocabula glossas esse nominata scribente. Ab eo quoque dissentio, inquam, vt alteram in partem peccante: id est, nominis huius vsus latius quàm par sit extendere. Alioqui enim non parua Græci sermonis portio γλωσσῶν appellatione comprehendi posset. Nec verò Aristophanis loco quem affert, expositio illa confirmari videtur. Aristoteles, vt ostendat quidnam sit glossa, in exemplum affert vocem σίγμων. Hanc enim, Cyprijs quidē propriam, at cæteris esse glossam ait. Cæterum & Glossemata dictæ fuerunt illæ glossæ. Sed antequam de illo vocabulo plura dicam, volo talionis lege inter Philokænum & Misokænum agatur: dum in mentem venit quoniam id fieri modo possit. KÆN. Quid tibi vis, Coronelle, cum tua talionis lege? MISOK. Eadem

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 45
dem de re interrogare te volebam.
COR. Vterque igitur eodem impatientiæ morbo laborat, quantum video: ideòque attentas vtrunque pariter aures præbere iam nunc oportet.
KÆN. Præbebimus. COR. Paucis, quid mihi velint illa verba, ostendam. Inuidit antea Kænophilus Misokæno: volo nunc Misokæno inuidendi vicissim Kænophilo materiem præbere. Materies autem erunt duo epigrammata mea: in quibus itidem illa glossæ appellatione vtor. Nã, sicut antea, in gratiam Misokæni aliquot epigrammata mea recitavi: inuidente illi Kænophilo: ita volo eandem inuidentiæ materiem Misokæno præbere. Scio enim me Kænophilo satisfacere, vnicum in eius gratiam recitando, non potuisse. KÆN. Ergo erit quædam inuidiæ talio: & quidni dicam retaliatio? COR. Etiam si de vobis, tanquam absentibus, antea sim loquutus, iam ad te Kænophile sermonem cogor conuertere: vt te peculiariter de eo quod tibi peculiare est moneam. KÆN. Quid illud est? COR.
Me

Me vereri ne supramodum in sermone tuo sis Kænophilus, siue philokænus. KÆN. Scio à te propter illud vocabulum Retaliatio dictum istud esse: sed aliàs à me tibi de illo respondebitur: nunc velim facias vt quamprimum mihi inuideatur. CO R. Sed alias res interim non agat Misokænus: alioqui enim non haberet vnde tibi inuideret. KÆN. Ego igitur illi altum in clamabo, Hoc age. CO R. Cur altū in clamabis? an tanquam surdo, aut saltem surda stro? KÆN. Saltem voce summissa non vtar: Misokæne, hoc age. ΜΙΣΟΚ. Kænophile, siue Philokæne, res tuas age: ego meas agam. CO R. Iam nunc ad vnius è tribus illis epigrammatis recitationem veniam: vt per eam silentium vobis imponatur.

Quum te esse glossæ dico, semper asseclam,

*Curare te nil nomen id, mihi dicis:
Iniuriæque nomen id dari probro.*

Audi. addo semper: nec voco modò asseclam.

Sed te esse glossæ dico, semper asseclam.

Vult

*Vult quisquis esse glossæ semper assecla,
Is veritatis haud frequenter assecla.*

KÆN. Vix puto aptius te potuisse mentem tuam exprimere quàm hac asseclæ appellatione. Certè sectator glossæ parem, meo iudicio, gratiam non habuisset. Sed quànã voce Græca composita significari hoc posset? CO R. Mihi non venit in mentem. KÆN. Vide an ferri possit γλωσσόσσηδης. CO R. Quidni feratur (quamuis Latinæ periphrasi non omnino respondeat) donec aliud aptius inueniatur? Sed venio ad secundum epigramma meum:

Ius sepe summū iniuria (inquiunt) summa.

Hinc glossa sepe digna maxima laude,

Exerere quòd se quum parat rigor iuris,

Ceu mitigatrix advenire tunc gaudet.

Sed (inquiēbam) glossa num suas partes

Agit, ubi mitis corrigit quid in lege?

Transeo ad tertium epigramma. ΜΙΣΟΚ. Iam antea vnum à te habuerat Kænophilus: cui nunc duo addidisti: atqui, si plura tribus dabis, necesse erit me μειονεκτείν, sicut illum πλεονεκτείν. KÆN. Hac de re postea disceptabimus. CO R. En (inquam) tertium:

*Quid absque glossa textus? hac quidam
mihi*

Obganniebat doctor, aut doctorculus

Iuris, profectus è schola multiplici

*Accursiorum. Stomachus hinc ut mo-
tus est,*

Tu legis ergo textui (dico) putas

*Accidere id ipsum quod quibusdam phar-
matis,*

Eorum ut usus esse non ullus queat,

Ni preparata (ceu solent loqui) sient.

En illam talionis materiem: quam ta-
men arbitratus vestro relinquens, pro-
pero ad mei sermonis cōtinuationem.
MISO. Tu talionis legem à te proposi-
tam non seruas: quum alioqui Kæno-
philo maior epigrammatum numerus
dari quàm mihi non deberet. Sed ve-
reor ne tu, qui te adeo misoglossum si-
mulas, ad aliquam confugere glossam
velis. KÆN. Tu Coronelle hanc litem
nobis alio tempore componendam re-
linque, & quò dixisti reuertere. CO-
RONEL. Addo igitur, tum Varronem,
tum Quintilianum Glossemata etiam
pro glossis dixisse: sed pro glossis, ut
Græci

Græci hoc vocabulo vsi sunt, non ut
postea iurisperitorum vulgus uti sibi
permisit. A recentioribus autem Græ-
cis γλωσσηματιὰ quoque, necnon γλωσση-
μαντιὰ à quibusdam (quod mihi minus
placet) dicta. KÆN. Sed cur vocabula
eiusmodi glossas Græci vocabāt? COR.
De hoc non dubito, quin Græci, quum
tale vocabulū aliquod quale diximus,
glossam, id est linguam, vocarent, eli-
psi vterentur: seu ἐλειπτικῶς loqueren-
tur: ac perinde esset acsi dicerent,
γλῶσσα ἰδίᾳ πρὶν, aut aliquid simile. Tali
autē (meo iudicio) & in Latino sermo-
ne vtimur ellipsi, quum dicimus, Con-
ueni hominem. Quis enim & hîc ali-
quid per ellipsin subaudiendum (nisi
mauis Græcè dicam ὑπακουσέον) relinqui
non fateatur? Pro me autem facere vi-
detur, ad vocē glossa quod attinet, in-
terpretatio ea quam Quintilianus dat
illi: quum esse linguā secretiorem ait.
Sonat autem hoc Græcè, (ut & ipse no-
sti) γλῶσσα ἐπὶ ῥήτε. Sed γλῶσσα ἰδίᾳ πρὶν di-
cere malui, ad nomē ἰδίωμα inde factum
respiciens. KÆN. Nō dubito quin mul-

ti tuæ huic opinioni subscripturi sint : quū in omni sermone ipsum etiā vulgus breuitatis perstudiosum esse (& verò interdum nimis) quotidie experiamur : breuitati autē aptissimum instrumentum sit ellipsis. Sed vnde factū esse putas vt glossa quod de vocabulo peregrino, & plerisq; incognito, ideóq; egēte expositione, dicebatur, à posteris Latinis de ipsa expositione dictū sit? COR. Hūc abusum inde natū esse puto, quòd glossographi ijs quas afferebant glossis expositiones adiungerent : ideóq; perinde esse ac si remedio cui piā mali ipsius appellatio tribueretur. KÆN. Aptiore vti cōparatione non poteras. Ac mihi certè videor obseruasse quadā in re id quod dicis, ipsi remedio appellationē mali tribui. COR. Nequaquā mihi dubium est quin diligens obseruatio exemplum sit inuentura & huius & reciproci etiam abusus : id est, vbi vicissim malo appellatio remedij detur. KÆN. Spero fore vt hæ duæ duarum quas tibi proposui quæstionum solutiones è mea nunquā memoria elabantur. Atque

que hæc duo obiter ex autore Thesauri Græcæ linguę didicisse, eo magis mihi gratulor, quòd ex ipso Thesauo discere non potuisse scio. COR. Non poteras sanè discere ex Thesauo meo quod ibi tacui. KÆN. Sed cur & hæc & alia quamplurima ad Græcæ linguæ cognitionem pertinentia, quæ alibi postea dixisti, ibi tacuisti? COR. Præuidebam futurum vt in multo maiore molem opus illud excreceret. Quædam etiam (ne quid tibi dissimulem) in mentem mihi tum non veniebant : & quidem nonnulla quoque eorum quæ tamen iam alibi scripseram. Tantū enim negotij indagatio radicum mihi facebat, quum à nemine vnquam via ad rem tam difficilem fuisset patefacta, vt hoc memoriam quoque sæpe interturbaret. KÆN. Quamuis plurima non ex ijs quæ cæteri dixerant, sed ex ijs quæ *οἱ κωδων* afferre valde fructuosa poteras, à te fuerint prætermissa : fuit tamen quidam Scapula, qui ex illis etiam ipsis de quibus lectores ibi monuisti, & de quibus moneri erat per necessarium, pror-

sus omisit. COR. Hoc, quamuis graue, leue tamen videri malum præ alio posset. KÆN. Quòdnam illud est? COR. Quòd inuertit, ac peruertit multa eorū quæ à me dicta fuerunt, dum meam mentem atque id quo vtor artificium non assequitur. Adeo autem non fuit mihi mirum, illi hoc euenisse, vt contrà mirum futurū fuerit non euenire. Iam tum enim quum opus ipsum cōscribe-rem, prædicebam euenturum hoc illi qui Thesaurum meum Marte suo, & me de multis locis in consilium nō adhibito, in compendiū redigeret. KÆN. Nullane addidit quæ aliunde corraserit? COR. Haud alia (quod sciam) quàm absurdissimas & ineptissimas aliquot etymologias: quas, quòd tales esse videram, de industria prætermiseram. KÆN. Pessimè igitur de quamplurimis Græcæ linguæ studiosis meritis est: qui, dum fidunt huic illius operis compendio, simulque crumenā suam vel mediocre impendium facere nō libenter vident, illius lectioni tempus impendunt, cum magno suorum studiorum

PAL. I. HEN. ST. PRÆL. 53
diorum dispendio. Atque hinc fortasse inueniretur qui epigramma, quod in quendam alius compēdij autorem lusi, in illum etiam cōverti debere diceret. KÆN. Facidaudiam. COR. Id libenter faciam: sed in quem sit non addam.

*Opus redegit qui illud in compendium,
Impendium in eo temporis quammaxi-
mum*

*Fecisse dicit: vellet id pensare nos
Sue crumena maximo compendio.
Lectorum at ille maximo dispendio
Contraxit opus id, imposuit & omnibus.
Pœna irrogetur huic vt non grauis ta-
men,*

Tantum esse dignum dixerim suspendio.
KÆN. In quem scriptum sit haud inquiram, quum tibi in pectore fixum sit, hoc tacere: verum eius aciem posse & in illum de quo loquuti sumus distringi, nemo negauerit. Parum autem mihi sit verisimile, potuisse te à musa tua impetrare, vt de tanta tui epitomographi iniuria tam longo tempore sileret. Epitomographum tuum appello, quòd

in epitomen opus tuum redegerit: vel potius coegerit, aut adegerit. COR. Illud me non potuisse à musa mea impetrare, publicè testata est posterior illius mei operis, quod Thesaurus Græcæ linguæ inscriptum est, editio. Fronti enim primi tomii fuerunt inditi hi versus, (præfixo hoc titulo, *Thesaurus lectori de ea quam fecit quidam eius epitome.*)

Quidam, ἐπιτέμνω με, capulo tenuis abdidit ensem:

Æger eram à scapulis, sanus at hoc redeo.

Hoc autem distichum sequuntur ista verba, *De magno quod idem compendium affert dispendio agitur in ea quæ proximè sequitur epistola.* KÆN. Quò hîc à te alludatur non intelligo. COR. Alludo ad vocem *Scapula*, quæ nomen est illius epitomographi. MISOK. Felix fuisti in ista allusione. duobus enim simul modis ad nomen illud allufisti, & in vocabulo *scapulis*, & in voce *capulo*. Felix fuisti (nisi potius musæ tuæ felicitas ista adscribenda est) etiam in ipso *περὶ τῆς ἐπιτέμνωτος* figmento: quum ad vocem epitome

tome alludi aptiùs non posset. Sed venit nunc in mentem, te alia de re interrogare: super qua an rumori credendum sit, ex alio nemine tam certò scire possum. Pertinet autem & hæc quæstio ad tuum Thesaurum Græcæ linguæ. COR. Quîdam igitur de eo rumor spargit? KÆN. Te in animo habere, corollariû tuo Thesauro dare quod supplementum vocetur. COR. Si rumor magis de vlla re, quàm hac, nunquam mentiretur, nunquam mentiretur. Sed quid tu in aurem Misokæno, aut quid ille in aurem tibi dicit? KÆN. Nihil quod magni sit momenti. COR. Etiam quæ parui sunt momenti, scitu digna sunt interdum: ac minùs certè digna sunt quorum cognitionem alter alteri inuideat. MISOK. Dicam ipse Coronello Kænophile: quandoquidem à te hoc differtur. COR. A te, non ab illo, gratiam inibo. MIS. Quum tu esses ita loquutus, *Si rumor magis de vlla re, quàm hac, nunquam mentiretur, nunquam mentiretur*: insusurravit mihi in aurem, linguam (vt verisimile est) menti præcur-

riffe, in repetitione elegantissima eorundem verborum: qualis apud Nasonem est illa,

*Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est: nulla futura tua
est.*

COR. Nihil certè verius quàm quod dixisti. Lingua enim mea, dum nihil minus cogitarè, in hanc elegantiam incidit: vt quidem tu vocas. Fateor alioqui me & legisse apud Nasonem versus illos & non semel imitatũ esse: sed in soluta oratione me vnquam imitari haud memini. KÆN. Non oblitus sum interim eius quod precari tibi ab illo qui omnia potest volebam. COR. Quid illud est? KÆN. Vt magnus ille dominus propositum tuum de corollarij adiectione ad tuũ Græcæ linguæ Thesaurum, (quod supplementum Thesauri vocare statuisti) secundaret. COR. Valde ingratus sim ni magnas tibi gratias agam. MIS. Age & mihi Coronelle. nam tibi idem in pectore precatus sum. COR. Ego vicissim gratias tibi, sed in pectore, sum acturus. KÆN. En pulchrum talionis exem-

exemplum. Sed (ne, iocando, obliuiscar interim eius quod ex te audire aueo) nõne lingua Hebraica exemplum tibi præbuit illius tuæ vocabulorũ in certas classes distributionis, multiplici deriuatorum serie ad primigenia, tanquam ad radices vnde pullulant, reuocata? COR. Præbuit sanè non mihi tantũ, sed patri meo, & quidem multo quàm mihi prius. Verũ ita exemplum præbuit, vt desiderium imitandi, non aliquod adiumentum, attulerit. Adiuuare autem fortasse potuisset, si Græca æquè inops ac illa, fuisset: sed quum contrà, æquè opulenta sit ac illa est inops, nihil auxiliari potuit. Atque hæc tanta duarum linguarum in ista etiam re differentia fecit vt idem mihi contigerit in illa vocabulorum quam dixi distributione, ac contingeret illi qui quam in flumine aliquo fabricam vidisset, in mari imitandam sibi proposuisset. Ideoque minimè mirandum est quod à me dictum fuit, vix vllis exprimi verbis posse, cum quibus quantisq; mihi difficultatibus luctan-

dum fuerit, & quoties de me dici illud potuerit,

Vt stat & incertus qua sit sibi nescit eundem,

Quum videt ex omni parte viator iter.

Nec verò dubito quin ille ipse qui hos versus cecinit, suas difficultates cum meis comparans, onus suum multo esse leuius dicturus fuerit. Quum enim ego omni ex parte viam, vel potius viarum inexplicabilem errorem & Labyrinthico similem cernerem, quomodo non hæsissem? sic autem hærens animus quæ potuisset in varias sententias, tanquam varias vias, non distrahi? Nec verò mihi in his labyrinthis aliquod Ariadneum filum, tanquam alteri Theseo, opem ferebat: sed idem quod Terentiano Getæ vsu veniebat, ut in me omnis spes esset mihi. Lexicographos omnes, scholiastas, & reliquam grammaticorum gentem, cunctos denique (quocunque nomine vocarentur) qui aliquid ad linguæ Græcæ cognitionem pertinens scripsissent, interrogabam: sed in maxima parte eorum quæ sciscitabar, magis muti quàm pi-

quæ

sces erant: sicubi autem sententiam suam proferebant, idem mihi contingebat quod Demiphoni (sive Demiphonti) apud eundem comicum, quum ab aduocatis quos consuluerat, incertior quàm antea reuerteretur. Cæterum quod attinet ad illam qua modò vsus sum apud te comparationem, quum de difficultatibus loquerer quibuscum luctari me eo in opere necesse fuit, eadem me vsus memini in quodam ad quendam amicum scripto carmine, facta illius operis mentione. Illamne carminis partem libet audire? KÆN. Vtar proverbio Gallico, Id ex me quærere, esse quærere ex ægroto an sanitati velit restitui. M I S. Idem ipse dico: sed addo, me multo libentius totum carmen auditurum. KÆN. Idem dicere mihi veniebat in mentem: sed cogitavi esse accipiendum quod dat. C O R O N. Aures igitur præbetote.

Vt difficultas quæ comes operis fuit

Fabrili in arte, vel alia, sæpe est latens,

Alius artificis nisi in oculis boni:

Sic, quæ fuit in hoc opere literario,

*Vel propter illa primus ego quæ prestiti,
Sermone huius sat peritis sat patet.
Sed alia lingua dederat exemplum rei,
Quæ lingua in ista eo magis fuit ardua,
Res quo ardua magis una & eadem est
in mari,*

Facienda quàm si cuiquam est in flumine.

Ex ijs autem quæ modò dixi, quum de Hebraicæ linguæ radicibus loquerer, illud quoque, *alia lingua*, vobis clarum erit. KÆN. Oblitus sum & aliud ex te sciscitari, quum de glossis & glossographis ageremus: vnde sumptus fuerit titulus ille quem tu cuidam vocabulario (cur enim vocabularium à Latinis, vt onomasticum à Græcis, non dicatur?) præfixisti, Glossaria. COR. Ex ipsius operis fronte sumptum fuit. Si tamen benememini, in totius operis principio tanquã de vno tantummodo scriptum erat Glossarium: quòd alteri seorsum suus titulus daretur, id est, ante ipsum titulus ille repeteretur. KÆN. Scio esse quos hic titulus ab illius operis lectione deterruerit. Cuius tamen quanta & quàm mira sit vtilitas testan-

tur

tur ea quæ inde noster Adrianus Turnebus deprompsit: quæ post eum, post Petrum Pithœum, & quosdam alios, deprompserunt Iosephus Scaliger & Iustus Lipsius: eodémque tempore Iacobus Cuiacius: vt de alijs, propemodum infinitis, taceam. COR. Scio & ipse, titulum hunc ab ipsius operis lectione quosdam deterruisse. Scio autem & aliud hoc de titulo, quod tibi magis mirum videbitur. KÆN. Quid illud est? CORON. Quidam, Græcæ alioqui linguæ mediocriter, immo plusquam mediocriter, peritus, contendeat mecum esse Græcum hunc titulum: nec poteram illi persuadere, nullo esse modo Græcam terminationem, (vt loquuntur grammatici) eo in vsu. nam Glossarion è nomine Græco Glossa, adiecta deminutionis forma, sonare paruum linguam: vt Doxarion à Doxa, paruum gloriam. Ille hoc quidem non inficiabatur, (præsertim quum tam aptis exemplis confirmari videret) sed addebat, Quid tamen obstat quin & alterum vsu eadem terminatio in vo-

ce Glossarion habeat? Respondebam, Græcæ linguæ naturam obstare. Quid enim aliud homini naturæ sermonis Græci vim inferenti respondere poteram? Non dubito quin magna hæc Græcæ linguæ inciticia, atque, vt ita dicam, crassa tibi videatur: sed multo maior & crassior videretur, si scires ex cuius ore prodierit.

KÆN. S C I O, Misokæne, me non tuum quidem sermonem, sed tuam loquēdi voluntatē, interrumpere: verūm ignosce si te rogo vt noster ille sermo à te differatur, is autem in medium referatur qui tuo aduentu, siue interuentu, siue superuentu, interruptus fuit. C O R. Quem sermonem dicis? nōne eum quo tibi à me illa de quodam loco Salustij quæstio proponebatur? KÆN. Eum dico. C O R. Atqui in eo multo ante versabamur quàm Misokænus aduenit, siue interuenit, siue superuenit: (si tuam illam nescio qualem, nouam saltem, in loquendo cautionem mihi imitari licet.) Quum enim tibi iterum alluc nanti, & quod à Salustio de vna domi-

domina (quam & magnam dominam appellabam) dictum est, id quoque de altera accipienti, dixissem, te iterum in tua coniectura falli: respondisti, te mihi fidem habere: sed interrogationem quandā sermonis interruptricē statim subiunxisti. Nam quid sibi vellent mei verè Plautini oculi, rogasti. M I S. Non miror, Coronelle, si totius fabulæ tam bene recordaris: ego quoque fabulæ Plautinis oculis (quicumque illi sunt) insignitæ perpetuò recordarer. Sed qua cum reuerentia excepti à te illi Plautini oculi fuerunt? Mittendi certè hi oculi erant ad Lipsiomimos: ad illud præsertim Lipsiomimorum genus (duo enim esse comperio genera) quod tam libenter, quo iure qua iniuria, plautinizat. Verūm, nōne illis Plautinis oculis subest aliquod mysterium, (ideòq; qua cum reuerentia exceptum à te fuisset, quærebam) à quo, quum profanus sim, arceri debeam? an, si tibi patefactum fuit, mihi quoque patefieri fas est? C O R. Et fas est & longum non est hoc tibi mysterium pate-

facere: si te longis ambagibus (vt ille me) morari nolim. Tandē enim com-
 perti sunt oculi Plautini non alij esse
 quā qui à Plauto emissitij vocantur.
 MIS. Ausim propemodum acclama-
 re, Theaurus carbones. Sed cur te in-
 terrogabat quid sibi vellent tui emissi-
 tij oculi? COR. Quoniam animaduer-
 tebat, me oculos in omnes vtriusq; cœ-
 naculi partes emittere. MISOK. Cur?
 COR. Quia, quum duos matutinos &
 plusquam matutinos (vtpote ante di-
 luculum) ad me venientes videre mihi
 visus essem, & tamen vnus tantum cō-
 spectu frui oculi mei possent, omni o-
 culorum contentione illum inuestiga-
 bam. Sed vnde tuus iste risus? MISOK.
 Ex eo quod dicis, te tibi visum esse du-
 os ad te venientes videre. COR. Quid?
 nōne fieri potest vt oculi fallantur?
 nōne accidere potest vt quis hoc verē
 dicat?

*Nec satis exactum est, corpus an umbra
 foret.*

Apud me enim cogitabam, si discessis-
 set meus Misokanus, nequaquam infa-
 lutato

lutato hospite id fecisset: non se, vt fu-
 gitium, subduxisset, aut subtraxisset:
 sed nec ita discessisset, vt disparuisse seu
 ex oculis nostris euanuisse dici posset.
 Initabat autem interim Kenophilus, &
 multis etiam verborū terriculamentis
 utebatur: hoc inter alia quærens, an au-
 derem, vilo oculorū patrociniō fretus,
 in dubiū vocare, an duos cœnaculum
 ipsius accepisset. Eò denique ventum
 est, vt ego ad hoc responsum cogere
 confugere. Quid si ille qui tibi comes
 fuit, *ἀόρατος* sit aliquando? At ille, An
 me, dæmonem adduxisse mecum ali-
 quem suspicaris? (aiebat) an mihi cum
 isto genere animalium aliquid esse cō-
 mercij suspicaris? MISOK. Dæmoni-
 bus ergo ille appellationem animalium
 tribuebat. COR. Memini, animalia,
 aut *ζῷα*, illos vocasse. MISOK. Sed quid
 tu ad eius verba regerebas, quibus quæ-
 rebat an sibi cum illo *ζῷων* genere ali-
 quid commercij esse putares? COR.
 Nequaquam meis è verbis inferri hoc
 posse. Nam addebam, Quid si sit dæ-
 mon quem tu hominem esse arbitre-

ris? Sed opponerat ille, dæmones esse incorporeos. Quum verò me iocari velle respondissem: tum ille, Et iocari simul & nugari vis, sed interim seriò à te quærendus & seriò à te inueniendus est meus comes. Hæc ille: sed ne ad hæc quidem verba obmutui. Quum verò tandem ita conuenisset vt euentus expectaretur, & ille interim me in cubiculum concedere voluisset, vbi aliquid nouorum librorum erat è Francfordiensi emporio allatorum, cõtigit post breuissimum temporis interuallum vt tu, qui ἀβέγτο nobis fueras, ὀβέγτος fieres. Ac (si meministi) ne tibi quidem dissimulauit Kænophilus suum me vexandi propositum. In hæc enim verba erupit, Te beasse Coronellum tuo aduentu. illum enim ab eo sibi reddi voluisse, quum esset cœnaculum eius ingressus. M I S. Si ipsi erat is animus, merito me dicebat te beauisse: quum meo aduentu tot periculosæ quæstiones cessarent. In dubium enim à te vocabatur, hominem an phasma aliquod, siue spectrum, (etiamsi his verbis non utebare)

vel

vel κορμῶν, seu μορμολύκειον, tuis oculis obseruatum dicendum esset. Quid quòd ad quandam etiam de dæmone suspicionē te venire suspicabatur? Siue autem animal Latinè siue ζῶον Græcè vocauerit illud quod dæmon à Græcis appellatur: id est, dæmones, animalium, siue ζῶων, (quæ duo lingua tantum differre nosti) quoddam genus esse censuerit: ego non simpliciter ζῶα, sed cum aliqua adiectione malletm vocare: vel eam ob causam quòd animalia sint corporea, at dæmones incorporei. C O R. Quæ esse illa adiectio posset? M I S O K. Non statim venire in mentem potest: nisi fortè interim ἀμφίβολα ζῶα dici queunt. C O R. Ego certè ἀμφίβολο sum, aut (si mauis) ἐν ἀμφίβολῳ ἑμὶ, admittere an reijcere debeam hanc tuam appellationem. M I S. An hoc responso te mihi satisfacturum speras? Valde falleris, si te hæc spes tenet: aliquam & ipse appellationem excogites oportet: qualiscunque ea futura sit. C O R. Audebōne igitur ἐπεργενῆ ζῶα nominare? M I S. Quidni ausis? C O R. Fortasse tamen

E 2

ἀλλότροπα vel ἐπετρόπα ζῶα dici, magis tibi placeret. MIS. Non displiceret saltem. Posset autem illi ἐπετρόπα addi, tanquā ex abundanti, & δύσροπα. COR. At nunc cogito, pluribus verbis utendum esse, ne in errorem incidamus: ac dicendum, dæmones inter λογινὰ ζῶα esse ἐπεργνή, vel ἀλλότροπα, aut ἐπετρόπα. MISOK. Laudo quòd hac cautione uteris. COR. Sed alia etiam cautione nobis utendū hīc est, ut iam nunc huic de dæmonibus sermoni finem imponamus. Ad me quidem certè quod attinet, nō dæmonas tantūm sed omnem de dæmonib. sermonem refugio. MIS. Ego omnem de dæmonibus sermonem refugio, ipsos autem plusquam horreo.

KÆN. Vix tanta aurium tuarum patientia erga meam linguam fuisset, Coronelle, quanta mearum apud tuam fuit: ita omnia exaggerasti. Maius enim aliquid haud loquar, ne & ipse rem exaggerare dicar, dum illius exaggerationem reprehendo, vel (ut brevius loquar) ne rei exaggerationem exaggerare

rare videar. Sermonem tamen tuum haud totum audiui: ita ut veriùs inter-audisse quàm audisse dici possim. Incidi enim quendam in librum qui aures ynà cum animo aliquantisper auocavit. COR. Non timebo de te dicere quod ne dicatur times. tantus enim non sum exaggerator quantus à te audio. KÆN. Immo tu illius figuræ rhetoricæ quæ exaggeratio vocatur, mirus supra quemuis alium es artifex. COR. Quod huius rei exemplum afferre potes? KÆN. Vel illa tua de meo quodam vocabulo tanta querela exemplo erit. COR. Quasi verò non tam iusta sit mea querela, quàm iniustè de cogitato illo vocabulo tibi suspectus sum. KÆN. Sed hoc fortasse faciet ut magis stomacheris, quòd etiam pertinacius cōtendi tecum, de Catilina dixisse Salustium illa quæ me de te cogitasse arbitraris, *aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptū habere*. Multis certè alijs in tam pertinacem contentionem descendere contigisset: quum illa, etiamsi de Catilina ab eo dicta non fuerint (ut iam tibi credo)

quamuis de quo aut de qua ita loquutus sit, nondum sciam) fuit tamen ingenij Catilinarij descriptioni conuenientissima. COR. Non est quòd stomachū ab ea contentione, vel potius contentiuncula, magis motum mihi fuisse existimes. Nam in eo quod modò dixisti, illa esse ingenij Catilinarij descriptioni conuenientissima, fateor te, ac cæteros qui pariter falluntur, habere quod aliquam huic leui & *μυνημονικῶν* errori excusatiunculam suggerat: sed apud me nullo te modo excusat. Nam siue de Catilina, siue de magna illa domina cuius nomen coniectura nondum potuisti assequi, à Salustio verba illa dicantur, negare non potes quin me probro affeceris. Quum enim satis haud sit, ab omni crimine procul esse, sed ab omni etiam suspitione abesse oporteat, tu me huic tanto crimini, & ad quod Achilles, tantus vir, tam exhorrescebat, affinem esse pronuntias: ac fieri vix poterit quin saltem infamia, contracta ex tua de me suspitione, tanquam cicatrix, in me remaneat. KÆN.

Quàm

Quàm bellè ex musca elephantem (vt Græcorum iactatur prouerbio) facis. Verùm debebas, vt elephas tuus aliquid magis elephāticum haberet, grauitatem illius Virgiliani versus sermone tuo præstruere,

Obstupui, steteruntq; coma, & vox faucibus hæsit.

Dicamus tamen potius ex eodem, *Motos præstat componere fluctus.* Dixi me scire, te vocabulum Interpellatores in pectore habuisse priusquàm Compellatores in ore haberes: quid tum postea? putasne, nos dicam tibi grandem impacturos fuisse, etiam si interpellatores nos vocauisses? COR. Perinde est profectò ac si me vocauisses, quum te scire dixisti. Sed quibus argumentis tuum istud scire mihi probabis? KÆN. Videndum prius an probatione egeat, COR. Quasi verò negare possis incerta omnia probatione egere. KÆN. Nego quidem certè, ac pernego. COR. Quid audio! KÆN. Audis hominē negantem ac pernegantem quod ais. COR. Ad distinctionem quampiam confugies, si te

bene noui : vel potius , si te intus & incute noui. KÆNOPH. Quidni eò quò tutissimum esse videbo confugiam? COR. Quidnam igitur ex illo tutissimo loco mihi respondebis? KÆN. Quod negare, etiamsi velis, haud possis. COR. Quid illud est? KÆN. Ex incertis, quæ alioqui familiaris & amicabilis sermonis fines non egrediuntur, illa demum probatione egent, quæ ita quis pro certis habet vt etiam alia eorum ope adstruere velit. COR. Ego (vt de cæteris taceam quæ hîc à te respondentur) illa demum ratiocinamenta familiaris & amicabilis (vt loquutus es) sermonis metas non egredi concedo, in quibus magna ex parte de asini ymbra, aut de lana caprina disceptatur: in quibus saltem lingua in nullum dstringitur: at in illo tuo sermone linguam te in nullum dstringisse nego: ac contrà existimationis meæ iugulum illam petiisse aio. KÆNOPH. Quàm bene istud dithyrambicum loquendi genus conuenit cum eo quod dixi, te ex musca elephantem facere. Tu enim verbis per iocum effutitis feriam

giani interpretationem dare cogitas. COR. Immo nimium serius tuus iste iocus, quo in amicitia leges grauitur peccasse à te arguimur. Quid enim aliud de eo dicendum sit qui amicos, à quibus officij gratia visitur, interpellatores nominet? KÆNOPH. Non adeo malè sonare & malam in partem accipi illud Interpellatores, ex eo conijcio quòd Italus quidam, ante non paucos annos, in pereleganti ad cardinalem Dandinum carmine, eum se interpellare, & quidem nugis, fassus fuerit, in ipso limine,

Quòd te interpello nugis, dum seria tractas,

Des veniam, vel te accuses, Dandine, necesse est,

Qui mihi dum faciles aditus, &c.

Quid tu ad hæc, Coronelle? COR. Hoc tandem ista tua excusatio à me impetrabit, vt ego me vicissim excusem: (nam superuacanea iurisconsulti nihil nocere dicunt) ac fatear, me miratum fuisse quòd, contra morem vestrum, non vesperi, sed manè, & quidem tam

mane, me inuisebatis, atq; hinc factum esse vt repente in illa verba prorumperem, Papæ, papæax, tam mane ! Nisi fortè auribus tuis magis placere (vel potius minus displicere) poterant ista, Haha he, tam mane ! ΚÆΝ. Immo, nequaquam te factum nostrum irridere quàm mirari maluissem : sed fieri non poterat quin mirarer, te miraculi loco habere, nos ex vespertinis saluatoribus factos esse matutinos. COR. Quasi verò antea quum vespertini ad me veniebatis, salutationis officium vobis propositum esset. Hoc si ita est, aliquid nō solum admiratione dignum, sed propemodum absurdum à vobis fiebat: nec tantum contra Romanæ gentis & aliarum morem, sed etiam cōtra ipsius naturę leges id faciebatis. Hoc certè fatendum est, nusquam salutationis officium in maiore vsu quàm Romæ fuisse. Id autem cum aliunde, tum ex illo Martialis epigrammate (si tamen reuocare vobis in memoriam oportet) notum esse potest, cuius hic est primus versus,

Prima

*Prima salutantes atque altera continet
hora.*

nisi *detinet* potius legendum est.

Itidémque illud Maronis,

*Mane salutantum totam vomit edibus
vadam.*

Multo igitur magis reprehensione digni eratis (mea quidem sentētia) quàm qui non præpostero tempore, sed præpostero sermone salutabant : etiam si Lucianus hanc agnoscere præposteritatem nolle, aut velle huic patrocinari (si satis memini) videatur.

M I S. Quid audio? vel potius, quid audire mihi videor? ^{Cor.} Audis Coronellum iurgantem cum Kænophilo, vel potius Kænophilum obiurgantem : & meritò quidem. Iustam enim tuus Kænophilus exostulandi causam habet. Quod etiam antea præ se semper tulit. M I S O K. Quomodo te semper id præ te tulisse ais? COR. Quoniam, quum recitatis decem meis versuum Homeri interpretationibus vndecimã tuo rogatu addidissim, ad Salustij verba, quibus & ipse ad posteriorem versum vi-

detur respexisse, accommodatam : ac tum Kænophilus me minori suo desiderio satisfacisse dixisset: ego, quamuis non satis assequens cur minori diceret: subiunxi tamen, eum maiori meo desiderio non itidem satisfacisse. Quærente illo quòdnam illud esset desiderium, amota omni dissimulatione dixi, *Quasi verò iam oblitus sis meæ tecum expostulationis: ac quænam foret (si fortè oblitus esset) addidi. M I S. Quòd non dissimulaueris, ac ne tum quidem ὑπουλον esse tuam indignationem volueris, laudo: sed te nondum illam concoxisse, miror potius quàm laudo. Vix enim auribus meis fidem adhibere poteram, vos in illa velitatione tam diu versari: ideòque dixi, Quid audio? vel potius, quid audire mihi videor? Nam si velitatio hæc simulata esset (vt simulatam mihi videri, antea dixi, & verò credidi) nimium diu duraret: præsertim quum ars vestra detecta esse mihi videretur: quæ latere hîc etiam debet: vt ad eam quoque illud Natonianum accommodetur, *Ars lateat.* (sæpe enim, quod, dum ars latet,*

place-

placere videmus; quum ars fuerit patefacta, est putidum) at si omni simulatione caret, cauendum certè ne in iustum tandem prelium erumpat: hoc enim sæpe velitationem, seu skiomachiam, sequitur. Ac meminisse hîc oportet eius quod à Flacco scriptum est,

*Ludus enim genuit trepidum certamen
& iras.*

Sicut igitur pro eo quo vos prosequor amore operam dare debeo nequid tale accidat, atq; vt amnestiam inter vos paciscamini: sic pro eo quo vos vicissim me prosequimini, vt operam ludam in re tam seria, permittere non debetis. Recordor à te, Coronelle, paulo ante in hac ipsa iurgatione factam Achillis mentionē: facit hæc recordatio vt mihi veniat in mentē Nestor, festinans lites inter Achillem & Agamemnonem componere: (sicut & idem ille poeta Flaccus, testem habens Homerum, canit,

— Nestor componere lites

Inter Peliden festinat & inter Atriden)

vos estote mihi, tu quidem Coronelle; Achilles: tu verò Kænophile, Aga-

memnon : vt ego vobis sim vicissim Nestor. Et verò iam vos nō aliter quàm hac ipsa de re mihi assentientes alloquar. Quid ais igitur mi Agamemnon? te enim prius, regiæ dignitatis rationem habens, alloquor. ΚΑΝΟΡΗ. Proh, quàm citò in tantam dignitatem euectus sum. Vel hæc certè quam in me contulisti dignitas, vt tibi gratificer in re multo maiore ea quam petis mereatur : ideòque per me non stabit quominus tuo desiderio satisfiat. ΜΙΣΟΚ. Tu verò, mi Achille, quid ais? CΟΡ. Tam honorifico me vnquam titulo ornari, haud memini : quumque tantum tibi pro tanto honore debeam, absit vt à me de tuo desiderio repulsam patiaris. Atq; ita me mutatum esse cognoscas ab Achille illo, qui

Iura negat sibi nata, nihil non arrogat armis.

ΜΙΣΟΚ. Nihil aliud iam superest quàm vt faciatis quod in reconciliatione sicut vsitatissimum, ita facillimum est: vt iungatis dextras. Sed en, mea & dextra & sinistra velut ἀεὶ ἔσονται huius ἀεὶ ἰώσεται
vel

vel potius ἀεὶ μὴ σπῖλαι erunt. Quod faustum felixque sit. CΟΡ. Quod faustum felixque sit. ΚΑΝ. Quod faustum felixque sit. ΜΙΣΟΚ. O quàm mihi gratulor: quàm possum verè exclamare,

Non ita Dardanio gauisus Atrida triumpho est,

Quum caderent magni Laomedontis opes:

Nec sic errore exaecto letatus Vlysses,

Quum tetigit chara litora Dulichia:
Nec sic Electra, saluum quum aspexit Orestem,

Cuius falsa tenens fleuerat ora soror:

Nec sic incolumem Minois Thesea vidit,

Dadaleum lino quum duce rexit iter:

Quanta ego nunc tota persentio gaudia mente.

CΟΡ. Est cur tua hæc tanta de nostra reconciliatione gaudia gaudeamus, & quidē de illis gratias tibi agamus. Nec poteras certè magis illustria magnorum gaudiorum exempla afferre. Sed tu vltimum mutasti versum. nam (si me non fallit memoria : vt fallere non pu-

to) apud poetam ipsum versus qui superioribus redditur, est hic,

Quanta ego praterita collegi gaudia nocte.

M I S O K. Quid? nonne mutandus erat? C O R. Erat sanè. M I S O K. Sed fortasse non reprehendis quòd sit mutatus, verùm quòd ita mutatus. C O R. Immo neutrum reprehendo. Dicere poteram, utendo eo ipso quo usus sum verbo,

Gaudia quanta ego nunc persentio pectore toto.

At verò, non discedenti ab eo quod apud ipsum legitur, dicere licebat,

Quanta ego nunc tota, nunc colligo gaudia mente.

Sed ipsemet fortasse Propertius, si alterum illud verbum quo usus sum memoria suppeditasset, suo versui potius adhibuisset: atque ita scripsisset,

Quanta ego praterita persensi gaudia nocte.

Alif. C O R. Non dubito quin hoc facturus fuerit. Sed, quamuis de ista reconciliatione meis auspicijs meòque ductu facta tan-

ta tanto sim gaudio perfusus, publico me potius quàm priuato commodo suo consuluisse: atque ita me Christianè potius quàm politicè gessisse. Quñ enim Kænophilus mihi Misokæno, ut nomine sic re, sæpe sit aduersarius, debui potius principes (huius etiam seculi) imitari, qui tantum abest ut iidem principis sibi aduersarij reconciliationem cum altero (præsertim si vicinus sit) procurent, ut potius inimicitias illas modis omnibus, totis viribus foueant: quin etiam augeant, atque oleum incendio addant, ut inter duos litigantes (si hisce proverbialibus vulgi verbis uti mihi licet) tertius gaudeat. KÆN. Immo nihil aduersus politice hinc peccasti: quum ita simus aduersarij ut nostris disceptatiunculis alter alterius plerunque iudicium acuamus, atque ita operas mutuas tradamus. M I S O K. Ita se res habet: sed iocari volebam. C O R. At verò illud quod aduersum me aliquanto post tuum reditum dixisti pro Kænophilo (iam enim Agamemnon esse desijt: sicut ego, Achilles: &

tu, Nestor) iocosumne itidem fuit, an
serium? MIS. Quid illud est? COR. Fa-
ciam ut reminiscaris. Dixisti, te ne hoc
quidem velle omittere, fallacia me v-
sum esse apud Kænophilum, quum il-
la Salustij verba quæ tanto opere agitata
inter vos fuerunt, ab ipso in me distri-
cta esse contenderem. KÆN. Immo
potius

*Demus ea Æolijs cuncta ferenda
notis.*

& cum Homericis illo dicamus,

*Ἄλλὰ τὰ μὲν προτελύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοι
περ.*

(debemus enim ἀχνύσθαι nostræ velita-
tionis causa) Addamus etiam, si libet,

Θυμὸν ἐνὶ στήθεσι φίλον δαμάσαντες ἀνάγκη.

Sed quum sequatur apud Homerum,

Νῦν δ' ἦτοι μὲν ἐγὼ παύω χόλον,
dicendum fuerit,

Νῦν χόλον ἀμφοτέρωι καλεπαίσαμεν.

COR. De tradendis vento omnibus, ut
ait Kænophilus, qui etiam de illis quæ
ex Homero canit, illi succino. MIS.
Grates vobis ago maximas quod me il-
lo repetundarum crimine absolvitis;
ac iam

aciam mihi gratiam de reconciliatio-
ne relatam profiteor.

KÆN. Erit meæ cum Coronello re-
conciliationis fructus hic, inter alios,
quod me de quadam magna, quam
minimè nominat, domina, tam diu sus-
pensum non tenebit: sed in gratiam &
reconciliati & reconciliatoris, quæ sit
illa indicabit. MIS. Quin hoc sit fa-
cturus non dubito: sed rem totam ab
initio audire cupio. Scio enim auditam
mihi ex Coronelli ore cuiusdam domi-
næ, seu magnæ dominæ, mentionem:
sed cur eius mentionem faceret, & an
nomen eius reticeret, haud recordor.
KÆN. Totam igitur de domina illa hi-
storiam tibi narrabo: de qua sermo
tuus superuentu omnino abruptus fuit:
vel potius tantum interruptus, si (ut spe-
ro) continuetur. Attentas igitur mihi
aures te præbere velim. Expostulanti
mecum Coronello quod non aliter de
ipso loquutus forem quam de eo in
quem illa Salustij verba iactari possent,
*aliud clausum in pectore, aliud in lingua
promptum habere: cum alia respondi,*

tum verò ista: nescire me cur illa verba tam altè in pectus eius descendissent (factum est enim nescio quomodo vt in Salustij mētionē Salustiana illa phrasī in mentem mihi veniret) addidi etiam, timere scilicet illum ne hinc sumpto initio alia quoque in Catilinam à Salustio iactata, in ipsum (Coronellum inquam) pergerem distringere. Ille hoc, inter cætera, respondit, allucinari meam memoriam. Quum instarem, si non de Catilina, de quo hæc dixisset: ille, de nullo eum ita loqui dixit: sed & tandem addidit, At non dico item, de nulla. Et paulo post, Magnam quandam dominam illis vocibus à Salustio perstringi. Hoc vt restringeret, adiecit, Quæ magna apud probos infamia laborat. Quū me ex his nullo modo posse conijcere dicere quæ esset illa domina (quum tam magnus sit dominatum, & quidem magnarum etiam, quæ male audiunt, numerus) adiunxit, Esse etiam sui importem. Tandemq; ne hac quidē adiunctione contento, addidit, Esse dominam quæ multos mortales fieri falsos

PAL. I. HEN. ST. PRÆL. 85
falsos subegit, ac quotidie subigit. Quū mihi cōiectura viderer assequutus quænam illa domina foret, ac respondissem, esse Auaritiam: ille autem coniectorem bonum esse negaret: adiecit, Eam dominā de qua loqueretur, multis mortalibus persuadere, amicitias inimicitiasque non ex re, sed commodo, æstimandas esse; ego opponere, hoc quoque de Auaritia verè dici posse. Sed tamen ne hæc quidem à se dici de illa, quum respondisset: & ego alijs etiam de illa verbis adminiculari eum menti meæ vellē, ad ista venit, Esse dominam quæ multos mortales euehit. Quibus auditis, mentem meam prorsus *ἄσυχον* esse putans, exclamaui, magnam illam dominam, non aliam esse quàm Fortunam: sequendo peruersam quæ apud ethnicos inualuit opinionem, & in Christianorum etiam multorum mentibus (magno Christianæ reipubl. opprobrio) radices egisse videtur. Postquam verò & hîc mihi reclamauit, ac mentem meam fuisse contra *ἄσυχον* dixit, ea ipsa verba quibus illam magnam

dominam postremò descripserat, quibusdam circumstantijs, vt mihi adminicularetur, velut fulcijt: atq; ad hanc descriptionem venit, esse dominã quæ multos mortales euehit, sed docens illos obsequio & assentatione grassari: quæ suorum bonorum dulcedine ebrios, sed nunquam contentos, suos reddit: ego verò respondi, nihil videri obstare quominus hoc quoque de Fortuna diceretur (quanquam fortasse hoc posterius potius quàm illud prius, Fortunæ cõuenire, respondendum erat) at ille de alia domina nunc quoq; loqui se affirmauisset: postremò dixit, esse dominam, quæ, cuicumque imperat, de eo verè cani potest hic versus,

Huic quo plus potæ, plus sitiuntur aquæ.

Hic ego, Ignosce, inquam, reuertor enim vnde me depulisti: quum audiam iterum quod facit vt te de Auaritia loqui persuasissimum habeam. nam Auaritia illud quod dixisti, in auaris facit. Verùm ille me iterum in mea de Auaritie coniectura falli dixit: atque hinc contigit vt à me sermo abrumperetur.

Nunc

Nunc autem velim apud Coronellum mecum efficias vt tandem quæ sit illa domina nos doceat. MISOK. Crede mihi, non minore me quàm te desiderio teneri sciendi quænam illa sit de qua tam multa tamque magna dicuntur, domina. Coniunctis ergo precibus (siue tuæ meas, siue meæ tuas sint adiuturæ) Coronellum aggrediamur necopinantem. KÆN. Cur necopinantem dicis? MIS. Quia mihi visus est cuiusdam libri lectioni vacare, potius quàm attentam ijs quæ mihi commemorabas aurem præbere. MIS. Nonne, si verum fateri voles, Coronelle, te huic nouissimo sermoni nostro interfuisse simul & ab eo abfuisse fateberis? COR. Fatebor equidem. Sed hoc inde contigit, quòd, quum hic liber in oculos meos incurrisset, lecto titulo plura legendi (vt fit) cupiditas me à vestro sermone abripuit. Qua autem de re ille fuit? MIS. Narrauit mihi Kænophilus quantopere suam mentem in diuinatione quadã exercuisses, ac (si pergeres paulo vltius) vexasses. COR.

Recordor quæ fuerit illa diuination: si tamen assequi coniectura quidpiam, siue εἰκότιν, & quidem ἐκ πολλῶν τῶν εἰκότων, diuinare est. Deberet autem, mentem suam potius à quadam magna domina quàm à me, vexatam dicere. MIS. Video te ipse rei memorem esse. COR. Quinetiam recordor eorum quæ ipsi de illa magna domina dixi, velut descriptionis cuiusdam, vel potius descriptionum quarundam futura loco, ut viam coniecturæ eius aperirem. MIS. Rem mihi non obiter narrauit, sed de narrauit: nec, ut falsus fuerit, quum se Oedipodem è Dauo factum, falsò crederet, me celauit. Vix autem tibi persuadeas quanto & ipse illam dominam cognoscendi teneat desiderio. Atque adeo si me desiderio illo languere dixero, quòd verissimum est dixero. Tu ergo,

Si non unius, saltem miserere duorum.

COR. Doleo ventum èd esse ut misericordia mea hac de causa implorata fuerit: magis autem dolerem si frustra implo-

imploratam esse, queri posses. Rogo te tamen, ut me finas prius apud Kænophilum in meis illis descriptionibus paulo vltius progredi, atque experiri an ille quousq; necesse est patientiam suam experietur. Spero enim, hanc moram valde breuem futuram. KÆN. Accipio conditionē; præsertim quum quicquid erit moræ, breue futurum speres. Visne igitur tibi in memoriam reuocem quæ fuerit vltima διαγραφή, quam mihi proposuisti? COR. Quidni velim? ea enim præcedentes memoriæ meæ suggeret, iam alioqui reminisci incipienti. KÆN. Hoc postremò dixisti, Esse dominam, quæ cuiunque imperat, de eo verè cani potest versus Nasonianus, de aquis, quæ quo plus sunt potæ, plus sitiuntur. Sed ego hunc quoq; effectum Auaritiæ tribui à te putavi, sicut ab ipso Nasone tribuitur. At tu me & hîc falli admonuisti. Quare nunc etiam ad preces me volo conuertere, ijsq; à te cõtendere ut aliquam tandem διαγραφὴν superioribus adijcias, qua meam mentem è tanta difficultate & anxietate

te eijcias. COR. Faciam. sed vide tamen
 vt hæ preces sint vltimæ: nihil certè tibi
 apud me proderunt quæcunq; adijci-
 entur. Nec verò video quónam effice-
 re modo possim vt, quæ domina illa sit,
 coniectura tandem assequaris, si nunc
 non efficiam. KÆN. Ego autem non
 video quid aliud possim, quàm ad vota
 recurrere vt tibi contingat hoc præsta-
 re. Alioqui enim mentis meæ me pœ-
 nitebit. Sed multum erit in tui sermo-
 nis solertia situm. COR. Dico esse do-
 minam quæ libenter

*Mane salutantum totam vomit edibus
 vndam.*

Est domina quæ honoris sitim affert;
 quæ multos præ honoris siti in pericu-
 la multa præcipitat: quæ denique non
 aliùs rei quàm honoris sitibundos ho-
 mines reddit. KÆNOPH. Iam nec Da-
 uus, nec OEdipus, sed stipes esse dicar,
 si, quod sit huic dominæ nomen, non
 dixerò. COR. Magnum te in pericu-
 lum conijcis. KÆNOPH. Non sum ta-
 men *ῥιψοκίνδυνος*. nam cautè in pericu-
 lum me conijcio. COR. Immo cauti est
 se in

se in periculum non conijcere. KÆN.
 Atqui periculum sine periculo non
 vincitur. Sed tu magnum periculum
 nunc vocas quod ego paruum appello.
 Quocunque autem se res habeat mo-
 do, quatuor verbis alea iacietur: Domi-
 na illa, est Ambitio. COR. Iam, te extra
 aleam esse, gloriari potes. Sed parua
 certè gloria (nolo enim tibi assentari)
 te sequetur ex eo quòd assequutus tan-
 dem es coniectura, vel, vt vis ipse, diui-
 natione (quoniam OEdipi personam
 induisti) in quo assequendo tamdiu &
 tantopere laborasti. Te enim tandem
 in ipsam siue coniecturam, siue diuina-
 tionem, vel potius in rem ipsam, intro-
 duxi. KÆN. Tu gloriæ meæ inuidere,
 aut subinuidere saltem videris: ideòq;
 addidisse postremò illa, *quæ deniq; non a-
 lius rei quàm honoris sitibundos homines
 reddit*. Sola enim sunt hæc, propter que
 meam diuinationem ita floccifacis,
 aut potius ne flocci quidem facis. At-
 qui iam mentis meæ acies eò penetra-
 uerat quò oportebat. Non secus igitur
 fecisti, quàm si mihi dimicanti, tum

maximè auxiliari voluisses, quum labascentem hostem vidiisses. Cæterùm cuiusdam tuæ descriptionis recordor, ybi si vna tantùm litera mutata fuisset, magno te pariter ac me labore leuasses, ac verè dicere potuisses quod modò dixisti, te in rem ipsam me introduxisse.

COR. Scire cupio quæ sit illa descriptio. KÆN. Qua dixisti, eam de qua loquebaris magnam dominam, *multos homines suorum bonorum dulcedine ebrios, sed nunquam contentos, reddere.* Hic enim si, vnica litera mutata, *honorum*, non *bonorum*, dixisses, verum futurum erat quod mihi obijcis. Sed ad ipsum tandem Salustij locum veniendum est.

COR. Eum tibi nec inuidebo, nec (vt paulo ante de me loquutus es) subinuidebo. En tibi illum: *Ambitio multos mortales fieri falsos subegit: aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere: amicitias inimicitiasq; non ex re sed ex commodo estimare: magisq; vultum quàm ingenium bonum habere.* KÆN. O quàm multi mecum falluntur! quippe qui persuasum vel potius persuasissimum itidem

dem habent, Salustium hæc de Catilina scripsisse. COR. Mihi nequaquam nouum est, in eos incidere qui in scriptorum veterum locis quibusdam citandis non hoc tantùm sed alijs etiam modis fallantur. Et verò si qua vsquam venia digni sunt, hïc certè eam mereri videri possunt: quòd illud dictum Salustianæ descriptioni ingenij Catilinæ conuenientissimum est. Sed dic, sodes, an in isto Salustij loco agnoueris duas sententias, quibus etiã sum vsus, quum tibi dominam istam, quæ Ambitio vocatur, suis depingere coloribus vellem.

KÆN. Agnoui. recordabar enim te hæc inter cætera, de ea dixisse, *esse dominam quæ multos mortales fieri falsos subegit.* Verùm hæc de tuo addidisti, *ac quotidie subegit.* Quum autem hæc de Auaritia dici existimarem, & tu me falli diceres, scio te addidisse, *hanc dominam multis mortalibus persuadere, amicitias inimicitiasque non ex re sed ex commodo estimandas esse.* Ac memini me in his quoque falsum fuisse, quum & ipsa in Auaritiæ ingenium caderent.

MISOK. Ecce, quendam huc perproperantem conspicio, qui vereor ne verè sit illud quod Kænophilus de se pariter & de me si non dixisse te, Coronelle, at cogitasse saltem existimavit: unde & tragœdiola suborta est. COR. Vereris ergo ne sit interpellator. MIS. Hoc ipsum. Mei certe futurus est auocator. iam enim illum agnosco. KÆN. Si te aduocatum præbere te mihi soles, à nobis auocatum esse, valde ægrè ferrem: sed tantum abest vt mihi vnquam velis esse σωήρως, vt etiam sis κατήρως. COR. Serio potius de hac auocatione loquendum est. MISOK. Audio ex puero, quod suspicabar: auocor. COR. illum dicebas huc perproperantem te cernere: sed præproperantem addere poteras. Præproperus enim sermonibus nostris futurus est, si te est à nobis auocaturus. Sed nõne ad aliquã excusationẽ confugium inuenire potes? MIS. Nullum mihi in mentem venit. COR. Vulteijs ille Horatianus apud Philippum illũ strenuum & fortem, ac causis agendis clarum, excusabat

κατήρως,

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 95
laborem & mercenaria vincula, quòd domum eius non venisset: & veniam ab eò impetrauit hæc excusatio: quidni tu literaria vincula apud tuos excuses? MISOK. Non frigida solùm sed gelida esset apud illos hæc excusatio. COR. Tēporis huius habitum præ se ferret tua excusatio: tantam enim hyemis asperitatem omnia, frigida, & quædam gelida etiam reddere, mirum non fuerit: Sed quid si fonticam esse causam fingeres? MISOK. Figmentum meum statim innotesceret. COR. Te igitur retinere aut diutius detinere consultum non est. Quo enim te diutius retineremus, eo diutius nobis tuus reditus expectandus esset. Quum autem contrà te ad nos intra breuissimũ temporis spatium esse reuersurum sperem, dimidium vale tantummodo tibi dicam. KÆN. At ego liberalior integrum vale tibi sum dicturus.

COR. Visne, Kænophile, dum abest Misokænus, de illo Salustij loco interea differere pergamus? KÆN. Volo, vel potius peruolo. COR. Hinc igitur

initium sumam: potuisse alioqui Salustium, de Ambitione ita loqui, ut tibi facillimum esset, de qua domina loqueretur, coniectura assequi: praesertim verò, siquid de honoris cupiditate praecessisset. Exemplum tibi afferre volo, atque interim Salustianizare. KÆN. Rem per mihi gratam facies: ac eo certè gratiorem, quòd philosophationi nostræ argumentum ad philosophiam moralem pertinens erit propositum. COR. Si igitur (exempli gratia) fuisset ita loquutus Salustius, Ambitio neque dicere neque facere quidquã pensi habet, dum honorem & gloriam consequatur. Vel ita, Ambitio multos mortales spe honoris (vel, spe gloriæ) transuersos egit: (eodem quo dixit modo in bello Iugurthino, de quadam opportunitate, *Præterea opportunitas sua liberorumque atatis, quæ etiam mediocres viros spe prædæ transuersos agit*) tunc certè si tibi ipsum Ambitionis nomen reticēs, dixissem tantum, Est domina quædam (vel magna quædam domina) quæ multos mortales spe honoris (vel, spe

magna

magna gloriæ) transuersos egit: vix fieri certè potuisset quin quod esset illius magnæ dominæ nomen, in mentem tibi statim venisset. Ac multo etiam minus dubitasses quin de Ambitione loqueretur, si subiuncta illa fuissent, *Est domina quæ multos mortales fieri falsos subegit. quin etiam sequuta fuissent illa, Est domina quæ multis mortalibus persuadet, amicitias inimicitiasque non ex re sed ex commodo estimandas esse.* KÆN. Ex abundanti & hæc, & quæ proximè recitasti, à te adiecta fuissent. Statim enim, te de Ambitione loqui animaduertissem, facta mentione cupiditatis honoris, siue gloriæ. Quæ tamen cupiditatis appellatione scio te usum non esse: sed ex illis verbis, *multos mortales spe honoris transuersos egit*, illa cupiditas satis intelligitur: quum speremus ea quæ cupimus: & quidem esse acrem ac vehementem cupiditatem necesse sit, quum spes adipiscendi eius quod cupimus nos transuersos agit. Quemadmodum igitur ignoscendum mihi nõ fuisset si illa honoris vel gloriæ mentio à te facta foret,

G

ita sum venia dignus quā facta non fuerit. Quis enim alioqui illa quæ mihi antea ex eodē scriptore proposuisti, non fateatur tam de Avaritia quā de Ambitione posse dici? COR. Ideo iam tibi datam esse veniam credito. Interim verò tuus ille error (si tamen, quum fallitur coniectura nostra, errorem id vocare oportet) materiam præbet utriq; nostrū considerādi, sicut virtutes inter se habent quædam communia, sic & vitiiis quibusdam idē vsu venire: sicut in duabus dominis Ambitione & Avaritia hinc videre est. Et verò Salustius, in eo de quo iam sæpe dictū fuit loco, facta mentione Avaritiæ, statim ad Ambitionem transit. KÆN. Sed maiorem gratiā appellatio dominarum haberet, si Latini dominas, quæ virtutum sunt aduersariæ, nomine fœmineo appellarent: sicut Græci κακίας vocantes quæ Latini vitia vocant, aptissimè dicunt hanc vel illam κακίαν esse μεγάλην δέσποιναν. Interim verò consideraui (dum tu maiora considerasti) bellè convenire cum domine appellatione illud *subegit*, quo Salustius

de

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 99
de Ambitione vsus est. Hoc enim est illā tacitè dominā, aut etiā magnā dominā, vocare. COR. Cogito iam mecū, an de Ambitione loqui me intellexisses, si rē ita tibi proposuissē, Est domina cui⁹ cupiditas præ Avaritiæ cupiditate tolerabilis à nonnullis iudicatur: Vel, excusabilis iudicatur. KÆN. Intellexissem fortasse. COR. Vel, si rē his tibi verbis proposuissem, Est domina, cuius studiū non tam turpe quā Avaritiæ, sed plerunque non minùs est damnosum. Vel potius hoc modo, Est domina cuius studium per se quidem vix turpe iudicatur, sicut Avaritiæ, sed plerunque haud minus perniciosum: ac nonnunquam est etiā perniciosius. KÆN. Non dubito quin te de Ambitione loqui intellecturus fuerim. COR. Volui autem cautiùs de studio Ambitionis loqui posterius, quā mihi viderer loquutus esse prius. Ac nescio tamē an satis cautè tunc saltem de eo loquutus sim. Recordatus sum certè, dum in eo sermone essem, loci huius Salustiani, (qui paruo intervallo sequitur quæ de Am-

bitione iam aliquoties audiui) *Sed primò magis ambitio quàm auaritia animos hominum exercebat: quod tamen vitium propius virtuti erat. Nam gloriam, honorem, imperium, bonus & ignauus equè sibi exoptant: sed ille vera via nititur: hic, quia bonæ artes desunt, dolis atque fallacijs contendit.* Hic primùm quidem minimè dubium est quin de Ambitione, non de Auaritia, illud dicatur, *quod tamen vitium propius virtuti erat* (siue est, vt aliis in libris legitur: sicut & *propius virtutem*, in iisdem) quamuis Latinæ linguæ consuetudo videri cuiquam possit exigere potius vt ad vocabulum auaritia referatur, vtpote proximè præcedens. Vnde etiam factum est vt quidam locum illum, mutato verborum ordine ita legendum suspicaretur, *Sed primò magis auaritia quàm ambitio animos hominum exercebat.* Et habet certè hæc emendatio, prima fronte, aliud etiam, & quidem maius, quo se tueatur. Nam antea de auaritia priùs quàm de ambitione loquutus erat: ac (quod longè firmitus est argumentum) dixerat, *Igi-*

tur

tur primò pecunia, deinde imperij cupido creuit: ea, quasi materies omnium malorum fuere. KÆN. Firmissima igitur ratione emendatio illa, meo quidem iudicio, nititur. C O R. Firmissima in speciem ratione nititur: éstque (vt Græci loquuntur) *ὡς ἀέσωπος*: sed. KÆN. Miror quid ei velis opponere. C O R. Itáne hominem mirabundum (quantumcunque sit mirabundus) interrumpere sermonem decet? KÆN. Ignosce. nam tua subhæsitatio post vocem illam *ὡς ἀέσωπος*, & mea interruptio, concurrunt. C O R. Sed (dicere volebã) eueritur tamen illa emendatio, & ordinis verborum mutatio, à quodam qui valde paruo sequitur intervallo. KÆN. Quis ille est? C O R. Iste: *Sed postquã L. Sylla, armis recepta republica, bonis initijs malos euentus habuit, rapere omnes, trahere domum alius, alius agros cupere: neque modum neque modestiam victores habere: fœda crudeliâque in ciues facinora facere.* KÆN. Cur hîc *alius* vtrobique, nō *alius*, pronuntiaſti? C O R. Quoniam hunc locum ita intelligo, Omnes cœperunt

rapere, trahere, & alius domum, alius agros cupere. Perinde ac si diceret, Omnes bonorum alienorum cupiditate tanta teneri, ut qui iam unius domum occupasset, alterius agros occupare cuperet. At si legatur & pronuntietur *alius*, non tanta & tam infatiabilis cupiditas describetur: & cum illo aliquod genitui casus nomen extrinsecus sumendum erit. Verum, ut ad illud propter quod locum hunc attuli, veniam, si quæ hîc scribuntur consideres, videbis opponi ijs quæ ibi dixit, *Sed primò magis ambitio quam avaritia animos hominum exercebat*. Perinde ac si diceret, Sed primò quidem talia erant hominum ingenia ut ambitio magis quam avaritia animos hominũ exercebat: at postea, quum contigisset ut L. Sylla, armis recepta republ. bonis initijs malos euentus haberet, rapere omnes, trahere, KÆN. Tibi tandem manus dare cogor. Dicerem verò & herbam porrigere, nisi tuam si non reprehensionẽ, saltem irrisionem timerem. Quæ tamen plerunq; aliquid cum reprehensione commune

mune

mune habet. COR. Dum abest Misonus, multa tibi potes permittere, quæ illo præsentem vix auderes. KÆN. Quomodo hosce duos huius nostri Salustij locos conciliabis? nam hoc tibi operis relinquitur. COR. Nihil dicis quod non præviderim. KÆN. Tanto esse debes paratior. COR. Non tantum paratum, sed paratissimum (ut spero) ad respondendum inuenies. KÆN. Rogo igitur ut non differas. COR. Immo, dum me ut non differam rogas, facis ut interim differam. Hoc enim mihi in promptu est quod respondeam: Salustium antea quidem dixisse, primò pecuniæ, deinde imperij cupidinem creuisse: atque hæc quasi materiem omnium malorum fuisse: sed interiecta fuisse hæc verba, *Pòst, ubi contagio, quasi pestilentia, illos inuasit, civitas est immutata: imperiũ ex iustissimo crudele intolerandumque factum*. KÆN. Te mihi haud tam facile satisfacturum putabam. COR. Nihil igitur illi meo responso addam: sed monebo tantum de hoc quoque *ἐν παρόεσσι* ad veram lectionem quod attinet, mihi

G 4

magis placere vt *pestilentia* legatur. Intelligitur autem contagio non minus contagione pestilentia grassans. KÆN. Habeo quod illi meæ obseruationi cuius paulo ante mentionem feci adijciam. COR. Non iam recordor quænam ea sit. KÆN. Non recordaris me dixisse, obseruasse me, in hoc loco Salustij, *Ambitio multos mortales falsos fieri subegit*, pulchrè conuenire verbum *subegit* cum illo nomine quod Ambitioni dabas, eam vocans dominã, & quidem magnam dominam. COR. In memoriam mihi reuocas illam obseruationẽ. KÆN. Nunc igitur aliam eodem pertinentẽ addo: ac dico, tale esse verbum exercebat: in hoc quem paulo post habemus loco, *Sed primò magis ambitio quàm auaritia animos hominum exercebat*. Scis enim quàm significans sit istud vocabulũ *exercebat*. Sed Misokænum nõ reuerti valde miror. CORONEL. Visne, dum ipsum exspectamus, aliquid in eo ipso vbi versamur loco excutiamus? KÆN. Quidni vellem? COR. Antea tibi recitavi ista, *Sed postquam L. Sylla, ar-*

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 105
*mis recepta republ, &c. hæc autem, proximè præcedunt, de auaritia, Ea, quasi venenis malis imbuta, corpus animũmq; virilem effæminat, semper infinita, insatiabilis est: neque copia, neque inopia minuitur. Vide numquid sit inter ista, quod tibi negotium exhibeat. KÆN. Attentè prius recolenda sunt. COR. Lentè ea recitavi: ita vt à me repeti, nihil esse necesse existimem. KÆN. Nihil necesse est. COR. Considera diligenter antequam respondeas. KÆN. Omnibus diligenter & attentè consideratis, mihi negotium hæc tantum postrema faceffunt, *neque copia neque inopia minuitur. COR. Quomodo à te intelliguntur? KÆN. Interroga potius an ea satis intelligam. COR. Dicam tibi cuiusdam hoc de loco coniecturam, si fortè tibi ad assequendum eius intellectum esse adiumento possit. KÆN. Si non adiuuet, saltem nihil nocebit. COR. Putabat ille scribendum ibi esse, *neque copia augetur, neque inopia minuitur. Vel, neque copia crescit, neque inopia minuitur. KÆN. Non placet ista coniecturalis emendatio. COR. Vide***

ne sis preproperus in ferēda sententia. KÆN. Immo ne properus quidem esse soleo in ferenda de huiusmodi emendationibus sententia. COR. Si prudenter (contra quā multi) in illis te gere re soles, idem nunc quoq; facito. KÆN. Longiore apud me consideratione emendatio illa minimè opus habet: eam dico & semper dicam reijciendam esse. Negare enim, avaritiam copia augeri, siue crescere, perinde est ac si negemus verè dictum esse, avaros similes illis esse quibus *intumuit suffusa venter ab unda*, quibus *quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ*. COR. Laudo hanc tuam objectionem. KÆN. Sed non satis est tibi illam emendationem mecum reijcere: videndum ut illa reiecta, etiam eijcias mihi ex animo omnem de hoc loco suspensionem, Suspicio enim esse mendosum: & suspicabor donec quampiam eius satis commodam expositionem attuleris. COR. Meum erit, conari tibi satisfacere: tuum, liberè dicere an tibi satisfactū fuerit. Iam igitur, illud prius, avaritiam copia non minui, nullā apud

te ex-

te expositionem requirit: (quomodo enim copia minueretur, quum etiam, sicut & ipse ex Nasone probasti, augeatur?) at posterius hoc, eam non minui inopia, sic accipiendum arbitror, eam, si fortè videat se maximis quos ad explendam suam cupiditatem fert perfertque curarum plenis laboribus atq; ærumnis, parum proficere, & inopem nihilominus manere: tamen neque suam illam cupiditatem neq; suos illos ob eam labores minuere. Hæc est mea expositio: quam si tibi non vsquequaque satisfacere dixeris, haud valde mirabor. Nam ne mihi quidem ipsi vsquequaque satisfacit. KÆN. At ego, si vsquequaque mihi satisfacere eam dixerero, quod verum est dixerero. COR. Aliud est quoddam Salustij dictum, breuissimo hunc locum interuallo precedens, vbi multo magis hæreo quam tu hæteris (ut opinor) in eo cuius expositionem meam fuisse tibi acceptam video. Fortasse autem in eo mihi explanando par pari referes. KÆN. Quasi verò, quod tibi nodus est, mihi scirpus

esse possit. COR. Sed quid si ego nodum in scirpo quæro? KÆN. Non es eorum ex hominum genere in quos iactari solet proverbium. COR. Veniam ad locum illum, siue nodosum, siue scirpeum: *Nam gloriam, honorem, imperium, bonus & ignavus aequè sibi exoptant.* KÆN. Quæ plana sunt, explanatione opus non habent: quid autem planè & apertè à Salustio dictum est, si hoc ita dictum non est? COR. Aliudne hîc intelligis quàm quod prima fronte ipsa verba sonant? KÆN. Nequaquam. COR. Tantundem igitur atque tu hunc locum intelligo: sed quod intelligo suspectum habeo: & adeo quidem ut etiam falsum esse iudicem. KÆN. Quænam verba locum hunc excipiunt? COR. *Ista: Sed ille vera via nititur: hic, quia bonæ artes desunt, dolis atque fallacijs contendit.* Vides hæc optimè illis respondere: sed fortasse hîc quoque aliquid suspectum tibi est. Verùm ecce tandem Misokænum.

MISOK. PAULO fuit longior absentia mea quàm putaram: etiam si negetur

getur esse sapientis, dicere, non putaram. KÆN. Καλλίστης, ἠδίστης, χησιμωλάτης διαλέξεως ἀπελείφθης, ὦ Μισόχμνε. MISOK. Καλλίστης, ἠδίστης, χησιμωλάτης ἰνὸς πραγμάτων ἐμελλον ἀπολείπεσθαι, ταύτης τῆς διαλέξεως ἢ ἀπολείπόμενος, ὦ Φιλόχμνε. COR. Unde nunc tantum Græci sermonis? Putat fortasse Kænophiluste, ex quo à nobis discessisti, cum Græcis, aut saltem cum Græcè loquentibus versatum esse: ita ut iam Latinus sermo tibi fordeat. MIS. Siue hoc siue aliud putet, miratus sum, eum Græco me sermone ex improviso aggredi. COR. Fateberisne mihi verum, Kænophile? KÆN. Fatebor tibi verum, quantum in me erit. COR. Quod hoc loquendi genus est? nōne semper in te esse potest verum fateri? KÆN. Nequaquam: eo quidem certè modo quo à me intelligitur. Sed hoc est τῶν ἀπορήτων vel potiùs τῶν ἀπορήτοτάτων. COR. Non igitur amplius de hoc inquiram: sed tantum experiar quàm libenter verum fatearis. KÆN. Experire. nam *quid tentare nocebit?* COR. Immo certè (ne fallaris) me hoc tentasse, nociturum tibi est.

Nam si semel cognouero te non ἀλλή-
 θεύην, dabo operam vt potius cogaris
 procul à nobis ἀλλητεύην, quàm inter nos
 commorans dicaris σοφιστεύειν. ΚΑΝ. Hui
 quid sibi hæc verba volunt? non rima-
 rum (vt ille apud Terentium) sed mi-
 narum plenus es. Verùm quidnam tan-
 dem illud est de quo tu tantopere cu-
 pisme ἀλληθεύεις? C O R. Annon Luciani-
 zaueris in Græcis illis quibus Misokæ-
 num aggressus es verbis. ΚΑΝ. Si citius
 de hoc me interrogasses, citius vera fa-
 tentem audiuisses: & dicentem, rem
 ex parte ita se habere. nam illud ge-
 nus loquendi δειλίματος ἰνὸς ἀπολείπεσθαι a-
 pud Lucianum non vno in loco legi-
 tur. ΜΙΣΟΚ. Sed ego interim hîc seora-
 sum à vobis sedeo, cogitabundus pari-
 ter & mirabundus quænam me absen-
 te potuerit illa esse inter vos fermocia-
 natio, talis qualem mihi eam Kanophi-
 lus depinxit. C O R. Quid? putasne
 Misokæne tantam rem esse quantam
 Kanophilus prædicat? annon scis illum
 è musca solere elephantem facere, vt
 ipse antea de me loquutus est? ΚΑΝ.

Anti-

Antiquum & vetus est, atq; adeo pris-
 cum, è musca elephantem facere. Mis.
 Cur id ais? ΚΑΝΟΡΗ. Quia ipse Home-
 rus è muscis elephantem quodammodo
 fecisse videri potest, cum alibi, tum vbi
 eas ἀγρια φῦλα vocat. Nam de gigantibus
 itidem dictum legimus, ἀγρια φῦλα γιγάν-
 των. Neque tamen omnino è musca
 elephantem hîc facere dici possum.
 ΜΙΣΟΚ. Scire cupio qua de re fuerit
 illa fermocinatio. C O R. Sumpta occa-
 sione ex illo Salustij de ambitione loco
 qui te præsentem à me allatus fuit, & ex
 ijs quæ de illius definitione diximus, ad
 alia venimus quæ huic definitioni ac-
 commodata essent (Salustiano etiam
 sermone vtendo) ac citati fuerunt alij
 huius scriptoris loci, de quorum ve-
 ra lectione disceptatum fuit. Quum
 autem aduenisti, in quendam inquire-
 re coeperamus, qui maioris quàm qui-
 uis alius est momenti: vnde futurum
 est vt in hanc inquisitionem non malè
 aliquod temporis spatium collocemus.
 ΜΙΣ. Illum obsecro locum mihi reci-
 ta. C O R. *Nam gloriam, honorem, impe-*

rium, bonus & ignauus equè sibi exoptant.
 MIS. Quid hoc de loco dicebas Cor-
 nelle? COR. Eum mihi suspectum ef-
 se. MIS. Quid eum tibi reddere suspe-
 ctum potest? COR. Video iam te mirari
 quod ego mirabar, atque adeo demira-
 bar. Præsertim verò quum ea quæ pro-
 ximè subiunguntur, optimè cum illis
 consentiant, fieri non potest quin ma-
 gis ac magis mirer. Hæc enim absque
 vlllo interuallo sequuntur, *Sed ille vera
 via nititur: hic, quia bonæ artes desunt, do-
 lis atque fallacijs contendit.* MISOK. Sicut
 hoc dictum omnino assentitur illi pro-
 ximè præcedenti, ita ego Philokæno
 assentior, miranti te prius illud in suspi-
 cionem vocare. COR. Meam mentem
 nō assequimini. me enim locum illum
 erroris à librario admissi suspectum ha-
 bere arbitramini, quum ego ad erro-
 rem respiciam qui admissus mihi vide-
 tur in vnum ex philosophiæ moralis
 axiomatis. Cogitate enim apud vos
 quomodo rationi & doctrinæ de mo-
 ribus consentaneum sit vt dicamus,
 bonum & ignauum gloriam, hono-
 rem,

rem, imperium equè sibi exoptare. An-
 te omnia autem de hoc inter nos con-
 stare debet, quem appellatione boni
 significare velit. MISOK. De hoc facilè
 constabit, quum ei ignauum opponi vi-
 deamus. Vel potius de hoc iam con-
 stat, more Græcorum præsertim, poe-
 tarum, vocari bonum, eum qui sit gna-
 uus ac strenuus. Ab illis enim appella-
 tur ἀγαθός, necnon ἰσθαλός: éstque poeti-
 cum hoc, potius quàm illud. KÆN. Sed
 cur non dixit, *bonus & malus*, sicut vicif-
 sim κακός de ignaui quoque à Græcis di-
 citur? aut cur non, sicut ignaui, ita &
 gnaui vel strenui appellatione vsus est?
 Vel hoc enim vel illo debuisse loqui
 modo videtur, vt concinna esset anti-
 thesis. COR. Si vocibus illis, bonus &
 malus, fuisset vsus, falli lector potuisset,
 generali eas significatione dici existi-
 mans. Alteras autem illas voces sermo-
 ni suo adhibere potuisse fateor, absque
 eodem illo (vel potius absque vlllo) pe-
 riculo: sed voluit Salustius hoc etiam in
 loco Salustius esse: id est, à publica &
 trita sermonis (vt ita dicam) via disce-

dere: ideóque suæ antithesi duo vocabula adhibere quæ eiusdem generis non essent: si ita loqui licet. Sic autem hunc scriptorem à publica & trita sermonis via in quibusdam alijs discedere (præterquam quòd est antiquarius) aliquot exemplis alio tempore vobis planum faciam: si huius mei promissi memores fueritis. MISOK. Non est quòd metuas ne immemores nos esse contingat. CORON. Sermonem igitur meum persequens, dico: quum hac de re Salustium, de gnauo & strenuo deque ignauro, loqui, inter nos cõueniat, scire velim an eodem vtrumque modo natura comparatũ esse putetis. KÆN. Quí fieri hoc posset? MIS. Idem te ab ore Misokæni responsum tulisse existimato. COR. Nunc quæro an ignauro non minus cum virtute commercij quàm gnauro & strenuo esse credatis. KÆN. Subabsurdum videtur, (quod pace tua dictum sit) responsum tam absurdum à nobis expectare. Quid enim ignauro cum fortitudine, aduersaria sua, esse commercij

queat?

queat? COR. Atqui, vnde in animis hominum cupidinem veræ laudis & gloriæ, veri honoris, excitari arbitramini? nõne à virtute? KÆN. Quidni hoc fateamur? COR. Fatendum certè est. constat enim, virtutem reddere hominem sibi bene conscium, *ἐν τοῦ κατὰ τὸν δῶματος*. Nam qui se officio suo functum esse, sibi conscius est: is profectò sibi benè conscius dici potest. Contrà autem malè sibi conscius sit necesse est qui ignauro: quem Salustius ipse fateatur dolis atque fallaciis contendere, quòd bonas artes sibi deesse videat. Iam verò alter ille, qui officio suo, id est sibi à virtute iniuncto, functus est, & ad fungendum in posterum est animatus, nõne vel ab illa ipsa cuius acres in animo & acriter pungentes sensit aculeos, laudem & gloriam, atque honorem, meritò, tanquã præmium sibi debitũ, poscat? Tantum abest enim vt strenuè & fortiter facta, minùs quàm alia *κατὰ τὸν δῶματα*, à virtute proficisci censeantur, vt virtutis nomen ad fortitudinem sæpe, apud poetas præsertim & historicos,

restringatur. Ac (ne longius abeamus) noster Salustius, in illa egregia M. Catonis & C. Cæsaris comparatione, ita loquitur de illo, *Non diuitijs cum diuite, non factione cum factiosis, sed cum strenuo virtute, cum modesto pudore, cum innocente abstinentia certabat.* Et paulo antè, de C. Cæsare verba faciens, *sibi magnum imperium, exercitum, nouum bellum exoptabat, ubi virtus eius enitescere posset.* Nec verò mirum est virtutis appellationem sic interdum ad fortitudinem restringi solitam: quum non aliunde maiorè quàm ex armis gloriã posse comparari, multis persuasum fuerit. Atque hinc Horatius,

Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,

Attingit soliu Iouis, & cœlestia tentat.

MIS. Es ijs quæ te afferentem audiui-
mus, inferret aliquis, Salustium adeò non debuisse dicere, bonũ & ignauum æquè gloriã, honorè, exoptare (nam de imperio taceo) vt ne *κατ' ὄναρ* quidem ab ignauo exoptari dicendum fuerit.

COR. Ex ijs quæ memorata sunt à me,
id se-

id sequi videri posset, relinquendam esse ignauo solam imperij cupiditatem (sicut etiam illi relictam à me iam videtis) quam cum opum cupiditate coniunctam esse constat: quum dolis ac fallacijs & has & illud acquiri sepe, (quibus ignauum contendere, quòd sibi desint bonæ artes, fatetur Salustius) nunquam veram laudem & gloriã, videamus. Vt omittam, verum veræ laudis & gloriæ amorem ex virtute proficisci, & non nisi in generosum pectus (aut saltem à generoso non abhorrès) ac plerunq; sibi etiã catorthomatis alicuius concium, cadere solere. Illud, inquam, quod dixisti, ex ijs quæ memorauimus, videri posset, si stricto iure cum Salustio agere vellè: sed mihi satis erit hanc ei confessionem elicere, siue exprimere (nam extorquere nolim) si qua ignauis quoque inest gloriæ & honoris cupiditas, eam nullo modo cum gnauorum & strenuorum cupiditate posse comparari. MIS. Ad hanc confessionem facile adduci potuisse crediderim. KÆN. Tuo calculo meum addo, Mi-

lokæne. Sed debui fortasse, breuitatis causa, dicere potius, αὐμψηφος εἰμί σοι. MIS. Verùm, vnde illud habes? à virtute laudem & gloriam, tanquam præmium, expectari. Alij enim volunt, si satis eorum mentem assequor) vnumquemq; officio suo ad virtutis normam fungentem, persuasum habere, functionem illam esse sibi ipsi præmium: atque hunc versum afferunt,

*Ipsa etenim virtus sibi met iustissima
merces.*

COR. Cùm aliunde tum ex Horatio illud habeo. MIS. Quo è loco? COR. Ex epistola ad Scævam scripta, cuius initium est, *Quamuis Scæva satis per te tibi consulis.* MIS. Eorum quæ ibi scripta sunt recordor: & nihil tale me legere memini. COR. Hoc tibi fateor me ibi voculam & in vt mutare. Nam solet ita scribi ille cuius autoritate nitor locus,

— aut virtus nomen inane est,

Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.

at ego posteriorem versum ita scribendam contendo,

Aut

Aut decus, vt pretium, rectè petit experiens vir.

MISOΚ. More istud tuo facis, Coronelle, vt leuibus in corrigendis locis mutationibus vtaris. Leuior certè hac esse nulla potest, quum tantummodo literula e in u mutetur, ex & faciendo vt. Verùm considerandus est totus locus. COR. Dixerat antea,

Sedit qui timuit ne non succederet. esto:

*Quid? qui peruenit, fecitne viriliter?
atque*

*Hic est, aut nusquam, quod quærimus. hic
onus horret,*

Vt paruis animis & paruo corpore maius:

Hic subit, & perfert.

Atque his subiungit illa,

— aut virtus nomen inane est,

Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.

Quid autem hoc sibi vellet? virum experientem, rectè (id est meritò) petere non decus solummodo, verum etiam pretium. MISOK. Videamus quis sit hic quem vocat virum experientem.

COR. Non dubito quin is sit de quo dixit, *fecitne viriliter*? Respondet autem hoc loquendi genus *Facere viriliter* Græco verbo ἀνδρῶς ἔδου: atque ad id respexisse Horatium verisimile est, qui libenter Græcum sermonem æmulator. Vnus (inquit) horret onus tāquam pusillanimitati suæ subque paruo corpori non cōueniens: alter subit, ac perfert etiam: quid? nōne hic dignus est qui saltem decus, tanquā pretium suæ fortitudinis, petat, atque hoc reportet? MIS. Sed cur vsus est illa voce *experiens*? COR. Perinde est ac si diceret, Qui audet periclitari illa quæ cæteri non audent. Nam Periclitari & Experiri tantam affinitatem habent vt interdum illi Periclitari subiungatur hoc Experiri. Quod autem dicit,

— *aut virtus nomen inane est,*
conuenire videtur cum eo quod in alio huius primi epistolarum libri loco scribit,

— *virtutem verba putas, ut lucum
- ligna?*

MISO K. Quid huic opponi sermoni possit,

possit, non video. Alioqui, si non contentus quis è virtute, id est, aliquo ex facto virtuti consentaneo, (aut breuius, è catorthomate quopiam) decus, siue laudē & gloriam, reportare, aliud pretij loco, seu præmij aut mercedis, petit, scire velim quidnam illud sit, & cur id taceatur ab Horatio. COR. Gratias tibi de tuo patrocinio ago. MIS. Quis tam bonæ causæ non libenter patrocinetur? COR. Addi autem hoc potest, Horatium, ita loquentem,

Aut decus & pretium rectè petit experiens vir,

aliquid dicere quod magis etiam abhorre à ratione videtur quàm à te obiicitur: estque tamen velut quædam ad illum tuum sermonem appendicula. Ita enim loquitur, ac si decus, siue laus & gloria, aut etiam honor, ne pars quidem pretij seu præmij esset quod à virtute & peti & expectari debet. MISOK. Non recusem istam obiectiunculam meæ obiectiōni, velut appendiculam (vt tu vocas) adicere. Verùm ex te scire cupio annon in aliqua tuarum

in Horatium Diatribarum, quæ tuis huius poetæ editionibus adiunctæ sunt, mentionem huius emendationis feceris. COR. De priore saltē affirmare posse mihi videor, nullā in ea huius emendationis mentionem haberi: quum (si bene memini) nondum in mentem mihi venisset: sed in posteriore editione me alijs quibusdam emendationibus meis hanc adiecisse crediderim. At verò in meis Schediasmatis de ea non tacuisse, haud me credere, sed certò scire dixerim. ΜΙΣΟΚ. Memoriam meam si non semper, diu saltem, hærebit ista tua tanti momenti emendatio tantule particulæ ET. COR. Possem aliam eiusdem particulæ in alio eiusdem poetæ loco emendationē adijcere, comitem illi futuram: sed locus ille nihil ad hunc pertinet. ΜΙΣ. Cum hoc istud saltem cōmune ei est, quòd eandem particulā sui deprauatricē habet. COR. Fateor. ΜΙΣ. Simul hoc fatere, te mihi inuidere notitiā illius non debere. COR. Eo minùs eam tibi inuidere volo, quo magis insignis est locus, & quo magis lectoribus nego-

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 123
negotium faceffit. Est enim hic,

— *qui non moderabitur ira,*
Infectum volet esse dolor quod sua serie
& mens.

ΜΙΣ. Beabit me loci huius emendatio, si tam *ἄσφαλτος* sit quàm præcedens. Nam (nequid diffimulem) ex ijs sum quos multum diuque hæ vocolæ torserunt, & mens. COR. Locum iam dixi esse hunc,

— *qui non moderabitur ira,*
Infectum volet esse, dolor quod sua serie
& mens,

Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
ΜΙΣ. Considero quod dixisti, deprauationē huius loci, sicut alterius (de quo dictum est) natam esse ex particula &: ac se mens mea in partes omnes vertit, quærens quid pro illa substitui possit: sed nihil inuenit. Nihil autem magis ab illa inuenitur quem possit locum habere hoc in loco vocola mens. Quid enim magis vetat mentem officio suo fungi quàm dolor? Vnde illud, *Ille dolore amens.* Rogo igitur vt me diu suspensum non teneas, sed mihi illud

tuæ emendationis arcanum iam nunc patefacias. C O R. Sicut in altero loco erat & pro *ut*, priorē litera deprauata: ita hīc est & pro *ex*, per posterioris literæ deprauationem. M I S. Hoc mihi dicere, est nihil dicere: si quidem nihil addatur. C O R. Addere volebam (nisi interrupisses) particulā *ex* cum uocula *mens* esse iungendam. M I S. Suspicio quem usum dare uelis huic uocabulo *exmens*: sed mihi nouitas eius suspecta est: sic tamen ut me subterreat potius quàm deterreat. C O R. Minus etiam te deterrebit quum ante mentis oculos pones Græcam uocem *ἐκφρων*. Quidni enim, ut ex *ἀφρων* factum fuit *amens*, ita ex altera illa *ἐκφρων* fiat *exmens*? præsertim ab Horatio, nouatorum inter poetas principe. Quid principem nouatorum appello? amplius etiam aliquid dicere cuperem: quum ab eo uno plura quàm à cæteris simul omnibus esse nouata existimem. M I S. Sed opponet aliquis fortasse, non esse nouum tantummodo illud *exmens*, sed etiam durum. C O R. Paulo esse mollius, uel potius paulo

paulo minus esse durū fateor uerbum *ἐκφρων*: sed uidendum an Latina lingua nulla habeat non minus dura disyllaba, & quidem à particula *ex* incipientia. M I S. Recordor tantum nominis *exspes*. C O R. Quomodo in memoriam tibi uenire potest uocabulum *exspes*, quin simul *exlex*, quod etiam durius est, in eam ueniat? M I S. Venturum mox erat, ut opinor. C O R. Mihi autem uideor & *expes* pro *ἀπους* legisse: quum alioqui & *apes* dici posse uideatur. Et uerò Probus ac Priscianus *apes* uocatas scribunt, quod sine pedibus nascantur: ac Luciani locus affertur ubi apem *ζῶον ἀπουν* appellat. M I S. Quum nulla de uoce hac *exmens* esse controuersia possit, quin ab analogia locum in Latinitate obtinere possit: non uideo quid controuersam tuam huius loci emendationem redditurum sit. Ideo, missum hunc de ea sermonem faciens, te de quodam Tibulli uersu interrogabo, cuius uocula *mens* fecit ut recordarer: quoniam in eo scriptum est *mentes*, mirum quendam usum (si non errauit librarius) habens.

Scis

Scis enim ab eo scriptum esse, aut saltem (vt tutius loquar) apud eum legi,
*Non opibus mentes homini curaque le-
 uantur.*

COR. Non poterat (vt opinor) locus afferri qui cum illo altero aptius compareretur: quum poetæ sit vterque, & vterque in vna eadēque voce sit deprauatus, vterque ob deprauationem multū faceffat negotij, vterque alioqui (hic tamen præfertim) quod ad mentem ipsius scriptoris attinet, careat dubitatione. MIS. Sed nihilne prorsus tibi succurrit quod de significatione huius vocabuli loco isti apta dici queat? aut (quæ secūda nauigatio est) nullūne tibi in mentem vocabulum venit quod in sedem illius substituendum videatur? Diu de responso cogita. COR. Non tam, quid respondeam, quàm quū fieri possit vt non respondeam, cogito. MIS. Responsum à te extorquere nolo, quamuis magno eius audiendi desiderio tenear. COR. Et tuo desiderio satisfacere, & nullam interim honori meo iniuriā facere cupio. MIS. Proh, quale

quale fuerit illud tuū responsum quod honori tuo facere iniuriam possit? Non agitur hīc de tali, qualia sunt iurisperitorum, responso: vbi aliquid ipsi repugnans iuri à iurisperito respondere potest. COR. Hoc scio: sed tamen hīc quoque de honore agitur: nisi promittas, te meam de huius loci emendatione coniecturam non esse eliminaturum, ac ne expectaturum quidem. MIS. Hoc promitto, & stare promisso volo: nisi fortè illius expectorandi & eliminandi venia mihi à te aliquando tandem detur. COR. Dico, minima hīc quoque (quantū possum *συχάζεσθαι*) mutatione opus esse. Vnicam enim litteram mutandam esse, quæ prima est in illa voce *mentes*. MIS. Percurro omnes literas, seruata serie alphabeti: sed nullam animaduerto quæ illi *ἀσπίς* alioqui voci *entes* (hæc enim, detracta prima litera, restabit) aptè præfigi videatur. COR. Quid si litera S illi præfigatur? MIS. Velles igitur *mentes* in *sentes* mutari. COR. Vellet mea coniectura. MIS. Non miror si illam tam-

diu clausam pectore tenebas. COR. Extremis morbis extrema remedia sunt adhibenda. MIS. Quo propius hanc emendationem intueor, eo mihi verisimilior videtur. Quidni enim sentes & vepres per metaphoram de curis, sicut & spinas, dicamus? quidni senticosas, sicut & spinosas, eas appellemus? COR. Aliquid tamen me desiderare melius fateor: & an *ούσοχος* hinc sim, valde dubitare: sed interim minimè dubium mihi esse illud *mentes* ferri non posse.

MIS. DV M aures sermonibus nostris non præbes, *Καenophile*, sed alias res agis, quod è re tua est non agis. *ΚΑΕΝ*. Mirus libri cuiusdam (in quem incidi) titulus non tam aures quam mentem à sermonibus vestris paulisper auocauit. MIS. Interim verò fecisti vt illud de te vicissim queam dicere, *φού, ως καλοῦ ἀκουσμάτος ἀπελείφθης*. vel potius *ως καλῶν ἀκουσμάτων*. *ΚΑΕΝ*. Itane contigit mihi *ὑπερίξιν*, vt omnino post festum venire dicendus sim? Nihilne reliquum mihi fecistis? Saltem quod argumentū fuerit sermonis vestri, aut sermonum vestrorum,

strorum, facite vt sciam. COR. Inquisitio in illum Salustij locum vbi dicit bonum & ignauum æquè sibi honorem, gloriam, imperium exoptare, fecit vt in quosdam *παρέργους* sermones, licet inde occasionem caperent, digrederemur: sed alia restat in alium eiusdem scriptoris locum inquisitio: ad quam quum venire subdubitarem, tua præsentia omnem & dubitationem & subdubitationem mihi adimet. Dicere enim poterò aliquid etiam plus quàm illud, *σὺν τε δὲ ἐρχομένω*: quum tres futuri inquisitores simus. Locus autem is paruo intervallo alterum illum præcedit: ac ibi de ambitione ita loquitur, *Quod tamen vitium propius virtuti est*. *ΚΑΕΝ*. Cur vix audebas in hunc pariter locum inquirere? COR. Quoniam vereor ne nimius inquisitor audiam. *ΚΑΕΝ*. Neutram inquisitionem nos eliminaturos pollicebimur. COR. Hac conditione à me hanc quoque impetrabit. *ΚΑΕΝ*. Quæ igitur ea est? COR. Videndum esse an credibile sit, Salustium, de ambitione & auaritia loquentem, dixisse

ambitionem propius virtuti (vel virtutem) esse. Nam si per comparationem cum auaritia hoc dixit, (quod negari posse non videtur) sequitur, auaritiam quoque prope ad virtutem accedere: sed nō tam prope quā ambitionem. Hoc autem dictum cuius patrocinio defendi poterit? MISOK. Videtur certē, tum quum de ambitione dicitur illud, vix idoneum patronum inuenire posse. Atque hīc recordor eorum quę Porcius Latro sua in Catilinam declamatione (si quidem ille huius autor est) de ambitione illius scribit: *Nunc videndum est (inquit) de ratione ambitionis teterrima atq; exitiabili, qua deflagrauisse perpetuo Catilinam, superiori diuisione demonstrauimus.* Sed non de tali ambitione loqui Salustium, aduocatus, quicumque esset (si quem tam mala nancisci causa posset) statim exclamaret: respondebit mihi fortasse aliquis. Fateor: sed quod ambitionis genus (nisi à se fictæ) in exemplum afferret, de qua posse illud dici, contendere auderet? Esto tamen, aliquod ambitionis exemplum

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 231
plum inueniri, de qua dici illud possit: at auaritiæ pariter exemplum vbi inueniretur? KÆN. Quid ergo? mendosūmne esse locum illum suspicaris? COR. Vobis considerandum relinquā, suspicari ne debeamus, Salustium non *est*, vel *erat*, sed *abest*, vel *aberat*, scripsisse, simulque *virtute*: an idem illi hīc quod altero in loco, de quo dictū paulo ante fuit, vsuuenisse. MIS. Mihi non absimile vero videtur. COR. Gaudeo, finem huic etiam inquisitioni (si tamen satis inquisiuisse nos dicere possumus) impositum esse. Videtis enim me accersi. Spero autem fore vt non detinear, sed mox ad vos reuertar.

MIS. AVTORSUM, Kænophile, vt hanc absentia Coronelli (quæ breuis futura est) opportunitatē arripiamus, & in nostram de eo quod agēdum nobis cum eo est, ac nos ad eum adduxit, consultationem, esse conuertendā cogitemus. Aptior enim se offerre vix potuit, & quæ nobis otium maius iterum consilia de illa re comunicādi offerret. Videndum igitur vt rem mature-

mus, atque ipsum de responso vrgeamus. KÆN. Me tibi assensorem habes: & verò idem tibi dicere in mente mihi erat. Sed vter nostrum prior ipsum aggredietur? M I S. Tu, qui & familiarior es & acceptior. KÆN. Immo maiorem mihi quàm tibi cum eo intercedere familiaritatē vix crediderim. M I S. Scio (nequid dissimulem) eum tua kænophilia, seu philokænia multo magis quàm mea misokænia delectari. Hinc mirum non est te illi esse acceptiorem. KÆN. A quibus igitur verbis sumēdum esse initium arbitraris? M I S. De verbis tuum fuerit cogitare: sed eorū hic sensus esse debet, mea quidem sententia: nos ad eum iam matutinos venisse, vt ad implendum promissum suum, plenum (vt ita loquar) haberet temporis spatium. Illo enim fidem liberante, nos itidem nostram esse liberaturos: illo eam fallente, nobis necesse fore itidem fallere. In ceteris quę hunc sermonem, pro re nata, sequi oportebit, ego illum subsequar, & illi subseruiam. Omnino certè vrgendum esse illum censeo: nec

amit-

amittendam hanc occasionem. Nam procrastinator est, in rebus præsertim huiusmodi. Et verò ad hanc ipsam quod attinet, non dubium est quin vsurpari de eo versus Martialis possit, mutata duntaxat prima syllaba,

Si non est hodie, cras minus aptus erit.

Hunc autem librum à me accipe, qui inscriptus est, HENRICI STEPHANI *Orationes duæ: Vna, Aduersus librum VBERTI FOLIETÆ De magnitudine & perpetua in bellis felicitate imperij Turcici: Altera, Ad expeditionem in Turcas fortiter & constanter persequendam exhortatoria.* Atque huic titulo subiunctum est, *Quæ vniuersis Romani imperij ordinibus Ratisbonæ conuentum habentibus ab eodem oblata & illis acceptissima fuerunt.* Sed ecce, Coronellus iam reuertitur.

C O R. Ignoscite huic meæ non à proposito solum sed à vobis etiam digressioni. Coactam enim fuisse videtis. KÆN. Venia haud est opus vbi non peccatur, quemadmodum vulgò dicimus. C O R. Haud satis recordor vltimi sermonis nostri. KÆN. Nec, si recorda-

reris, ad eum reuerti operæpretium esset. Verùm aliquid est de quo sermonem à nobis, & quidem à te potissimum, haberi, plusquam operæpretium foret. COR. Quidnam illud est? obsecro. KÆN. Illud propter quod vnum tam matutini ad te accessimus, vt tu tanquam ad magnum miraculum Papæ papæax exclamaueris. Te enim ad implendum promissum tuum plenum & iustum temporis spatium habere volumus. COR. Quod illud est promissum? KÆN. Quo te nobis obstrinxisti ante menses aliquot, priusquam ad illum ordinum Romani imperij conuentum (quem cum vulgo comitia sine risu appellare haud possum) proficisceris. COR. Quo me promisso vobis obstrinxi? KÆN. Disserendi nobiscum amicabiliter & familiariter de stylo Iusti Lipsij, siue, vt vulgus loquitur, de Latinitate Lipsij, (quamuis eius magna pars nihil minus Latinum esse contendat) tuamque nobis sententiam ingenuè & candidè exponendi. COR. Absit vt me promissi huius nunc quoque

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 135
que immemorè esse respondeã. KÆN. Nec verò timebamus ne non in memoriã tibi statim reuocaremus. COR. Sed cur non id maturius fecistis? Neque enim vos laetet illa iurisconsultorum admonitio, *Bona nomina non appellando sunt mala.* KÆN. Nihil tale de te metuebamus: sed illud nostræ menti semper obuersabatur, *Sat citò, si sat bene.* Cæterùm tibi epistolam affero, quam tuis ad augustissimum Cæsarem & vniuersos imperij Rom. ordines orationibus subiunxisti: in qua cuidã ex amicorum tuorum numero te tuam ea de re sententiam toti reipubl. literariæ aperire velle dicis, sicut etiam promiseris te facturum. Præuidimus enim, futurum fortasse vt tibi ad manum hæc epistola haud esset: quæ tamen aliquorum te commonefacere posset. KÆN O P H. Quòd hoc præuidistis, ideòque de illa epistola mihi prouidistis, laudo, & gratiam magnam habeo. KÆN. Huic beneficio (vt tu quidem hanc rem in beneficiorũ numero ponis) aliquod beneficiolum adiungam. COR. Quòd-

nam? KÆN. Eius anagnostes futurus sum: vt vna eadēque opera vnusquisque nostrū eam & in aures admittat, & mēti infigat. COR. Possem ipse hoc officio fungi. KÆN. Ne hanc meam opellulam recusa: si rem mihi gratam facere libitum est. COR. Facile est tibi gratificari, quantum video. Vt autem rem tibi gratam faciam, fac vt liber. KÆN. Lentē legam: non tamen tam in tuam quā in meam & Misokæni gratiam.

Audieras, & fama fuit. Non addam sed: vera enim fuit fama illa: & si nunc quoque est, vera est.

MISOK. Nonne hoc à te obtinebimus, Coronelle, vt vtricumque nostrū dubitatio de aliquo huius epistolæ loco oriatur, in eo subsistatur, donec ea sublata fuerit? COR. Coronellus esse desinerem, si hoc denegare inciperem. MIS. Iam igitur fateor hoc de loco dubitare, an satis tuam in eo mentem assequar. Quare illam mihi aperias velim. COR. Ex abrupto est hoc principium, quo respondens illi N. qui scripserat se audiuisse, me nondum quidem in manibus sed in ani-

mo

mo saltem habere illum de Latinitate Lipsij tractatum: dico, *Audieras, & fama fuit.* Sunt autem Virgilij hæc verba, ex ecloga nona. Simulque est loci vnde sumpta sunt imitatio. Apud eum enim præcedit,

Certè equidem audieram, qua se subducere colles

Incipiunt, mollique iugum demittere cliuo,

Vsque ad aquam & veteris iam fracta cacumina fagi,

Omnia carminibus vestrū seruasse Menalcam.

Ad quæ respondetur,

Audieras, & fama fuit: sed carmina tantum

Nostra valent, Lycida, tela inter Martia, quantum

Chaonias dicunt aquila veniente columbas.

Perinde est autem ac si diceretur, *Audieras: nec miror te audisse, quum hac de re fama fuerit: sed vana certè (seu falsa) fuit. nam carmina tantum Nostra valent, &c.* At ego, quū contrā illa de meo illo tractatu fama vera fuerit, dico, *Non addam sed.*

KÆN. Nam aliis subinde atque aliis

(Francfordij præsertim) me non Latinitate Lipsij, sed de Latinitate Lipsij, obtundentibus, quo me alio modo respondendi onere tam molesto liberarẽ?

Non satis assequor sensum horum verborum, *me non Latinitate Lipsij, sed de Latinitate Lipsij obtundentibus.* COR. Significare volo, eos, dum me rogabant ut meum de Latinitate Lipsij iudicium sibi depromerem, Latinitate Lipsij interim non usus esse. Loquor tamen non de omnibus, sed de plerisque, quorum sermo cum Lipsiano minimè comparari poterat. Nonnulli autem erant quorum sermo ad Lipsianum ne accedebat quidem: tantum abest ut cum eo conferri posset. Hoc autem maiorem ad me obtundendum vim habebat. ΜΙΣΟΚ. Ego hæc non aliter intelligebam,

KÆN. Hic tamen mihi (id est, huic meo incepto) non acclamabis, sat scio: quin potius exclamabis, non, O Geta, Geta, sed, O Stephane, Stephane, provinciã cepisti duram. At nescis quàm dura fuerit altera illa prouincia: si noris, me versuram facere (ut & ipse tui comici verbis utar) haud dicas.

ΜΙΣΟΚ. Nõne Terentij sunt ista? O Ge-

ta,

ta, *Geta. prouinciam cepisti duram: item illa? Versuram facere.* COR. Habes primùm Terentij locum in Phormione, deinde genus loquendi metaphoricũ & prouerbiale, ex alio eiusdem (si bene memini) loco sumptum.

KÆN. Neque enim coram tantum, sed à multo pluribus per literas illa de Latinitate Lipsij quæstio mihi proponebatur. Ac, si crambe (nunc enim vulgus sequor) repetita, mors est, nõne illa peior repetitione crambes repetitio aliquid morte peius erat?

COR. Anteuerto vestram interrogacionem de illis verbis, *si crambe (nunc enim vulgus sequor) repetita, mors est: ac respondeo, & aliã apud Iuenaalem inueniri vocẽ quàm crambe (videlicet cambre) in illo versu, vnde sumptum est prouerbium,*

Occidit miseris crambe repetita magistros.

Ut autem alia lectio, ita & alia expositio est: de qua iam in meis Schediasmatis dixi, ac dicam iterum (deo fauente) in mea editione Adagiorum ab Erasmo collectorum, inter illa quæ meis Animaduersionibus accedent.

KÆN. Quid facerem? aut respondere, aut, nõ respondendo, in ignoran-

tia vel superbia suspicionem (à qua abhorreo, vel potius quam horreo) oportebat incidere. Nam quod volui mediam quandam inter responsionem & silentium viam apud quosdam tenere, non successit. Interdum è Lipsiominis quispiam, vnà cum aduersario (id est, vno è Lipsiominis) sponse facta accedebat, & me questione illa aggrediebatur, Quid tibi de Latinitate domini Lipsij videtur? Tunc vterque, non quibus auribus sed quo vultu hanc interrogationem exciperem, contemplari. Ego occupationes causari, ob quas cuperem responsum comperendinari. Illi stricto iure mecum agere, & ne horulam quidem temporis præstituto admittiri.

ΜΙΣΟΚ. Quidam hîc locus est vbi è Dauo fieri Oedipus cupio. Mihi enim prope modum ænigmatica sunt illa, *Nam quod volui mediam quandam inter responsionem & silentium viam apud quosdam tenere, non successit.* Nam vel respondatur, vel siletur: & quid esse medium inter hæc duo possit, me non videre fateor. COR. Facile à me fiet quod cupis: multo quidem cer. è facilius quàm è Misokæno

kæno Philokænus, aut saltem inter vtrunque medius fieri posses. Illum enim mediam quandam inter responsionem & silentium viam tenere dico, qui nec nihil, nec tantum quantum quis scire cupit respondet. Siue, qui ita respondet vt nodum haud omnino soluat. ΚÆΝ. Nōne, Qui non ἀπεισμένως, vel, qui non ἀφωεισμένως, siue ἀφωειστικῶς, respōdet, dici posset? COR. Quidni? Vulgus dicit, Qui categoricè non respondet. ΜΙΣ. En me è Dauo, vel potius è Misokæno, O Edipodem.

ΚÆΝ. Ego verò circumspicere numquid quo me seruaret Horatianus ille Apollo, superueniret. Tandem responso meo tam multa præfari, vt vel aliquid superueniens sermonem abrumperet, vel illa parergos præfatio ipsi ergo minimum relinqueret. Veniebant alij idè proposituri? alia mihi via effugium quærebam, aut breuiter & propemodum ænigmaticè respondebam. Quosdam abigere illo Virgiliano carmine conabar,

Non nostrum inter vos tantas componere lites.

Sed

Sed de illis dici poterat ex eodem poeta, *nil carmina* (nunc enim generalem huius vocabuli usum retineo) *curant*.

COR. Nihil aliud in hoc toto esse loco videtur quod meam operam requirat, quàm quis sit (si fortè ignoratis) ille Horatianus Apollo cuius operam à me tum requisitam fuisse aio. Sed eum vobis esse notum puto: sin minus, satyra Horatij nona, libri prioris, notitiam illius dabit. Sed fallor: iste quoque locus aliquid negotij vobis faceret forsitan. Sed de illis dici poterat ex eodem poeta *nil carmina* (nunc enim generalem huius vocabuli usum retineo) *curant*. Verùm scitote à me ibi respici ad hunc locum Virgilij, ex Pharmaceutria,

— *his ego Daphnis*

Aggrediar: nihil ille deos, nil carmina curat.

KÆN. Ad quendam autem qui duas magnas paginas quaestione illa plenas miserat, responsum remisi grandibus quidem literis & magna in charta scriptum, sed quod tamen breuissimum erat: quum hosce duos versus tantummodo haberet.

*Qua tibi me de re vis esse Palamona, N.
Hac*

*Hac eadem de re (mihi crede) Palamona
quero.*

MISO K. Nonne ex Virgilio manavit ille nominis Palæmonis vsus pro arbitro? COR. Haud aliunde manasse existimo: ex isto nimirum eius versu,

Audiat hac tantùm vel qui venit, ecce, Palamon.

KÆN. Non credas denique quantum negotij mihi & Lipsiomimi & Lipsiomomi (vt taceam de illis qui neutri erant) facerent. Ac nunc omnes ad publicum illud meum responsum (in quo nec Lipsiomomus nec Lipsiocolax futurus sum) iam remitto. Sic autem multo ante quàm meum De bene instituendis Græcæ linguæ studijs librum in lucem darem, futuram eius editionem, excusatricem præsentem habebam.

MISO K. Multos noui, ad quorum aures si fama huius tui De bene instituendis Græcæ linguæ studijs libri peruenisset, actum melius mecum fuisset. COR. Cur? MISO K. Quoniam tuæ sententiæ acquiescentes (& meritò quidem) suis creberrimis super ea re interrogationibus me non obtudissent. Verùm me ad meas quidem aures illa fama peruaserat, alioqui certè & ipse ad eum remissurus & ipse eram.

KÆN. Ut porro ad Lipsium reuertar, si non peregrinantur aures tuæ, sed in peruagato reipubl. literariæ sermone ipsæ quoque versantur, non solum quosdam Lipsiomomos quoque reperiri sciunt, sed eò ventum esse ut tres seculi nostri Ciceromastiges numerentur, & tertius hoc in numero Lipsius ponatur. Ego ad hanc siue iniuriam siue contumeliam, quæ Lipsio fieret (& quidem literis typographicis consignata esset) siue potius ad vtrunque, ita sum stomachatus, ut (quod Lipsius haud sibi persuadeat) vix intra triduum de stomachari potuerim.

MISOK. Quinam, obsecro, sunt isti Ciceromastiges? COR. Quærito potius quinam sint hi qui Ciceromastigum appellatione à quibusdam infamantur. MIS. Finge me illis ipsis apud te verbis vsum esse. COR. Primus est, Angelus Politianus: secundus, Desiderius Erasmus: tertius quis sit, iam audisti. KÆN. Proh, quantam illorum duorum manibus iniuriam faciunt. Nam quæ appellari Ciceromastiges possunt qui tam bene de Latina lingua meriti sunt? perinde est certè ac si ego quempiam, quem de Philoso-

phia

phia bene meritum esse dicerem, Platonomastigem tamen & Aristotelomastigem appellarem. COR. Sed valde falleris si his è tribus vllum ab illis in numero eorum poni existimas qui de Latinitate bene meriti censentur. KÆN. At quo prætextu saltem, quo colore asserunt quod asserunt? Immo, non asserunt, sed asserere conantur, debui dicere. COR. Aliud alij obijciunt: sed ad Lipsiū quod attinet, hoc ei (si bene memini) obijcitur, quòd Ciceronis stylū non satis aptum scribendis epistolis dixerit. Præterea laudantur ab ipso epistolæ Politiani, qui primus inter Ciceromastiges collocatur. Atqui, quemadmodum

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus,

ita laudibus quoque illius quem pro Ciceromastige habent, & quidem hoc nomine appellant, Ciceromastix arguitur. His accedit quòd Ciceronianistas (qui vulgo Ciceroniani vocantur) ac nominatim Petrū Bembum, alicubi insectatur. MIS. Cæteri quoque duo in illam Ciceronianistarū siue Ciceronianorum religiosam vel potius superstiosam gentem inuecti sunt (vti nostis) & quidem Erasmus potissimum. Ea denique scripserunt ob quæ Ciceronomastiges potius quàm Ciceromastiges fuisse dicendi videntur. Quid tu ad hæc, Coronelle? COR.

Rationi consentanea loqueris. Sed ne hoc quidem absimile vero videtur, illis primò quidem venisse in mentem Ciceronianomastigas vocare, postea autem, vt breuiore & minus duro vocabulo, simúlq; magis odiofo, vterentur, Ciceromastigas appellasse. Sed plura de hac tanta quæ tantis fit viris iniuria, alius erit dicendi locus.

KÆN. Quid quòd mihi etiam time-
re ab eadem siue iniuria, siue contume-
lia, siue ab utroq; , cœpi? At nullius ta-
mèn in Ciceronem odij, ac ne maleuo-
lentia quidem tibi es conscius? dices.
Dicam: sed quid si ex illis duobus meis
dialogis, Pseudocicerone & Nizoliodidas-
calo, velint aliquam huiusmodi
phantasiam concipere?

MIS. Quum hosce duos dialogos lege-
rim, atque adeo perlegerim, quorum vnus,
Pseudocicero, alter, Nizoliodidascalus no-
minatur: de illis testari possum, magnam ti-
bi factum iri iniuriam si propter hos Cicerom-
astix apud illos audias. Tantum enim ab-
est vt de Cicerone in illis male merearis, vt
potiùs honori eius (ac præfertim in Pseudo-
cicerone) cõsulas: ac Ciceronianos de mul-
tis admoneas, in quibus contra honori Ci-
ceronis

ceronis malè consulunt. Ac (si bene memi-
ni) inter alia quæ affers exempla (nisi fortè
hoc alibi à te proponitur) est vocabulum
Multissimi: quod quum errore librariorum
irrepisset in Ciceronis scripta Bembus & qui-
dam alij Ciceroniani non animaduertissent,
aliquot suorum scriptorum locis, tanquam
gemmam quampiam, inseruerunt. COR.
Magna quidem (vt ais) mihi fieret iniuria:
sed quam alijs faciunt iniuriam, mi-
hi quoque facere, quid
vetet?

KÆN. Vtterius in lectione non per-
gam, quum in ijs quæ sequuntur, alijs
de rebus agatur. Tuum nunc erit, præ-
stare quod & hîc publicè promittis, &
nos ex promisso quod priuatim à te
impetrauimus, petere à te non dubita-
mus. Est certè hæc res meum illud ma-
ius desiderium, quod innuebam circa
colloquij nostri initium quum dice-
rem te minori meo desiderio satisfac-
cisse, in accommodandis Salustij ver-
bis ad versuum Homericorum (nisi po-
tius dicendum est, alterius eorum) vn-
decimam interpretationem: quam à te

velut ἐπιμετρον poposceram. Additurus enim eram, (siue te occasionem interrogatione tua præbente, siue etiam de maiore, quòdnam illud esset non sciscitante) me sperare futurum vt aliquando maiori etiam desiderio satisfaceres: sed factum est nescio quomodo vt tu antecaperes, & de tuo maiore desiderio longè in alium sensum loquereris quàm ego de meo loqui volebã. C O R. Eram sanè te interrogaturus ea de re (nam memini) si indignatio linguæ meæ illam interrogationem non eripuisset. M I S. Ego plus de meo desiderio, quàm Misokænus, dicam. Non enim maius, sed maximum appellabo. K Æ N. Ego meum maximo maius vocabo. M I S. At meum permittam mihi nominare ὑπερμέγιστον. C O R. Quanto maiore vos huius rei cupiditate teneri cognosco, tanto maius est meum satisfaciendi desiderio vestro desiderium: id est, præstandi quod promisi. Immo de eo non iam præstito me accuso: si- mul tamen de nunc præstando me excuso. M I S.

Istud

Istud pace tua liceat mihi dicere, quæso:

Si non es hodie, cras minus aptus eris.

C O R. Haud sanè in crastinum diem reijcio. non enim magis esse liber mihi potest quàm hodiernus. K Æ N. Quod igitur Cras eligere & nobis præfigere vis? Quodcunque certè præfixeris, ego Misokæno nõ occinens sed succinens, te interrogabo,

Cras tibi quando illud, quando venire potest?

Vel potius,

Cras tibi quando illud, quando venire volet?

Testudineo aut formicino (sat scio) gressu veniret, si quidem vnquam veniret. C O R. De procrastinatione autè comperendinatione tantùm à me non agi fateor: sed longiorem dilationem peti. K Æ N. Quod spatium temporis à nostræ patiëntiæ liberalitate petis? C O R. Si scirè liberalitatis vestræ mensuram, petitionem meam ad illam accommodarem. Sed regulam prouerbialem sequar, Iniquum petendū est, vt æquum feras. M I S O K. Non patiar te repulsam

pati. COR. Magnam tibi habeo gratiam. MIS. Gratiam mihi non habeas, si me intelligas. Nam ideo dico me non passurum te repulsam pati, quòd petitionem tuam præuenire velim. COR. Ambiguo igitur sermone mihi illudis: vel potius illufisti, MIS. Nimium ad agendas gratias promptus fuisti; nec finem sermonis mei exspectasti: qui ambiguitate alioqui caruisset. COR. Sed cur petitionem meam vis præuenire? MIS. Quia scio (saltem conijcio, ex ijs quæ dixisti) talem fore ut tibi à nobis concedi non possit. Illud enim non ignoras,

*Turpius eijcitur quàm non admittitur
hæspes.*

Non admitteris autè in hospitium (ut ita dicam) si te eam rem petere nõ permiserimus: at propè eijcieris ex hospitio, si petere permiserimus, sed repulsam pati voluerimus. COR. Ad illam tamen petitionem veniã: & animum, si non tuum (quem obfirmatum esse præ te fers) at Kænophili, tentabo. Nam, *quid tentare nocbit?* Nisi fortè mihi

mihi ad illam venienti obstruere os deliberaſti. MIS. Non tibi os, sed nobis aures obstrueremus. COR. Tu semper in Kænophili etiam persona loqueris: tanquam ab illo mandatum habens. KÆN. Quid mandatario est opus ei qui adest? non mandatarius sed succenturiator mihi est Misokænus; ac ego illi vicissim. Ut autem paucis tecum agamus, hoc tibi persuade, vtriq; nostrum fixum in animo immorũque manere, haud te à nostris manibus liberare, priusquam tuam tu nobis fidem liberaueris. COR. Quid? an etiam nexu erga me uti, an etiam conijcere in neruũ vultis? KÆN. Nequaquam: sed illum Horatij affectatorè imitabimur. COR. Tandem Horatium ab eo seruauit Apollo. KÆN. Nos Apollini iter, ne te seruaturus veniat, intercludemus.

MIS. Interim dum expedit Coronellus id propter quod auocatur negotium, illius Horatiani affectatoris memoriam mihi velim renoues: ut ego pariter in illo imitando strenuè partes meas agam. KÆN. Qui hanc de illo im-

pudente Horatij affectatore historiam nouerit, simul & quis sit ille Horatianus Apollo, cuius modo facta fuit à Coronello mentio (& facta iã antea fuerat in epistolæ eius lectione) nouerit: vt ex iis quæ dicã patebit. Veniat igitur tibi in mentẽ illa satyra cuius principiũ est,

*Ibam fortè via sacra (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, totus in
illis:*

*Occurrit quidam, notus mihi nomine
tantum.*

Nam, duobus versibus interiectis, ab Horatio additur,

*Quum affectaretur, num quid vis? oc-
cupo: at ille,*

*Noris nos, inquit: docti sumus. Hic ego,
Pluris*

*Hoc, inquam, mihi eris. Miserè discede-
re quarens,*

*Ire modò ocius, interdum consistere: in
aurem*

Dicere nescio quid puero.

Et paulo post.

*— ut illi Nil respondebam, miserè
cupis, (inquit,) abire,*

*Iamdudum video: sed nil agis, usque te-
nebo.*

Persequar hinc. quò nunc iter est tibi?

Nil opus est te

*Circumagi. quendam volo visere nõ tibi
notum,*

*Trans Tyberim: longè cubat is, prope Cæ-
saris hortos.*

*Nil habeo quod agam, & non sum piger:
usque sequar te.*

*Demitto auriculas, vt iniquæ mentis a-
sellus,*

Quum grauius dorso subijt onus.

MISO K. Etiam si ultra hunc asellum non progredieremur, per hunc satis metus incutere Coronello possemus. Potius enim vel per medium ignem transeat quàm, nobis illum ita & passibus & sermone persequentibus vt affectator ille Horatium, cogatur itidem demittere auriculas vt iniquæ mentis asellus. Sed obiter tibi meam de vno versu eorum quos recitasti sententiam indicabo. Quum in tua recitatione ita pronuntiaris quendam versum, non procul ab initio,

Persequar hinc. quò nunc iter est tibi?
 ut illa, *quò nunc est iter*, sint interrogan-
 tis, ego contrà crediderim potius hæc
 per interrogationem non esse efferen-
 da, sed cum duobus proximè præcedē-
 tibus verbis continuanda: hoc modo.

Persequar hinc quò nunc iter est tibi.
 Ut intelligamus, *Persequar te hinc ad*
eum usque quò tendis locum. Quin-
 etiam in versu qui hunc, vno interie-
 cto, sequitur, post hæc verba *Trans Ty-*
berim minimè interpungendum credi-
 derim. Nec dubito quin Coronellus
 meæ sententiæ utrobique sit accessu-
 rus: sed nunc minimè est interrogan-
 dus. KÆN. Ego quidem certè ad tuam
 sententiam accesserim, vel eo procul
 ab ea recedente. Sed quando quidem
 te attentum illorum versuum audito-
 rem fuisse video, rogo ut longius in ijs
 progrediamur: & saltem paulum ultra
 illū asinum pergamus. Inter illos enim
 quos vulgus (nostras præfertim) im-
 portunos appellat, (voce, ut opinor,
 Latinogallica aut Gallicolatina, potius
 quàm Latina) nullum ynquam vidisti
 magis

magis ad miraculum usque importu-
 num. Nec verò Theophrastus in suis
 characteribus (aut quicumque est illo-
 rum autor) magis expressam huius ge-
 neris hominum descriptionem afferre
 potuisset. Nonne igitur patientem ali-
 quot sequētibz versibus aurem com-
 modabis? ΜΙΣΟΚ. Quidni ijs aurem
 commodem quæ non sine commodo
 aliquo & aliqua delectatione sum au-
 diturus? KÆN. Pergam itaque: (reli-
 ctis tamen in medio duodecim, aut cir-
 citer, versibus,)

*Ventum erat ad Vestæ, quarta iam par-
 te diei*

*Præterita: & casu, tunc respondere va-
 dato*

Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.

*Si me amas (inquit) paulum hic ades, In-
 teream si*

Aut valeo stare, aut novi civilia iura.

*Et propero quò scis. Dubius sum quid fa-
 ciam, (inquit:)*

*Tene relinquam, an rem. Me, sodes. Non
 faciam, ille:*

*Et præcedere cæpit. ego, ut contendere du-
 rum est,*

Cum victore sequor.

Statim autem Horatium interrogare incipit quomodo se res eius habeant apud Mæcenatem: siue, quem locum apud eum teneat. Sed fortasse, si ulterius pergerem, nihil magis loci & temporis rationē habere dici possem quàm hic ipse de quo scriptos ab Horatio versus recitavi. ΜΙΣΟΚ. Immo nondum potes ex isto Horatij loco discedere. ΚÆΝ. Quid ibi me diutius detinebit? ΜΙΣ. Tuum promissum. Dixisti enim fore ut qui hanc de illo impudenter Horatium affectante historiam nosset, simul etiam quis sit ille Horatianus Apollo, sciret: atque id tuis è verbis planum futurum. ΚÆΝ. Rectè facis quòd me officij mei admones. Qui enim quempiam ut stet suo promisso commonefacit, illum officij & debiti etiam sui admonet. Veniam igitur ad finem epistolæ, ijs quæ interiecta sunt omissis.

— casu venit obuius illi

*Aduersarius: &, Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce. &, Licet attestari? Ego
verò*

Oppono

*Oppono auriculam. Rapit in ius: clamor
utrinque:*

*Vndique concursus. Sic me seruauit A-
pollo.*

Iam habes insignem illum Horatij locum, vnde petita hæc de Apolline verba prouerbialem vsum acceperunt. Atque hæc vsus prouerbialis mentio facit ut alius prouerbij recorder: cuius etiam causa ingenium huius hominis considerare operæpretium est. Animaduertendum est enim, hunc, quum respondere vadato deberet, aut litem perdere: maluisse litis iacturam facere, quàm illi suo tam miro ingenio non indulgere. Scis autem de re quapiam prouerbialiter dici (sed non nisi de re maximi momenti) dignam esse ob quam vel vadium deseratur. ΜΙΣΟΚ. Gaudeo à te additum esse hunc locum: qui etiã fecit ut tandem illius satyræ recorder. Verùm & hîc est aliquid in quo à te dissentio. non enim scribo tecum,

— ego, ut contendere durum est,

Cum victore sequor.

sed illa verba, *cum victore*, volo conti-

nuari cum illis verbis, *ut contendere durum est*: nimirum ut ita locus hic interpungatur,

—ego, *ut contendere durum est*

Cum victore, sequor.

KÆN. Immo à me non dissentis. iam enim in tuam sententiam transij. MIS. Reuertitur ad nos Coronellus: cogitandum quo apud eum sermone vsurimus, ut nos magis ac magis obfirmatos esse velle, magis ac magis sibi persuadeat. KÆN. Ex ipsius ad nos sermone consilium capiemus. COR. Nihilne vobis de illa erga me seueritate (ne quid grauius dicam) decessit, ex quo à vobis abscessi? MIS. Immo aliquid ad illam accessit. COR. Memini, in illa ipsa Horatij comica satyra, aut comœdia satyrica (si tamē vel hunc vel illum titulum ei licet dare) cuius præcipuam personam sustinere vos velle dixistis, inter cætera & hoc dici ab Horatio,

—ego, *ut contendere durum est*

Cum victore, sequor:

quum autem considerem multo esse durius cum duobus victoribus, quàm cum

cum vno, cōtendere, quid aliud quàm vobis dare manus, quàm vobis herbam porrigere possum? Promitto igitur, quod à me præstari vultis, præstiturum, *αὐθίμερον* quidem, sed non *αὐδωπέι*. Quid alter alterum, tãquam dubitabundus, aspicit? KÆN. Immo, quid si alter in alterū oculos exultabundi potius quàm dubitabundi, aut hæsitabundi, conijcimus? Obrinemus enim (ut & pro Misokæno respondeam) quo nobis à te satisfieri dicturi meritò sumus. Superest tantum ut indicare nobis horam velis, qua nos adesse oporteat. CORON. Ante prandium, propter negotia quæ me ipsi etiã prandio præuertere oportet, vix operam vobis dare poterō: (atque adeo vos ad ipsum inuitarem, nisi ne & ipsum negotijs interturbetur timerem) statim autem à prandio si vobis adesse libeat, faciam (si mea me spes non fallat) ut vos vestræ tam longæ expectationis non poeniteat. faciã enim, deo fauente, ut desiderio vestro magna saltem ex parte satisfaciam. KÆN OPH. Etiam si negotia tua non poscerent ut in

illas horas dissertatio tua differretur, at
versum Græcum haberes id suadentē.

M I S. Quis ille est? ΚΑΝ.

Γασπὸς ἀπὸ πλείης βουλῆ καὶ μῆτις ἀμείνων.

M I S O K. Risum (quantum video) clau-
sulæ sermonis huius vis interuenire.

ΚΑΝ. Ad me quod attinet, vix eum
absque risu recitare possum: nec verò
dubito quin à quopiam iocari & ride-
re volēte scriptus fuerit. At tuum, Co-
ronelle, quòdnam est illo de versu iu-
diciū?

C O R. Amplius cogitandum
censeo: res magna est. Libet enim ad-
uocati Terentiani sermonem imitari.
Si tamen & extempore aliquid de illo
pronunciandū est, vel γασπίμαρρον quem-
piam, vel aliquem, nō secus ac γασπίμαρ-
ρον (siue in persona γασπίμάρρου) ita πρὸ τῆς
γασπὸς loquutum esse, & quidem iocari
potius quam seriò loqui volentē (præ-
fertim si nō γασπίμάρρου, sed personam γασ-
πίμάρρου gerentis verba sint) credide-
rim. ΚΑΝ. Fit mihi istud verisimile.

C O R. Gaudeo, de tempore sermo-
nis qui inter nos habēdus est, inter nos
conuenisse, antequam auocarer. Ecce
enim,

enim, (vt videtis) iterum à vobis auo-
cor. ΚΑΝ. Immo nos te nequaquam
auocamus. C O R. Ludendi materiam
tibi præbet amphibolia: verum respon-
deo, Non per vos & tamen à vobis auo-
cor. M I S. Paucis hunc ludibundum
hominem ἐπεσόμους. Ex me autem a-
liud, quod ad rem attinet, audito. C O R.
Quid illud est? M I S. Tibi mirum esse
non debere si hinc tecum non egre-
diamur. Quemadmodum enim Cato-
ni dictum tuit,

An tu ideo tantum veneras vt exires?

ita quis querere è nobis posset, An hinc
egredimini vt statim regrediamini?
C O R. Per me vobis vel mecum exire,
vel hîc remanere licet. Quæ tamen est
manendi causa? M I S. Est quod ex te
intelligere cupiamus, antequam do-
mum reuertamur. C O R. Aliquid mo-
ræ, aut saltem morule, interponere pos-
sum, ad illud audiendum, quidquid est.
M I S O K. At nos te remorari nolumus:
præfertim quum non tam breuē quàm
putas moram sermo, quo te desiderio
nostro satisfacere cupimus, requirat.

COR. Cum vestra igitur venia sermo ille, quicumque sit, aliquantisper differetur. MIS. Cum nostra certè venia fiet quod facere absque illa & fas & iura sinebant. CORON. Virgebo reditum meum quantum poterò. Vel (cautiùs vt loquar coram akanthologo isto Kænophilo) auocatores de reditu meo virgebo.

MISO K. Peropportunè hoc cecidit quòd nunc quoq; fuerit auocatus Coronellus. Interim enim aliquod *περὶ γράμμα* tibi communicare mihi dabitur. KÆN. Aliquod *περὶ γράμμα*, an aliquam *περὶ γράμματα*, dixisti? MIS. Te surdastrum esse factum (quod valde doleo) me non præmonuisti. KÆN. Quasi verò non aliùs quàm surdastrum hæc esse possit interrogatio. MIS. Aut surdastrum aut surdastrum simulantis esse dico. KÆN O PH. Immo tertium quiddam addendum esse aio. Quid enim si quis *παρακούει*? MIS. Tertium hoc in mentè mihi non veniebat. Sed incertum tamen est hoc tertium. KÆN. Cur incertum esse dicis? MIS. Quoniam qui surdastrum simu-

lauert,

lauert, dicere potest se *παρακούει*. At ego scio te nec *παρακούειν*, nec *παρορᾶν* solere. KÆN. Euenire semel mihi quoque aliquod nature *ἔλεγμα* potest, quod antea nunquam euenierit. MIS. Et hoc & quidquid aliud super hac re dicēs, tibi concedam: atque ita redire ad rem cogam. KÆN. Immo verò ad reculam: si quidem dixisti *περὶ γράμμα*. Quòdnam igitur illud est? certe siquid magni est, non *περὶ γράμμα* sed *περὶ γράμματα* dicendum erat. MIS. Nōne huiusmodi hypocoristica etiam extenuanti aliquid per modestiam, conueniunt? KÆN. Tandem igitur in medium prodeat illud *περὶ γράμμα*, quod tamen *περὶ γράμματα* est. MIS. Si tu quodlibet dictum meum ioco & risu excipere pergis, in sermone instituto (si tamen iam institutus dici potest) non pergam, atque interim nos imparatos Coronelli reditus opprimet. KÆN.

Esto procul Risus, Risus procul ò Iocē frater.

MISO K. Ita valedicis risui vt me interim ad risum, nihil minus quàm ridere volentem, compellas. KÆN. Quando-

quidem voti sum tandē compos (meo enim risu tuum captabam) risum tanto libentiùs compescam.

Nunc loquar, amoto, loquar omnia seria, risu.

MIS. EVGE. KÆN. Cur & quò vis fugiam?
 MIS. Egone te fugere volo? KÆN. Si non vis, cur Fuge dicis? MIS. Immo EVGE illi tuo verui acclamo. KÆN. Ignosce: iterum mihi contigit παρακούειν. Sed adeo meis adlibescit auribus illud verbum EVGE, planè contrarium ei quòd audierant (aut saltem audisse sibi videbantur: si τὸ παρακούειν ita distinguendū est ἀπὸ τοῦ ἀκούειν) vt me velint alio versu eandem acclamationem iterum impetrare. Audi igitur:

Seria dicenti volo seria reddere dicta.

MIS. EVGE. KÆN. Perge. MIS. Si vno EVGE contentus non es, quot tibi opus est vt contentus esse possis? KÆN. Quemadmodum mihi semel atque iterum contigit παρακούειν, ecce, nunc tibi contingit παρανοεῖν. MIS. OK. Non mihi παρανοεῖν (absit, absit) sed tibi, ad ingenium redeunti, παραλαλεῖν contingit

tingit. KÆN. OP. H. Ad iocatorium nimirum ingenium redire me velle suspicaris. MIS. Quomodo id de te suspicer quod mihi compertum est? KÆN. Quid dixi vnde tibi compertum esse possit me ad iocatorium ingenium velle regredi? MIS. Serione (quæso) hoc dixisti, me παρανοεῖν? KÆN. Quidni dixerim? & quidni dicere potuerim? Video te mentem meam non assequi: ideòque mirari desino quod valde mirabar, te, quum παρανοεῖν à me dictus esses, ita respondisse, *Non mihi παρανοεῖν (absit, absit) sed tibi ad ingenium redeunti παραλαλεῖν contingit.* Et verò ex illa voce Absit geminata, te abesse procul à mente mea, quum eam te assequutum putares, suspicatus sum. MIS. Vt, remotis ambagibus, ad rem veniamus, tu voce παρανοεῖν non tam vsus es quàm abusus, quum dixisti, *Quemadmodum mihi semel atque iterum contigit παρακούειν, ecce, nunc tibi contingit παρανοεῖν.* Significare enim voluisti verbo παρανοεῖν, non, me desipere, seu extra mentē esse (scio enim, haud ita iniuriosam in me tuam lin-

quam esse velle) sed aliud intelligere
quàm quod voce Perge significare vo-
luissem. siue, vocē Perge in alium sen-
sum accipere quàm quò essem ea vsus;
at ego contendo, hoc non esse *ῥησις*
verbo *παρνοεῖν*, sed omnino *παράρῥησις*;
minimèque hanc *παράρῥησιν* ex earū ef-
se genere quę sunt cōcellę. Dico enim,
præpositionem illam, in verbo *παρνοεῖν*
non habere eum quoque vsum quem
habet in *παρράν*, in *παρρκούην*, & in eo
quoque verbo quod ex me audisti,
παρραλαεῖν: cui simile est *παρραφδέγγεσις*.
KÆN. Ego vel pignore contendere au-
sim, te falli, & id quoque sonare illam
præpositionem in *παρνοεῖν*, quod in *πα-
εράν* & in *παρρκούην* sonat. Cuius autem
arbitrio stare volumus? M I S. Si adeslet
Coronellus, dicerem sumendum esse
arbitrium. KÆN. Quandoquidē abest,
penes eius Thesaurum Græcæ linguæ
sit arbitrium. Hunc autem arbitrum
hæc illius bibliotheca nobis continuo
sistet. M I S. Accipio conditionem.
KÆN. Hoc in tabulato quærendum ef-
se illum nostrum arbitrum puto. M I S.

Credi-

Crediderim potius in eo quod illi pro-
ximum est quæri debere. KÆN. En ti-
bi illum. En verò & quod dicebam.
M I S. Experior quod & aliàs sæpe sum
expertus, periculosum esse fidere me-
morix. KÆN. Non dubiū est quin plu-
rimi sint experti: sed paucissimi tamen
sunt qui ei non fidant. Verūm, ne dicas
me victoria mea factum *ὑπέροχον*, siue su-
perbum (nam Latinos suam vocem su-
perbus è Græco *ὑπέροχος* sumpsisse, per-
suasum habeo) iam tibi aurem præbere
nolle, contra illam tibi ad excipiendū
quod mihi communicare volebas, pa-
rere dico. M I S. Valde mihi gratifica-
beris: præsertimque si attentā quoque
præbueris. KÆN. Hoc quoque faciam.
M I S. Dum abest Coronellus, eam tibi
rem communicandam censebam de
qua eū interrogare volo (& de qua iam
fortasse fuit à te statim post suum redi-
tum interrogatus) & tuum super illa in-
terrogatione iudicium audire. KÆN.
Quidnā illud est de quo vis eum inter-
rogare? Ac mirabar certè cur illi abi-
turienti dixisses, esse quod ex eo intel-

ligere cuperemus, antequam domum reuerteremur. Quidnam igitur illud est? inquam. MIS. Ex eo sciscirari volo quomodo in nupero conuentu Ratisbonensi ordinum Romani imperij, res eius se habuerint. Præterquam enim quod intelligere hoc cupio, etiam satisfacere multorum desiderio velim qui hoc ex me percontantur, tanquam amicus amicū haud celauerit. KÆN. Quidni hoc ex eo audaciter scisciteris? & quidni libenter ille respondeat? MIS. Immo nec sciscitari auderem, nec libenter ille responderet, si fortè malè res eius se habuissent. KÆN. Laudo quod hanc cautionem & tuo & aliorum desiderio adhibes: sed de hoc securus esto: scio non se malè res eius habuisse. Aliquid enim iam ex eo, sed obiter tantum intellexi. Atque (vt nihil dissimulem) tu quidè valde id te desiderare & dicis & ostendis, sed ego te valdius desidero. MIS. Hanc percontationem ad finem colloquij nostri de Latinitate Lipsij (vt vulgus Latinum Lipsij stylum appellat) referuare statueram: sed cogitaui

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 169
 tau postea, satius fore in illud tempus non reijcere, sed hoc ipsum iam nunc ex eo intelligere: vt ex eo quod nobis ad illud colloquium concessit atque assignauit tempore ne particulam quidem vllam recideremus, sed eo integro fruere. Quam autem occasionem huius meæ deliberationis tibi clā illo insufurrandæ quærerē, sed frustra, occasionem non insufurrandæ tantum sed alta etiam voce proferendæ altera hæc à nobis digressio præbuit. KÆN. Quod huius narrationis tempus anticipandum censueris, in eo tuam siue prouidentiam, siue prouidam curam, laudo. Ea autem audiendi & cupidus eram, & nunc quoque (quemadmodum antea dixi) cupidus sum. MISOK. Nonne vis igitur tuis pariter meisque verbis hoc ab eo contendam? KÆN. Volo. MIS. Bellè autem se res habet quod iam ad nos reuertitur. KÆNOPH. Non bellè tantum sed bellissimè se res habet.

MISOK. EXPONAM tibi, Coronelle, quid illud sit quod huius tui no-

biscum colloquij velut auctarium esse, ac minimè in pomeridianum differri cupimus. COR. Vestro desiderio, quoad in me erit, satisfaciam. MISOK. Successeritne tibi profectio tua ad augustissimi Cæsaris & vniuersorum S. R. imperij ordinum conuentum, ex te ipso audire optamus. COR. Vtinam ita suum illis aduersus Turcas bellum (quod appellare Antiturcicum soleo) successisset. MISOK. Si non alius fuisset tuus quàm Christianæ militiæ successus, ἀμεταμέλιτος certè illa tua profectio esse non posset. COR. Contrà autem, quàm longe ἀπὸ τῆς μεταμελείας absit, hoc, & alia quædam ex ea quam postea ad eundem augustiss. Cæsarem pariter & vniuersos S. R. imperij ordines scripsi epistola cognoscetis. KÆN. Sed vbi est illa epistola? COR. Eam ad vos statim afferam. KÆN. Iamne, Misokæne, aliquis de illa rumor tuas ad aures appulerat? MISOK. Non magis quàm ad tuas. COR. Ecce illam. KÆN. Nunc quoque fungar anagnostæ officio: & quidem non alia quàm antea mercede. MIS. Immo

te antea functum esse sit satis: nunc mihi debetur is honor. KÆN. Quomodo tibi deberi potest honor ille, quum sit meus. MIS. Si te in possessionem iniecasti, (audebo etiã dicere, si in possessionem irruisti) idèone tuus esse dicendus est? KÆN. Contrà, me bonæ fidei possessorem esse contendens, de retinenda illa tecum apud nostrum Coronellum contendere sum paratus. Tu quo iure fungi te illo debere officio dicis? MIS. Iure vicissitudinis. KÆN. Magis mihi Kænophilo ista iuris nouitas conueniret quàm tibi Misokæno. Sed nõnne vis nos arbitrio Coronelli stare? MIS. Quidni velim? KÆN. Quid ais Coronelle? COR.

Non nostrum inter vos tantam componere litem,

Quam de lana aliquis dicat iure esse caprina.

Verum vt sorti vestram controuersiam dirimendam detis, autor sum. KÆN. Mihi Coronelli consilium placet: annon & tibi? MIS. Et mihi. KÆNOPH. Illi igitur pareamus. MIS. Vides vt fors mihi

illud officium adiudicet. KÆN. Video,
 & tibi inuideo. MIS. Æquum est vt
 merces quam obtinuit Kænophilus,
 mihi nō denegetur. COR. Quæ sit illa
 merces haud recordor. MISOK. Vt, si-
 ue mihi, siue Kænophilo, aliqua de
 quopiam loco suborta fuerit dubitatio,
 in eo lectio intermittatur, donec nobis
 solutus à te nodus fuerit. COR. Quod
 mercedis loco petis, meo te beneficio
 relinquere maluissem. MIS. Vtriusque
 loco habendum erit. Iam arrige aures
 Pamphile. Quid tamē mihi cum Pam-
 philo? KÆN. Pamphilus hīc nullus est:
 sed præcedentia illa duo Terentij ver-
 ba vt tertium quoque esset Terentia-
 num à lingua mea impetrarunt. Hinc
 ab ea illud Pamphile habuistis, quum
 Kænophile in mente esset. Re-
 petam igitur, Arrige aures
 Kænophile.

AVGV.

AVGVSTISSIMO CÆSARI,
 RODOLPHO II,
 atque vniuersis Romani Impe-
 rij ordinibus,

HENRICVS STEPHANVS.

QVVM meas de bello Antitur-
 cico orationes, à me in conuen-
 tu Ratisbonensi vobis nuper oblatas,
 vestra lectio dignatos esse, atque il-
 larum conatibus applausisse cogno-
 uerim: sed quoddam allatum nuper
 de illo bello nuntium spem à me da-
 tam videri possit interturbare: scrupulū
 quoque istum conari ex omniū menti-
 bus eximere, officij esse mei existi-
 maui.

MIS. Cur magis tibi placuit, de bello Anti-
 turcico, quàm de bello aduersus Turcas, dicere? an
 significantius est illud quàm hoc? COR. Si
 mihi res cum Misokæno tantum foret, ac
 non etiam cum Kænophilo, de responso la-
 borarem: sed quum placere huic sciam quod
 tibi displicet, omnino securus sum: atque
 adeo te postea responsum ab illo (licet vica-
 rium id futurum sit) quàm à me malo acci-
 pere.

MIS.

MISOK. Nimiùmne curiosus videbor, si quòdnam fuerit illud nuntium interrogauero? vbi scribis, sed quoddam allatum nuper illo de bello nuntium spem à me datam videri possit interurbare. COR. Haud periculum tibi est ne nimis curiosus videaris, sed mihi, ne nimis obliuiosus. Sed quæcunq; fuit illa clades de qua fuisse allatum nuntium scribo, non longo sequuta est intervallò eam (minorem tamen) qua multos è nostris ad Iaurinum à Turcis obsessum, facta in hostium castra impressione, contigit submergi. MISOK. De hac clade, quæ eam mortem attulit nonnullis militibus quam Homerus omnium miserimam iudicat (si tamen quod de mari dicit, latius licet extendere) nihil audieram. KÆN. At ipse audieram. MISOK. Aliquine etiam nominis alicuius duces submersi fuerunt? COR. Ita. MIS. Quinam? COR. Vnius tantùm ira recordor vt eum nominare tibi possim. Hoc autem ideo possum, quòd Ratisbonæ, aliquanto post habitum conuentum, eius epitaphiũ scripsi, rogatus ab ipsius fratre. Vocabatur autem ille, Ioannes Gerzkoßler: erãq; mille & ducentorum peditum ductor. Epitaphiũ eius à me scriptũ, est hoc:

*Hic, floreat atq; florem sua reddidit arma
 armorum, in Turcas fortiter agmen agens:
 Sed tandem magnis in eos postquam excidit ausis
 (Ansa haud in bellis cuncta beante deo)*

Dum

*Dum iam conferti ruit impetus hostis in ipsum
 Occubat, intra vndas arma tenente manu.*
 Credo, vobis obscurum nō esse principium, vbi dico, *florem sua reddidit arma armorum*: intelligens, illum sua arma reddidisse florem armorum: id est, sicut ætate florebat, sic etiam virtute bellica floruisse. erat enim adhuc iuuenis. KÆN. Vix puto futurum cui tua mens obscura sit. COR. Non fuit autem à me adiectũ istud, *intra vndas arma tenente manu*: (vt tamẽ aliquis fortasse suspicaretur.) sed ex relata fide dignorum hominum habui. Cæterum & ab alio scriptum eidem fuit epitaphiũ, quo res latius exponitur. Illud addo:

*Iam ter magnanimus iuuenis cum milite forti
 Barbaricos proprio de vallo eiecerat hostes:
 Horum sed postquã numerus multo agmine sem-*

*per
 Cresceret, & tantas non posset ferre cateruas:
 Flexit iter retro, pugnans ad fluminis vsque
 Danubij ripam: in quem tandem pectore magno
 Insiluit, potius fieret quàm viua tyrannis
 Præda. caput supra fluctus voluuntur: & (eheu)
 Infelix animam exhalat sub gurgite pressam.
 Mars pater ob casum tanti vehementer alumni
 Indoluit: nympha miserantes corpus eodem
 Detinere loco: ne fraudaretur honore,
 Longius auectum, non inuentũque, sepulcri.
 Dic cineri bona verba, & tandem disce viator,
 Vita hominis tenui quàm filo nexa vacillet.*

KÆNOPH. Coactus fuit vterque vestrum mentionem fugæ facere: ac excusare etiam vterque conatus est, quantum video. Immo verò tu, quamuis itidem excuses fugam, vbi dicis,

Dum iam confert iruit impetus hostis in ipsum,
vix tamen in vilo tuorum versuam illius mentio potest animaduerti: at ille aperit,
Flexit iter retro. COR. Fuga hæc à multis certe fuit excusata: sed fuerunt etiam apud quos excusatione caruit. MISOK. Etiam si ab alijs nullis excusaretur, tamen ab vnoquoque scribente epitaphium fieri hoc par est. Alio- qui epitaphijs dedecoraretur potius quàm decoraretur. KÆNOPH. Nonnulla sunt quæ nonnullis fortasse parum placebunt in hoc epitaphio: meam ego de illis sententiam in aliud tempus reseruans, hoc tantùm dico, traiectionem qua vteris initio tui carminis mollem videri posse præ illa qua hic vtitur, vbi scribit,

— *ne fraudaretur honore,*

Longius auectum, non inuentumque sepulcri.

Verùm, si verba ista, *longius auectum, non inuentumque,* notis parenthesis includerentur, minùs dura traiectio illa videri posset. MISOK. Nonne illam vitare traiectionem poterat? COR. Immo cui hoc dubium esse potest? KÆN. Difficile tamen fuisse mihi videtur.

COR. Quæ sunt χαλεπὰ, non sunt ἀδύνατα.

KÆN.

KÆN. Sed quæ nonnullis sunt χαλεπὰ tantùm modo, alijs sunt ἀδύνατα. COR. Mihi quidè certè, vt opinor, nō fuisset ἀδύνατον hanc effugere. KÆN. Fac periculum, quæso. COR. Non libenter periclitor. MISOK. Suspecto & quodammodo odioso genere loquendi vteris, cui inclusum est periculum: ego enim vt experiatur rogabo. Experire, obsecro, Coronelle. COR. Experiar: nam quid tentare nocebit? MISOK. Disce Kænophile vt verbis quæ non absterreant. KÆN. Ioculariter tantùm fuit absterritus: immo ne ioculariter quidem fuit absterritus. COR. Sentio plus difficultatis inesse huic rei quàm putaram. Sed hanc, quantacunque est, superabo, si plus libertatis mihi sumam circa mutationem huius loci quàm sumere statueram. MISOK. Quidni sumas? COR. Reperetam igitur totū illum eius locum, deinde quid præstare possim ostendam.

Mars pater ob casum tanti vehementer alumni

Indoluit: nympha miserantes corpus eodem

Detinuere loco: ne fraudaretur honore,

Longius auectum, non inuentumque, sepulcri.

MIS. Nunc fac audiamus quomodo eundem sensum exprimens, illam traiectionem vitasses. COR. Valde es mea audiendi impatiens: nonne dixeram me deinde quid præstare possim ostensurum?

Mars pater hunc casum tanti vehemēter alumni

M

*Ingemit: & nymphas eius miseratio tangit:
Membra ergo hinc retinent, vndis ludibria ne sint;
Longius aucta, & tumuli fraudentur honore.*

MISOK. Illis quibus apud te usus sum precibus gratulor, quod tam felices fuerint, vt felicissimum à te conatū impetrauerint. KÆN. Taces de meis precibus, quasi non aliquod & ipsæ pondus habuerint. MISOK. Quemadmodum ego meis gratulor precibus, ita quin tu gratuleris tuis per me haud stabit. COR. Faciet idem vtriusque de hisce meis versibus iudicium vt & ipse meo conatui gratuler. Illa tantum verba omisi, non inuentumque. KÆN. Omittere non solum poteras, sed etiam debebas, tanquam superuacanea: quum ex adiunctis id intelligatur. Præsertim verò quum à te dicatur,

— *vndis ludibria ne sint;*

Longius aucta, & tumuli fraudentur honore.

Nam quæ longius aucta, fiunt tandem vndis ludibria, quis amissa esse non intelligit? Adde quod sequitur,

— *& tumuli fraudentur honore.*

MIS. Mihi quoque valde placent illa, — *vndis ludibria ne sint.* O quam sibi gratuletur is etiam qui huius epitaphij est autor de hac tantum ornamenti afferente emendatione.

MIS. Sed quòdnam est illi nomen? Haud nouitius in Latina poesi esse videtur, quisquis est. Eius nomen est mihi ignotum: (nec

ei à

ei à quo Norimbergæ habui, quum Ratisbona illuc venissem, erat cognitum: sicut & alterius autorem me esse nesciebat) sed, quicumque est, idem quod tu de illo iudico, minime esse in poesi tyronem. MISOK. Sed quid istud est? nullum habeo hinc ἐξροδιώντιος. Ipse igitur mihi ἐξροδιώντιος futurus sum, & ad pensum meum redibo.

Quamobrem (ne longa præfatione vtar) considerandas esse condiciones dico, quibus spem illam ostentaui: ac videndum an quæ illis à me requisita fuerunt præstentur.

MISOK. Nonne harum conditionum mentionem in sequentibus facis? COR. Ad conditiones respicio, quæ posteriore oratione mea continentur: & quarum duæ (ex præcipuis illæ quidem) postea memorantur. Scribo enim, *ac dandam præcipue operam vt leges militares, quarum obseruatio ad res præclare gerendas requiritur, ab illis inuiolabiles & tanquam sacrosanctæ habeantur.* Deinde & de concordia loquor: ad quam quum variis orationum illarum hortatus sim locis, contra tamen discordia nostras copias grauitè laborare audierim.

Quemadmodum enim medici, à suo illo verè antesignano Hippocrate

moniti, de morborum nullorum sanatione, præsertim paulo grauiorum, bene sperare nos iubent, nisi ea lege vt nequaquam soli, sed ipsi etiam ægroti, & quicumque eos circumstant, vt aliquod ministerium præstent, suo officio fungantur: nihilque desit eorum quæ ad sanitatem restituendam debent concurrere: ita, postquam augustissimus Cæsar magnas & magni roboris copias colligendas atque hostilibus opponendas curauit: singulis illarum ducibus cætera curanda esse aio: ac dandam præcipuè operam vt leges militares, quarum obseruatio ad res præclare gendas requiritur, ab illis inuiolabiles & tanquam sacrosanctæ habeantur.

C O R. Quid vobis de hac comparatione videtur? (nam & ego mihi vicissim licere volo vos interrogare de iis quæ huc pertinentia in mentem venient) an satis aptam esse illam iudicatis? M I S O K. Vix aptiorem afferri potuisse arbitror. K Æ N. Eadem est mea sententia. Nec verò dubito quin à Cæsare ipso libenter audiatur ea quæ de se, tanquam tanti mali medico, fit mentio. Sed nos recordari simul oportet illorum de arte medica ver-

*Non est in medico semper releuetur vt eger:
Interdum medica plus valet arte malum.*

M I S. Pergam ad sequentia.

Quum verò plerasque contrà ab eorum plerisque modo non calcari: ac, quum in hoste debellando concorditer collaborare deberent (sicut in variis hortatus sum locis) contrà discordia grauitè laborare audierim: ad hæc quàm non conuiendum esse putem, ijs quæ subiunxi carminibus, & vobis & posteritati testatum relinquere volui.

Valete: & omnia fausta, dummodo meis hortatibus aures præbeantur, sperate. Francfordij ad Mœnum, Anno 1594. Septembr. 5.

M I S. Mihi perplacet ista antithesis, (nescio an & tibi Kænophile) ac quum in hoste debellando concorditer collaborare deberent, contrà discordia grauitè laborare audierim. Nam verbi alius in diuerso vsu repetitio gratiam adde- re antithesi videtur. K Æ N. Hoc ipsum est propter quod iste locus magis mihi placet. M I S. Sunt & alia quæ lector ego attentius fortasse considerauit quàm tu auditor. K Æ N. Tu duas simul personas sustinisti, & lectoris

& auditoris. MIS. Sed poteram mihi lector esse, etiamsi ne mutissem quidem.

KÆN. Putasne Misokæne tuum te pen- sum absoluisse? MIS. Facta epistolæ tantum fuit mentio. KÆN. Verum subiuncti sunt ei versus, eiusdem ferè cum epistola argumen- ti, & ad quos in fine remittere videtur vt ad appendicè: in illis ego phonaskian meam ex-ercebo. MIS. Apage istum phonascum, Co-ronelle. Mihi scilicet vicariâ phonaskia opus est: nec sum modulatè pronuntiandis versi- bus idoneus. Immo te iamiam meæ peritiæ rei quoque huius testem habiturus sum. Il-lius igitur meæ phonaskiæ rogo vt ἀκούσης εἰ-σε-velis, & quidem ὀξύνκοος.

*AD MILITES BELLIAN-
titurcici, de eo prudenter, concordi-
ter, & seruatis discipline mili-
taris legibus, gerendo,*

HENRICI STEPHANI A D-
hortatoria duo carmina, ad superio-
res eius orationes appen-
dicalæ.

CH R I S T I A D V M memores si nomi-
nis esse velitis,
Militiæ leges si non seruare negetis,
(Quas

*(Quas at auorum etiam sanxerunt secu-
la leges)*

*Sique audax pectus mentis moderamen
habebis*

*(Præsertim in ducibus) prudentis: nullâ-
que vestros*

*Dissocians animos vobis discordia serpet:
Nempe hostis cadet hic vestris victrici-
bus armis:*

*Sin minus, arma sua is speret victricia
iure.*

*Quare agite, atq; ad iter gressus nunc
flectite rectum,*

Hoste vt de tanto sperare tropæa queatis.

KÆN. Nonne quartus & quintus versus (sal-tem quinti maxima pars) de cauendo à te-meritate monent? Nam quum quis dicit, *Sique audax pectus mentis moderamen habebit Prudentis*, perinde esse videtur ac si diceret, *Sique illi qui audacia præditi sunt, ita sint audaces vt tamen ex audacibus non fiant temerarij.* COR. Monent. MIS. Sequitur,

**AD EOSDEM MILITES
EIVSDEM CARMEN II.**

*Qui prius hortantis partes fideque me-
nentis*

*Sumpsi & sustinui, nunc fœdas absit ut
idem,*

*Absit, adulantis, vos erga sumere partes
Aggrediar. talem mens absit nostra co-
thurnum*

*Induat: utq; meum scriptis proscribere
nomen*

*Incipiã proprijs. Fidẽ nunc ergo monenti
Vos iterum, attentas nemo non præbeat
aures.*

COR. Hi versus sunt velut quædam in se-
quentes præfatiuncula. MIS. Sensus illo-
rum verborum, *talem mens absit nostra cothur-
num Induat*, non satis assequor. COR. Perin-
de est ac si diceretur, Absit ut mens mea sit
adeo versatilis. Vel, Absit ut adeo desulto-
rium sit mihi ingenium. Respicitur autem
ad Theramenem: qui κόδορον vocatus
fuit, διὰ τὸν πρὸς πῶ πολιτείαν ἀφορτισμένον.
Hæc enim verba libenter retineo, vel pro-
pter vocem ἀφορτισμένον: quæ non itidem
vno verbo Latino, ac ne pauculis quidem
verbis περιελάττω tam significanter potest.
Sicut autem Theramenes appellatus fuit:
Cothurnus, sic & iactatum prouerbialiter
fuit, Cothurnus Theramenis.

*De vestra nuper quedã mihi nuntia clade
Venit*

*Venit fama. equidem multum doluisse
fatebor:*

*Miratum, haud addam. quis enim mi-
rabitur, illos*

*Accipere in bello cladem, qui bellica rite
Munia contemnunt fungi? queis prou-
da cura*

*Pectore abest? vel queis audacia cedere
verbis*

*Prudentum renuit? quamuis intendere
neruos*

*Huc omnes soleant, ne in certa pericla ru-
atur.*

COR. Quæ breuiter in carmine priore di-
cta fuerant, in hoc latius memorantur. Inter
alias autem querelas vrgetur hæc de ausis te-
merarijs, quòd aliquot eorum exempla re-
ferrentur.

*Quid dicam, à vestris (heu) quod con-
cordia castris*

*Exulat? hæc quum à me sic commenda-
ta fuisset,*

*Flecti ut ad hanc modo non adamantina
pectora possent?*

*Quid quòd res etiam, qua non pretiosior
vlla*

*Arte in militia, res est vilissima vobis,
Et pedibus ferme calcatur & queritis, illa
Qua sit & eam dico qua disciplina voca-
tur*

Bellica. nulla eius nam vultis lege teneri.

COR. Quàm salutaris sit disciplinæ mili-
tariæ observatio, quàm exitialis illius con-
temptus, inter omnes constat. Comparatur
enim exercitus in quo disciplina militaris
non observatur, cum republica in qua o-
mnis omnino politeia iacet. Euripides id in
exercitu vocat ἀναρχίαν.

*Certè ita si visum vobis est pergere, iam
nunc*

*Ponite spes omnes, spes omnes ponite lau-
dis.*

*Nec satis est, nullam vos laudem posse
parare,*

*Vos manet ex acie non paruum dedecus
ista.*

*Nec satis hoc: peiora manent, (sim va-
na loquutus)*

*Totos vestro hostis consperget sanguine
campos.*

*Ergo viam ad rectam vestigia vertite
cuncti.*

*Nanque meis facilem prabentes questi-
bus aurem,* Gau-

*Gaudia non hosti, at vobis prabebitis,
ampla.*

KÆN. In mentione gaudiorum quæ præ-
bentur hosti non dubito quin ad Homeri
locum respexeris. COR. Non potui loci re-
cordari Homerici quin & aliorum quorun-
dam reminiscerer. Est enim quodam-
modo locus communis. MIS.

Ita & mihi videtur.

COR. Hæc sunt quæ à me ad eosdem
S. R. Imperij ordines scripta post ora-
tiones illas fuerunt. Quod utinam alia
scribendi occasionem alius rerum no-
strarum status præbuisset. Sed is tamē,
qualiscunque erat, si cum eo qui nunc
est ante oculos, cōparetur, propemo-
dum carere periculo videri poterat: at
nunc, quum expugnata tandem fue-
rit vrbs illa quæ omnium firmissimum
supererat ipsi Hungariæ propugnacu-
lum, atque in hac oppugnatione cla-
dem acceperimus quæ plurimarum in-
star esse dici potest: in magnum esse res
adductas discrimen, si quis negaret,
mentis oculis carere, videri posset. Ac
fateor certè, me, si nuntiū id iam tum

quum illam epistolam ad eosdem ordines scripsi, fuisset, nequaquam in eius principio dicturum fuisse, *illud spem à me datam videri interturbare*: sed potius, *spem à me datam videri oppugnare*. Absit, absit vt Vbertus Folietæ, vel potius Vberti Folietæ (nam & de Folietizantibus loquor) tantum deterrere Christianos possint vt illos eò tandè adducant. Absit, his quas Christiani milites recens acceperere cladibus, ad causæ suæ patrociniū sic vtantur, vel potius abutantur, vt Christianorum animi, quos ante has clades erigere conatus sum, per has omnino concidant. Ac, dum à me hæc dicuntur, fieri non potest quin reminiscar quorundam (ita vt etiā aures meæ illos audire sibi videantur) qui mihi Ratisbona, paulo post quàm ibi habitus conuentus ille fuit, Francfordium redeunti, nescio quæ de clade (licet parua) cuius in illa epistola meminisse me recordamini, iam obganniebant. Quasi scilicet illa meam ad fortiter & constanter persequendum in Turcas bellum adhortationem refelleret

ac con-

ac conuinceret: ac ego omnem belli successum præstare deberem: & quasi vllius sit hortatoris, qui quidem non aliud quàm homo sit, euentum in rebus huiusmodi præstare. Sed hoc tamen fortasse præstiturus eram, si fuisset qui vicissim præstare voluisset, nihil bello huic defuturum esse illorū quæ in militatibus ipsum exhortatio mea requirebat. Erant autem ea potissimum (vt de cæteris taceam) quorū partim in epistola de qua dictum fuit, partim in carminibus illi subiunctis fit mentio. Nunc autem quum omnia contrà defuisse illi videamus, perinde est certè ac si qui cum medico de morte alicuius expostularèt, tanquam ab eo non satis sedulo satisque bona fide curati: quamuis eum mori, non medici sed illorum ipsorum culpa contigisset: quippe qui à medico præscripta remedia ei nō adhibuissent: nedum præscriptis ab eodem plerisque cautionibus erga eum vsi essent. Atque hoc ipsum est quod comparatione quam ex epistola mea audiuitis, innuere volui. Verūm, vt ab

illo medico Hippocratico, id est, eo quem Hippocrates excusat, ad Demosthenicum veniam, id est, eum quem Demosthenes irridet: caui saltē probè ne eodem quo hic Demosthenicus modo irrideri possem. Dicebat enim de quodam qui efferebatur, Si iste suo in morbo his atque illis usus remedijs fuisset, nequaquam interijisset. Quæ verba iure risu excipiebantur, quum remedium mentionem serò faceret. At ego haud serò, sed in tempore & maturè ea in meis orationibus, præsertimque in posteriore, proposui, quæ officium Christianorum, à quibus hoc bellum militabatur, postulabat: ut successum eius sperare ac modo non promittere sibi possent. Sed quid non fecerunt potius quàm ea quæ officium illud ab ipsis nõ poscebat tantum, sed flagitabat? Nec enim ex quibusdam solùm audituiculis, aut etiam ex vanis rumoribus, in illa epistola questus sum de ijs quæ audistis: sed ex literis fide dignissimis, utpote hominum fide dignissimorũ: quæ quotidie è castris Ratisbonam afferebantur.

PAL. I. HEN. ST. PRÆL. 121
bantur. Eò autem vsque nonnulli in suis de contemptu disciplinæ militaris atq; adeo omnium legum bellicarum querelis progrediebantur, ut scribere non dubitarent, haud mirari se res nostras in tam malo esse statu: sed multo peiore loco non esse, id verò se demirari. Atque hinc occasionem sumpsi scribendi, in meo posteriori carmine, versus illos,

*De vestra nuper quædam mihi nuntia
clade*

*Venit fama, equidem multum doluisse fa-
tebor:*

*Miratum, haud addam, quis enim mi-
rabitur, illos*

*Accipere in bello cladem, qui bellica ritè
Munia contemnunt fungi? queis proui-
da cura*

Pectore abest?

Quòd si addidero, me ex earundem literarum autoritate scripsisse ea etiam quæ proximè sequuntur de quibusdam præcipuis factis, quod verum est dixerò. Sed ne hoc quidem vos celabo,

inferuisse me eidem epistolæ nonnulla ex Demosthene, quæ sustulerim postea (quòd alioqui & illa & versus paginis duabus comprehendi non possent) ex Demosthene, inquam, non iam illum suum ineptum medicum irridente, sed populum Atheniensem consolante.

KÆNOPH. Hactenus te attentè ac patienter audiuius: tuumque de rebus Turcicis sermonem minimè interrumpimus: sed nunc interrumpere cogimur: quòd metuamus ne Demosthenicum illud & tibi & nobis excidat: tibi quidem, è memoria: nobis autem, è spe. id est, ne spe eius excidamus. Quum enim conticere cœpisti, tum contrà sperabamus nos ex te illud audituros. COR. Et verò addere illud, etiam absque vestro monitu, statueram. KÆN. Cur ergo perinde conticebas, ac si finem sermoni imposuisse videri velles? COR. Non quod præ me ferebam, sed quod timebas ne eueniret, dicis. Interponens autem aliquid silentij, dicere poteram fortasse me Gallico pro-

proverbio parere: quo dicitur, Retrocedendum est vt melius salteretur. Sic enim & ipse, interiecto aliquantulo (aut etiam aliquantululo) silentio, melius ea quæ vellem eloquenturum me sperabam. M I S. Sat citò, si sat bene. Sat bene autem nobis satisfeceris, si nunc saltem illud Demosthenicum ad dicere libuerit. COR. Iam addo. aio enim, Demosthenem, solari Athenienses volentem, hoc illis considerandum proponere: *Si adeo malus esset rerum vestrarum status, quamuis omnia quæ officij vestri sunt fecissetis, & nusquam vobis defuissetis: esset cur vix meliorem sperare auderetis: at quum vos contrà officia vestro nulla in parte functi sitis, sed vobis defueritis, quam desperandi materiam habetis?* Ita Demosthenes: sic tamen vt meam interpretationem verbis ipsis haud adstrinxerim. Quidni verò auribus multotum, qui nostri aduersum Turcas exercitus, satis alioqui (non paucorum iudicio) validi, pars fuerunt, omnino eadem in clamentur? KÆN. Parum fuerit huiusmodi verba auribus eorum insonare, in clamare, atque

que adeo intonare. Quid si enim surdis fabula canatur? COR. Hoc fateor: sed addo, assiduis quoque precibus esse à deo contendendum, ut ea verba ad intima etiam pectorum penetralia velit peruenire: simulque illorum memorię tenaciter infigere, quoties suos Christianos de iisdem hostibus & nostra & maiorum ætate triumphare permiserit. Tantum abest ut fides illi titulo adhibenda sit qui à me tantopere exagitata Vberti Folietæ oratiunculæ, vel potius epistolę, præfixus est in editione Rostochiensis (cum eius qui eam procuravit præfatione) DE CAUSIS MAGNITVDINIS IMPERII TURCICI, ET VIRTVTIS AC FELICITATIS TURCARVM IN BELLIS PERPETVÆ. Itane perpetuam fuisse Turcarum in bellis felicitatem? Nisi fortè & debellari & duci in triumphum à Christianis, felicitatis bellicę loco à Turcis habendum est. Verùm abundè hoc esset, solamen aliquod eam rem vocare, quòd à Christianis potius quàm à barbara quapiam gente

gente illa pateretur. Solamen, inquam, eiusmodi, quale illud, *Æneæ magni dextra cadis*. Perinde ac si, quemadmodum dictum fuit, — *quis nolit ab isto Ense mori?* ita Turcarum unicuique de Christiano hoste à quo debellatus foret dici posset ac deberet, — *quis nolit (vel nollet) ab hoste Debellari isto?* KÆN. Quàm multi sunt tamen qui nihil aliud quàm cum Folietæ magnitudinem imperij Turcici, seu Turcicam potentiam crepant? COR. Nonnulli fortasse ex illis qui ita illam Turcicam potentiam semper crepant, ita bellicis Christianorum aduersum Turcas successibus invident ut simul crepare propemodum invidia dici possint. MIS. Bona verba, quæso. KÆN. Hunc ipsum sermonem mihi præripuisti. nam eodem apud Coronellum sermone uti volebam. MISOK. Eum quem tibi à me præreptum dicis sermonem tibi relinquam, (ne fortè illud criminis loco obijcias) atque alio apud eum utar, & quidem Græco. Dicam enim, ΕΥΦΗΜΕΙ Coronelle. COR. Video, neutrum vestrum quæ à Folietæ de magno

Christianorū ad Turcas deficientium numero scribuntur, legisse: aut neutrum, eorum quæ apud illum hac de re legit meminisse. Multo autem maius & sceleratius hoc est, quàm inuidia successuum qui Christianis in bello contingunt crepare. Quod alioqui fateor esse quandam ad illum defectum præparationē. **KÆN.** Quid? Folietæ illa loquenti, & numerum illorum sceleratorum & verè impiorum augenti, vt credibile est, nihilne obloquutus es? **COR.** Quæ obloquutus sum, ipsa aduersus illum oratio te docebit. Vt autē ad Turcici imperij magnitudinem reuertar, fateor tamen, Turcarum regi suum imperij statum, suamque eius administrandi formam, plurima & maxima suppeditare ad victoriam de Christianis consequendā *περὶ τέρηματα*. Hoc non inficior, inquam: nec verò, si velim, possim. Sed quæ *χαλεπὰ* (& multa quoque vel *χαλεπώτατα*; aut etiam *χαλεπώτατων χαλεπότερα*) non sunt tamen *ἀδύνατα*. Quum autem sæpe contingat vt difficilia sint ea quæ sunt pulchra (sicut & prouer-

proverbiū testatur) illa certè Turcarū quæ dixi *περὶ τέρηματα* faciunt vt Christianorum de Turcis victoriæ, quemadmodum difficiliore sunt ijs quas Turcæ de Christianis reportāt, ita multo sint pulchriore, multo insigniore, multo laude digniore: etiam quum alioqui magnitudine pares tantum esse contigerit. Sed siue quis victorias Christianorum illud quod dico laudis & gloriæ *περὶ τέρηματα* mereri fateatur, ob illa Turcarum ad obtinendas victorias *περὶ τέρηματα*, siue inficietur: at multis & nostro & maiorum nostrorum tempore potitos esse (vt ante dixi) negare non potest. Quod quum ita sit, eant nunc illi de quibus loquutus sum inuidi, eant nunc isti in quos passim incidimus, nō solūm Turcophobi, sed etiam Turcotromi: atque, vt cæteros sui similes reddant, perpetuum felicitatis bellicæ tenorem in Turcis deprædicent: sed simul operam dent vt illæ Christianorum de Turcis victoriæ, illa tropæa, perpetuæ obliuionis silentio obruantur. Vnde enim magis quàm ex

tam magnificis Christianorum triumphis tam magnificus Turcarum titulus puri & puti ac proflus impudentis mendacij & potest & debet conuinci? Immo parum est tantum titulum magnifici appellatione ornare: quum ex eo sequatur, Turcarum reges, cum haud minore ipsius rei quam vocabuli nouitate, licere ἀνικητότας vocare. Nam ἀνικητότης appellationi neutra nouitas inesset: quum & hodie non solum inuicti vocentur plerique principes, sed etiam inuictissimi: perinde ac si ἀνικητότατος quispiam diceret. Quod quamuis ipsa sermonis Græci consuetudo facile admittat, dubito tamen an libenter ab ipso usu admissum fuerit. Solus enim deus sibi non hoc solum inuictissimi epitheton, sed illud etiam inuicti, quamuis minus sit, tribuere potest. Siqui igitur ex principibus inuicti vocari citra adulationem queunt, vereor ne non alio sensu quam quo Medea dicitur ab Horatio inuicta: in Arte poetica,

Sit Medea ferox, inuictaque.

ΚΑΝ. Non dubium est quin illud epitheton

thetum eodem abusu principibus tribuatur quo & monarcha. Nullus enim, ut scis, monarcha est, præter deum. COR. Immo potest quilibet dici monarchæ eius cui solus imperat loci. Et quidem patrem familiæ, alioqui pauperem, vocare domus suæ monarcham possumus. Vnde ego olim ita lusi,

*Dicitur improprie princeps hic & ille,
monarcha:*

Ipsæ meæ dicar iure monarcha domus.

Abutuntur autem & aliter hoc vocabulo doctores illi qui se iuris ciuilibus aut etiam vtriusque iuris monarchas vocant. Qua de re alius erit iocandi locus. Nunc enim ad eos reuertendum est, qui, ad inuicti titulū quod attinet, (nam de altero nunc nihil addam) de Turcarum rege non secus quam eo qui solus inter principes hoc titulo dignissimus sit, loquitur. Immo, si verum foret eum esse ἀνικητότατον, multo plus hoc esset (quemadmodum & antea dictum fuit) quam ἀνικητόν, aut etiam ἀνικητότατον, nominare. Non mirum igitur si Folietæ, aliam omnino quam ego per-

sonam agens, quiduis potius quàm illa Christianorum de Turcis tropæa illósque triumphos ante oculos nobis ponit. Vnde fit vt plerisque videri possit hoc sibi habere propositum, & huc tanquam ad scopum tendere, vt Turcarum quidem ad res præclare in bello gerendas *περὶ τερήματα*, & Christianorum vicissim *ὑπερήματα* enumerans, illos quidem in spes quatumuis magnas erigat, nos autem in desperationem adducat. Vtinam verò, vtinam, quum eam qua illius libello respōdi orationem scripsi, quædã eius in alio opusculo verba iam legissem, quæ non nisi multo pōst legere contigit. Breuissimum enim temporis spatium illi responsioni impendendum fuisset, quum eum suo sibi gladio iugulare possem: nisi fortè alia alibi à se scripta eiurare vellet.

KÆN. Quum te Folietam suo sibi gladio iugulare tum potuisse dicas, qui fit vt ipsum coram nobis nunc iugulando, id te potuisse tum temporis facere (si in illud eius scriptum incidisses, in quod incidere postea contigit) non osten-

ostendas? COR. Decorum non recordaris dum hoc ex me sciscitaris. annon Horatius, inter alia, vetat ne Medea coram populo filios suos interficiat?

Nec pueros coram populo Medea trucidet.

KÆN. Facetè profectò respondes: (simul etiam nos festiuè vocans populum: qui, si hac populi appellatione digni videri possumus, meritò addatur, ex eodem poeta, in eodem opusculo, *numerabilis, utpote paruus*) sed hoc responso contenti haud erimus: illum, in conspectu nostro, suo sibi gladio iugules oportet: (quãdo quidem hoc te posse dixisti) haud è nostris alioqui manibus elapsurus. COR. Non itidem facetè vos mecum, sed minaciter, agitis. Sed quid si, quum mihi videbor eum iugulasse, vobis non videbitur iugulatus? ΜΙΣΟΚ. Aliud nostrum hac de re, quàm tuum, iudicium haud erit. Attentas igitur aures mihi præbete. His ego verbis Folietam aggressus fuissẽm: Quid tibi vis Folietam, dum supra ipsam etiam veritatem potentiam Turcicam extollis? Quid sibi volunt tam multa

Christianis à te obiecta terriculamenta, non adiecto vllò aduersus tantum quem incutis metum consilio? Immo aliquis tuo è sermone conijciat, aliquod te dare voluisse consilium: sed consilium consilij nomine indignum: consilium per quod Turcis optimè, Christianis pessimè consulatur. Ex ijs enim quæ sermocinaris, ex ijs quæ ratiocinaris, nō aliud sequi videtur quàm vt omnes Christiani principes, (primo tamen Germanis principibus, honoris causa, relicto loco) ad regis Turcarum pedes prostrati misericordiam eius implorent. Atqui, Folietæ, tua ista sententia tuis, sed alibi pronuntiatis, verbis damnari potest. Audi enim, quamuis perinuitus, quæ alibi scripsisti, *Bellum quod fœderati Christiani principes cum Selimo Turcarum rege potentissimo gesserunt, tempore quidem breue fuit, non plus triennē: ceterum magnitudine rerum gestarum, ac nauali pugna, ex omnium seculorum memoria clarissima, in primis insigne. Illa quoque re memorabile, quòd docuit, Turcarum opes superabiles esse: dum nos armis, quæ in*

communē hostem vertenda essent, ad nosmet ipsos mutuis cladibus conficiēdos abutimur: illique, assiduis damnis nos carpendo, maiores vires maiusque robur in dies assumunt. KÆN. Aut ego valde fallor, aut suo iugulatus gladio dici potest: si quis vnquam dici potuit. Ac mirum est certè ab eo hæc scribi, *Illaque quoque re memorabile bellum, quòd docuit, Turcarum opes superabiles esse: dum nos armis, quæ in communem hostem vertenda essent, ad nosmet ipsos mutuis cladibus cōficiēdos abutimur.* Cur non eadem in illa sua epistola fatebatur? COR. Quia idem non erat. id est, non eadem mente præditus erat: non idem sibi proposuerat.

KÆN. Verùm, quandoquidem nobis nihil amplius cum homine iugulato est negotij, aliò sermonem nostrum transferamus, nondum tamē à rebus Turcicis discedentes. Quæro igitur ex te, verùmne sit, te quosdam etiam versus de isto contra Turcas bello scripsisse. COR. Verum est me scripsisse, & multos quidē: sed paucos memoria teneo. Quū autem in aliquot carmina sint diuisi,

alius carminis principium, alius medium, alius finis aliquando in mentem venit. KÆN. Nihilne ex illis, aut saltem ex aliquo illorum, venire nunc in mentem potest? COR. Immo. ac primùm isti hendecasyllabi mihi succurrunt,

Ecquis Panicus est timor vocandus?

Si non Panicus est timor vocandus

Horum qui metunt tremuntque Tur-
ciam,

Ceu quis Teutonicas stet ante portas

Pænis Annibal, aut magis timendus

Hostis Annibale, omnibusque Pænis.

KÆN. Nunc dicet aliquis haud Panicum fuisse timorem. COR. Fateor illud dictum iri: sed verum tamen erat quod dicebam, si tam bene se gerere milites voluissent quam malè se gesserunt: & tot reprehensionum materiam illi etià mea epistolæ ac subiunctis ei versibus non præbuisent. KÆN. Hoc fatebitur quicumque verum fateri volet. MIS. Dixisti illos hendecasyllabos esse primos qui tibi à memoria suggererentur, tanquam & de alijs ab eadem suggerendis spem concipiens & verò nobis faci-

ciens.

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 205
ciens. COR. Vana spes vestra futura haud est. Recordor & cuiusdam adhortationis ad amplissimos S. R. Imperij ordines, vt acquiescant iustissimæ augustiss. Cæsaris, Rodolphi II, petitioni, de bello in Turcas fortiter & cōstanter persequēdo. Sed principij tantum recordor,

Iusta unquam siquis vos est hortatus ad
arma

Cæsar, id hic Cæsar dignus habere de-
cus.

In quem etenim possit quis iustius arma
mouere,

Quàm qui Christicolis omnibus ar-
ma parat?

Nanque suo si colla iugo Germanica
subdat,

Christicolis quibus (heu) libera colla
dabit?

MIS. Paulo vterius progredere. COR. Memoriam vterius progredi prius oporteret, quam lingua id posset facere. MIS. Multorum tamen esse versuum hoc carmen existimo. COR. Est octoginta versuum, aut circiter. Sed ecce,

dum hoc ex me quæris, memoria mea liberalior vel potius fidelior (nisi minus infidelis dicendum est) voluit esse quam sperabam. addidit enim mihi & clausulam illius poematij: sicut & mea eam lingua vobis addet.

Clausula sit (veniam date libera verba loquenti,

*Cui vel apud reges libera lingua fuit)
Elapsam hanc vobis vestra irrita vota
requirent:*

*Ac prætermitti hanc, arbitror esse ne-
fas.*

*Sed si contingat tamē hanc elabier, huius
Opto mali ne sit conscia posteritas.*

*Namq; decus quum vos à posteritate ma-
neret,*

*Dedecus hinc contrà grande manere
queat.*

Mrs. Non dixisti quæ sint illa de qua loqueris: sed coniectura mihi assequutus videor. Non dubito enim quin ista de domina illa dicantur quæ fronte capillata est, post autē calua. COR. Non fallitur coniectura tua. Sed ecce, subeunt mentem & duo, qui hos proximè præce-

PAL. I. HEN. ST. PRÆL. 207
præcedunt, versus: in quorum priore nomen illius collocatum est:

Non repetam ut latos vobis occasio vultus

*Ostendas: nostro hac sat memorata
libro.*

KÆN. Sed illi duo versus à quibus clausulæ initium sumpsisti, & quidem quorum primum vocabulum est Clausula, habent aliquam μεγαληρείαν, siue μεγαλορρημοσύνην. Nam dicere, sibi apud ipsos etiam reges liberam linguam fuisse, reuera est magnificè loqui. COR. Magnificè hîc loqui fas erat: nimis magnificè, nefas. KÆN. Sed non cogitabas, ipsum imperatorem, seu cæsarem, vnum ex ijs quos compellares, altiorem regio gradū tenere? COR. Immo non compellabatur à me ipse imperator. Nam (si memor es tituli huic poematio præfixi) cōpello amplissimos S. R. Imperij ordines, eos hortans vt acquiescant iustissimæ augustiss. Cæsaris, Rodolphi II, petitioni, De bello in Turcas fortiter & constanter persequendo. KÆN. Fallebatur mea memoria: iam recor-

dor hunc esse titulum quem antea
 proposueris. C O R. Quòd si tamen i-
 pium etiam cæsarem compellassem, &
 me cæsaribus quoque alijs libera esse
 loquutū verba dixissem, ego certè non
 minus fuisset haud tantum μεγαλορρή-
 μων, sed & ἀληθομεγαλορρήμων. K Æ N. Quos
 igitur cæsares antea es alloquutus?
 C O R. Ferdinandum, & Maximilia-
 num, huius parentem. Sed reges mul-
 to plures compellavi: inter quos fuit
 Eduardus, ultimus hoc nomine rex
 Britanniae, quæ vulgo Anglia vocatur.
 Inter Galliae autem quos alloqui da-
 tum mihi fuit reges, nullus est de quo
 iustius dicere illud possim, me libera ei
 verba esse loquutum (& quidem non
 semel: quum aditus ad eum mihi fre-
 quentissimè pateret) quàm Henticus
 tertius. Ac supersunt qui testari possunt
 illum de me dixisse, nullum se conue-
 nisse qui magis à duobus in aulis potis-
 simum regnantibus vitijs abhorreret:
 ab adulatione & ab hypocrisi. K Æ N.
 Cecinit Flaccus,

*Principibus placuisse viris, non ultima
 laus est:* ego

ego verò canam,

*È Vlogium ferre hoc à rege, haud ulti-
 ma laus est.*

Obserua autem, esse me eius quod me
 ante multos menses docuisti, memo-
 rem, *eulogium* scribendum esse, non *elo-
 gium*, multoque minus *ellogium*. quam
 scripturam quidam nuper excogita-
 vit. Sed nonne & rationis quam reddi-
 di es memor? K Æ N. Sum. C O R. Ve-
 rùm, sicut illud de huius vocabuli scri-
 ptura te docui, ita ignorare te nolo,
 non esse è numero eorum quæ poësis
 quoque libenter admittit. M I S. Ni-
 hilne præterea impetrare à tua memo-
 ria potes? C O R. Nihil, nunc quidem.
 M I S. Quid faceret hæc, si de suppeditandis tibi alienis ageretur, quum tam
 malignè tua tibi suppeditet? C O R. Im-
 mo aliena potius quàm quæ mea sunt,
 mihi benignè solet suppeditare. Re-
 cordari tamen incipio alius cuiusdam
 carminis: sed quod vereor ne eulogio
 illi repugnare videatur. K Æ N. Cur id
 vereris? carmen illud habetne aliquid
 vel adulatorium, vel hypocriticum?

COR. Haberet potius aliquid illi quàm huic simile : sed neutrum habere, ipse (credo) Areopagus iudicaret. KÆN. Quidnam igitur illud est? COR. In quo bellum hoc, meritò sacrum vocatum iri dico. KÆN. Nulla huic dicto vel adulationis umbra subesse dici potest: quàm & Tyrij cuiusdam de bello quod sacrum eadem ratione appellat, scripta exstent. Nec dubito quin eorum recorderis. COR. Recordor: & quidem vel hac de causa, quòd illa è Latino sermone in veterem sermonem Gallicum versa fuerint: cuius lectione sæpe delectatus fui. KÆN. Vnde igitur tibi ille metus? COR. Quòd etiam ipsos ad hoc bellum conatus, sacros vocauerim. Ita enim ego, non procul à carminis illius principio,

*Si bellum hoc meritò iustum sacrumque
vocandum est,*

*Hos quoque conatus quis neget esse
sacros?*

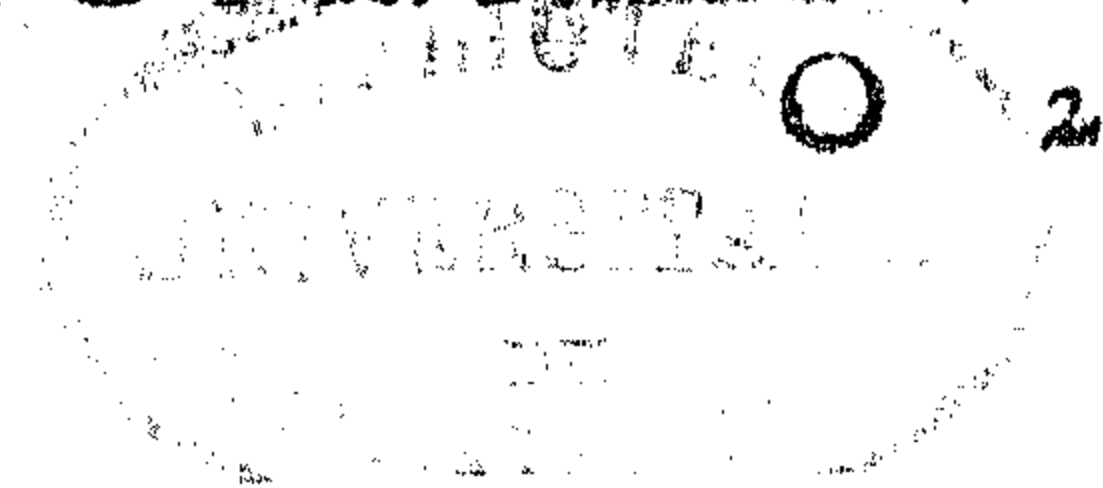
*Avribus hoc non do, non blandior. haud
mea cuiquam*

*Suavi loqua lingua est principi plus-
quam decet.*

KÆN.

KÆN. Cæsarem hinc compellas, quantum video. COR. Illum certè ipsum. KÆN. Si plures huius carminis versus audirem, vel hunc metum à te non absque ratione concipi, liberè profiterer: vel eo te liberarem. COR. Horum tantummodo quatuor versuum reminisci possum: & scio, si quid mali est, à quo mihi timendum sit, his subesse. KÆN. Si res ita se habet, omni te metu libero. Sed quid hoc sibi vult quòd vni hexametro subiunctus est qui vulgo pentameter, alteri autem is qui iambicus appellatur? Nonne in toto carmine eadem vicissitudo seruata fuit? COR. Fuit. KÆN. Tunc hanc istorum versuum ἑπαινετικὴν inuenisti? an exemplum alicuius in ea sequeris? COR. Huius me inventorem esse si dicam, nō mentiar. Aut si dicam saltem (vt cautiùs loquar) me apud nullum eam vidisse: ac ne audiuisse quidem vlli eam in mentem venisse. Videor autem mihi huius rei mentionem & aliàs apud te fecisse.

Mrs. Nihilne aliud à te poterimus impetrare? COR. Nihil aliud: si qui-

dem nihil aliud à mea depositaria impetrauero. M I S. Quanam est ea quam depositariam vocas? C O R. Ea cuius à me facta sæpe fuit mentio. M I S. Tuam ergo memoriam, depositariam tuam vocas. C O R. Nimirum. M I S. Nullam tamen à iurisconsultis depositariæ huius mentionem fieri memini. C O R. Haud omnes depositarij vel depositariæ ab illis recensentur. M I S. Tuum est illam depositariam sollicitare: aliquid amplius fortasse, partim in tuam partim in nostram gratiam, præstare non recusabit. C O R. Iam aliud quoddam carmē cæteris adijcit: sed aliqua tantum ex parte hoc præstat. M I S. Quid ais? quomodo aliqua tantum ex parte hoc præstare dici potest? C O R. Quia illius carminis argumentum tantummodo mihi subministrat. M I S. Ergo ne hoc quidem dicere potes,

— *numeros memini, si verba tenerem.*

C O R. Ne hoc quidem possum dicere. Sed ad argumentum quod attinet, in illo carmine Turcicum bellum cum Annibalico (quantum ex ea intelligo)

com-

comparatur: ac dicitur Germania sic habere regem Turcarum hostem periculosum, vt habuit olim Roma periculosum hostem, Annibalem. M I S. Nulliusne omnino versus tibi in mentem venit? C O R. Immo vnus. M I S. Eum recita. eius fortasse recitatio alios eliciet. C O R. Entibi illum,

*Teutonice Annibal est certè rex Turcicus
ora.*

M I S. Vel hic versus verum esse testatur, tale esse quale dixisti carminis illius argumentum. C O R. Tua spes te non frustrabitur: versus illius recitatio iam alios è mea elicere memoria incipit. Sed quum ab ea quidam imperfecti exeant, ego huic malo mederi nõ possum, quin nonnulla secus à me recitentur quàm scripta tum fuerunt. A V di igitur.

*Romana Annibalem domuit constantia
tandem:*

Romanis ingens terror at ille diu.

*Nec tamen huic bello brumas tot posco, tot
astus,*

Quot bello impedit Martia Roma suo:

*Sed talem opto ducem vobis contingere
primum,*

Qualis Romulidis ultimus ille fuit.

MISOR. Prudentissimum sanè & optimam votum: sed nondum damnatus votis fuisti. Nondum enim aliquis Fabius Cunctator, & cunctando restituens rem, huic bello contigit. COR. Utinam Deus opt. max. tam multis, tam pijs, tam ardētibus precibus de dando tali duce oretur, vt tandem exoretur. MIS. Utinam. KÆN. Utinam. MIS. Nihilne amplius à te expectandū est? COR. Nihil: ne hemistichium quidem. MIS. Contigit hoc nescio quomodo (sed bene tamen contigit) vt versuum tuorum recitationem ab Annibale inceperis & in Annibale finiueris. COR. Facis vt recorder illorum phaleuciorum, à me ante recitatorum: quorum tres posteriores sunt hi,

*Ceu quis Teutonicas stet ante portas
Pœnus Annibal, aut magis timendus
Hostis Annibale, omnibusque Pœnis.*

Quod utinam velit is quem modò precati sumus prestare se ἀποτέπαιον aduersus

sus hunc siue magis siue minùs timendum hostem Germaniæ quàm Romanis ille Pœnus Annibal timendus fuit. MIS. Utinam. KÆN. Utinam. COR. Sed audi Misokæne, habeo de quo te moneam. MIS. Moneri gaudeo, præfertimque à bonis monitoribus: quorum in numero vel primum esse Coronellum, habeo persuasissimum. COR. In errorem incidisti, cum multis, immo cum plurimis, atq; adeo quamplurimis, tibi communem. Sed non puto te cum nescio quibus iurisconsultis mihi occlamaturum, *Error communis facit ius.* Quod certè quàm falsum est, tam falsò allegari videtur: si quis diligenter locum vnde sumptum est hoc pseudaxioma consideret. MIS. Ne me tam diu suspensum tene. COR. Tu igitur hoc age. Recordare, te, quum vltimos hosce cuiusdam carminis versus recitasset, (illud autem est cuius mentio postremò facta fuit)

*Sed talem opto ducem vobis contingere
primum,*

Qualis Romulidis ultimus illi fuit,

mihī acclamasse, nondum me damnatum votis fuisse. M I S. Quid erroris hīc esse dicis? siquid erroris hīc esse contendas, sexcentas operum Virgilij editiones eiusdem eo in loco erroris accuses necesse est. in illis enim legitur, *damnabis tu quoque votis*. C O R. Quidni accusem erroris editiones illas, quotquot sunt? vel si plures sexcentis essent? an multitudinem à reprehendendo illam scripturam, & à mutando *votis* in *voti*, posse me deterrere existimas? Huius autem emendationis rationē Schediasmata mea tibi reddent. Arbitror certè me in posteriore saltem operum Virgilij editione lectioni huic non illi locum dedisse. K Æ N. Non est quod hac de emendatione dubites, Misokæne. C O R. De alio simili omnino apud poetam eundem errore monitum te volo. Similem dico errorem, quòd similiter litera in voce *ventos* redundet quam plurimis in editionibus. M I S. Huic quoque admonitioni attentam aurem sum præbiturus. C O R. Locus est Æneidos primo. nam ibi quidam locus

locus est, vbi quum vulgo scribi soleat *ventos*, scribendum est *vento*. Locus est hic,

Æole (namq; tibi diuūm pater atq; hominum rex

Et mulcere dedit fluctus & tollere ventos)

M I S. Maximas tibi de vtraque admonitione grates ago. K Æ N. De priorē iam aliās tibi gratias egi, quum in me hoc beneficium conferres: de posteriore aguntur à me nunc primū gratiā, quum nunc primū à te hanc gratiam ineam.

C O R. Sed quid audio? præpropera certè mihi videtur hæc quæ campana indicatur hora. Nisi potius ipsa index præproperare dicenda est. Interim tamen admonitrix mei est hora ista: & me ad quædam negotia vocat, quæ prandio præuerrere meo necesse est: vt post prandium vobis operam dare, atq; ita promissum implere possim. K Æ N. Gaudeo te promissi illius memorem esse. M I S. Gaudeo ipse pariter. K Æ N. Non aliud superest, Misokæne, quàm

ut Coronello valedicamus, & nos statim post meridiem reuersuros polliceamur. **COR.** Inuitatos à me vos ad prandium fuisse, sed condicere mihi noluisse, scitis. Quod si facere vobis libuisset, ego negotijs meis valedixissem, ut vos mihi non valediceretis, & reuertiad me necesse non haberetis. **KÆN.** At nos à te discedentes quædam negotia exceptura erant, quæ ne à te prandio excipi possemus in causa fuerunt: quum illis valedicere minimè liceret. **COR.** Vos igitur amplius de remanendo vrgerenolo, at valedicere, ut abiturientibus, volo: si tamen tam breuis futura absentia, æquè atque alia, valedictionis officium postulat. **KÆN.** Nunc non tempori sed consuetudini seruire velle, dicendi omnes sumus.

COR. Ad me quæso gradum reuocate **Kænophile** & **Misokæne**. **KÆN.** En, præsto sumus. **COR.** Fidem apud vos meam liberare volo. **KÆN.** Qua tu nobis de re fidem dedisti? **COR.** De fide loquor tacitè vobis & in pectore meo

meo data. **KÆN.** Qua dere? **COR.** De quodam epigrammate à me scripto in illum Thesauri mei egregiū epitomographum, de quo ante à nobis habitus sermo fuit. Nam sciebam quidem, me præter versus eos quos vobis recitavi de egregia ab illo egregio viro nauata opera, alios scripsisse: sed mentionem illorum in id tempus reseruabam quo factus omnino memor, esse etiam recitator possem: ac tum me hoc supergratificaturum, vobis tacitè (nimirum in pectore meo) pollicebar. Nunc igitur, quum me repente eorum reminisci contigerit, huic etiam promisso, licet tacito, stare volo. **KÆN.** Es verè bonum nomen, & debitor bonæ fidei: qui etiam pectore inclusum promissum & expectorare & implere velis. **COR.** Audite igitur Græcum meum tetrastichum. **KÆN.** Rectè facis quòd Græcum futurum mones. aures enim meas ad excipiendum Græcum non Latinum sonum præparabo. **COR.** Si superuacaneum fuit illud de lingua qua scriptum est addere, (ut tu ioco illā meam adiectionem

tionem excipis) at non itidem super-
uacaneum fuerit hoc prædicere, me,
loquentem ibi personam esse,

Ὅρκια πιστὰ ταμῶν γλώσσης πάντεσιν ἔρασαίης
Ἑλλαδικῆς ταύτην ἐξεπόνθησα βίβλον·
Ἄλλα πόνους τίς ἐμοῦς ὀπιτέμνει, πᾶσιν ἔρασαίης
Ἑλλαδικῆς γλώσσης ὄρκι' ἀπισταλαμῶν.

KÆ N. Si totam hanc tuam nobiscum
multiplicem & de varijs rebus *διάλεξιν*
conuiuium appellare licet, quo aures
pariter mentesque nostras excepisti,
(quidni autem liceat, imitando Græ-
cos in usu verbi *ἔστᾶν*?) te omnium opti-
mum & delicatissimum ferculum se-
cundis mensis, vel potius velut cui-
dam ad secundas mensas appendiculæ,
reseruasse, meritò dixerim. **M I S.** Me
certè **Kænophilus** assensorem habet.
C O R. Mihi gratulor quòd illud meum
epigramma optimi & delicatissimi fer-
culi habetis loco : ac mihi interim in
memoriã reuocatis quod de quodam,
epigramma suo à coquo tanquam cibi
delicatissimi genus, exigente, narra-
tur. **M I S.** Non miror si Græco man-
dare sermoni quod animo conceperas
volui-

voluisti. Quomodo enim tam multæ
támque magnæ sermonis deliciae cade-
re in Latinã linguã potuissent? Nam (vt
omittam cùm alia, tum verò illa, ὄρκια
πιστὰ ταμῶν, & ὄρκι' ἀπισταλαμῶν, duobus simul
modis ad illam epitomographiã allu-
dis. O quantis se priuant delicijs, qui
Græcæ linguæ cognitione se priuant.
KÆ N. Ego huic tuo *ἐπιφωνήματι συνεπιφωνῶς*
& **Coronello** nos hoc quoque delicia-
rum genere *εἰσισκότι* & gratias ago & si-
mul valedico iterum, vtrunque
vtriusque nostrum
nomine.

DE LIPSII LATI-

nitare (vr plerique Latinum Lipsij
stylum appellant)

PALÆSTRA PRIMA

HENR. STEPHANI,

*neque Lipsiomimi, neque Lipsiomomi, ne-
que Lipsicolacis: multoque minus
Lipsiomastigis.*

In hac PALÆSTRA multa non vulgaria
vulgi literatorum linguis de ea digla-
diantibus opponuntur.

PALÆSTRA PRIMA.

Palæstritæ tres,

CORONELLVS, KÆNOPHILVS,
MISO KÆNVS.

KÆNOPHIL. PLVRIMA sa-
lute Coronellum Misokænus &
Kænophilus impertiuntur: hominum
genus non iam matutinarium nec ves-
pertinarium, sed pomeridianarium.
CORONEL. Kænophile, Kænophi-
le, semper eris kænophilus, siue philo-
kænus. MISOK. Vnde hæc præpo-
steritas?

steritas? resalutandi enim prius eramus.
COR. Dicerem me vtrique vestrum
salutem reddere: (vt quidam olim lo-
quuti sunt) sed cur reddere velim quam
mihi, si sapiam, retinere debeo? KÆN.
O iocularem aporian. COR. Quid mi-
hi cum aperia? MIS. Felix tu, felices
quotquot tecum dicere hoc possunt,
nihil tibi esse cum aperia. COR. Si io-
cularis mea fuit aperia, tu vicissim io-
culariter *παεγοεῖς*, (iam enim, quid hac
voce intelligā, ex superiore colloquio
intelligis) quū ita de ea loqueris. MIS.
Immo, absque ioco, miror quorsum
aporix hīc fiat mētio. KÆN. Video quid
Misokænum in errorem inducat: de
aporia illa vtrunq; nostrum loqui cre-
dit, cui euporia opponitur. MIS. Non
de alia certē: quum alioqui mirer (vt
antē dixi) quorsum eius fiat hīc mētio.
KÆN. Tibi contingit Misokæne idem
quod antea circa verbum *παεγοεῖν* con-
tingit. Nam ignoratio alterius vsus quē
habet itidem illud nomen aperia, te lu-
dificatur. MIS. Quisnam est ille vsus?
KÆN. Rhetoribus est etiam cuiusdam

schematis, seu figuræ, nomen. M I S. Scio, ignorantiam me ludificari in multis posse (sicut magnam hominum turbam quotidie ludos facientem hanc cernimus) sed vide tamen ne, quod in me torques retorqueri in te debeat. Illud enim schema quod aporian nominari putas, vocatur diaporesis. K Æ N. Et diaporesin appellari scio, & aporian quoque dici non nescio. M I S. Verum in me haud fuit proverbum, Piscator ictus sapit: sed verum & in me & in quouis alio fuerit, si paulum eius verba immutans dixerò, Piscator ictus debet sapere. K Æ N. Cur istud ais? M I S. Quia iam de usu verbi *διὰ πορείην* infelix mihi certamen tecum fuit. K Æ N. De hac re non cogitabam, quamvis à me paulo ante memorata. M I S. Video tandem, vsu venire mihi quod alijs quamplurimis, dum de ijs quæ pertinent ad Græcæ linguæ cognitionem ita disceptant, vt interim se modulo suo non metantur: & se, minus in ea exercitatos, cum magis exercitatis loqui, obliuiscantur. Sed responde (amabo) illi ioculari

aporiæ

aporiæ Coronelli. K Æ N. Conabor saltem: atque hoc regeram, sic eum alicui posse salutem reddere, vt interim tamē eam qua ille ipsum impertitus fuerit retineat. M I S. Cōtrouersiam hanc in aliud reijciendam tempus censeo. K Æ N. Sed in quod tempus? matutinum iam præterijt: pomeridianum & vespertinū alij sermoni assignauimus. An vis hunc ad id locorum reseruemus quo quartum etiam quendam confabulatorem habeamus? M I S. Non de loco sed de tempore loquimur. K Æ N. Istud loquendi genus (quantum video) non intelligis, *Ad id locorum*. Sed audi Salustium de Mario ita loquentem in bello Iugurthino, (quum dixisset illum ab eo magistratu, tribunatu videlicet, alium post alium sibi peperisse: semperque in potestatibus eo modo agitare vt ampliore quàm gerebat, dignus haberetur) *Tamen is ad id locorum talis vir (nam postea ambitione præceptus est) consulatum appetere non audebat*. Vidē' vt ego Salustij sim imitator? Sed alium eiuſdem tibi locum afferam, vbi

P

itidem *Post id locorum* dicit: in eadem belli Iugurthini historia, *Neque post id locorum Iugurtha dies aut nox ulla quieta fuit.* Ac (quod magis miretur aliquis) vocem *loco* statim post apud eum legimus. Subiungit enim, *Neque loco, neque mortali cuiquam, aut tempori, satis credere.* M I S. Credibile magis est (vt hoc dicam in transitu) scripsisse, *neque loco aut tempori, neque mortali cuiquam satis credere.* Consueverunt enim Latini scriptores mentionem loci & temporis, seu temporis & loci, coniungere. K Æ N. Multas alias aliorum scriptorum consuetudines nihil moratur Salustius: vt in altero colloquio dictum fuit. M I S. Quandoquidem sermonem tuum interrumpi pergam paulo vltius: ac te interrogabo an putes Salustium ita scripsisse in illo altero loco, *nam postea ambitione præceptus datus est.* an verò *ambitioni, aut ab ambitione.* K Æ N. Videtur lectio illa quã attuli, ferri posse. Ambitione autem sonabit per ambitionem. Sic in Coniuratione Catilinæ, *Luxuria atque inopia præceptus abierat.* Perinde ac si dictum esset.

set; Per luxuriam atque inopiam præceptus abierat. Hoc autem *præceptus abierat* ex altero loco potest exponi, *præceptus data erat.* Loquitur enim de Sempronia, quam antea dixerat multa sæpe virilis audaciæ facinora commisisse. M I S. Sed tamen nonne illarum quas attuli lectionum alterutra magis aptum locum haberet? K Æ N O P H I L. Apud alium fortasse magis aptum haberet: at verò alter ille eiusdem scriptoris locus facit vt magis aptum apud eum habituram locum haud credam. Qui tamen non dubito quin sic quoque loquuturus alibi fuerit, *Ambitio illum præcipitem dederat.* Ac dicturus eodem sensu, *Ambitio illum transfersum egerat.* Sic multa sunt apud quosdam scriptores, (& quidem apud hunc præcipue,) quæ aliquis falso suspecta habeat. Exempli gratia, in bello Iugurthino, *Primo indicem persequi conatus, postquam id frustra fuit, Iugurtham placandi gratia accedit.* Quamplurimi enim dicerent, ac contenderent etiam, scribi hîc debere, *postquam id frustra fecit.* Nec

certè huic loco hanc lectionem non conuenire, contradici posset. Sed audimus Salustium alio in loco (qui est in in eadem de bello Iugurthino historia, nō multo ante principium) ita loquentem de ipso Iugurtha, *Quippe cuius neque consilium neque inceptum ullum frustra erat.* Atque hic locus minimè talem mutationem admitteret, qualem prior posse admittere (apud alium quidem certè scriptorē) videtur. Minimo autem interuallo diffitus est ab illo priore hic, *Lacrymans obtestatur per amicitiam, perque sua antea fideliter acta.* Vbi aliquis scribendum esse crederet, *sibi antea fideliter acta.* Vidi autem & qui, antiqui styli incertitia, quasdam particulas apud hunc antiquarium scriptorem ita mendis suspectas haberent, vt etiam emendare (vt quidem ipsis videbatur) auderent. Exemplo erit hic locus, initio orationis Syllæ ad Bocchium, *Rex Bocche, magna nobis est latitia, quum te, talem virum, dii monuere uti aliquando pacem quam bellum mallet.* Hic enim voculam *quum* in quod non solum mutandam ceniebant, sed

sed mutare etiam audebant: quod nescirent hunc esse antiquum particulæ *quum* vsus: vt etiam Coronellum obseruasse apud Plautum existimo, inter suas in illum obseruationes. Iam verò reperiuntur & loci nonnulli vbi lectio diuersa est: ac vna quidem stylo Salustij, altera autem consuetudini Latini sermonis passim receptæ conuenire existimatur. Exempli gratia, in eadem Iugurthini belli historia, *Peruenit in oppidum Cirtham, quo initio profectus intenderat.* Hic enim *intenderat* verè Salustij esse iudicatur: vt pote soliti dicere *Intedere* in aliquem locum, pro eo quod alij dicunt *Tendere*: at quædam editiones non *intenderat* habent, sed *tenderat*: quædam & *tenderat*. Alicubi verò lectio est verè in vtranque partem peccans: veluti hoc in loco Iugurthine historie, *At Iugurtha, cognita vanitate atque imperitia legati, subdole eius augere amentiam, misitare supplicanter legatos: ipse, quasi vitabundus, per saltuosa loca et trames exercitum ductare.* Hic enim non *supplicanter*, sed *supplicantes* in alijs edi-

tionibus legitur. Verùm & pro *vita-
bundus* (quæ terminatio huic scriptori
in alijs plerisq; nominibus placet) sunt
exemplaria quæ habent *nitabundus*.
Cæterùm eo quem ostendi paulo antè
modo quempiam scriptorem secum
(ut ita dicam) conferre operæpretium
est. Hunc autem præ quouis alio, nam,
etiam si parua scriptorum eius portio
superfit, multa, styli antiquarij consue-
tudine, eodem modo dicta alijs atque
alijs recurrere in locis videmus.

COR. Non de Salustij sed de Lipsij
Latinitate dissertaturi huc venimus;
quorsum igitur de Salustio tam multa?
ΚΑΝΟΦΗ. Occasionem ipse præbuit,
quodam Salustiano loquendi genere
utens, quod ex ijs est quæ mira videri
possunt. Iam verò aures meas verbera-
uerat quorundam verborum sonitu,
quæ Græci non ἀλόκοτα tantùm sed ἀλλο-
κότατα vocarent: & quæ, Græcum illum
oratore sequendo, non tam verba
quàm monstra vocare liceret: præser-
tim quum de illis dici queat,

Verba ea sunt ipso penè tremenda sono.

Nam

Nam quis ista, *Hominum genus non iam
matutinarium, nec vespertinarium, sed po-
meridianariū*, talia esse nō fateatur? MIS.
Meas ipse aures non solùm verberatas
cum tuis, Coronelle, sed etiam con-
sternatas illorum verborum fragore si
dixero, iniucundum quidem aliquid
ΚΑΝΟΦΗ, sed veritati tamen iucun-
dum dixero. ΚΑΝ. Si secus loqueretur
MISOKANUS, haud consentanea suæ mi-
sokaniæ loqueretur. ΜΙΣΟΚ. Idem
quod ego, de illis ante me pronuntiauit
is quem nec MISOKANIÆ nec ΚΑΝΟΦΗ-
LIÆ potes arguere. Et verò ne Lipsius,
quidem qui & ipse in sermone valde est
sive ΚΑΝΟΦΗΛΟΣ, sive ΦΙΛΟΚΑΝΟΣ, illa
ferre verba, (ut opinor) posset. ΚΑΝ. Er-
go, tuo iudicio, & ipse ΦΙΛΟΚΑΝΟΣ.
ΜΙΣ. Sed ΦΙΛΟΚΑΝΙΑ suæ paulo magis
moderatur Lipsius, illorum versuum
memor,

*Est modus in rebus, sunt certi denique
fines,*

*Quos ultra citràque nequit consistere
rectum.*

Adde quòd non tam ΦΙΛΟΚΑΝΙ sunt &

Lipſius & Lipſiomimi, (de maiorum gentium Lipſiomimis loquor) quàm philopalæi, ΚÆΝ. Illorum τὰ φιλοπάλαιον à te plerunq; iudicaretur φιλόχαινον: nec magis patientes illis quàm mihi aures commodares. Quum enim tuis auribus accideret *proſapia*, quid diceres? ΜΙS. Dicerem profectò eſſe φορλικόν, aut etiam φορλικώτατον. ΚÆΝ. At ecce tamen, illa gens Lipſiomimorum (& quidem ea etiam quæ eſt maiorum gentium, ut antea loquutus ſum) illo uti vocabulo non dubitat. ΜΙS. Haud poſſum linguam ita frænare ut non exclamet,

*Quod genus hoc hominum? quæne hoc
tam barbara verbum*

Admittit Latij regio?

Sed eo fortaffe vocabulo tum demum utuntur quum EVandri matrem alloquuntur. ΚÆΝ. Rariſſimè, vel potiùs nunquam, eo uterètur, ſi tum demum uterentur: quum ipsis contrà ſit frequens illius uſus. ΜΙS. Atqui vix vllum eſt inter obſoleta magis (ſi bene memini) exploſum. ΚÆΝ. Non deeſt illis quod huic obiectioni opponant. ΜΙS.

Quid

Quid illud eſt? quæſo. Hoc mihi dicito, ſi me amas: vel potiùs, quantum me amas. ΚÆΝ. Vix mihi perſuadeo, perſuaſum Miſokæno eſſe, amari ſe à Kæno-philò. ΜΙS. Immo eſt perſuaſiſſimum. Falleris enim, ſi putas, credere me (quum è meo ſenſu de te iudicem, tuumque ingenium è meo metiar) noſtras velitationes aliquid priſtinæ amicitiae reſecare. ΚÆΝ. Sicut tamen dictum fuit τ' βεις ἔρωτας ἔλυσε, ſic dici poſſe reor Νείκος ἔρωτα (ita enim malo quàm ἔρωτας dicere) ἔλυσε. ΜΙS. Sed aliùs naturæ ſunt contentiones literariæ quàm aliæ. ΚÆΝ. Coges me tandem tuo deſiderio hinc quoq; ſatisfacere. ΜΙS. Immo te iam cogi ſinge per quãdam πειθανάγκην. Hoc tibi ſinge, amabo. ΚÆΝ. Ad illum noſtrum ſermonem repedemus. Quum diceres, vix inter obſoleta vocabula eſſe vllum magis exploſum (quantum quidem meminiffe poſſes) quàm illud Proſapia: reſpondi nõ deeſſe illis quod huic obiectioni opponant. Audi igitur quid antiquarij (de his enim ſermo nunc eſt) reſpondeant. ΜΙS ΟΚ. Quo

magis miror quid rationi consentaneū respondere possint, eo magis id audire cupio. Quare ne dubita quin me attē- tum auditorem sis habiturus. KÆN. Respondent, se antiquariorum principē, tanquam optimum ducem, sequi. M I S. An est Lipsius, quem antiquariorum principem vocant? KÆN. Nequaquam. M I S. Quis ergo ab illis eo titulo honestatur? KÆN. Quisquis est, multis seculis Lipsium antecessit. M I S. Sed ille tuus Quisquis est, quis tandem est? KÆN O P H. Quidam è cuius multis historijs paucæ in lucem veniunt. M I S. Haud vnus est cuius historiarum magnam iacturam non sine magno mœ- rore fecerimus. KÆN. Est quidam cuius stylus à breuitate etiam commenda- tur. M I S. Misera esset Latina lingua, si vnicum scriptorem haberet qui à bre- uitate quoque commendaretur. KÆN. Est quidam de quo epigramma exstat, hoc inter alia dicens,

*Et verba antiqui multum furate Cato-
nis.*

M I S. Hoc si initio dixisses, me per tot
anfra-

anfractus viarum non circumegisses. Ex hoc enim versu te de Salustio loqui intellexissem: sicut nunc intellexi sta- tim. Quid? habetŭrne antiquariorum princeps? KÆN. Hoc à te ignorari mi- ror. M I S O K. Fuitne olim quoque ha- bitus antiquariorum princeps? KÆN. Habitum fuisse iam olim in numero antiquariorum, vel ille versus ostendit: an autem eadem ætas principem anti- quariorum esse illum censuerit, nec mihi nec alijs plerisq; constat: sed no- stro saltem seculo, quo tot aliorum scri- pta desiderantur, id est de illo iudi- cium. M I S. Quis hoc credat? illum adeo antiquarium fuisse vt etiam voca- bulo illo *profapia* vti non dubitauerit? KÆN. Si tuis oculis credes, illud statim crediturus es. Apud eum enim hanc vocem illis statim ostendam. En tibi locum: eum lege. M I S. *Bellum me gere- re cum Iugurtha iussistis: quam rem nobili- tas agerrimè tulit. Quaeso, reputate cum ani- mis vestris num id mutari melius sit: ecquem* (sed margini siquem adscriptum est) *ex illo globo nobilitatis ad hoc aut aliud tale ne-*

gotium mittatis hominem veteris profapia,
ac multarum imaginum, & nullius stipen-
dij: scilicet, ut in tantare, ignarus omnium
trepidat, festinet: sumat aliquem ex popu-
lo officij sui monitorem. Ita plerunque eue-
nit, ut quem vos imperare iussistis, is impe-
ratorem alium querat. At ego scio, Quiri-
tes, qui postquam cons. &c. Totum liben-
ter locum legi, quod lectu sit dignissi-
mus, ac eius tamē oblitus essem. quum
alioqui (ut opinor) & vocabuli illius,
utpote valde notatu digni, recordatu-
rus fuisssem. Ideo autē lectu dignissimus
est hic locus, quod & nostrum secu-
lum exempla suppeditet talis nobi-
lium quorundam in homines novos
inuidiæ: quum illi sibi eam circa res
bellicas prærogatiuam deberi arbitre-
tur. Iam enim aliqua huius loci reli-
quæ in memoriam redire incipiunt:
inter quas est illa hominis noui appel-
latio. KÆN. Non fallite comperies, si
paulo ulterius pergas. M I S. Vera lo-
queris. *Comparete nunc, Quirites, me ho-
minem nouum cum illorum superbia. Quæ
illi audire & legere solent, eorum partem vi-
di, alia*

di, alia egomet gessi: quæ illi literis, et ego di-
dici militando. Conueniunt autem hæc
cum ijs quæ modò dixerat, *At ego scio,
Quirites, qui (non quia, ut quædam ex-
empl. habent) postquã consules facti sunt,
acta maiorum, & Græcorum militaria præ-
cepta legere cæperint: præposterii homines.
Nam legere, quàm fieri, tempore posterius, re
atque usu prius est. Omnino autem reij-
cienda est altera quæ affertur lectio ge-
nere pro illo nostro legere. Verùm, quod
attinet ad vocabulum illud nouus, sci-
mus in Ciceronem quoque iactatum
fuisse. (estque obseruandum, non di-
ci, *Comparete hominem nouum cum illo-
rum nobilitate: sed, Comp. hom. nouum
cum illorum superbia.* perinde ac si dice-
retur, cum illorum superba nobilita-
te.) At verò appellatio illa qua de Ca-
tilina utitur Porcius Latro (aut qui-
cunque est illius declamationis autor)
tam noua dici fortasse potest, quàm il-
lam noui appellationem, dicere vete-
rem possumus. Sed locum quærere il-
lum & vobis recitare volo. KÆN. Gra-
tiam tibi habebimus. M I S. Diu quæ-*

rendus haud fuit. *Maiores olim nostri, sapientissimi homines & sine dubio grauissimi, num leges à Græcia per legatos suos accersendas esse putauerunt, quibus hanc imperij magnitudinē perpetuò stabilirent: ut tu, homo recens, seueritate illarum cum barbatulis tuis abutereris?* KÆN. Quod cum Porcij Latronis venia dictum sit, vix illum veniam à Lat. lingua de tali vsu vocabuli Recens puto impetraturū. Tibi verò, Coronelle, quid videtur? COR. Voco certè in dubiū hunc vocis huius vsum. KÆN. Acquiescēsne cuidam meæ petitioni? COR. Nimum latè patet hæc interrogatio. KÆN. Illam restringam. dicam enim; Acquiescēsne cuidam meæ super illa voce Profapia petitioni? COR. Acquiescā, quatenus id facere poterō. KÆN. Peto vt eius etymologiam me doceas. COR. Tam non possum acquiescere tuæ petitioni quàm verū est istud.

Nemo, quod nescit, Marce, docere potest.

KÆN. Dic saltem quid de illa suspicaris. COR. Esse dictum profapia quasi

προφασία, à προπαιω.

KÆN. A profapia ad loquentiam veniamus.

riamus. COR. Quid hæc sibi volunt? KÆN. Ex te audire cupio an tuus stomachus ferre magis posset vocabulum loquentia. nam & illo vtuntur, ex eodem mutuantes. ΜΙΣΟΚ. Memini, id verbum à quibusdam ex illo afferri: sed memini etiam à quibusdam reijci, aliam vocem afferentibus, & in eius locum substituentibus. ΚΑΝΟΦΗ. Quænam illa erat? ΜΙΣΟΚ. Eloquentia. KÆN. Non sum nescius aliquam esse de loco illo controuersiam, præsertim quum & altera hæc scriptura quæ substituitur, aliqua veterum exemplarium autoritate (vt aiunt) non destituatur: sed ipsam etiam vetustatem huic autoritati suam opponere respondebitur. ΜΙΣ. In rem præsentem veniendum est. KÆN. Sic & ipse censeo faciendum. COR. Non procul abeundum erit, vt illum de quo agitur locum visatis. Dabo operam vt in illo statim vestigia ponatis. KÆN. Ad illū iam peruenimus: & quidem Catilinæ ingenium illic describitur: atque inter cetera dicitur, *Cuiuslibet rei simulator ac dissimulator: alie-*

ni appetens, sui profusus: (ita enim legendum est, quamuis hîc *suis profusus* scriptum sit) *ardens in cupiditatibus: satis loquentia, sapientia parum*. Hæc editio margini adscriptam alteram illã *ῥεαφλιὸν* eloquentiæ non habet: quã tamen multas eã habere non inficier. M I S. Vtranque igitur consideremus. Primùm hoc verisimile est, meo quidẽ iudicio, hæc quæ subiungit, *sapientia parum*, ita proximè præcedentibus opponi vt ea velut destruant. K Æ N. Non satis assequor tuam mentem. M I S O K. Dico talem esse hanc antithesin, vt verisimile sit, laudem quam Catilinæ dederat prioribus verbis, per posteriora voluisse adimere: ideòque dixisse, *satis eloquentia, sapientia parum*: (quum alius dicturus fuerit, *satis eloquentia, sapientia parum habens*: vel ita loquuturus, mutata orationis forma, *satis in eo eloquentia. sapientia parum erat*) perinde ac si diceret, Dignus quidem laude aliqua, eloquentiæ nomine, sed illam eo amittens quòd nulla sapientia comitata foret. Existimo autem, eloquentiam talem cano-

ras nugas posse appellari. At si scribatur *loquentiæ*, non modò nulla erit antithesis, sed etiam superuacanea videri poterit illa adiectio, *sapientia parum*: quum nihil minus quàm sapientiam in homine loquaci requirere soleamus: vt etiam apparet ex eo quod vulgus aduersus multiloquium tanquã proverbialiter iactat. Vnde & Homerus laudi hoc tribuit, οὐ πολὺ μῦθος. Animaduertendum etiam est quod ab ipso Salustio de Catilina perhibetur, *Lucius Catilina, nobili genere natus, fuit magna vi & animi & corporis*. Quomodo enim loquacitas cum magna vi animi aliquid conuenientiæ habere dici queat? K Æ N. Iam mihi illud *loquentiæ* suspectum reddis. M I S. Nisi timerem ne, dum à Catilina loquacitatis (quam à Salustio loquentiam putant vocatam) dedecus amolior, ipse in illud incidere vitium dicerer: illis quæ dixi minimè contentus essem, verùm ab ea sententia qua scriptura illa *loquentiæ* damnatur & ex illo Salustij loco eraditur, ad eos Salustij locos prouocarem, vbi loquẽtem ipsum

Catilinam inducit: eosque examinare:
 KÆN. Quidni verò hoc facias? M I S:
 Veniam igitur ad eam Catilinæ oratio-
 nem quam non procul ab initio Salu-
 stius nobis proponit. *Nisi virtus fidēs-
 que vestra satis spectata mihi foret, nequic-
 quam opportuna res cecidisset, spes magna
 dominationis in manibus frustra fuisset.*
 (ita enim scribendum est, non, *spes ma-
 gna, dominatio, in manibus frustra fuissent:*
 ut tamen plurimæ editiones habent)
*neque ego per ignaviam, (nisi fortè igna-
 via scripsisse Salustium putandum est)
 aut vana ingenia, incerta pro certis ca-
 ptarem. Sed quia multis & magnis tempe-
 statibus vos cognoui fortes, fidēsque mihi: eo
 animus ausus est maximum atque pulcher-
 rimum facinus incipere: simul quia vobis
 eadem quæ mihi bona malæque esse intellexi:
 Nam idem velle atque idem nolle, ea demum
 firma amicitia est. Sed ego quæ mente agita-
 ui, omnes iam antea diversi audistis. Ca-
 terum mihi in dies magis animus accendi-
 tur, quum considero quæ conditio vitæ futu-
 ra sit, nisi nosmet ipsos vindicemus in liber-
 tatem. Nam postquam respub. in paucorum*
 potentum

potentum ius atque ditionem concessit, &c.
 Nunc enim ulterius pergere nihil ne-
 cesse est: quum vel ista sufficere ad pro-
 bandū quod dixi videatur. Quo enim
 proœmio magis oratorio & aptiore ad
 captandam talium sociorum beneuo-
 lentiam uti quisquam potuisset? Suspi-
 cor autē; vocabulum *eloquentia* de Ca-
 talina dictum, ideo suspectum fuisse;
 quòd in tam improbum hominem ca-
 dere eloquentia nō videretur. Sed hoc
 eos latuit qui tam suspicaces fuerunt, e-
 loquentes omnibus seculis inuentos
 fuisse nonnullos, qui tamen ingenio
 malo prauoque essent: quale Catilinæ
 ingenium describit Salustius. Nec in-
 terim nego, periculosam in huiusmodi
 hominibus fuisse semper iudicatam e-
 loquentiam: idque iure optimo. Ac ne
 illud quidem inficior, requisisse mul-
 tos in oratore ut esset vir bonus: quin-
 etiam scio dictum fuisse, eloquentiam
 esse cunabula virtutis: sed τὰ χερίονα vixit
 hinc quoque. Ad Catilinam autē quod
 attinet, tantum certè abest ut laude il-
 la eloquentiæ indignum illum, ex ijs

quæ Salustius loquutum esse scribit, iudicare possimus, ut potius quod illo in loco eum adimentem ipsi audimus, alibi tribuere videri queat: sapientiam inquam. Aut, si non sapientiam, quandam saltē politicam (ut ita dicam) prudentiam. Scribit enim, eum, quum montibus atq; copijs hostium sese clausum videret, in vrbe res aduersas, neq; fugæ neque præsidij vllam spem: optimum factu ratum esse fortunam belli tentare. Quod capere melius consilium in tali rerum statu quisquam potuisset? Ea autem quam habuit oratio nōne tantum eloquētia habet, ut nihil minus quàm ab homine metu vllō perturbato proficisci videatur? Sed miror, Coronelle, te nulli huius disceptationis parti iudicium tuum interponere. quid hoc sibi vult? COR. Me nunc opportunè compellasti, quum iam silentium rumpere cogitarem: ac dicere, hoc ipsum mirari me, quòd Kænophilo mirum videatur, posse quædam esse pro Salustianis recepta & omnium sermonibus trita, quæ tamen

minimè

minimè sint Salustiana: aut saltem suspecta & sint, & esse debeant. Responde enim (quæso) mihi Kænophile de isto quod nunc se primum menti meæ offert loquendi genere, *munificentia animi*. KÆNOPH. Non recorder loci vbi ita loquitur. COR. Ad eum te ducam: si vis vnà ad bellum Iugurthinum proficiscamur. KÆN. Volo. COR. Iam ad locum peruenimus: ibi Salustium, si Salustius ita scripsit, audiamus: (paulo autem altiùs sermo est repetendus) *Igitur imperator omnes fere res asperas per Iugurtham agere: in amicis habere, magis magisque eum in dies amplecti: quippe cuius neq; consilium neque inceptum vllum frustra erat. Huc accedebat munificentia animi, & ingenij solertia. Quibus rebus sibi multos ex Romanis familiari amicitia coniunxerat.* Quid enim esse illud putas, *munificentia animi*? & quid erit *Munificus animus*? Neque enim dubium est quin si illud dici potest, hoc quoq; dicere liceat. Et quidem, si quis Salustium illud dixisse credit, non immeritò & hoc ab eo dictum esse credet.

Q 3

KÆN. Ingenuè tibi fatebor, me hoc loquendi genere, tanquam Salustiano, haud semel vsum esse: at, quale esset, ne semel quidem considerasse. Quid autem obstat quominus, vt liberalitatem & munificentiam de vna eademq; re dicunt Latini, quam in virtutum numero ponunt: ita etiam, vbi de animo dicitur liberalitas, ibi & munificentiam dicere liceat? COR. Hoc obstat, quòd sicut liberalem animum, vel potius liberale ingenium dicunt Latini, non itidem munificum dicunt. Et verò munificentia ideo & liberalitas appellatur, quòd homini libero, minimèque prædito seruili ingenio, sit conueniens. KÆN. Non paruum mihi scrupulum iniicis. Sed quid in locum illius vocabuli *munificentia* substitui posse tibi videtur? COR. Istud coniectura assequi, hoc opus, hic labor est. Si tamen aliquam coniecturam apud doctorum hominum iudicia periclitari licet, nullã vocẽ mihi in mentem venire dixerim quẽ magis aptè substitui posse videatur quàm *magnificentia*. Non ignoro alio-

qui,

qui, à Salustio dici alibi magnitudinem animi (quæ & vna voce composita *magnanimitas*, sicut à Græcis μεγαλοψυχία, nominatur) veluti in comparatione M. Cætonis & C. Cæsaris, *Igitur ijs genus, etas, eloquentia, propè equalia fuere: magnitudo animi par, item gloria*. Ac in ijs quæ proximè sequuntur, habemus illam vocem *munificentia*, sed in recepto passim vsu. Scribit enim, *Cæsar beneficijs ac munificentia magnus habebatur*. Sunt alia, in quibus vereor ne multi dum se putant cum Salustio Latinè loqui, cum librarijs errent. Atque id de illo fortasse dici potest loco historiæ belli Jugurthini, vbi *ad imperandum* à Salustio dictum existimatur pro eo quod est, vt ei imperaretur. Quamuis enim haud desint grammatici qui lectionem illam agnoscant, alia tamen affertur, *ad imperatorem*. Quam quum nonnulli è coniectura tantùm profectam esse putent, alij vet. etiam exempl. autoritate niti aiunt. Verùm contingit etiam vt sub huius autoritatis prætextu nonnulla in quasdam editiones irrepant, quæ

qui in suum trāsferre vsum volet, dum se Salustianizare existimabit, non solum à Salustij Latinitate, sed à totius Latinitatis pomœrijs longè euagabitur. Exempli gratia, in comparatione M. Catonis cum C. Cæsare, quædam editiones habent, *In altero miseris profugium erat, in altero malis pernicies.* at in margine & *refugium & perfugium.* Sed is tamen qui hunc Salustij locum in illo vocabulo *profugium* imitabitur, non immeritò ab omnibus Latinitatis peritis subsannabitur. Sunt verò & nonnulla de quibus quamuis omnes editiones inter se cōsentiant, tamen haud periculo carere videtur Salustium in ijs imitari. Ex illis est verbū *portēdi*: si, tanquam Salustium imitantes, utamur pro Administrari, siue Regi, aut Disponi: ut vulgo exponitur in hoc loco historiæ de bello Iugurthino. *Postremò omnes socij atque hostes credere, illi aut mentem divinam esse, aut deorum nutu cuncta portēdi.* Quum autem vulgo verbum *Portēdi* exponatur hîc verbo disponi potius

tius quàm alterutro illorum quæ paulo antè proposui, contigit ut quarundam editionum margini illud ipsum verbum disponi, tanquam diuersa lectio, adscriptum fuerit. Obiter autem monebo & de hoc qui minimo intervallo præcedit loco, atque ad eundem sermonem pertinet, *omnia non bene consultata in virtutem trahabantur.* Quædam enim editiones pro illis verbis ista in margine habent, *verum etiam casu data in virtutem trahabantur.* Atqui hæc adscribi debebant potius tanquam adijcienda, quàm in locum aliorum substituenda: sed tamen adiecta voce *modò*, aut *tantum*: ut ita scribatur, *omnia non modò bene consultata, verum etiam casu data, in virtutem trahabantur.* M I S. Exemplis à te propositis eorum quæ minimè imitanda tibi videntur, non dubito quin multa sis adiecturus, si foecundum concutere pectus volueris. Atque ut ipse aliquod addam, miror an tibi placituri sint qui hunc scriptorem imitandum sibi censent in hoc genere loquēdi, *In potestatem habere, circa finem hi-*

istoriæ de bello Iugurthino, *quum talem virum in potestatem habuisset*. COR. Quæ admodum tu mirari te hoc dicis, ita ego me mirari dicam cur non ubique *in potestatem*, contra Latinæ linguæ consuetudinem, scriptum sit, sed alicubi etiam *in potestate*. MIS. Illam verò loquendi formam, *Difficillimum in primis*, satisne putas esse Latinæ linguæ præceptis obsequentem? COR. Vix hoc mihi persuadere possum. MIS. Sic tamen loquitur idem in Iugurthino bello, *Ac sanè (quod difficillimum in primis est) & prelio strenuus erat, & bonus cōsilijs*. Quin etiam alibi, si bene memini. Quidam verò aliud multo magis mirum loquendi genus ex eodem afferunt, *Primus in primis*. Sed falsò illi hoc adscribunt. Nam locus vnde affertur, est hic, *Leonem atque alias feras primus aut in primis ferire*. Non minore autem errore ex eodem scriptore affertur verbum *Studere* sequente pronomine *se*. Quasi verò à Salustio dicatur *Studere se*, aut *Se studere*, ita vt pronomen huic verbo iungat. COR. Notabiliter sanè inepti sunt homines

homines (ne quid grauius dicam) qui hoc annotant: vt αὐτὸ τὸ πλεονάζει. Ita enim ipse, *Omnes homines qui student sese cæteris præstare animantibus, summa opè nisi decet ne vitam silentio transeant*. In alijs autem exempl. verbum *student* præpositū legitur, *qui student sese cæteris*. Haud (inquam) cum verbo *student*, sed cum *præstare* iungitur pronomen geminatum *sese*. Est autem è secretiorum numero hic archaismus, per quem pronomen πλεονάζει. Sed nihil mirum fuerit si is cui hoc tantum dictum fuit, Salustium verbo *studeo* pronomen adiungere, ita loquatur etiam, *Ille studet se vt præstet cæteris hominibus: & interim non ἀρχαϊκῶς sed μωρολογικῶς loquatur*. MISOK. Non audiueram antea, esse quosdam archaismos alijs secretiores. COR. Sunt tamen, vt ego in meo opusculo de prisco sermone Latino doceo. MIS. Quinam verò à te ad hanc classem referuntur? COR. Qui minus animaduertuntur, vel quòd rariores sint, vel quòd sint quædam loquendi genera in quibus vna tantum vocula totum discrimen

efficit. Tale est autem illud cuius antea mentio facta est, cui particula *quum* adhibetur, licet postea vocula *quod* adhibita fuerit. **MIS.** Scire percipio quodnam illud sit. **COR.** Recordor id extare in principio orationis Sylle ad Bocchū, *Rex Bocche, magna mihi est letitia quum te, talem virum, dii monuere uti aliquando pacem quam bellum malles.* Plauti enim & aliorum priscorum posteritas dixit *Magna est mihi letitia quod.* &c. aut, *Valde gaudeo quod.* &c. **MIS.** Iam reminiscor, allatū fuisse hunc ipsum locū in phrasis huius exemplum: sed nunc in eo aliquid considero quod antea non animaduerti. **COR.** Mihi videor assequi coniectura quidnam illud sit. Consideras enim (ut opinor) dictum esse *aliquando*, quum potius dici solitum sit, *aliquando tandem.* **MISOK.** Parui hoc momenti atq; leue est, præ illo quod mihi in mentem venit. **COR.** Haud satis mirari possum quidnam sit: si quidem est aliquid quod à te nō in re sed in ipsa sermonis formula consideretur. **MIS.** Fateor id in re à me considerari. **COR.**
Huius

Huius arcani mysterij fac me (quæso) conscius. **MIS.** Pro iocosis tuis verbis serua audies. **COR.** Ergo *χρῆστα χαλκείων.* Sed ô quàm efficax est verborum Homericorum genius: illa versum linguæ meæ statim immiserunt, quo à te quod peto facilius impetrarem. **MISOK.** Quem? **COR.** Istum,

Ἄντ' ἐμῶν χαλκῶν δὸς χρῆστα· σοὶ χάειν ἔξω.

At non video tamē quid obstaret quominus de ferijs (præsertim si valde serua sunt, ut ego ariolabar) ita loquerer. **MIS.** Sed ironicus erat tuus sermo. **KÆN.** Propius accedo, ut meæ quoque aures illius mysterij fiant participes. **MISOK.** At ego te abigam isto hemistichio,

— *ἐκὰς ἐκὰς ἔσε βέβηλοι.*

vel potius hoc,

— *ἐκὰς ἐκὰς ἔσο βέβηλα.*

KÆN. Nescis quocum homine sit tibi res,

Stipitibus me vix abigas sudibusque prauistis.

COR. Doleo quod longum tuum silentium nunc ruperis. iam enim scius essem

essem mysterij cuius sum nescius. Sed saltem in aurem id mihi dicito Misokæne. Mis. Considerabam, priscæ illi sermonis formæ adiunctam esse & quoddam (haud sanè paruum) priscæ pietatis testimonium. Nam ita loquitur, *quum te dij monuere*. Sed satius fuerit totum locum repetere: & quidem id faciam. *Rex Bocche, magna mihi est lætitiā quum te, talem virum, dij monuere uti aliquando pacem quàm bellum malles*. Hic certè verba ista, *dij monuere*, priscam pietatem (magnam præ pietate posteriorum) sapiunt: & planè cum illo Homeri dicto conueniunt, — θεὸς ἔμβαλε θυμῷ. Cui similia dicta Herodotus multa habet. Omnino (inquam) illā priscam pietatem (quanta in ethnicos cadere dici potest) redolent. Ac perinde est certè ac si diceretur, non fuisse fortuitam illam cogitationem Bocchi, quæ fecit, ut tandem aliquando pacem bello præferret. Quis igitur illo sermone dignior ore Christiani inueniri potest, si tantum deos in deum mutemus? sic certè Homerus, quamuis alibi & ipse

πολυθεϊαν agnoscens; nō dicit θεοὶ ἔμβαλον, sed θεὸς ἔμβαλε. Quod omnino respondet ei quod dicit nostra lingua, *Dieu luy a mis au cœur*. Sed rarum est hoc loquendi genus, aut potius rarissimum. Sunt enim paucissimi, aut etiam pauciores paucissimis, quibus in mentem veniat ita loqui. Atque hinc fit ut quum in tale aliquod ethnici scriptoris dictum incidō, cum animo reputem, πολλοὶ ἐθνικοὶ ἴσθη ἐν τῷ λόγῳ ἐχριστιανίζον, νῦν δὲ τοῦ μπαλιν πολλοὶ χριστιανοὶ ἐν τῷ λόγῳ ἐθνικίζουσι. COR. Pulchro sanè dicto pulchrum hunc sermonem tuum clausisti. KÆN. Magnam mihi, sed maiorem tibi, Misokæne, iniuriā fecisses, si hæc omnia sic in aurem Coronello dixisses, ut ad meam non possent peruenire. Mis. Cur me iniuriam facturum mihi fuisse dicis? KÆN. Quoniam mihi tua hæc pulchra consideratio & obseruatio admirationi non fuisset, ut certè est: nec laudem à me consequuta fuisset, ut iam consequitur, & cōsequutura est, quoties eius recordabor. Quinetiam facturum sum ut omne meum antiquariorum collegium eam

& admiretur & laudibus extollat. Duobus autem nominibus mira illis erit hæc observatio: primum, quòd infinitis loci huius lectoribus nihil tale observare in mentem venerit, ideòque ipsis (de meis collegis loquor) noua omnino futura sit: deinde quòd à te profecta sit, à quo minus expectata quàm ab alio vllò fuisset: quoniam in Salustij laudem redundat, qui tibi, vt re quoque Misokæno, ideò minùs placet quòd antiquario eius stylo subest kænophilia. MIS. Ad illum eiusdem scriptoris locum à quo digressi ad hunc venimus, reuerti volo. Ad illum inquam à quo Salustij quæ exstant scripta, initium sumunt: & quum iam de vna in eum inepta annotatione monuerim, de alia monere nunc libet. Nam inter genera loquendi Salustiana annotatum ab eodem fuit, *Transire silentio*, non adiecta voce alia: ita vt videri possit: esse dictum pro eo quod ab alijs dici solet Silentio præterire: quum tamen illud Transire ponatur contrà pro eo quod & Transigere dicitur. Scribit enim, *ne vitã silentio*

tiò transeant. Magis autem insolens videri cuiquam possit *Habere ætatem* pro *Ætatem* transigere, seu vitam transigere: circa finem huius præfationis, *mihi reliquam ætatem à republ. procul habendam decreui.* Verum paulo post dicit etiã *ætate agere*: atque ita & alibi loquitur. Sed ad illud præfationis seu proœmij principium vt redeã, ibi planè Salustianam habemus phrasin, *summa ope niti.* Nã & alibi dicit itidem, *cõtra eos summa ope nitebatur nobilitas.* Iam verò & *nisis* apud eum legitur: sed in plerisque exemplaribus deprauatum in *visis*. Locus is est in Iugurthino bello: *capite atque pedibus nudis vii prospectus visisq; per saxa facilius foret.*

KÆN. Quis vnquam, Coronelle, credidisset, Misokænum adeo in hoc scriptore versatum esse? COR. Immo quis non credidisset, illum hunc etiam scriptorem euoluisse? sed non dubitò quin noster de hoc scriptore longus sermo fecerit vt multorum quæ oblitus erat se apud huc legisse memoriam recollecterit. KÆN. Animaduertisti ne illum vii etiam Salustiano genere lo-

R

quendi? COR. Nequaquam. KÆN. Atego animaduerti. Sed, dum abest ille, interrogaberis à me de quodam huius scriptoris loco, quē mihi in memoriam reduxit illud ipsum verbum Animaduerti. Is est in Iugurthino bello, *Vbi postquam solitudinem intellexit, more ingenij humani cupido difficilia faciendi animaduertit.* MIS. Nonne, Lupus in fabula, apud vos dicitis? nonne sermo de me erat? KÆN. Fuerat paulo antè, sed eum interruperamus. MIS. Persequimini eum in quo versamini: ne fortè excidat quod in mentem vobis venit. Vtrique hoc dico, quòd nesciam vter loqueretur. KÆN. Sermo mihi erat de quodam Salustij loco, vbi verbum *animaduertit*, aliarum duarum vocum sedē occupans, multū negotij cuius facessere lectori potest: nisi quis sit Oedipus, qui suæ diuinationis auxilio veram lectionem in falsæ locum substituat. Apud eum enim in Iugurthino bello quædam exemplaria nobis legenda hæc exhibent, *Propè ad summum montis egressus est. Vbi postquam solitudi-*

nem intellexit, more ingenij humani cupido difficilia faciendi animaduertit. MISOK. Non quæram ex te quod sit vocabulum vbi hæcere cogaris: (animaduertit enim esse illud *animaduertit*) sed rogabo te ne me diu suspensum teneas: haud enim sum ille quem tu inter lectores excepisti. KÆN. Scito igitur aliam esse lectionem, *animu[m] vortit.* MIS. Non dubito quin germana hæc sit. Sed tamen mihi librum exhibe, vt attentius totum locum perpendam. KÆN. Accipe. MIS. Non solūm manifestum est mendosum esse illud *animaduertit*, sed patet etiam vnde natum sit hoc mendum. Minimo enim interuallo præcedit, *animaduertit inter saxa reptes cochleas.* Nimirum istud verbū hinc illuc, quum adeo paruum spatium sit interiectum, irrepit. Sed nonne in quibusdam editionibus substituta fuit vera illa lectio? KÆN. Fuit: sed antea multos altera cruciauerat. MIS. Fortasse in iisdem scriptum est etiam *solitudinem esse intellexit.* Quinetiam suspicor in ijs legi, *propè ad summum montis*

progressus est. Ac eo etiam magis istud suspicor, quòd præcedat paruo intervallo *egressus*. Verisimile est enim librarium ad similem lapidē impegisse. Nisi ad eundem possum dicere: quum itidem vocabuli vicinitas (etiam si non eiusdem) errandi occasionem præbuerit. Sed credisne *animam vortit*, non *animum vertit*, scriptum in fide dignis exemplaribus esse? KÆN. Quidni credam? M I S. Non reijcio illud *vortit*: sed miror, non etiam *faciundi*, potiùs quàm *faciendi*, à te dictum esse, quum sit verbum proximè præcedens. Illud *vortit* inquam) haud reijcio, quemadmodum dixi. Nec enim sum nescius, priscum sermonem, sicut alijs plerisq; vocabulis vocalem *o* adhibuisse, quibus postea *e* fuerit adhibita, ita etiam huic verbo. Vnde & *diuortium* in vsu mansit: quum alioqui *diuertium* dicendum esset. Nec me latet interim, *vortex* & *vertex* diuerso vsu scribi: ac multos existimare, non sine magno errore scribi *vertex* vbi ille vsus ei datur qui alteri voci *vortex* dari consuevit. Ac, quan-

quandoquidem in mentionem vocabuli huius *Vortex* incidi, non obliuiscarte interrogare, Coronelle, annon te aliquando audiuerim dicentem, Latinos significationem illam ei verbo dedisse, Græcum sermonem imitando. C O R. Fieri potest vt audiueris. nec enim dubito quin tibi, sicut & alijs quibusdam, dixerim. M I S. Quòdnam igitur est Græcorum vocabulum, quod imitati sunt? C O R. Non vnã habent Græci vocem qua id exprimunt. Dicunt enim & *δίνω* & *ἐίλιγον* vel *ἐίλιγα* (siue *ἴλιγα*, vt habent quidam loci) & *σποφιλὸν ὑδάτων*. Quinetiã *σποφίλιγα* (quod planè est poeticum) de hac etiam re dixisse existimantur. M I S. Vt verum fatear, illius tantummodo vocabuli *δίνω* recordabar. C O R. Eius saltem oblitus non eras quod præcipuum est, & solutæ orationi cum carmine commune. Sed poetæ præsertim sibi in vsu nominis huius indulserunt, multa etiam epitheta ex eo deducentes. Nec enim tantum *δίνης* dixerunt, (cuius à *δίνω* formatio talis est qualis Latini *vorticofus* à *Vortex*)

sed etiam ἐνρῶδινος & βαδῶδινος: necnon
 παρῶδινος, & oppositum ei βραδῶδινος. M I S.
 Nōne autem nomen δῖνν à verbo δινέω
 est? atq; id pariter Verro sonat? C O R.
 Crediderim potiùs præcedere nomen
 illud δῖνν: & inde non aliter factum esse
 δινέω, quàm si quis à vortice deduceret
 vorticare. Sed alioqui generalius pro
 Vertere alicubi poni scio. M I S. Vix au-
 debam hanc interrogationem sermo-
 ni nostro interijcere: quam nunc val-
 de gaudeo interiectam: & de hac au-
 dacia (si ita hæc mea κόλμα vocanda est)
 mihi gratulor. Hic enim παρῆνδελος &
 πάρεργος sermo ad alia etiam nonnulla,
 ad linguæ Græcæ cognitionem spe-
 ctantia, iudicium mihi acuet. Quam
 linguam quum naturæ quodam instin-
 ctu amem, multo tamen magis amo,
 quum tua præsentia tuoque frui collo-
 quio licet. K Æ N O P H. Parum abfuit
 (si verum fateri velis) quin dixeris παρ-
 εργον hoc tibi gratius quàm ipsum ἔργον
 esse. M I S O K. Immo non eo vsq; pro-
 gredior. hoc enim esset nostram disce-
 ptationem propemodù floccifacientis.

K Æ N.

K Æ N. Paucula quæ, te absente, de te
 diximus (vt nos de te loquutos esse su-
 spicatus es: quemadmodum tua verba
 ostenderunt) nequaquam te celare vo-
 lo. M I S. Non tam libenter à te dicen-
 tur, quàm à me libenter audientur: sed
 tamen aliquid à me priùs dici, permit-
 tas velim. Alioqui enim è memoria ela-
 beretur. K Æ N. Hoc non libenter tan-
 tùm, sed lubentissimè, permittam.
 M I S. Quamuis credibile sit Salustium
 ita scripsisse, *animum vortit*, non *vertit*,
 atq; ibidem *faciundum*, non *faciendum*:
 (subabsurdum enim videri possit, in
 vno ἀρχαίζειν, in altero non item: præfer-
 tim quum hæc non vicina tantùm sed
 contigua sint) mihi tamen non placent
 isti qui hodie ita scribunt: siue tu illos
 voces antiquarios, siue quouis alio no-
 mine appelles. Ac (ne quid diffimulem)
 opportunè tibi duo vocabula in men-
 tem simul & os (tanquam se quoque
 profiteri antiquarium volens) venerūt,
 quum iam iam illa ora antiquaria eadē
 de re essem reprehensurus. Si tamen
 reprehendere est, ea displicere mihi fa-

R 4

teri. KÆN. Quænam sunt illa? MIS. Non recordaris me quidem *libenter* bis dixisse, at te statim post & *lubenter* & *lubentissime* dixisse? KÆN. Iam reminiscor: sed quum tu opportunè in mentem simul & os mihi venisse dicas, ego contrà inopportunè aut etiam inopportunistimè venisse dico: quum hoc nihil aliud foret quàm reprehensionem tuam iam paratam se offerre: quam alioqui vitatura fortasse alio tempore erant. Sed tamen hoc mihi negare non potes, Lubenter passim occurrere, non minus quam Libenter: quemadmodum etiam Lubet, non minus quàm Libet. MIS. Hoc tibi inficiari nec possum, nec volo: sed nobis, quo longius à prisco seculo recessimus, eo magis ad posteritatis consuetudinem accedendum esse aio. Verum, ut de hoc taceam, cur Lubet & Libenter, & tamen non itidem Lubido & scribitis & pronuntiatis? KÆN. Hoc & ipse mirari me dico. MIS OK. Dicere se mirari, nequaquam est rationem reddere. Sed fortasse tibi paulo post veniet in mentem quod respondeas:

deas: interim verò ad illa velim te venire quæ fateri volebas de me absente à vobis dicta esse. KÆN. Id faciam: & quidem more Homérico. MIS. Nescio quem hinc intelligas morem Homericum. KÆN. Ut in referendo sermone alicuius eadem verba adhibeantur. MIS. Tanto magis bonæ esse fidei dici & potest & debet illa relatio. KÆN. Crede mihi tam bonæ fidei meam esse futuram: exceptis tamen pauculis verbis, sed quæ minimè ipsam sententiam immutent. Quum ego Coronello ita loquutus essem, Quis credidisset unquam, Coronelle, Misokænum nostrum adeo in hoc scriptore versatum esse? (hic autem scriptor est Salustius, ut nosti) respondit ille, Immo quis non credidisset, illum hunc quoque scriptorem evoluisse? Quinetiam addidit, sibi minimè dubium esse quin noster de Salustio longus sermo multa Salustiana in memoriam illi reuocasset. Tum verò subiunxi, Animaduertistine, illum Salustiano etiam loquendi genere esse usum? Quum ille se animaduertisse ne-

gauisset: tum, dilato sermone illo, seu potius interrupto, ad illum Salustij locum venimus, cuius verbum Animaduerti faciebat vt reminiscerer; ac cuius emendationem & audisti & probasti. Quumque ultra ipsum Salustij locum minimè progressus essem, tu superuenisti. **M i s.** Sicut ista bona fide à te narrata esse ais, ita & de hoc bona fide mihi responde; quòdnam loquendi genus Salustianū meo sermoni adhibuerim. Immo iam responsum tuum nihil moror: quum satis recorder quòdnam illud sit. Memini enim me dicere Nouum hominē. Sed valde fallor: nam tu phrasim quampiam Salustianam significare vis; intelligens id de verbo (vt grammatici loquuntur) alijs vocabulis iuncto, quæ ad alias pertinent orationis partes: aut saltem alijs vocabulo, quod sub alia orationis parte censetur. **KÆN.** Meritò hanc tuo sermoni epanorthōsin adhibes. Nam, præter illud quod ais, dicere Nouus homo, non est magis Salustianizare quàm Ciceronianizare. **M i s.** Dic igitur (obsecro) quod ἔπεσθαι Salu-

Salustianum mihi φίλον ἔρκος ὁ δόντων. **KÆN.** Bona verba, queso. Futurum enim opinor vt illius sermonis te non pœniteat, & tibi excidisse non dicas, quum quòdnam sit ex me audieris. **M i s o κ.** Ne igitur differo. **KÆN.** Quum illud principiū orationis Syllæ ad Bocchum laudibus extolleret, & tale quid in eo haberi diceret quale est illud Homericum, θεὸς ἔμβαλε θυμῷ: dixisti inter cætera, esse paucissimos, aut etiam paucissimis pauciores, quibus in mentem veniret ita loqui. Atque hinc fieri vt, quū in tale aliquod ethnici scriptoris dictum incidere, cum animo reputares, πολλοὶ ἐθνικοὶ ὅτε ἐν τῷ λόγῳ ἐχριστάνιζον, νῦν δὲ τῷ παλιν πολλοὶ χριστιανοὶ ἐν τῷ λόγῳ ἐθνικίζουσι. **M i s.** Fateor me ita loquutum esse; & huic confessioni istam addo, me in laudatione Salustiani loci velut gratificari Salustio voluisse, vtendo hac eius phrasi. **KÆN O P H.** Non tamen ea vsurus eras si tibi displicuisset. **M i s.** Hoc etiam fateor. **KÆN.** Aliqua igitur Salustiana loquendi genera tui sunt palati. **M i s o κ.** Quidni? Sed non omnia quæ

sunt mei palati, sunt etiam mei stomachi. KÆN. Quid hoc sibi vult? aliquid igitur discriminis inter illa duo ponis. ΜΙΣΟΚ. Et quidem multum: etiam si vulgò dici soleat aliquid non facere ad stomachum, quum displicet. KÆN. Es fortasse *κακόςμαχος*: atque hinc fit ut quæ tuum palatum non offendunt, sed contrà ei grata sunt, tuum stomachum offendant. Verùm, ut *τροπολογεῖν* definamus, dicito mihi, quæso, quid in causa sit cur tibi Salustij quædam displiceant. ΜΙΣΟΚ. Ut verum tibi fatear, pauca sunt quæ mihi displiceant, nisi quando eius sermo cum aliorum quorundam sermone confertur. KÆΝΟΡΗ. Potésne aliquod exemplum afferre? ΜΙΣ. Haud possum: sed potero si eius scripta mihi exhibueris. KÆN. Accipe. ΜΙΣ. En tibi iam exemplum, *Corrumperere spes suas*, pro eo quod ab alijs dicitur, Frustrari sua spe. KÆN. Locum recita quæso; & vide ne fallaris. ΜΙΣΟΚ. *Si verum aperiat, in fide & clementia populi Romani magnam spem illi sitam: sin reticeat, non socijs saluti fore, sed se suásque spes corrupturum.*

KÆN.

KÆN. Si diligenter hanc phrasin consideres, animaduertes, Corrumperere suã spem (etiam si plurali ille vtatur) non dici simpliciter de eo qui frustratur sua spe, sed de illo qui male rebus suis consulendo facit ut spe frustretur. Actibi animaduertendum est præterea, Salustium quæsiuisse verbum quod & de persona & de re simul dici posset. ΜΙΣ. Me iam in tuam sententiam propemodum adducis. KÆN. Ab eodem dicitur *Corrumperere opportunitates*. Locus est in Catilinæ coniuratione: quem facilè inueniam. Audi, *Inter hæc parata atque decreta, Cethegus semper querebatur de ignavia sociorum: illos, dubitando & dies prolattando, magnas opportunitates corrumperere: factò, non consultò, in tali periculo opus esse.* Quemadmodum aliquis dici potest frustrari sua spe, qui tamen dici non debeat illam corrupisse, quòd rebus suis non male consuluerit, aut prospexerit seu prouiderit: sic etiam aliquis oportunitatem dici queat amisisse, qui tamen sua eam culpa non amiserit. At quem dicimus oportunitatem suam

corrumperere, ille sua culpa eam amiserit necesse est: Nunc igitur vide, si hac Salustiana phrasi velis abstinere, qua possis alia Salustij mentem efferre. **MIS.** Cogitandum est. **KÆN.** Hoc saltem iam fateris, esse rem quæ cogitationem requirat, non quæ menti in promptu esse queat. Quid si verò post cogitationem etiam, & quidem vel longiusculam, ad illud quod à Salustio oblatum recusaveris tibi sit redeundum? **MIS.** Tua hæc verba sunt metum incutere volentis: quum tamen à cogitatione (qua mihi opus esse dixi) alienus sit metus. **KÆN.** Cur mea sic verba interpretaris? **MIS.** Non absque causa sic interpretor. Perinde est enim ac si diceres, Quid si post cogitationem, & eam quidem non breuem, ad illud quod à Salustio oblatum recusaveris tibi sit redeundum, ille verò recuset quod obtulerit? **KÆN.** Si hoc dicere pergas, audebo dicere glossam **AV**relianensem esse: de qua nobis sermo horis matutinis fuit. **MIS.** Inter istas quas meæ menti das turbas, cogitavi tamen dici posse, Deesse opportunita-

ti, vel

ti, vel potius Labefactare opportunitatem. **KÆN.** Quid? Labefactare & Corrumperere, nonne cognata in multis loquendi generibus sunt vocabula? **MIS.** Sicut fateor esse cognata, ita mihi fatearis necesse est multo plus gratiæ habere illud Labefactare. **KÆN.** Nullus erit nostræ disceptationis finis si ad talem obiectionem descendatur. Atque adeo ad Salustium ipsum tandem veniendum esset, ut ex eo sciretur cur illud plus habere gratiæ non existimasset. Verum & proprietatis facienda esset mentio: de qua ille fortasse tam multa nobis incognita loqueretur, ut posset dici nos ἀποδείξαι παύδας. Interim verò credibile est non sine causa delectatum fuisse hoc verbo Salustium. **MIS.** Estne illi familiare? **KÆN.** Est sanè perfamiliale (quicquid illud sit propter quod eo gaudebat) & quidem cum alijs etiam accusatiuis. Recordor porro & loci, ubi Corruptam rem (male autem quædam exempl. Corruptam rem habent) de corrupta rei opportunitate dicit: seu potius de re quæ ideo non successit, quòd

illiquibus mandata erat, officio suo defuerint. Hic considera (obsecro) quàm sit prægnās hoc loquendi genus: quum, ut exponatur, in tam multa resoluti verba necesse habeat. MIS. Sed non minus Labefactata res eo dici sensu posset. KÆN. Existimo, Salustium hoc potius quàm alio esse verbo usum, quòd & in proprio & in metaphoricò usu, Græco διαφθείρειν responderet. Nā Græci verbo διαφθείρειν nō tantum dant eum usum quē Latini extra metaphorā tribuunt verbo Corrumperere, & nominatim Salustius: (velut in Iugurthino bello, *Ibi que vino & epulis onerati, illaque, videlicet aurum & argentum, & alia quæ prima ducuntur, & semet igni corrumpunt: quum etiam dixisset paulo ante, præda omnis à perfugis corrupta est*) sed metaphoricum pariter. Nam διαφθείρειν vel sine adiectione vel adiecto itidem nomine πρὸς de rebus varijs, quinetiam διαφθείρειν τὰ τεύγματα dicunt, alijsq; huiusmodi accusatiuis iungunt. Enimvero longiores in examinando isto genere loquendi sumus. MIS. Hoc certe fecit

tè fecit ut quorundam quæ de loco illo vnde est depromptum, dicturus eram, oblitus sim. Ad locum illum redeundum mihi est: simul fortasse in memoriam illa redibunt. KÆN. Verisimile est ita euenturum: ideòq; ita faciendum censeo. MIS. *Inter hac parata atque decreta, Cethegus semper querebatur de ignavia sociorum: illos, dubitando & dies prolato, magnas opportunitates corrumpere: facto, non consulto, in tali periculo opus esse.* KÆNOPH. Nōne euenit quod sperabamus? MIS. Omnino. Recordor enim duorū quæ dicturus eram. Vnum erat, me mirari, non potius protelando quàm prolato hunc antiquarium scriptorem dixisse. Alterum autem, (quod multo maioris est momenti, utpote in rem ipsam quæ dicitur, non in verba quibus dicitur, inquirens) hoc erat, quidnam sentiendum de hac sententia esset, *Facto, non consulto, in tali periculo opus esse: an eam aduersari iudicandum esset illi ipsius Salustij dicto, Antequam incipias, consulto, &, ubi consulueris, mature facto opus est.* KÆN. Res noua & ca-

rens exemplo non esset, referri ab historico dictum alicuius quod suo sit contrarium: hac tamen de re tacentem, nimirum de hac cum suo dicto repugnantia. MIS. Ita se res habet. Excipio tamen Polybium. nam (si eum bene noui) vix, vbi tale quid occurreret, tacere potuisse arbitror. Sed fortasse, si omnia bene considerentur, illam repugnantiam non inueniemus. KÆN. Vt tu Polybium inter historicos excipisti, quod ad illum eorum morem attinget, sic exceptione hinc utendum crediderim. MIS. Quænam illa est? KÆN. Vt quædam excipiantur è numero eorum quæ faciendæ, nisi præeunte consultatione, non sunt. MISOK. Iam ferre ad tuam accedo sententiam. Illa autem quæ excipiendæ iudicæ, erunt ea de quibus dici potest, non tantum esse periculum in mora, sed summum esse periculum, propter quod iaciendæ sit alea. Conueniet autem hoc cum illo dicto, *Nunquam periculum (præsertimque magnum periculum) sine periculo vincitur.* KÆN. Quod de alea iaciendæ dixisti, fe-

cit vt loci huius scriptoris recordarer, vbi rem quandam narrat, melius forte (vt ipse loquitur, ita fortunam appellans) quàm consilio gestam. Ideo autem mihi venit in mentem illud dictum, quod res quæ fortunæ committi dicitur, etiam aleæ committi dicatur. Audimus porro Salustium & in præcedentibus, nimirum initio huius sermonis, ac paulo ante quàm illa de forte, id est fortuna, dicat, ijs quæ bene consulta sunt ea quæ casus dedit opponentem. Eius verba recitabo, *Postquam tantam rem peregit Marius sine ullo suorum incommodo, magnus & clarus antea, maior & clarior haberi cœpit. omnia non modò bene consulta, verùm etiam casu data, in virtutem traherentur.* Eodem pertinet quod alibi legimus, de Mario, *anxium trahere cum animo suo, ommitteret ne inceptum, quoniam frustra erat: an fortunam opperiretur.* Eodem spectat denique & hic locus, *Sperans, diducta manu hostium, aut vi aut dolis sese casum victoria inuenturum.* Sed in quibusdam exempl. vox *casum* in *causam* deprauata fuit. MISOK. Hæc certe

omnia cum illo dicto conuenire, aut saltem cum eo aliquid habere commune videntur.

KÆNOPH. Sed tibi, Misokæne, hæc Salustij scripta interim euoluenti, quidnam occurrit quod displiceret? MIS. Traho cum animo meo quid respondere debeam. KÆN. Quale istud Trahere est? MIS. Iam te captum teneo. Nam quod tu ab ore meo profectum rides loquendi genus, & admireris & laudares si pro Salustiano agnosceres. KÆN. Non tam bene tamque sæpe omnia loquendi genera Salustiana intueor, vt eorum quodlibet primo aspectu possim agnoscere: sed tamen de hoc dicere non dubitem, dubitare me an Salustianum sit. MIS. En tibi locum: *At Marius, multis diebus & laboribus consumptis, anxius trahere cum animo suo, omitteretne inceptum, quoniam frustra erat: an fortunam opperiretur, qua sæpe prosperè usus erat. Quæ quum multos dies noctesque astuans agitaret.* &c. Iamne dicere audebis te dubitare an Salustianum sit istud loquendi genus? KÆN. Non equi-

equidem. Sed paulo tamen aliter à te dictum fuit, *Traho cum animo meo quid respondere debeam.* MIS. Diuersum hoc est, scilicet, ab illo, *Trahere cum animo suo, omitteretne inceptum.* Verùm & in ista quæ proximè præcedunt inquiri fortasse posset: *multis diebus & laboribus consumptis.* Obiter autem de hoc monebo, videndū esse annon scribendum potius sit, *fortunam opperiretur, qua sæpe prospera usus erat.* Pro quibus alius quispiam hæc dixisset, *fortunam opperiretur, quam sæpe prosperam expertus erat.* KÆN. Magis & mihi illud *prospera* arridet: sicut Græci ἀγαθὴ τύχη χεῖρα dicunt, siue χεῖρ τὴν τύχην χεῖρα. Atq; itidem in illis quæ proximè sequuntur, habemus Græci sermonis imitationē. Dicit enim, *Quæ quum multos dies noctesque astuans agitaret.* Græci quippe eodē modo κυμαίνουσα ψυχὴν dicere consueuerunt: sicut vicissim ἀνύμαντον, siue ἀνύμωνε, eam quæ tranquilla est. MIS. Vix tandem habitura est quidquam egregium Latina lingua quod non Salustianum sit: adeo huius scriptoris stylum admirabilem & mo-

donon venerabilem mihi cupis reddere. Verum, etiamsi illud *astuans* ab eo profectum esset, tamen eum in hoc imitari illam Græcorum *καυδίνεσσαν ψυχῆς*, minimè rationi consentaneum est dicere. Nam *astuans* hîc est ab *astu* ardorem significante. ΚΑΝ. Valde falleris si hoc credis. ΜΙΣ. Quod credo hac de re, scio & ab alijs multis credi. ΚΑΝ. Scito igitur alios multos tecum falli. Nec verò longè abeundum est, ut erroris conuincaris. A Virgilio non discedemus. apud eum enim scis legi, — *magno curarum fluctuat astu*. Nisi fortè & hîc ardorem curarum intelligendum esse existimas. ΜΙΣ. Ergo è duobus illis de quibus tibi aduerlabar, in altero tantummodo manebo tibi aduersarius: nimirum illud *astuans*, Salustianū minimè vocari debere, quum Salustio multis cum alijs scriptoribus commune sit. vel potius, multis scriptoribus cum Salustio sit commune. Verum, ut tibi gratificer, alia tibi dabo loquendi genera quæ tam Salustiana esse puto ut non libenter illis vsurus

rus sim. Nec tamen interim à verbo illo Trahere sermo meus recedet. ΚΑΝΟΡΗ. Qualis hæc tua gratificatio futura est, si ea mihi afferes quæ tuis auribus minimè grata esse fateris? Talia enim ea loquendi genera sint necesse est, quum te non libenter ijs vsurum esse profitearis. ΜΙΣΟΚ. Audi tamen quænam illa sint. Vnum est, Trahere animis: alterum est illud, Trahere in virtutem. Ut de priore prius dicam, audi me quendam è bello Iugurthino recitantem locum, quem minimo intervallo excipit Marij oratio. *Sed ea res frustra sperata: tanta libido cum Mario eundi plerosque inuaserat: sese quisque præda locupletem fore, victorem domum rediturum. Alia huiuscemodi animis trahabant: & eos non paulum Marius oratione sua arreberat.* ΚΑΝ. Si me in hoc Trahere hæcere dicam, fatebor tibi ingenuè ut se res habet. Sed quid si mendosum esset? ΜΙΣ. Minimè verisimile est. Quod enim vocabulum Latina lingua habet, sono vicinum huic, & cuius significatio convenire huic loco possit? ΚΑΝ. Absimile

vero nō est, alludere voluisse Salustium ad illud alterum loquendi genus, Trahere auribus: vt perinde fit ac si diceret, Non auribus, sed animis (quod multo maius & periculosius est) trahebant. ΜΙΣΟΚ. Nequaquam mihi id quod affers satisfacit. ΚΑΝ. Ipse mihi certē parum satisfacio. Nec verò alicuius loquendi generis Græci venit in mentem, cuius exemplo dictum hoc videri possit. Sed quod attinet ad verbum *arrexerat*, proximè sequens, non dubito quin imitetur in eo vocem Græcam *ματωείζην*. id est, metaphoricum eius usum. ΜΙΣΟΚ. Venio ad alterum illud, vel potiùs tertium illud Trahere. *Postquam (inquit) tantam rem peregit Marius sine ullo suorum incommodo, magnus atq; clarus antea, maior atq; clarior haberi cœpit: omnia non modò bene consulta, verùm etiam casu data, in virtutem trahebantur.* ΚΑΝ. Non video cur tibi durius videri debeat istud loquendi genus, quàm quum dicitur Aliquid in religionem trahere. Vtitur porro & alio vocabulo, (quod alioqui eiusdem generis est

ris est, sed mollius: vel potiùs minimè durum: quemadmodum esse illud fatendum est) vbi dicit, *Ne quis modestiam in conscientiam duceret.* Est autem loquendi genus breuitati (cui studet hic scriptor) valde accommodatum. Perinde est enim ac si diceret, Ne, dum præ modestia reticerem, aliquis contra meam reticentiam ex conscientia nasci existimaret. Id est, Aliquis hoc à me ideo fieri interpretaretur quòd essem mihi conscius. Nam totus locus est hic, *Sed in maximo vestro beneficio quum omnibus locis me vósque maledictis lacerent, non placuit reticere: ne quis modestiam in conscientiam duceret.* Tribuuntur autem Mario hæc verba, in oratione illa cuius principium est, *Scio ego, Quirites.* ΜΙΣ. Ego breuitati huius phrasos condono eam quæ illi alioqui subest *σκληρότητα*: verùm de altero, quod allatum ante hoc fuit, nequaquam dici idem potest. Neque enim breuius est, *in virtutem trahebantur*, quàm *Virtuti accepta ferebantur.* Vel, *virtuti imputabantur.* ΚΑΝ. Videtur significantius esse illud, *in virtutem*

traherentur. MIS. Tibi, *Κανophile,* ita videtur, quatenus re quoque es *κάνophilus.*

ΚΑΝ. Illa saltem phrasis, *εὐμνῶν* *reputare,* de prerogativa quadam se iactare potest, quod adeo tibi non displicuerit ut etiā uti ea dignatus sis. Quid? nōne cognatas eius eodem honore dignaturus es? MIS. Quæ sunt? *ΚΑΝ.* *Agitare cum animo, & Apud animum statuere.* Debent certē vel hoc nomine tibi omnes placere, quod Græcam vocē *σύννοος* exprimere & repræsentare videntur: præsertimque illæ duæ priores. Sed tamen *οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος:* immo est *Coronelli:* qui ita huic nostro sermone interest, ut abesse videatur. Nam mens eius peregrinatur, non tamen *ἐν Κλαυδίῳ.* Quod igitur ea de re dicam, aures tuæ meo ex ore, tanquam è riuo, haurient: verūm ea conditione ut postea, si opus sit, ad ipsum fontem recurrant. Dicebat igitur ille, non absimile vero esse, eum qui primus hoc genus loquēdi excogitavit, *Reputare cum animo,* aut *Agitare cum animo,* respexisse ad vocem

vocem *σύννοος* (ut in multis, vel potiùs in plurimis exprimendis, Latinum sermonem velut effigiem Græci habere constat) quæ significantissima est. Arbitrari enim se, quum *σύννοος* vocetur is qui in alta seu profunda quadam cogitatione versatur, seu in profundis cogitationibus, & totus in ea est, aut in ijs est (quem valde cogitandum appellare, vix est vim Græci vocabuli exprimere) ita dici quod totus sit *σὺν νοῖ.* Quā vocem alioqui, extra compositionem, per synæresin efferunt, dicentes *νῶ.* Tale autem est (addebat ille) esse *σὺν νῶ,* siue esse *σὺν ἰῶ νῶ,* quale futurum esset *παρὰ τῶ νῶ:* si illi prothesi daretur is usus quem habet quum dicitur aliquis *παρὰ ἑαυτῶ νοεῖν,* vel *λογίζεσθαι.* Ac tale esse apud Latinos *Secum cogitare,* vel *Secum reputare.* Salustium tamen magis illud *σὺν τῶ νῶ λογίζεσθαι* expressisse (cuius phrasis materiam in *σύννοος* habere videmur) quum dixit *Cum animo reputare,* vel *Cum animo agitare.* Neque illum interim ab usu illius *Secum,* aut *Mecum,* abhorruisse. Huius autem sermonis

velut corollarium illi erat verbum ^{συμ-}
^{φρονεῖν}, nec non ^{συμφρονεῖν} (in certo quodam,
 qui minus frequens est, usu) tanquam
 præpositione & hîc illam vim habente.
 M I S. Hoc tibi nemo, vt opinor, nega-
 uerit, quin illi phrasi Salustianæ (si eam
 ita vocare licet: tanquam Salustius usu
 frequente suam effecerit quæ alioqui
 sua non fuerit, sed quam mutuatus sit)
 ea sit quam dixisti cum illo vocabulo
 Græco conuenientia. Adde alioqui, si
 illud fixum immotumque maneat, eū
 qui illius Græcæ vocis fictor fuit, eò
 quò dixisti (verbis tamen Coronelli)
 in eius compositione respexisse: vt ipse
 quidem mihi persuadeo. Ad ipsum
 autem Salustium quod attinet, quem
 titulo principis antiquariorum hone-
 stauisti, minimè negauerim habere eū
 quædam quorū nouitas tolerari queat.
 Sedenim illa nouitas quæ tolerabilis
 est, non desinit interim esse nouitas.
 Atqui nouis quid opus est siue verbis,
 siue loquendi generibus, vbi vetera
 suppetunt? KÆN. Illa nouitatis appel-
 latio te ludificat. M I S. Quo illa mo-
 do me

do me ludificatur? KÆN. Dum facit vt
 tibi, fidem sibi habenti, ea quæ vetera
 sunt, noua videantur. Alioqui enim
 sæpe contingit vt voces quæpiam seu
 phrasas eatenus demum vocari nouæ
 possint, quatenus sunt insolētes: vtpote
 ex obsoletis in vsum reuocatæ. Atque,
 vt cōparatione, quæ mihi videtur per-
 apposita, vtar: finge venire ad te quem-
 piam eo vel palliatum vel tunicatum
 modo qui maioribus nostris in more
 fuit: nõne hunc vestitum, quamuis
 maiores eo vlos esse scias, nouum esse
 dices? M I S. Dicam equidem: sed no-
 uum esse eius vsum intelligens. KÆN.
 Quidni itidem illam tu Latinitatem sic
 nouam appelles, vt nouum eius esse v-
 sum, id est reuocatum, intelligas? M I S.
 Mens tua mihi nota erat, etiam si nullā
 sermoni tuo comparationē adhibuif-
 ses. Ac non esse mihi hac in re aliam
 mentem à tua, ex eo animaduertere
 potuisti, quod paulo ante adieci tan-
 quam per ^{ἐπαινόμασιν}, quum phrasin eā
 de qua multum diuq; differueramus,
 vocassem Salustianam. KÆN. Sed illud

ipsum vnde hoc animaduertere poteram, non animaduerti.

MIS. O QVAM opportunè te nobis reddis, Coronelle. COR. Quid ais? mēne vobis abstulerā? aut subtraxeram? vel etiā suffuratus eram? KÆN. Hoc certè est Misokæni sermonē pro-palam in crimen trahere: quò tamen minimè trahendus est. COR. Scio non esse illuc trahendum: sed scio pariter, esse aliquando iocandum. Quamuis autem aliquantulo disiunctus a vobis essem interuallo, & quendam librum, in quo loci aliquot mihi querendi erāt, euoluerem, vix sermonum vestrorum vllus aures meas præteruolauit: vix etiam vllus è memoria mea euolauit. Præsertim autem sermo à vobis postremo habitus & purgatis auribus & attentamēte à me est receptus. Atque, vt me vera loqui cognoscatis, carmen quoddam meum proferam, quo quaestioni illi propositæ responderetur. MIS. Hoc si feceris, statim id quod dicis de data sermonibus nostris opera (quamuis peregrinari aures tuæ viderentur) persuada-

persuaseris. COR. Statim igitur persuasero. Ecce enim vobis carmen illud,

*Antiquaria secta quæ vocatur,
Cur hoc nomen habet, rogas frequenter,
Quum sermo nouus adlibescat illi.
Soluendus (puto) nodus iste sic est:
Antiquaria sit vocata quamuis,
Multa quæ noua sunt habere gaudet:
Quæ nobis noua sunt, & esse possent
Antiquis noua, si reuenterentur.
Turba diceret hæc enim cachinnans,
Hic sermo nouus auribus fuisset
Nostris seculi etiam. Rogatis ecur?
Nam quæ sunt semel obsoleta facta,
Illorum nouus usus est deinde.*

MIS. Hoc tuo carmine non id tantum quod promiseras, sed aliud etiam, præstitisti. Non enim solum illud de quo dubitabamus persuasisti, sed etiā quaestionem à me propositam soluisti: & ita quidem vt Kænophili solutionem confirmaueris. COR. O quantus mihi paulo ante hunc sermonem risus subortus est, (quem vos non animaduertisse miror) quum Kænophilus quidem dixisset, *illa nouitatis appellatio te ludifi-*

eat: tu verò excepisses, *Quo illa modo me ludificatur?* illo antiquariè scilicet loqui volente, te verò aut antiquariã vocem non agnoscente, aut nullam antiquario stylo auctoritatem hîc tribuente: sed (quod mihi fit magis verisimile) excidisse ei illud verbum existimãte. M I S. Ego certè antiquarios istos suum tam graue superciliũ ad hasce minutas obseruationes demittere non existimabã: ideòque illud Ludificat pro Ludificatur illi excidisse (vt fit) vel suo Ludificat, ludos me facere velle putabam: tanquam, quicquid dixisset, pro pura putãque Latinitate habiturum, minimèque suum errorem animaduersurũ. Est sanè puræ putæque Latinitatis illud Ludificat: si Salustiana omnia ex ea sumpta esse credendum est. M I S. Itãne Salustium Ludificat quàm Ludificatur dicere maluisse? C O R. Ita se res habet: si tamen exemplaria non mentiuntur. Legimus enim in bello Iugurthino, *ita belli modò, modò pacis mora consulem ludificare.* M I S. Sed quid si exemplaria mentiantur? C O R. Regerent tibi an-

bi antiquarij. Quid si exemplaria non mentiuntur? Idem verò & de verbo Comperior pro Comperio apud eundem scriptorem exstante dicendũ est. Legimus enim in eadem Iugurthini belli historia, aliquot pagellis post eum quem attuli locum, *Sed in ea difficultate Metellum non minùs quàm in rebus hostilibus magnũ & sapientem virum fuisse comperior.* Ita enim scriptum est in exemplaribus quæ fide digniora existimantur. M I S. Antiquariorum igitur esse dicendum est, sicut è passiuã voce actiuã, ita ex actiuã passiuã facere. C O R. Dicam quod multo plus est, multòque latius patet, esse antiquariorum (nostri præsertim seculi, sed antiquos antiquarios se imitari dicentium) in sermone Latino quadrata rotundis, & rotunda quadratis mutare. M I S. Sed nõne hoc præsertim tibi putidum in illa antiquariorum natione videtur, eos nouitatis gratiã ex re etiam leui consecrari? C O R. Non gratiam solùm sed honorem quoque illa antiquariorum secta ex ista circa res tam leues noui-

tate confectatur. Verùm, vt in illo ipso nouitatis genere maneat nunc sermo noster, scio esse quosdam ex illis antiquarijs qui Puniri, actiua significatione, nõ Punire, perpetuò scribant: quòd ex quodam Ciceronis loco afferatur. Ad illud tamen Ludificate quod attinet, eo me aliquãdovsum esse cõfiteor. MIS. Hoc alij de te dicenti vix crediturus eram. COR. Immo facile credidisses, si, cui loco illud adhibuiffem, additum tibi ab eodem fuiffet. MIS. Cui nam igitur loco adhibitum à te fuit? COR. Epigrammati, & quidem iocoso. MIS. Nonne id mihi recitare dignaberis? COR. Immo, nonne id audire dignaberis? MIS.

Illa Coronelli si audire haud carmina digner,

Illa ego dedignans, merito me haud digner honore.

COR. Carmina dicis, quum tamen vnum tantummodo sit carmen: ne fallaris. Ac iam tibi illud, qualecunq; est, recitabo.

Ædificat Marcus sumptis è fœnore nummis:

Dúm-

Dúmque ades crescunt, hoc quoque crescere scit.

Ædibus exstructis queat vnde exsoluere summam

Alpheo & fœnus, nescit at ille tamen.

Sic, domus Alpei, non Marci, est illa futura.

Ædificat, sese ludificatque simul.

MIS. Hic certè aptum illi antiquariæ nouitati locum dedisti. Sed illud Alpei nomen, de quolibet fœneratore, nonne ex Horatio à te sumptum est? COR. Ex illo ipso. Reuocabo tibi in memoriam versus illius: si fortè es oblitus.

Hæc ubi loquutus, fœnerator Alpheus,

Iam iam futurus rusticus,

Omnem relegit idibus pecuniam:

Querit calendis ponere.

MIS. In meo tamen exemplari non Alpheus, sed Alphius, scriptum est: verùm minimè dubium est quin *Ἀλφειδὲς* in Alpheus mutari potius debeat. Sed aliud addo: si loquutus ad Alpheum referendum sit, nõ ad Horatium, mirum esse, hunc non dixisse potius,

Hæc me loquuto, fœnerator Alph. &c.

COR. Huius quod te mirari dicis recordabor quoties ille Horatij locus aut in oculos aut in mentem mihi veniet. MIS. Gaudeo quòd tibi dignum id videatur cuius tamdiu recorderis.

COR. Ad illam fermocinationem vestram, de qua dictum fuit, vt reuertar : & me sermonibus etiam illis qui præcesserunt eos quorum facta mentio fuit, aurẽ præbuisse, persuasum habeatis : qua de re illi fuerint, paucis exponam. Quoniam principem antiquariorum habitum esse à quibusdam Salustium, præsertimque hodie haberi, dictum erat, allata sermonis eius varijs è locis exempla, atque excussa & examinata fuerunt. Præsertimq; nonnulla loquendi genera quibus verbum *Trahere* est adhibitum, parum placuerunt. Tandem verò ad ista peruentum est, *Reputare cum animo, Agitare cum animo, Statuere apud animum* : & de conuenientia dictum est, quã illa duo priora cum Græco σύννοος habent, KÆN. Iam omni dubitatione apud nos caret, Coronelle, te,

le, te, quamuis res alias agentem, auditorem tamen nostrum fuisse. Sed quid de nostro Misokæno dicemus, Coronelle, adeo rigidum censorem erga Salustij sermonem se præbente? MIS. Potissimum erga illud tuum, vel potius Salustianum, *trahere*, talem aut fere talem me gessi. Ac tu certè modò mihi visus es, discipulus magistrum superare. KÆN. Absit vt ego mihi tantum tribuam. Quorsum autem istud? MIS. Istud (vt meam tibi mentem aperiam) huc pertinet : te modò visum mihi esse magis aptum, aut saltè minùs durum, illi loquendi generi vsum dare, quàm det ipse Salustius : quum dixisti, *Hoc certè est Misokæni sermonem propalam in crimen trahere*. Fortasse autem tibi videbaris alioqui me paulatim Salustianum redditurus, per alia quæ ex eo mihi proponebas loquendi genera : præsertim verò quum me quoq; scriptorum eius aliquando lectorem fuisse ea tibi ostēdissent quæ ex aliquot eius locis attuleram. KÆN. Et poteram & volebam (vt obiter hoc intelligas) in vno eorum

quos attulisti locorum te iuuare : sed incidimus in quendam sermonem, qui procul à memoria mea illud quod facere paratus eram remouit. M I S. Quis locus ille erat, in quo mihi paratus eras adminiculari? K Æ N. Is vbi de verbo Niti Salustio familiari loquebaris. Nā inter alia exempla attulisti & illud è Iugurthino bello, vbi male in quibusdam editionibus *visus* pro *nisus* legitur: sed facienda erat mentio & loci paruo interuallo præcedentis, vbi etiam habetur *nixus*. Es autem admonendus & alius, vbi legitur quidem illud ipsum verbum *niti*: sed ita vt expungendum censeatur: & meritò. *Metellus* (scribit in Iugurthino bello) *postquam videt frustra inceptum, neque oppidum capi, neq; Iugurtham niti nisi ex insidijs aut de suo loco pugna facere.* Hic enim niti superuacaneum iure existimatur. Opinor autem & aliud mendum huic loco subesse, & quidem illi contrarium. Nam vt verbum hic superest, ita paulo ante deesse vnum videtur, videlicet *esse*: quod post *frustra* vel post *inceptum* ponatur. Sic enim

enim alibi legimus, *quippe cuius neque consilium neque inceptum vllum frustra erat.* M I S O K. Quam non mirum est te tam multa circa Salustij scripta posse præstare, tam est mirum potuisse à me quidquā præstari. Mirum est, inquam, vel illa quæ mihi in mentem venerunt, potuisse post tantum à lectione illius spatium venire. Verum ex eo quòd in eius lectione aliquando versatum me animaduertes, tibi illud quod dixi promittere non debebas, fore vt me paulatim Salustianum redderes: id est, antiquariæ Salustij Latinitatis imitatorum. Haud enim dicam, quod ad sermonis Latini vsum attinet, ea quæ multi ex antiquarijs, præsertimque è Lipsiomimis, vere possent dicere,

— *video meliora probòque,*

Deteriora sequor:

sed dicturus sum,

— *video meliora probòque,*

Deteriora alijs linquo.

C O R. Tuum institutum laudo: & verò quis est qui nō laudaret? M I S. Non dubito igitur quin idem sit tuū. C O R.

Idem mihi institutum esse scio: sed mihi haud tantū semper esse iudicij quantum ad tenēdum illud requiritur, non nescio. MIS. Ego pariter hoc fateor, ac, quum dico,

— *video meliora proboque,*

Deteriora alijs linquo:

intelligo, id à me fieri quantum iudicio valere possum. Sed ingenuè fatere, quæso, mi Coronelle: tūne tanti Salustium facis quanti fieri vult illum Kænophilus? COR. Magni facio: sed non tanti certè quāti à Kænophilo fieri noui. Sed quid mirum si scriptorē, quem non solūm pro suo sed pro totius suæ gentis (ita amplum eius collegium uoco) principe habet, omnibus alijs scriptoribus anteponit? Tu autem (nequid dissimulem) in alteram peccare partem, haud iniuria dicēris: quòd quæ Latinissimè, elegantissimè, significantissimè (ac de quibusdam addo & breuissimè) ab illo dicuntur, omnino obliuioni tradideris. Ipse Cicero (mihi crede) & admiratus & imitatus horū quædam fuisset, si & legisset, & illius honori hoc

ri hoc genus honoris non inuidisset. MIS. Vllūmne mihi afferre exemplum potes? COR. Non tam mala conda est memoria mea ut nunc nullo modo proma esse possit. MIS. Quod igitur illa tibi promet, tu vicissim mihi promito. COR. Tu ergo hæc *condita mente teneto*, Misokæne: *Quod verbum in petus Iugurthæ altius quàm quisquam ratus erat descendit.* Quid magis Latinè, magis eleganter, magis significanter dici potest? Nec malè loco illi istum additurus mihi videor, (ut alterum exemplum sit) de Metello, in bello Iugurthino, *quòd aduersum diuitias inuictum animum gerebat.* Quæ tanta vllius carminis esse grauitas potest, ut ea indignū hoc loquendi genus censeatur? An putamus ipsum Virgilium fuisse dubitaturum musæ suæ hæc adscribere?

— *inuictumque gerebat*

Has aduersus opes animum.

Multo autem minùs dubitasset, hunc versum ex illis Salustij verbis cum quadam mutatione factum, ei vindicare,

Hic aduersus opes gerit insuperabile petus.

Perinde ac si quis dicat, Insuperabili quodam pectore bellum aduersus opes gerit. Estque simul obseruandum, opes hic non malè de opum cupiditate intellectum iri. Non sum nescius, Liuiū pariter habere multa quibus poetica quædam grauitas subesse dici potest: (atque adeo nonnulla in versus hexametros transformari valde sonoros & grauitatis plenos: adiutus etiam ipsius orationis numeris, propemodum in poeticos & versui aptos cadentibus) sed pauca quæ cum his Salustianis, ad hoc laudis genus quod attinet, comparari possint, me legere memini. Iam verò & quod breuitatis nomine valde commendari mereatur, apud eundem sæpe occurrere, vix fieri potest vt eius lectorum vllus inficietur. Vno tamen exemplo contentus ero, *lingua quàm manu promptior.* Quanta autem, quàm apta & concinna breuitate dictum hoc sit, multo meliùs animaduertet quicumque illam orationis formam in aliã mutare conabitur. M I S. Quam tu his locis tribuis laudem agnosco: & Kæno-philum

philum eos mihi non proposuisse miror: quum alioqui Salustium & ipse mihi effusè laudaret, ac effusior etiam in eius laudes esse vellet. KÆN. Vel illos vel alios huiusmodi illius scriptoris locos tibi allaturus eram, antequã meum de eo sermonem missum facerẽ. C O R. Sed non itidem παρρησιασόμενος ipsi eras hoc de scriptore vt ego παρρησιασόμενος. Nam de hoc fateri statui quod fatendū est: & quod tamen (si bene te noui) eras dissimulaturus. KÆN. Quidnam illud est? C O R. Habere illum nonnulla obsoleta, & si ita loqui licet, plusquã obsoleta. KÆN. Eum vocabulo Προσapia vt iam fassus erã. C O R. Sed multo magis sermonem suum interfœdat, multo maiorẽ sermoni suo labem interspergit, quum obsoletam significationem tribuit alicui vocabulo quod alioqui nihil minùs quàm obsoletum est. Ibi enim magis putida (meo quidem iudicio) est kakozelia. KÆN. Cedo exemplum. C O R. Quasi in promptu non sit *supplicia* pro supplicationibus. Ac fieri certè potest vt supplicium pro pœna

qua quis afficitur, inde manarit : ex eo nimirum quòd quis pœnam deprecans supplicaret : aut (si me ita loqui mauis) pœnam suppliciter deprecaretur : sed non video tamen quî negari possit, durum esse alterum istû illius vocis vsûm, vtpote à tam longo tempore obsoletû. Atque adeo perinde esse dico, ac si quis alijs vestimentis nitidis corpus suum regentibus quoddam situ & carie obductum intermisceret. KÆN. Tu certè hoc de scriptore male mereris Kænophile. COR. Nego me de hoc scriptore male mereri : tantûm me de ipso *παρρησιαζέσθαι* dico. At verò ipsum de lectoribus, in huiusmodi quidè certè locis, male mereri haud negauerim. Præterquam enim quòd tali vocabula ea quã dixi de causa offēdere lectores possunt : sunt etiam velut quædam tendiculæ incautis. KÆN. De lectoribus delicatis loqueris. id est, quorum delicatæ sunt aures. aut potius nimium delicatæ. Sed quid tu in aurem Misokæno? Quidquid illud sit, non dubito quin aliquid cæteris omnibus quæ dixisti, peius sit.

MIS.

MISOK. Tibi sum autor, Coronelle, vt ipsi non reticeas quæ mihi dixisti. Eueniet enim quod vulgo fertur, *Quod tegitur maius creditur esse malum.* KÆN. Rursum in aurem. COR. Non iam in aurem dicam, sed clara voce proferam ea quorum Misokænum tantummodo conscium esse volebam : ac in eo tibi consulebam. KÆN. Quomodo, ea me celando, mihi consulebas? COR. Eo modo quo quis ei consulit cuius non vult aures offendere. KÆN. At iam tibi ad multas offensiones licet offensionculam, velut appendiculæ loco, adijcere. COR. Quid si verò nō sit offensioncula, sed offensio, & quidè maior etiam cæteris? KÆN. Quid tum? Iam & aures & animum aduersus ea, qualiacunque sint, armabo. COR. Dicebam Misokæno in aurem, quempiam conuenientissimè monituum esse Salustium verbis Horatianis, ex ode xv libri iii sumptis : cuius initium est, *Uxor pauperis Ibyci.* KÆN. Quid illi Horatianæ odæ cum Salustio? COR. Immo habet versiculum è quo aliquis aptissimam Salustio

admonitionem, paucis mutatis, queat
sumere. sicut enim ibi legimus,

Et stellis nebulam spargere candidis,
ita quis Salustio, talem labem (vt antea
sum loquutus) interspergenti sermoni
suo, meritò dixerit,

Ne stellis nebulam spargito candidis.
M I S. Nonne, Kænophile, verum hîc
quoque experiris illud dictum? *Quod
regitur maius creditur esse malum.* KÆN.
Nihil saltem grauius audiui ijs quæ an-
tea audiueram. At nunc vide quàm di-
uersa, atq; adeo quàm contraria, anti-
quariorum nostrorum de illo & de cæ-
teris antiquis antiquarijs (siue illorum
scripta, siue fragmenta saltem legunt)
sic sententia. Tantum abest vt fatean-
tur, aliquod huiusmodi vocabulum,
quamuis obsoletum, esse nebulam quæ
stellis candidis interspergitur, vt pro-
stella maiore habeant quæ minoribus
interijcitur. C O R. Haberem multa
quæ huic eorum iudicio possem oppo-
nere (etiamsi multos esse sciam qui ad-
uersus tam crassum iudicium ne dis-
putare quidem dignarentur) nisi fore
spera-

sperarem vt de antiquario Salustij ser-
mone aliàs vobiscum differam. Quod
etiam in causa est cur hîc à nobis finem
de eo dicendi fieri velim. KÆN. At ego
sperabã, quũ semel atq; iterũ esses pol-
licitus te de Salustij stylo verba factu-
rũ: ac nominatim hoc in te recepisses,
ostendere eũ multas aliorum scriptorũ
cõsuetudines nihil morari: te id in hoc
ipso colloquio præstiturũ. C O R. Fru-
stra ergo erit tua spes: vt in Salustij po-
strema (hoc quidẽ in colloquio) mētio-
ne, Salustianizem. KÆN. Hoc à me audi-
tur non sine cordolio. C O R. Quid? nõ
sine cordolio audis me Salustianizan-
tẽ? KÆN. Absit. Immo nihil mihi magis
volupe est quàm in Salustianizantem
quempiam incidere. C O R. Quæ igitur
est illius tui cordolij materies? KÆN.
Illud ipsum quod dicis, meam spem
frustra futuram: nec non postremam
hîc fore, isto quidem in colloquio, Sa-
lustij mentionem. M I S. Meum erat
hoc dicere, & quidẽ ex animo loquen-
tem: non autem (vt ipse quoq; in gra-
tiam tuã, in postrema Salustij, hoc qui-

dem in colloquio, mentione, Salustianizarem) aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habentem. KÆN. Curtum erat potius quam meum? MIS. Quia tyro sum in Latinitate Salustij, (nisi potius dicendum est, in lectione Latinitatis Salustianæ) at tu veteranus. Cur enim tanto non te digneris honore? COR.

*Quis Misokænus iste nunc novus nobis?
Quis est & unde Misokænus hic prodit?
Quo fonte labra proluit Caballino?
Castalide vel qua labra proluit lympha?
Modis soluta ut illa quæ velit fari,
Poetici ultro vinciant pedes verba?*

MIS. Immo, quis novus hic Coronellus? Poeticum quiddam (quisquis est) furere videtur: quum poësin, ubi nulla est, audire sibi videatur. KÆN. Poetica hæc tam repentina Coronelli exclamatio facit ut propemodum dubius sim vigilæmne an somniem. MIS. Quid sibi velit nescio: & quomodo poësin subesse illi sermoni imaginetur, ubi poësis ne vlla quidem est imago. Eum tu audisti, Kænophile. KÆN. AVdiui.
MIS.

MIS. Nonne idem dicis? KÆN. Idem & dico & semper dicturus sum. MIS. Ego pariter. COR. Faciam ut uterque vestrum, quod se dicere & semper dicturum ait, id se negare & semper negaturum dicat: atque ita insaniam illam quam Misokænus mihi objicit, in vos retorquebo. Hoc tantum excipio, ut nec Misokænus ea quæ protulit, se protulisse inficietur, nec tu Kænophile ea te audisse velis inficiari. KÆNOPH. Omnia tuta times. COR. Nonne, Misokæne, postremus sermo tuus (cuius tanto facilius poteris recordari) hic fuit? Cur enim tanto non te digneris honore? MIS. Fuit. COR. Nonne versum hexametrum hæc efficiunt? Quid hæres? quid mirabundus, vel potius attonitus, responsum mihi tamdiu differs? Quid hoc sibi vult? Versum certe hexametrum, & quidem verè heroicum, (id est, gravitate heroici versus dignum) illa efficiunt: si modò quis, unicam syllabam adiciens, dicat,

Cur etenim tanto nō te digneris honore?

MIS. Dicendum erat, *Cur enim tanto*

honore non te digneris? ac mihi certè in mente erat hæc verborum collocatio: sed lingua transuersam egit (vt ita dicam) meam cogitationem. COR. Scis cur id fecerit? MISOK. Nequaquam. COR. Id ab ea factum puto quòd libenter Virgilianizet. Vidit autem fore vt duobus modis Virgilianizaret, si verba eo ordine disponeret. Non enim tantummodo Virgilianum loquendi genus, sed etiam Virgilianos numeros seruaturam se animaduertit. Hoc saltem haud te latebat, Virgilianè te loqui. MIS. Poeticè me loqui sciebam; an Virgilianè loquerer subdubitabam. Cogita autem quid de me cogitaturus fueris, si addita syllaba *etenim* dixissem. Certè, quod casu accidit, consultò à me factum existimasses. COR. Quid? si lingua tua te inconsulto, sed tamen consultò, id fecit (vt modò dixi, atque vt credibile aut saltem suspicabile est) nonne à te profectum dici debet? Verùm ita loqui, est sanè tantum Heliconis beneficium nimis extenuare. entheam enim tuam mentem reddiderit

derit necesse est. Nisi alterum illud quod scripsi, (vel potius alterutrum eorum quæ scripsi) verum est.

Quo fonte labra proluit Caballino?

Castalide vel qua labra proluit lympha?

Quid ais Kænophile? KÆN. Quid aliud dicerem, quàm mirari me, & plusquam mirari? COR. At ego te mirabundum de eo quod Misokæno euenit, de eo quod tibi accidisse fateberis mirabundū reddam. KÆN. Quidquid sit illud quod mihi accidit, saltem tale nihil esse scio. COR. Immo idem omnino tibi accidit. KÆN. Quiduis potius credam. nō enim sum ego ita poeticus: vel potius Græcè (vt mentem meam intelligas) non ita sum *ποιητικός*. COR. Immo, si tuis auribus crediturus es, crediturus es quod dico: verum te fuisse, quum soluta oratione te vti putares. KÆN. Idne paulo ante factum est quàm Misokænus suū fudit? COR. Paululo ante. KÆN. Omnes memoriæ meæ latebras excutio, si fortè aliquam saltem illius quem dixisti versus partem alicubi delitescentem inueniam.

sed frustra esse tantam meam in rimando diligentiam comperior. Quod autem versus erat genus? COR. Quale ei generi quo Misokænus est usus, subiungi solet. KÆN. Erat ergo pentameter. Hic enim potius quam iambicus tali hexametro subiungitur. Sed ne hoc quidem facit ut in mentem venire mihi possit. COR. Recordate vocis Cordolium, qua usus es. ultimum enim versus illius verbū erat Cordolio. MIS. Memini illum dixisse, *non sine cordolio*: sed quid præcesserit, haud reminiscor. COR. Iam hemistichium habes Kæniophile: sed (ne te tam diu suspensum teneam) en tibi non iam hemistichium, sed totum stichum,

Hoc à me auditur non sine cordolio.

KÆN. Iam & ipse hemistichij illius à me pronuntiati recordor, sed totius stichi nequaquam. Itane me per imprudentiam fuisse *συχποσίον*? COR. Minimè mirandum adeo istud est: quum & veteribus scriptoribus sæpe contigerit. Nominatim autem Livio quosdam excidisse, si non integros, saltem fere integros,

gros, aut in hoc colloquio, aut in alio, ostendam. MIS. Memineris promissi, Coronelle. COR. Meminero: sed tu vicissim memor esto quibus verbis verar. Spondeo enim me ostensurum: quoniam in rem præsentē veniendum erit: id est, ad ipsum Livij historicum opus: & in certis quibusdam eius locis indagandi erūt loci. MIS. Hoc memorianon excidet. Interim verò mihi de illo qui mihi excidit versu (nā de eo uti voce eadem posse mihi videor, licet in paulo alium sensum) mihi gratulor: simulque de illo quem tu effudisti, gratias tibi ago. In causa enim erunt cur Coronellus Livium quoque *συχποσίον* τα nobis ostendat. Nisi potius dicendum est, lectores suos *εις συχποσίαν ἐμβάλλοντα*. Cæterum ut posterioris saltem partis pentametri tui recordarer, — *non sine cordolio*, fecit hoc insigne & antiquarij ore dignum (præ quovis alio fortasse) vocabulum Cordolium. KÆN. Non sine ironia hæc à te dicuntur. Nam irrides (sat scio) meum sermonem ob illam antiquā vocem Cordolium. MIS.

Ne quid dissimulem, utque potius ad *παρρησιασμων* veniam, pentametro inclusum (nam tuus pentameter aliquem pentametrum mihi vult elicere) de voce tua Cordolium dicam,

AVri hanc cordolinum crede tulisse mea.

Nisi fortè ineptus sum, qui auri cor tribuam: quum dico vocem illam Cordolium auri meæ cordolium attulisse. Sed quidni aliquis inter inepta ineptiat? *KÆN.* Quæ sunt illa inepta? *M I S.* Cordolium hæc etiam tua interrogatio mihi affert. Vix enim iam circa illam *παρρησιασις* esse audeo. *KÆN.* Immo hîc quoque *παρρησιάζε*. Nam ne ipse quidem aptiore verbo uti queo. *M I S O K.* Eo certè libenter ego vtor, tum ea de causa, tum quòd Gallicogræcè aut Græcogallicè mihi loqui videar, quum sermoni meo illud adhibeo. Sequor enim Coronellum, qui *παρρησία* dictum existimat quasi *παρησία* (quum ab alijs scriptum fuerit, illud *παρ* ex præpositione *παρὰ* priorem compositionis partem efficiente, remansisse) ideòq; *παρρησιάζεσθαι* planè respondere ei quod his duabus

vocalis

vocalis exprimimus, *Dire tout.* Ita ut quod dicimus Gallicè, *En la fin vous me ferez dire tout*, plerunque sonet, Tandem facies me *παρρησιάζεσθαι. KÆN.* Quoniam in eius Thesauro non meminî me hoc legere, ideo libentiùs ex te audio. *M I S O K.* Illum hoc, inter alia multa, scripsisse puto in libello Gallico, (qui multis annis Thesauri editionem præcessit) inscripto, *De conformitate sermonis Gallici cum Græco.* Sed Gallicè est scriptus, & Gallico titulo inscriptus (quem Latinis verbis imitari volui) *De la conformité du langage Francois avec le Grec.* Vix tamen affirmare possum, hæc observationem ab illo eius opusculo, an ab eius ore habeam. Sed tu interim Coronelle, alias res agis, minimè que ad ea quæ dicuntur attendis. *C O R.* Immo ita res alias ago, ut tamen & hoc agam. *M I S.* Scis igitur quid super quodã verbo Græco ex te attulerim. *C O R.* Scio. *M I S.* Quòdnam est illud verbû? *C O R.* *Παρρησιάζεσθαι.* Voluisti experiri an ego *ἀληθείων* illud respondissem. *M I S.* Nónne fideliter retuli quæ ex te didici?

C O R. Fideliter, M I S. Sed tu óne ex ore, an ex illo tuo libello, ea habeo?
 C O R. Ne ipse quidem possum tibi de hoc responsum dare: quum de hoc etiam dubitem, an obseruationem illam ei libello mandauerim. Scio tamen, si inter alias non sit quas illa editio habet, saltem in numero earum quas adieci (multę autem sunt) inuentum iri. K Æ N. Vereor ne ista de verbo παρρησιάζεσθαι digressiuncula abstrahat è tua memoria τὸ παρρησιάζεσθαι super eare de qua sermo nobis erat. Quare antecapias velim. M I S. Id faciam: ac fatebor, me hæc verba, *Sed quidni aliquis inter inepta ineptiat?* adiecisse, ad tuum Cordolium respicientē. K Æ N. Tu Vatiniano quodã odio meū illud Cordolium prosequeris. M I S. Magno saltē. K Æ N. Adeo vocabulum istud odisse, est male mereri. M I S. De quib. male mereri est? nõnne de antiquarijs? K Æ N. Tua celeritate finem sermonis mei anteuertisti, atq; vt imperfectus maneret fecisti. Dicturus enim eram, Adeo odisse vocabulum istud, esse malè mereri de antiqua Latinitate.

nitate. M I S. Immo dicendum tibi fuisset, rectè loqui volenti, Male mereri de obsoleta Latinitate. Non dubito scilicet quin inter Latinitatis κειμήλια vocabulum illud sit repositum. Ac, si quod est obsoletorum verborum sacrarium, primum hoc ibi locum tenere, mihi sit verisimile. C O R. Ego, tanquam echo, succinam, Verisimile. Et quidem tanquam echo veridica, id succinam. K Æ N. Quid? visne irrifioni Misokeni succinere? C O R. Immo, non magis iocans quàm seria loquens, dico, si quod est obsoletarum vocum sacrarium, non dubitare me quin ibi vox illa Cordolium, tanquam vnum è præcipuis κειμήλιjs, primæ sedis honore sit honestata, K Æ N. In hoc quoque inter vos optimè conuenit, quòd istud vocabulum appellatione obsoleti infamatis. Sed quæ vocabula multis atq; adeo plerisque erant obsoleta, non erant tamen omnibus. C O R. Non erant obsoleta antiquarijs. Sed hoc respondere, perinde est ac si quis, quum de cibo aliquo disceptaretur, saluber sit an infalu-

ber, ad probandum esse salubrem, ægroti alicuius autoritate vteretur: atque adeo ad probandum, mel esse amarum, ictericum aliquem, testem laudaret. ΚÆΝ. Cur antiquarios cum ægrotis comparas? C O R. Interroga potius cur antiquos grauissimo laborare morbo censeam. ΚÆΝ. Quis ille est antiquariorum morbus, & quidem grauissimus? C O R. Kakozelia. ΚÆΝ. Nondum illis hoc vel à te vel à Misokæno obiectum fuerat. C O R. Tanto maiores nobis agere gratias debes quòd illis parcere aliqua ex parte voluerimus. ΚÆΝ. Italicus sermo, qui vix vlla obsoleta Latine linguæ vocabula retinuit, & si qua retinuit, id consultò fecit, tamen Cordolium non seruat solùm, sed inter elegantissima & significantissima ponit: mutatum in *cordoglio*. C O R. Iam non habes quòd te vertas, quum ad Italici sermonis autoritatem (si tamen is aliqua autoritate valere hîc debet) te conuertis. Et verò antequam in maiores angustias à nobis redigaris, finem de eo dicendi faciendum censeo. ΜΙΣ. Ideo fortasse

fortasse illam vocem tanto in pretio habendam censet vt etiam reuocari ab exilio debeat, quòd ad exemplum Græcæ καρδιαλία factam esse opinetur. C O R. Valde fallitur si hoc putat. Nam est καρδιαλία cordis dolor: id est, morbus qui cordis dolorem affert: vt κεφαλαλία, morbus à quo dolor capitis affertur. Eodémque modo καρδιαλγής, vt ea forma dicitur qua κεφαλαλγής, ita similem vsum habet. Quamuis alioqui pro καρδιαλγής dicatur etiam καρδιακός, deriuatiuè tantùm, non & compositè: (sicut à σόμαχος deriuatum seu deductum σωμαχικός de eo dici solet qui stomachi dolore laborat) itidémque pro καρδιαλγῶ sit in vsu (& quidem frequentiore, vt arbitror) καρδιώτις: (vnde καρδιαγμός) pro quo apud poetas & καρδιόω. Iam vide, vt ad Cordolium reuertamur, quàm ineptum futurum sit καρδιαλίαν illa voce interpretari. ΜΙΣ. Optandum certè esset tantū καρδιαλγῶπι risum inde oriri, vt in risum solutus simulque solutus morbo dici posset, Aut (si me ita loqui mauis) vt soluto risu solutus morbo

posset dici. Cæterum (nequid dissimulem) nec mihi satis constabat an καρδιακῆ de morbo tantum diceretur. Interim verò memor illorum ero quæ, sumpta ex hoc vocabulo occasione, de alijs quibusdam dixisti. Sed, quemadmodum varij ægroti à varijs corporis partibus nomen accipiunt, vt Cardiaci, Stomachici, Nephritici, Arthritici: ita quidam ab ipso morbi genere nomen eiusdem formæ habent. COR. De hoc minimè dubitandum est: vt ostendunt hæc, Hydropici, Asthmatici, Icteric; ac illi affine pronuntiatione, sed longè diuersum significatione, Hysterici. Fallor tamen. nam mulierum tantummodo quum sit ὑστέρα, earum solum esse potest morbus qui ex illa nascitur. Vnde fit vt Hystericæ duntaxat, non etiam Hysterici, dici possit. ΜΙΣΟΚ. Nónne Latina lingua eadem iisdem ægrotis nomina dat? COR. Eadē. Atque hæc interrogatio in memoriã mihi reducit quoddam Martialis epigramma, vbi editiones quædam, veteres præsertim, falsò *ictericam* pro *hystericam* nobis

bis exhibent. Recitabone epigramma? ΜΙΣ. Quidni? præsertim si festiuium est. omne enim ab illo Cordolio allatum seniũ auertuncabit. (Vt aures arriget ad hæc verba Kænophilus: vt triumphabit, tanquam de aduersario sententiam mutare incipiente, & iam illi causam propemodum tradere statuerente!) COR. Tanto libētius illud illius boni viri epigramma recitabo. Immo primū duntaxat versum recitaturus sum: quòd qui secūsus est nimis obscœnum verbum habeat. At primus, est hic,

Hystericam vetulo se dixerat esse marito.
Habent autem quædam editiones non *ictericam*, sed *hictericam*: quæ aspirationis nota ex altera voce *hystericã*, (quam esse germanam lectionem constat) remansit. ΜΙΣ. In tuam pariter gratiam recitatum fuisset illud epigramma, ad excutiendum tibi quoq; Cordolium. Nam nimis longus de illo fuit sermo. ΚÆΝ. Longum tu per tuam digressionem fecisti. ΜΙΣ. Sed occasio illius digressionis se obtulit: atque hæc vicissim occasionem præbuit quædam ex Co-

ronello ad Græcæ linguæ cognitionem pertinentia discendi. Si tamen non satis longus sermo ille tibi fuit, ac supersunt quæ ei velis adijcere, audientiam illis faciet id quo tenemur tibi satisfaciendi desiderium. KÆN. Hoc igitur superiori addo sermoni, è verbis obsoletis (quæ tu nouo quodam conuitio exulantia appellas) vix vllum esse quod magis aptè compositum, magis significans, magis sonorum, dici possit. Quod verò habent Galli aliud vocabulū quo suū *creuecæur* possint exprimere? M I S. Autor sum igitur vt tota Gallia legationem, ad reuocandam ab exilio hanc vocem, mittat. Sed quò mittet? KÆN. Mentionē modò fecisti desiderij quo teneris mihi satisfaciendi: sed (quantum video) magno potius me subsannandi desiderio teneris: (vt de Coronello nunc taceam) eique nimium indulges. Respondebo tamen ad illam tuam verborum obsoletorū cum exulibus comparationem: & dicam, non omnium exulum esse perpetuum exilium: (quod mihi negare non potes)

peio-

peio-rem autem quarundam vocum obsoletarum conditionem esse nō debere. M I S. Aliud à me responsum nō feres, quàm expectandum esse tempus vocib. obsoletis quo necessitas ab exilio reuocare illas cogat. Nisi fortè antiquariorum gratia & autoritate tantum valebunt apud eos quorum est tanto eas beneficio afficere, vt tempus illud non cogantur expectare. KÆN. Nequaquam apud te tantum gratia & autoritate valerent antiquarij. M I S. Fateor. KÆN. Quoniam tibi displicere antiquarium sermonem noui, ideo coram te linguam quantum possum ab illo sermonis genere contineo: verum fieri non potest quin aliquando minùs dicto sit audiens. M I S. Immo aut rarò de ea continenda es sollicitus, aut rarò est dicto, vel potius freno (nec enim dubito quin eo aduersus illam vtaris) audiens. Obseruauit enim, ab illo etiam tempore quo tuum illud Cordolium expectorasti, statim ex eodem pectore erupisse illud comicum volupe, ab vsu itidem ante secula multa remotum.

Quinetiam nō solūm Antecapere pro Anteuertere, cum Salustio (quod tibi condonabam) dixisse: verūm & verbo Comperior, ex eodem sumptō, pro Comperio vsū esse. Hæc (crede mihi) vox, tam paruo alioqui discrimine ab altera distans, supraquam dici queat aures meas offendit, vt magis putidam kakozeliam habens. KÆN. Fieri potest vt hæc mihi exciderint: sed longè alia ex me audires quoties mihi cum antiquarijs sermo est. M I S. Non dubito quin ibi mutua sermonis corruptela vestram antiquariè loquēdi libidinem expleatis. KÆN. Itane pro sermonis corruptela antiquarium sermonē habes Misokæne? Quid tibi de hoc verbo videtur, Coronelle? COR. Asperius esse fateor quàm vt eo vti debuerit. KÆN. Sed vnde fit vt tu Misokæne, tantus antiquariæ Latinitatis & osor & reprehensor, ex ea nonnulla sumas? M I S. Cedo mihi aliqua exempla. KÆN. Vel illud verbum quo vsus modò es, Expectorasti, nōne illo in numero ponendum est? M I S. Sed prerogatiuam illi aliquam

aliquam dat verbū *ἄποσι δὲ*, cui responderet. KÆN. Quid verò dicturus es de de illo genere loquendi, quo antea vsus eras, Trāsuersam agere? Memini enim te ita loquutum esse, *Sed lingua transuersam egit meam cogitationem*. M I S. Non addis quod addidi, *vt ita dicā*. Ita enim loquutus sum, *sed lingua transuersam egit (vt ita dicam) meam cogitationem*. Præterea Salustio nequaquam peculiarem, multoque minùs obsoletam esse hanc phrasin dico. KÆN. At quomodo de istis te excusabis? *Omne enim ab illo cordolio allatum senium auerruncabit*. M I S. Interroga Coronellum quid illi in aurem dixerim, simulatq; ista verba protuli. KÆN. Cuius (quæso) sermonis cautione sibi cauit, aut saltem cauere voluit, Misokænus, postquam verba illa protulit? COR. Statim in aurem mihi dixit, *Vt aures arriget ad hæc verba Kenophilus! vt triumphabit, tanquam de aduersario sententiam mutare incipiente, Et iam illi causam propemodum tradere statuente!* KÆN. Suspico, te, quum illa verba, *omne senium auerruncabit*, tibi exci-

dissent, & statim cogitasses quibus ea auribus excepturus essem, ad sermonē illum confugisse, tanquam tibi patrocinaturum. M I S. Quomodo patrocinaturum? KÆN. Quod sperares, me ex eo coniecturam esse facturum, te non ex animo, sed iocari volentem, verbis illis usum esse. M I S. Quid si verò absq; ioco ita loquutus essem? eodēne vtranque vocem loco haberes? KÆN. Quidni? M I S. Atqui, quum dicimus *Auerruncare senium*, duobus vocabulis quæ eiusdem classis non sunt utimur. Nam *auerruncare* ad classem obsoletorum pertinet: at verò vox *senium* ad hanc classem referri non potest, quum ipsa quidē minimè obsoleuerit, sed tantum hic eius vsus sit obsoletus. Quum, inquam, sit obsoletus hic eius vsus quo tædij significationē habet. Quid dico? immo ne hic quidem vsus dici obsoletus potest. Ac testem dare possum Horatium: qui, quamuis obsoletis vocabulis non gaudeat, canit in longa illa ad Lollium epistola,

— tu cede potentis amici

Lenibus

Lenibus imperijs. quotiesque educet in agros

*Ætolis onerata plagis iumenta canesque,
Surge, & inhumana senium depone camæna:*

*Cænes ut pariter pulmenta laboribus
empta.*

Quæ tamen senij appellatio hoc in loco affinem potius ei quem dixi usum, quàm eum ipsum, habet. KÆN. Semper aliquod effugium tibi præsto est. Si tamen talis in tuam Latinitatem inquisitor esse velim, qualis tu es in meam, faciam ut tandem mihi non elabaris. Te enim, quamuis misokænam præ te feras, agere interdum philokænum, ostēdam. Ac iam antea te huius rei (si bene memini) non argui solūm, sed etiam conuici. M I S. Huius rei nō recordor: nec verò fit mihi verisimilis. At si nunc itidem alicuius in Latinam linguam peccantis Latinitatis nō arguere solūm sed conuincere etiam potueris, idem te antea fecisse, absimile vero non fuerit. KÆN O P H. Recordare igitur, te, non multo ante, de lingua mea loquentem,

his apud me verbis vsum esse, *Immo aut rarò de ea continenda es sollicitus, aut rarò est dicto, vel potius freno (nec enim dubito quin eo aduersus illam utaris) audiens.* M I S. Fateor me hoc apud te sermone vsum esse: verùm, si aliud aduersum me non afferas, ita me reum ages vt nõ peragas. KÆN. Atqui poterisne mihi aliquẽ dare, nõ dicam è Latinitatis proceribus, sed ex ijs qui propemodum infimi sunt in ea ordinis, cuius exemplũ te dicere sequutum possis? M I S. Spero me daturum aliquem, & quidẽ non ex infimi ordinis scriptoribus. KÆN. Diu cogitas: sed nihil tibi longa ista cogitatio proderit. M I S. Saltem nec nocebit. KÆN. Immo aliquid nocebit: quoniam interim facta fuerit iactura temporis. M I S. Sed quid si inueniam quem dare possim? KÆN. Scio te non inuenturum: & quauis sponsione tecum certabo. M I S. Bona fide agere tecum volo. nam ideo sponsione tecum certaturus non sum, quòd iam inuenierim. KÆN. Vix credo. M I S. Tandem tamen futurũ est vt credas. Dicam verò quod

rò quod magis miraberis. KÆN. Quidnam? M I S O K. Is quem dabo, vnus est è Latinitatis proceribus, seu primarijs. KÆN. Quid audio! M I S. A Vdis quod tibi pro miraculo esse cognosco: sed verum est tamen. KÆN. Quisnam ille est? M I S O K. P. Virgilius Maro. KÆN. Hunc certè iure optimo in numero procerum, siue primatum siue primariorum Latinitatis, ponas, si de Latinitate poetica agatur. M I S. Dicebas antea, solere me effugia quærere: sed nunc id de te meritò dicetur. Immo (si me non fallit memoria) effugia non solum quæri à me, verùm & inueniri dicebas: at ego te hïc effugium frustra quærere sum dicturus. KÆN. Sed quæ nã sunt Virgilij verba? M I S. — *nec audit currus habenas.* Librum primum Georgicorum claudit locus vbi ita loquitur. Et quidem ecce tibi illum,

*Vt quũ carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia: & frustra retinaculo tendens*

Fertur equis auriga: neque audit currus habenas.

Putida autem esset illa obiectio, haud dici currum non audire frenum, sed non audire habenas: ideoque dici à me haud potuisse, *freno non audiens*. Putida (inquam) esset illa obiectio, quoniam ὁμογενῆ sunt (vt ita dicam) vocabula, frenum & habenæ, ac eodem pertinentia: etiamsi Virgilius illic altero illo aptè vsurus non fuerit. ΚΑΝΟΡΗ. Putidam fore dixisti obiectionem, ne ad eam confugerem. Sed nec in animo erat (crede mihi) eò confugere. ΜΙΣΟΚ. Aliud est quo tueri meum sermonem poteram, si mihi suffragium Virgilij defuisset. ΚΑΝ. Quidnam? ΜΙΣΟΚ. Posse interdum duo nomina eidem verbo aut participio iungi, quamuis vnum nouè ei iungatur: dummodo præcedat quod ei iungi consuevit. Ac memini, te, Coronelle, multa mihi huius rei exempla afferre. ΚΑΝ. Facies tandem vt me triumphum ante victoriam cecinisse fatear. ΜΙΣ. Fieri poterit aliàs vt mei victor, non autem ante victoriam, triumphum canas. Me enim ex ijs esse haud ignoro quibus
circa

circa Latinitatem impingere minimè nouum est. Quid quòd è veteribus etiam, aut saltem mediæ ætatis, scriptoribus, nonnulli sunt quibus id contigisse videtur? Præsertim verò circa eam Latinitatis partem quæ in proprietatis obseruatione versatur. Atque vt hîc recorder illius Persiani versus, *Nec fonte labra prolui Caballina*, faciunt illi quos Coronellus non multo ante lusit versus de illo qui mihi in medio solutæ orationis exciderat versu. Ideo autem recordor illius Persiani versus, quòd mihi proprietates in eo seruari non videatur. CΟΡ. Suspikor eundè esse tuum meumque super hoc versu scrupulum. De quo tamen alius erit dicendi locus.

ΜΙΣΟΚ. QVVM sermoni de Salustio non ita impositum esse finem rear, vt ne obiter quidem facere mentionem eius liceat: hoc ex te quæram, Κænophile, quid esset potissimùm cuius causa cupiebas Coronellum in hoc ipso colloquio præstare Salustio, vel potius Salustij lectoribus, eam operam quam se præstiturum promiserat. Ita

enim loquuto Coronello, *Quum autem futurum sperem ut de antiquario Salustij sermone alio tempore vobiscum differam, de eo dicendi finem hic à nobis fieri velim*: Coronello, inquam, ita loquuto, memini (ac te quoque meminisse arbitror) te dixisse, tibi contra spem fuisse, quum bis pollicitus esset se de Salustij stylo dicturum, fore ut in hoc ipso colloquio id præstaret: ac te ægrè ferre id ab eo in aliud tempus differri. Atque, ut tuam memoriam adiuuem, utar illis ipsis verbis quibus es usus, & quæ à nobis exagitata valde fuerunt. Quum enim dixisses te illud sperasse, & respondisset ille, *Frustra ergo serit tua spes*: tu verba illa his excepisti, *Hoc à me auditur non sine cordolio*. Hæc quum ita sint, quæro ex te (si modò mihi vis ingenuè quod clausum pectore gerebas aperire) quid esset cuius potissimum causa illam Coronelli de Salustiano sermone dissertationem requireres. Eúmne tibi quorundam in Salustio obscuriorum velut ὑποφήτω esse cupiebas? KÆN. Cur ego ὑποφήτω (si hoc tecum verbo utendum est) operã

requi-

requirerem? nota est mihi intus & incute Salustiana Latinitas. M I S. Nulli igitur meliùs notam credis, si intus & incute notam tibi esse persuasum habes. KÆN. Nulli. Sed quid tu in aurem Coronello? M I S. Scies, postquam ex te sciuerò quod quæro. KÆN. Sed quæ risus causa? video enim aliquid risus vtrunque esse subsequutum. M I S. Scies vbi ex te intellexero quod sciscitor. Respondisti enim quid tui desiderij causa non esset: nunc, quid in causa foret cur illud tantopere cuperes, audire percipio. KÆN O P H. Te id suspicari, quàm ex me intelligere, maluiffem. M I S. Cum tam suspicaci homine res tibi non est. KÆN. *Eloquar? an sileam?* Immo quid dubito istud eloqui, quum Coronellus, me tacente, ex ijs quæ tum dixi, assequi coniectura possit? M I S. Quum dicis Tum, de quo tempore loqueris? KÆN. De eo tempore quo, frustra esse meam spem, ægrè atque adeo ægerrimè ferre me non dissimulabam. C O R. Iam me ad eam quam dicebat coniecturam, aut saltem ad eius fores,

adducit. Tum enim huius nominatim promissi mei mentionem fecit : futurum ut ostenderem, Salustium multas aliorum scriptorum consuetudines nihil morari. Hoc nimirum erat cuius potissimum audiendi desiderio tenebatur. Nonne ita omnino se res habet? KÆN. Breuiter, more echus, respondebo, Habet. C O R. Illi tamen meo de ea re sermoni sæpe non acclamaturus sed occlamaturus eras : fat scio.

KÆN. INTER bonos bene agere oportet. C O R. Quorsum hoc? KÆN. Ut vos admoneam, pacta & conuenta seruanda esse. C O R. De quibus pactis, de quibus conuentis loquitur, Misokæne? M I S. Magnificam & solennem dat appellationem illi meo promisso de re quam tibi insufurrabam patefacienda, nec non de aperienda nostri risus causa : ubi quod sciscitabar ex eo intellexissem. KÆN. Quid sibi vult hic iteratus risus? Immo antea subridebatis tantummodo : nunc non ridetis solum, sed effusè ridetis. Ac tandem risus, ut opinor,

nor, in cachinnum erumpet. C O R. Valde tibi, Kænophile. Risus absolueret sermonem haud me finit. Valde tibi, inquam, Kænophile, ab ea eruptione timendum est. KÆN. Et ridere, & me irridere, pacta & conuenta seruare non est. C O R. Inuenienda tibi est aliqua aduersus risum nostrum ἐγγέλως medicina. Nisi fortè risum nostrum in ius vocare mauis. Sed qua lege aduersus eum ages? KÆN. Ludos & iocos diu me facitis. C O R. Nonne dices, hoc à nobis more maiorum non fieri? At ecce tamen, more maiorum ridemus. KÆN. Pacta illa & conuenta (ut video) tandem non in ventum, non in fumum, sed in risum abibunt. C O R. Quid si verò & in ventum & in fumum & in risum abeant? M I S. Nimium (ut verum fatear) patientia Kænophili abuteris, Coronelle. C O R. Tu Misokæne cum Kænophilo age : mihi cum risu agendum est. M I S. Ut igitur stem promisso, Kænophile, audi quod audire cupis. Quum in aurem loquerer Coronello, eum monebam ut illorum memor esset tuo-

rum verborum, *nota est mihi intus & in cute Salustiana Latinitas*. Ac te ita loquuto, statim illa verba his subsequutus sum, *Nemini ergo melius notam credis, se intus & in cute notam tibi esse persuasum habes*. Ideo autem (nequid dissimulem) tua illa verba hoc sermone excipiebā, ut per eum memoriæ tuæ affigerentur. Ac continuo post in susurraui Coronello ea quæ modò dixi. Tum verò risus quem tegere cupiebamus, se prodidit. En tibi totam historiolum. KÆN. Vix inducere in animum possum, tanti risus materiæ Coronello (nam tuus fuit moderatior) præbuisse illud loquendi genus. M I S. Audisti quid dixerit: agere me tecū debere, sibi cum risu agendum esse. Adhuc autem (quantum video) cum risu negotium illi est. Expectandum est donec cum eo trāsegerit. KÆN. Dic potiùs, expectandum esse donec eum abegerit. Sed interim, quæso, Misokæne, in phrasim illam inquiramus, & an aliquid habeat propter quod tanto risu excipi debuerit consideremus. M I S. Ut ingenuè & liberè

tibi

tibi respondeam, videtur durum esse (nequid grauius dicam) cutem Latinitati tribuere. KÆN. Immo ne durum quidem vocare hoc debes, sed tantummodo subdurum. Aut (si me Græcè loqui maui) non *σκληρόν*, sed tantum *ὀπίσκληρόν* appellare. M I S. Dico quod sentio, etiam si à te dissentio. KÆN. Quid? nōne metaphoræ libertas excusabile hoc reddit? M I S. Quemadmodum subdurum esse confessus es, ita subexcusabile dicere, satis fuisset. KÆN. At tibi, Coronelle, vnde tantopere displicet illud loquendi genus? C O R. Initio saltem non displicuit, quum tanto ipsum risu prosequutus fuerim. Nam quæ displicent, ac ea præsertim quæ valde displicent, lacrymas, aut saltem dolorē, potiùs quàm risum, mouere consueuerunt. KÆN. Sed quædam sunt etiam quæ & displicent & placent. C O R. Quomodo? KÆN. Eo nomine placent, quòd risum moueant: quum alioqui iudicij nostri palato displiceant. Ideòque fortasse dici possumus, simul ijs arridere & ea irridere. Sed video te Mi-

σοκᾶνο subinnuentem, & simul subridentem. COR. Dic potius, videre mihi videor. ΚΑΝ. Immo nō fallor. COR. At finge tamē te falli. ΚΑΝ. Quid istud est? MIS. Non vult Coronellus à te hunc sermonem quæstione illa interrumpi. Eam postea mouere poteris. ΚΑΝ. At ego sermonem illum ad umbilicum peruenisse existimabam. Sed Coronellum tibi iterum subinnuentē, iterum subridētē video. MIS. Vides quod ipse non video. ΚΑΝ. Sed quid additurus ad illum sermonem erat Coronellus? Vel potius, quid ad ea quæ dicta sunt à nobis de illo genere loquendi adiecturus erat? Immo te ipsum cōpello, Coronelle. Mihi vera fatere, obsecro: tantūne tibi tantilla de re ortus est risus? hoc enim (vt antea dixi) in animum nequeo inducere. COR. Velut sacramento me adigis, quum Obsecro dicis: ideoque vera tibi fatebor. Mei quidem risus velut proœmium ex illo tuo genere loquendi ortum est; siue durum, siue tecum subdurum tantūm aut duriusculum esse dicēdum est: sed

eum

eum risum excepit alius longè maior, ex recordatione eiusdem generis loquendi, cui tam mollis à quodam datus fuit vsus quàm durus dici potest is quē tu ei dedisti. ΚΑΝ. Hic ne me diu μετέωρον relinquas rogo. COR. Quid ais? an, ne te diu circa meteōra relinquā, rogas? Suspico animum tuum iam velut ἀερόβατην, aut ἀερόδρομῆν. ΚΑΝ. Si fueris tua in narratione ἀερόλεχης, reddes certè illum ἀερόβάτην, seu ἀερόδρομον. COR. Immo illa circa corporea versabitur. Ac, ne te diu μετέωρον relinquam (iam enim me ἀκούσαι quod dixisti, volo ostēdere: non fingere me id παρακούσαι) accipe festiuissimam illam & ridiculosissimam historiam. Controuersia duos inter iuuenes orta est super quadā puella: quum de ea sparsus rumor quidam esset, quem vnus verisimilem, alter vero prorsus absimilem esse contendebat. Sed tandem ille, non παίζων, verūm ἀπλοῖκῶς ἀπινδύζων, Quid ais? (inquit) ego eam intus & in cute noui. At hic, Itāne? notior ergo tibi quàm mihi illa puella est. Quæ verba ingens risus est conse-

quutus. Quam historiolum isto epigrammate sum complexus,

Est sermo iuuenes ortus hic inter duos,

Vtri puella notior quaedam foret.

Aiebat unus, tempore à longo sibi

*Notam hanc puellam : aiebat alter hoc
idem.*

Aiebat unus, Plurimos soles ego

Confabulando ei puella condidi:

Aiebat alter, Cordis hæc sui intima

Confabulanti sæpe nudavit mihi.

Aiebat unus, Sæpe compransor fui:

At ipse concænator haud rarò fui,

(Aiebat alter) sæpe collusor quoq;.

*Allata utrique multa quum tandem
forent,*

Sibi notiosem posset unde euincere:

*Tunc unus, Ecquid hic tot est verbis o-
pus?*

Intus puella hæc nota & in cute est mihi.

Hic alter, Ergo iam tibi iam do manus.

*Hæc nanque propius quàm mihi, nota est
tibi.*

KÆN. Non iam miror quòd huius epigrammatis recordatio ad effusum ad corisum te compulerit. Ego, qui natura
haud

haud sum æquè φιλόγελως, haud possum
tamen ad huius epigrammatis recita-
tionem non esse πολύγελως, aut (si mauis)
πλατύγελως. M I S. Scire ex te cupio super
hisce duobus versibus,

Aiebat unus, Plurimos soles ego

Confabulando ei puellæ condidi,

annon imitationem habeant loci istius
Virgiliani,

— *sæpe ego longos*

*Cantando puerum meministi me condere
soles.*

C O R. Hunc ipsum certè Virgilij lo-
cum hic imitor. Sed scisne quem Græ-
cum poetam ipse Virgilius ibi imite-
tur? M I S. Nequaquam. C O R. Scito
igitur imitari Callimachum. In quo-
dam enim eius epigrammate legimus,

— ἐμνήθην δὲ ὅσα κίς ἀμφοτέρω

Ἥλιον ἐν λέσχῃ κατεδύσαμεν.

Sed observa scribi à me κατεδύσαμεν: (quò
antea scribi solet κατελίσαμεν) quod
planè respondet Latino Condidimus.
Et verò illud meum *confabulando* opti-
mè conuenit cum his Callimachi ver-
bis ἐν λέσχῃ. KÆN. Sed non addis quò tan-

dem res euaserit: an effusus vester risus iuuenem hunc suæ phrasis tam incaute simplicis, aut tam simpliciter incaute (sed libentiùs ἀπλοϊκῶς quàm simpliciter dicerem) admonuerit. COR. Admonuit certè: & quidē ita vt ei tota facies rubore suffunderetur, & circūspiceret quò posset ὅτι αἰδοῦς ἡγετιδιῶαι. KÆN. Erat sanè φερίσι hæc valde ἀφροσύνη: id est, incogitanter ab ore emissa. COR. Animaduerti multos qui idem omnino peccarent, id est, in eandem εἰσχρολογiam inciderent: quum illa eadem simplicitate incauta vtentes, simul de muliere hoc sermone vterentur, Res mihi fuit cum illa. Non enim significare aliud volebant, quàm, aliquid negotij, siue commercij, cum illa sibi fuisse. Vnde ego huius itidem epigrammatij materiem deprompsi: simul illud loquendi genus, Intus & in cute nosse, ei accommodans.

*Æquè mihi esse Claudiam putaueram
Notam atque tibi: sed cogor hoc negare
iam.*

*Nam res, ut inquis, tibi fuit cum Clau-
dia. Tibi*

Tibi ergo nota hac intus est & in cute.

MIS. Hæc epigrammata non tantum risum auditoribus mouent, sed eos vt à mouendo de se risu caueant, monent. Neque enim dubito quin multis idem contingat quod mihi contigisse recorder: vt mihi rem cum quadam muliere, vel consuetudinem fuisse dicerem, quum significare vellem, aliquid negotij vel commercij cum ea mihi fuisse. COR. Lusi & aduersus quendam, illa consuetudinis appellatione ita per imprudentem εἰσχρολογiam vtentem, hos verius,

*Cum Lucia inquis antè consuetudinem
Tibi fuisse, & esse nunc cum Lælia,
Cum Calia etiam, nec minus cum Iulia.
Si vera loqueris (Vera ceu loqui puto)
Nullas tibi aditus pateat unquam ad fæ-
minas.*

KÆN. Meritò certè huic à te istud dicebatur; quum esset tam periculosus, vt pote adeo consuetudinarius: si mihi per iocum ita loqui audendum est. COR. Nunquàmne obseruastis, quosdam & in nostrate sermone ad eun-

dem ridiculæ æschrologiæ lapidem impingere? KÆN. Hoc me obseruasse non memini. M I S. Nec ipse. C O R. At verò à me obseruatum queo affirmare: ac audiuisse qui dicerent, *I' ay eu à faire à elle.* quod loquendi genus (vt nostis) sonare potius debet, Consuetudinem habuicū illa (intelligendo de consuetudine venerea) quàm, Mihi aliquid cum ea negotij fuit. KÆN. Cur ita oculos in me vertis Misokæne? M I S. Subinno tibi, animaduertendum esse hunc in nostrate sermone lapsum: simūlque ex te quæro tacitè annon tibi huius sis erroris conscius. KÆN. Nequaquam. M I S. At ego me eius esse mihi conscius fateor: (quod in mentē haud venerat dum Coronellus nos interrogaret) ac multos habere me in eo socios, optimè noui. Sed quemadmodum non dubito quin nonnullis risum hic meus lapsus mouerit, ita erunt qui suo risum mihi (facto nunc obseruatori, quum ab alijs antea obseruaret) mouebunt. C O R. Magna certè cautione vtendum esse in sermone, quum

de

de foemineo sexu loquimur, ostendit & aliud quoddam meum epigramma. Est enim aduersus quendam, qui non animaduertebat, se fines huius generis loquēdi κοινὸς ἔργων, latiùs quàm par esset extendere: vt pote foemineū etiam gen^o, vel potiùs è foemineo genere aliquā, sibi κοινὸν ἔργων esse volentem. Sed illud epigramma nescio ὅπου τῆς φρενὸς ἐμῆς γεγραμῆαι. KÆN. Tu antea nobis risum, & quidem affatim, mouisti: at nunc pro risu desiderium risus moues. C O R. Epigrammatis huius desiderium sit vobis eius loco. M I S O K. Quī fieri id potest? C O R. Huius rei desiderium esse vobis poterit eius loco, dummodo ita eam desideretis vt tamen vos eam habere imaginemini. M I S. Ad impossibile per impossibilius (vt vulgo loquuntur) viam nobis aperis. KÆN. At ego, liberiùs loquens, dicam, ἄτοπον quiddam tibi excidisse, Coronelle. Quomodo enim idem aliquis desiderare potest, & imaginari se habere? C O R. Non minus verè quàm liberè loquutus, es, quum dixisti ἄτοπον quiddam mihi excidisse:

sed magnum me vobis excusandi desiderium (quum alteri meo desiderio implendi vestrum desiderium haud possem satisfacere) fecit ut illud mihi excideret. KÆN. Si forte memoria tua iam nunc soluendo non est, nos eius rei rationem habebimus: teque minimè urgebimus. COR. Immo memoria mea nihil vobis debet. KÆNOPH. Nec verò intellexi, soluendo nobis, sed soluendo tibi. COR. Sinite me cum ea agere, atque interim hunc nouum modis omnibus librum euoluite. MIS. Tibi, Kænophile, non mihi, gratificari voluit Coronellus. KÆN. Cur id ais? MIS. Quoniam non mihi, nouitatis literariæ osori, (non tamen tanto quantum me existimas) sed tibi illius amatori, conuenit liber nouus: præsertimque modis omnibus nouus: ut eum appellat Coronellus. KÆN. Iam animaduerto, eum non absque ratione de hoc libro ita loqui. MIS. Is ad nos reuertitur. Iamne cum tua memoria egisti, Coronelle? COR. Cum ea egi & trans-

egi: ac,

egi: ac, quum soluendo nõ esset nisi ex parte, supplementum aliunde curare me oportuit: ut totam κοινὴ Ἐπιμῆ summam haberetis. Hæc iam vobis à me numerabitur.

*Aulus solebat κοινὸς Ἐπιμῆ dicere,
 Obtigerat eius quum sodali quid boni:
 Quocunque doni genere donatus foret.
 Donarat illi siue quis pecuniam,
 Donarat illi siue pannum sericum,
 Donarat illi siue vasa argentea,
 Aliudve, gaudet quo supellex splendida.
 Puella amore nunc sodalis captus est,
 Puella amore capta nunc sodalis est:
 Ille anteuertens, κοινὸς Ἐπιμῆ mussitat.
 Sed tum sodali bilis erumpit probo,
 Et, κοινὸς, inquit, κοινὸς hic Ἐπιμῆ quis est?*

KÆN. Bellè sanè ac festiuè talis κοινὸς Ἐπιμῆ, simul etiam κοινὸς ab illo sodali vocatur. Nec ipsemet Ἐπιμῆ, à quo ille κοινὸς Ἐπιμῆ nomen habet, legere carmen hoc posset quin istud κοινότητος genus & magno risu exciperet, & interim damneret: si modò boni & integri iudicis fungi potius officio, quàm vnum è minimè tetricis dijs ostendere se vellet.

MIS. Sed quid si AVlus ille in hac petitione ἀπλοῖσθαι iudicandus est? quid si ἀπλοῖκῶς, κοινὸν etiam illum κοινὸν Ἐρμῆν petijisse existimādus est? Nempe quòd moris sui obliuisci non posset, & eum ibi quoq; seruaret vbi minimè seruandus erat. KÆN. Nihil magis dolo malo iurisperitorum repugnat quàm τὸ ἀπλοῖκόν. Interrogandi igitur essent iurisperiti an nihil doli mali interuenisse censerent. Quòd si doli mali vel hilum interuenisse responderent, iam ad illud τὸ ἀπλοῖκόν nullo confugi modo posset. COR. Vestrum erit iurisperitos conuocare, eorūque responsa audire: sed quæcunq; aduersus hunc AVlum sententia feretur, eadem aduersus alium quendam ferenda erit, cui nomen Afer. Hic enim à Paulo sodale suo κοινὸν ἔρμαιον petere solitus (nam κοινὸν ἔρμαιον vocabat quod AVlus ille κοινὸν Ἐρμῆν) tum etiam petijt quum illum ducere vxorem vidit. MIS. Idem quod AVlus videri poterit fecisse hic Afer. KÆN. Immo magis quàm AVlus meritorò videatur excusabilis: quum verisimile

mile sit, eum, petentem κοινὸν ἔρμαιον, non aliò quàm ad dotem quam acceperat aut accepturus erat Paulus sodalis, respexisse. At de AVlo idem dici nequaquam potest, quum dubiæ essent nuptiæ, ac non ageretur de potienda puella per nuptias, ideòque ad dotem minimè veniretur. COR. Immo ne hic quidem Afer dici queat eam quam putas excusationem mereri: quoniam nō contentus petijisse κοινὸν ἔρμαιον eo die quo dos numerata fuerat, eo quoque die poposcit qui nuptijs dictus erat. KÆN. AVdiendum esset ipsum carmè, vt de hoc Afro iudicium tutò ferri posset. COR. Per me non stabit quin audiatis. KÆN. Multo certè minus stabit per nos. Ac, si hoc quoque recitaueris, hoc erit, illi dono quod recitatione alterius accepimus, ἐπίμετρον quoddam προσχαιρίζεσθαι. MIS. Quòd si recitationē non distuleris, erit ipsi etiam ἐπίμετρον aliquid ἐπιμετρεῖσθαι. Quare & hoc velim facias, illius prouerbialis versus memor,

Ἄχαρις ἂν βραδύπους ἄχαρις ὄσι χάρις.

COR. Si paratæ sunt aures vestræ audire, paratus sum ipse recitare. MIS. Nunquã paratiores ad quidquam audiendum fuerunt. COR. Tantum monere de hoc volo, iambicos scazontas alijs intermixtos esse.

*Petebat Afer κοινὸν ἔρμαρον sibi,
Redibat ere quum grauis domum Paulus,
Quod liberalis dederat ipsi dextera.
Et paulo amici dona quum darent multa
Iani calendis, illa quæ strenas vocat
Latina lingua (nostra quod tenet nomē)
Non ille κοινὸν ἔρμαρον tunc unicum,
Sed poscere simul κοινὰ multa ἔρμαρα.
Paulus quum amici morte legatarius
Esset, petebat κοινὸν Afer ἔρμαρον,
Venationis emptæ si laboribus
Pulmenta Paulo fortè viderat missa,
ἔρμαρον ille κοινὸν hic exposcere.
Præstantis aliquis quando miserat vini
Amphorulam, adesse mox solebat Afer
hic,
Et petere κοινὸν hic sibi dari βάνχρον.
Fuerat vocatus Paulus ad conuiuium?
Et hic petebat κοινὸν Afer ἔρμαρον,
Prandere tanquam posset ille & alteri,
Prandere*

*Prandere quamuis quis solet sibi tantum,
(Pati repulsam sed necesse tunc erat,
Clamante Paulo, Pransor & tibi vis sim?
Iangatur ergo fac meo ventri tuus:
Tibi remittā hunc optimè cibus fartum)
Formosa, diues virgo quū tandem forent
Despōsa Paulo, haud immemor sui factus
Afer, soluta magna quo dos est die
Venit: suoque more κοινὸν ἔρμαρον
Paulum poposcit. nec repulsam passus est.
(Fueratque passus antea semel tantum,
Ventre habēdi quum duo Paulo forent)
En, nuptialis aduenit dies Paulo:
Nec moris Afer immemor sit hic sui,
Sed nuptiale κοινὸν ambit ἔρμαρον.
Tunc Paulus, A me κοινὰ sunt tibi data
ἔρμαρα multa. Quo forent modo danda
Multa illa, noram: debeam sed quo modo
Dare istud, haud scio, atque scire me nolo,
ΚΑΝ. Comperio rem ita se habere de
isto Afro vt dixisti; ne huius quidem
κοινὸν ἔρμαρον posse excusabile, tanquam
dolo malo carens, videri. Sed hoc Tre-
batijs disceptandū relinquamus. MIS.
In hoc versu, qui vltimus est, vbi dici-
tur, atq; scire me nolo, cur pronomē istud*

adijcitur? **COR.** Archaismus est, qualis in illo Salustij loco, de quo dictum fuit, *qui sese student prestare ceteris animantibus.* **MIS.** Est igitur hic archaismus ex eorū genere quib. tibi permittis uti. **COR.** Est fanè. **MIS.** In versu autē qui à fine est quintus, in hoc inquā, *Sed nuptiale κοινὸν ambit ἔρμαιον*, cur non *petit* aut *poscit*, sed *ambit* dicis? **COR.** Alludo ad illud genus loquendi, Ambire nuptias. **KÆN.** Dum vis, Misokæne, Coronellum rationem minuti cuiusdam archaismi tibi reddere, & de nescioquo alio verbo tibi respōdere, ego aliud multo maius cogito. **MIS.** Quid illud est? **KÆN.** Cogito de agendis Coronello gratijs quòd tot κοινὰ ἔρμαια Auli & Afri, etiam nobis κοινὰ facere dignatus fuerit. Nōne vistuo quoq; nomine hoc gratiarum actoris fungar officio? **MIS.** Quidni velim? **KÆN.** O quantum tibi pro hoc quoq; merito debemus, Coronelle, quòd κοινὰ nobis etiam facere tot κοινὰ ἔρμαια dignatus sis. Ingentes igitur tibi no s agere hac de re grates profite- mur. quinetiam hoc addimus, nunquam

quam nos ἔρμου recordatos quin tuorum κοινῶν ἔρμαίων recordemur. Verūm ad Paulū istum quod attinet, tot ἔρμαίων datorem, illi versus hic potuisse obijci videtur,

Lentus es, & pateris nulli patienda marito.

COR. Nimum certè esse mite, & marito solūm lento ac nimum patienti cōuenire eius responsum iudico. Haud ita mite à te accepisset, Philokēne, si bene te noui. **KÆN.** Respōdebo tibi Flacci verbis,

Non ego hoc ferrem calidus iuuenta.

Verūm antequam hunc sermonē missum faciamus, scrupulum quendā mihi velim à te eximi, Coronelle. **COR.** Estne ex eorum genere qui eximi à me possunt? **KÆN.** Est omnino. nam circa cōscientiam literariam versatur. **COR.** Semper aliquid noui ex te disco. noua enim mihi res, conscientia literaria. **KÆN.** Appellatio potiùs quàm ipsa res, videri noua debet. Quo modo autem significare breuiùs possis eam cōscien-

tiam, in cuius foro lites ad literas pertinentes agitantur? **COR.** De hac mystica circa literas conscientia, deq; mystico eius foro (in quo lites infinitæ agitantur, si omnes ad id referri necesse est) ἄλλος λόγος: at tu iam ad illū scrupulum veni. **KÆN.** Cōscia sibi esse videtur mea conscientia cuiusdam è sermonis Græci legibus (& quidem ijs quæ circa proverbialia loquendi genera versantur) à te violatæ. **COR.** Si quam violavi, id non consultò, sed imprudens, feci. At quænam ea est? **KÆN.** Quæ iubet κοινὸς Ἑρμῆς proverbialiter dici, κοινὸν ἔρμαιον dici non iubet. Atque adeo me κοινὸς Ἑρμῆς sæpissime legere memini, κοινὸν ἔρμαιον legere, nullus memini. **COR.** Sed dicere quod lex dicere quidem non iubet, sed nec prohibet, estne legem violare? **KÆN.** Non est legem violare, si quidem iudicari debeat, ita vnum iuberi ut alterum non prohibeatur. Sed in plurimis legibus contrà vsuvenite nostis. **COR.** Ut omittam, aliam esse naturam legum literariarum, (& earum nominatim quæ ad sermonis castitatem seu purita-

puritatem, spectant) quàm civilium: non violat legem quampiam qui aliud facit quàm quod ea iubet: si modò quod facit, ei quod iubet nequaquam est repugnans. **MIS.** Apage, apage istud φιλοσόφημα: vel potius ei finem impone: atque ad rem veni. Nam & ipse (ut verum fatear) eodem quo Kænophilus scrupulo liberari cupio. **COR.** Ut igitur utrique vna eademque opera eundem scrupulum eximam, fateor illam loquendi formam eo videri posse magis legitimã, quòd multo magis sit vsitata: (& quidē ea me in priore epigrammate vsam esse videtis: cuius initium est, *AVLUS* solebat κοινὸς Ἑρμῆς dicere) sed inveniri etiam κοινὸν ἔρμαιον meus Thesaurus Græcæ linguæ, ut opinor, testabitur. Atque ad hoc ipsum loquendi genus alluisse videri queat Synesius, ubi dixit, ἄμιν τὸ ἔρμαιον κοινώσαι. Quemadmodū tamē aliquid novitatis habet κοινὸν ἔρμαιον, pro κοινὸς Ἑρμῆς, ita vicissim ἴδον Ἑρμῆν κοινώσαι, pro ἴδον ἔρμαιον κοινώσαι, aliquid habere novitatis videri fortasse potuisset. **KÆN.** Sunt certè & ipsi κοινὸς Ἑρμῆς à nobis agen-

dæ gratiæ. absque illo enim fuisset, illa *πρὸς τοῦ κοινού ἔρμαιν* iocandi & nos ea iocacione tantopere exhilarandi occasio tibi defuisset. **M I S.** Sed gaudeo & scrupulum illum nobis esse exemptum. Quod utinam omnes ex omnibus cōscientijs scrupuli tam paruo negotio auellerentur, extirparentur, eradicarētur. Sed de vanis tantum scrupulis (quacunquē de re sint) loqui me scitote. **KÆN.** Cautē fecisti quòd istud sermoni tuo adijciens, exceptione vsus sis. Alioqui enim tuo Utinam meum acclamaturus non eram (quod nunc in pectore facio) sed contrā in tuum illum sermonem nota censoria vsurus.

C O R. Quoniam in scrupulorum literariorum mentionem incidimus, statim post illum de loquendi generibus sermonem quæ æschrologiam habent: etiam de alijs scrupulis dicendum est, qui literarij quidem sunt & ipsi, verum ita versantur circa verba, ut circa rem quoque versari dici possint. Quæ enim æschrologiam habent, eorum vnumquodque non solum injce-

re scrupulum debere videtur circa verba, id est, circa ipsum loquendi genus, dubitando an satis Latinum sit: sed etiam circa rem ipsam: ut videlicet dubitatio oriatur annon æschrologiam quantum fieri potest vitare oporteat. Ad me quidem certè quod attinet, quemadmodum quidam verba obsoleta tanquam scopulum vitanda censuerunt (nonnulli verò & de quibusdam alijs idem dixerunt) ita ego cauendum esse linguæ arbitror ne in æschrologiam, tanquam in alium quendam scopulum impingat: ac huiusmodi scopulum, scrupulum haud paruum ipsi linguæ, (sed menti prius) debere injcere. **KÆN.** Ego ita esse vitanda puto illa loquendi genera quibus æschrologia subest, ut tamen non damnentur sed potius excusentur ij qui aliquando in illa incidunt. Quem verò scrupulum ei potest injcere qui *ἄπλοϊκῶς* (ut antea loquuti sumus) ea vitare? **M I S.** Hoc saltem nemo negauerit, quo sit latentior æschrologia, eo excusabiliorem debere haberi. Velle autē vel a schrologiæ umbrā quæ

alicui verbo subfit, damnare, nimis A-
reopagiticum esse iudicium censeo:
Vix enim est qui aliquando in illud vi-
tium (aut in eius saltem umbram, ut
iam loquutus sum) simulque in audi-
torum risum non incidat: ex ijs etiam
qui nihil minus quam sermonem suum
risu exceptum iri putabant. C O R. Sed
tibi respondebitur, haud esse sapientis,
dicere, Non putaram. KÆN. Vide, Co-
ronelle, ne in te ipsum legem iniquam
(ut ille loquutus est) censuisse dicaris.
C O R. Cur hoc ais? an propter illa ver-
ba, Dicere, non putaram, haud esse sa-
pientis? KÆN O P H. Scio prouerbiale
istud esse dictum (& magis prouerbia-
le quam semper verum esse existimo)
minimèque ad illud respicio. C O R.
Quonam igitur? KÆN. Ad illam tuam
adeo rigidam de illis loquendi generi-
bus, aut potius in illa loquendi genera,
censuram. C O R. Intellego quid velis.
Innuis fieri posse ut in eorum quod-
piam lingua mea incidat. Equidè istud
haud nego, sicut hominem me esse
scio, ita humani à me nihil alienum exi-
stimare:

stimare: vix tamen esse arbitror qui in
sermone serio hanc in reprehensio-
nem rariùs incidere dici possit. KÆN.
Cave ne nimium ei quam adhibes cau-
tioni, simulque tuæ memoriæ, fidam.
C O R. Suspicio me tibi huiusmodi cuiu-
spiam lapsus esse compertum. Alioqui
enim hoc sermone (ut opinor) haud
vtereris. M I S O K. Mentem quoque
meam subit idem suspicari. KÆN. Sa-
tius est te à me compertum alicuius er-
roris huiusmodi (sive lapsus, ut ipse ap-
pellas) quam vel leuissimi criminis, te-
neri. C O R. Scire tamen cupio vbi in
illum inciderim. KÆN. Vbi ita loquu-
tus es, *Controuersia duos inter iuuenes orta
est super quadam puella, quum de ea sparsus
quidam rumor esset.* C O R. O quam tu es
circa meum sermonem Lynceus. Memi-
ni sanè voluisse me ita loqui, *Controuer-
sia duos inter iuuenes orta est de quadam puel-
la, quum de ea sparsus quidam rumor esset:*
verum illa vocula *de* repetitio vitanda
mihi visa est. KÆN. Quam libenter ei
quod hinc à te dicitur, Horatianum quæ-
dam versus succinerem! C O R. Quem

cunque voles Horatij versum illi meo dicto vel succine, vel accine, vel intercine. KÆN. Vnicus est quem aptè succinere illi tuo dicto possem, ideòque libenter succinerem: sed metu quodam qui ex reuerètia oritur, retineor. COR. Quem esse putas illum versum, Miso-kæne? MISO K. Dicam quod suspicor. Quum dixisses, illam particulè de repetitionem vitandam tibi visam esse, statim in illam exclamationem prorupit, O quàm libenter ei quòd hîc à te dicitur Horatianum quendã versum succinerem. Suspico itaque, illum de quo loquitur versum, esse hunc,

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

Nihil tam verisimile est, vt eo quod à te dicitur verisimilius dici possit. KÆN. Quid arcani est quod in aurem à vobis dicitur? COR. Nihil arcani est: sed loquimur de eo versu ad quem à te respici credibile est. KÆN. Non dubito quin assequi coniectura eum potueritis. Quòd si dixeritis quem illa vobis suggerat, ego, sitis *εὐσοχοί* an *ἀσοχοί*, verè respon-

respondebo. COR. Suspiciatur Miso-kænus (& me consuspiciantem habet) eum quem in me ditringere volueris versum, hunc esse,

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

KÆN. Non *ἀσοχοί* sed *εὐσοχοί* estis. Verùm propter illam vocem *stulti* eum proferre non audebam. At tandem de mutãda voce illa cogitare incipiebam. COR. Quomodo igitur eum versum efferre volebas? KÆN.

Dum vitant multi vitia, in contraria currunt.

Aut certè hoc modo,

Dum vitant quidam vitia, in contraria currunt.

Sed prior illa mutatio magis arridebat. Vtrocunque autem modo mutassem, & tuam offensionem vitassem, & Horatiano versui iniuriam non fecissem. COR. Immo Horatiano versui iniuriam, ita versum eius mutando, fecisses. Quam autem eius versui fecisses, is sibi factã interpretatus meritò esset. KÆN. Atqui hãc mutationẽ sub parodiæ præ-

rogatiua mihi permississem. COR. Excusationis loco, sed frigida, istud tibi fuisset. Verum (vt missum ea de mutatione sermonē faciamus) videre mihi videor quo tu sensu illud Horatij dictum conuersti in me posse existimares. Tua enim est hec sententia, me, vt illud repetitionis quod dixi vitium effugerem, in aliud, in æschrologiam videlicet, incidisse. Nonne ita sentis? KÆN. Ita sentio. COR. Sed existimāne illud æschrologiæ vitium, (quod tu quidem illi meo sermone subesse opinaris) præuisum à me fuisse? KÆN. Nequaquam. nihilo certè magis quam is qui *incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim*, in Scyllam sibi præuisam incidisse existimatur. Nec ipse Horatij versus ita est accipiendus. Ac, etiamsi de nonnullis posse illud dici putaretur, in te nequaquam locum haberet: quum tantum absit vt illud æschrologiæ vitiū, in quod sermo tuus incasurus erat, præuideris, vt ne agnoscere quidem eum in illo velis. Id enim vel ex ijs quæ modò dixisti animaduerto. COR. Agnoscerem, si agno-

si agnoscendum esse putarem. Sed quæ vel æschrologiæ umbra illi subesse sermone dici potest? Iterum (obsecro) is à te recitetur. KÆN. *Controuersia duos inter iuuenes orta est super quadam puella, quum de ea sparsus quidam rumor esset.* COR. Quid tibi videtur, Misokæne? MIS. Interroga potiùs me, Quis tibi viderur Kænophilus? COR. Tuum sequar cōsiliū, (tuum enim imperium nolis me dicere) ac, quo vis interrogari modo te interrogabo. Quis tibi videtur Kænophilus, Misokæne? KÆN. Nimum nunc religiosus ea in re mihi videtur, in qua sepe parum est religiosus. Ac (nequid dissimulem) quemadmodum in te conuertit quendam Horatij versum, ita tu, par pari referens, possis hunc eius locū in eum torquere,

*Quum tua peruideas oculis mala lippus
inunctis,*

*Cur in amicorū vitijs tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?*

Cuius loci vt recordarer fecit nuperus quorundam sermo, tuæ verbi peruideas

expositioni nō solūm acquiescentium, sed etiā valde eam laudantiū. De ea loquor expositione quā vni tuarū in Horatium Diatribarum (quæ tuæ editioni huius poetæ subiunctæ sunt) mandasti. KÆN. Miror ego non animadvertere vos, quorundam mentibus aliquid obscœni posse obuersari, dum versabunt illa tua verba, in quæ nunc à me inquiritur. M I S. Quid si Venetijs audires quosdam dicentes se sponsonem super huius aut illius mulieris ventre fecisse? Hoc enim omnino Italica illorū verba sonant: vt tu quoque, Coronelle, ignorare non potes, quum tanto ibi tempore versatus sis. KÆN. Si eum sermonem audirem, dicerem, quicquid esset quod illo sermone significaretur, id *αιγγως* dici. Sed quod neuter vestrum ignorat, facite vt à me pariter nō ignoretur. M I S O KÆN. Moris est in Italia, sed Venetijs præsertim (fuit saltem & meo & Coronelli tempore) de grauida muliere sponsonem certare, marem an fœminam sit paritura. Ac, cuius diuinationo apud vnum de fœmineo sexu est,

est, apud alterum de masculeo esse solet. Hoc autem illud est quod vocant Sponsonem super ventre fœminæ alicuius facere. KÆN. Miror quomodo diuinatione assequi illud possint; equidem ne istud quidē diuinassem, quidnam ipsis sermo hic significaret. M I S. Verūm, an nunc quoque tibi videtur illud *αιγγως* dici? Nunc quoq;, inquam: id est, postquam intelligis quid eo significetur. KÆN. Video, te non recordari eius quod antea dictū à me fuit, priusquā sermo ille mihi exponeretur. Dixi enim me responsurum, illud *αιγγως* dici: quidquid esset quod illis verbis significaretur. Et quid, quæso, eos ita loqui cogit, Sponsonem super ventre alicuius mulieris facere, quum aliter loqui possint? Immo verò quum Super ventre duobus intelligi modis possit, quorum vnus tātūm obscœnitatem habet, illorum contrā sermo aliud quàm Supra ventrem sonare haud potest. M I S. Etiam si ita loquentes Venetos excusationem non mereri tibi darem, at de illo Coronelli sermone nequaquam id

dicerem. COR. Fœmineus ille Venerorum venter (hæc enim breuitas obscura vobis esse non potest) fecit vt mihi in memoriam veniret quidam Digestorum titulus, *De inspiciendo ventre*. Hoc de titulo miror quid dicturus sis, Kænophile. nam & hîc de fœmineo ventre agitur. MIS. Vide etiam atque etiam quid respondere debeas: ne te apud iuriscōsultos in simulemus. KÆN. Minitabunda aut saltem cum minis coniuncta est hæc interrogatio: nec aliud de ea possum dicere, quàm velle vim conscientię meæ afferre. MIS. Dic potius illam hoc videri velle, sed tamen nolle. Iocantis est enim, haud seriò loquentis. KÆN O P H. Meam igitur *παρρησιαστικῶς* audite sententiam. Quamuis res de qua agebatur posceret vt ventrem esse inspiciendum diceretur, tamen ipso in titulo alijs verbis melius vsurum fuisse iuriconsultum, aut vsuros fuisse iuriconsultus, aio. COR. Scio cur hoc à te dicatur. KÆN. Ne dic, Scio: sed tantum, Scire me puto. Fieri enim potest vt fallaris: quemadmodum
optimè

optimè nosti. Sed age, dic quid nā illud sit cuius causa dici a me illud existimas. COR. Propter iuuenes istos, iuris ciuilis partim studiosos, partim studiosis similes: aut studia iuris quo iure qua iniuria præ se ferentes. Vix enim vllus est titulus quem magis in ore, simulque in ioco, habeant. KÆN. Ex parte tantum meam mentem assequutus es: sed eo quod assequutus es te contentum esse velim. COR. Ego iuriconsultorum saltem verbis tantum reuerentiæ deferendum esse censerem, vt quod *αἰγρόν* in alijs vocaremus, in ipsis *αἰγροφάνες* solum appellaremus. KÆN O P H. Eodem nimirum modo, siquid in eorum Latinitate *σολοικόν* comperiretur, *σολοικοφάνες* tantummodo dicendū censes. COR. Ex altero illo quod dixi istud minimè sequitur KÆN. Quidni, etiam si non sequatur, tamē iam illud ipsis *χαρισίμενος* hoc *πρὸς χάριζέσαι* velis? COR. Parum autoritatis hæc à me vno profecta gratificatio haberet. KÆN. Verum dic ingenuè, annon, sicut tu ipsis in altera illa re es gratificatus, ita me tibi in re simili

rem facere gratam velis. Hoc autem fecero si tuum illum de quo dictum fuit sermonem, aliquid *αιγοφαις* potius quàm *αιγδν* habere dixerō. C O R. Non tam mihi quàm ipsi veritati, ita loquendo, gratificaberis.

C O R. Sed quē tu hīc librum quæris?
M I S. Ciceronis epistolas ad familiares: quæ perperam epistolæ familiares vocantur. C O R. Suspicio propter quā epistolam illud opus quæras. M I S. Facile est suspicari. C O R. Nimirum legere vis aliquid in epistola illa libri IX, cuius initium est, *Amo verecundiam*. M I S. Non fallitur coniectura tua. C O R. En tibi librum illum. M I S. En tibi illam Ciceronis ad Papirium Pætum epistolam. *Amo verecundiam, vel potius libertatem loquendi. Atqui hoc Zenoni placuit, homini mehercle acuto: et si Academia nostra cum eo magna rixa est. Sed, ut dico, placet Stoicis suo quamq; rem nomine appellare. Sic enim differunt, nihil esse obscærum, nihil turpe dictu.* Obseruandum est, hāc epistolam, sicut incipit ab his verbis, *Amo verecundiam*: ita etiam scriptum esse

esse non procul à fine, *Ego seruo & serua-
bo (sic enim assueui) Platonis verecundiam.*
*Itaque tectis verbis ea ad te scripsi qua aper-
tissimis agunt Stoici.* Non immeritò au-
tem miretur quispiam, Ciceronem,
quum illud & in fine huius epistolæ
profiteatur, tamen in principio, post-
quam dixit, *Amo verecundiam*, subiun-
gere, *vel potius libertatē loquendi*: quum
vnum alteri sit contrarium. Hinc certè
fit vt aliquando suspicatus sim scripsisse
Ciceronem, *Amo verecundiam: tu potius
libertatem loquendi.* aut saltē aliud quàm
aut: ita vt de se vtrunque minimè dicat.
Quinetiā putavi posse & ita scribi, *Amo
verecundiam, alij potius libertatem loquen-
di.* Quid vobis hoc de loco videtur?
C O R. Si non vera, verisimilis est saltem
& hæc & altera illa tua coniecturalis
itidem lectio. K Æ N. Eadem est mea
sententia. M I S. Sed non habes hīc Co-
ronelle, aliam quampiam libri huius e-
ditionem? C O R. Aliam hīc quidem
habeo nullam. M I S. Hīc igitur pessimè
instructus es libris, quū alibi sis optimè.
C O R. Quid mirum? Hīc enim vix alijs

quàm commodatis libris vtor. Scis autem nostrate prouerbum; *Il ne choisit pas qui emprunte.* Sed videre libet vnde prodierit ista editio. Colonia prodijt, anno M. D. LVI. ex officina Gualteri Fabricij, iuris. CORONEL: Non abs re suspecta mihi est ista editio: quum& statim post occurrat *Atqui*, quod locum vocis *Atque*, scriptura valde vicinæ, sed vsum contrarium habentis, occupare videtur. Legimus enim hîc, *Atqui hoc Zenoni placuit, homini mehercle acuto: etsi Academia nostræ cum eo magna rixa est.* MIS. Etiam istud facessit mihi negotiû, quòd Zenonem esse hominem acutum dicat, etiamsi Academia suæ magna cum eo rixa sit. Nec enim Zeno, propter magnam illam quæ ei cum Academia erat rixam, minus acutus videri poterat. Aut (si me ita loqui inuis) magna illa rixa quæ Zenoni cum Academia erat, videri nō poterat obstare quominus homo acutus esset. COR. Ego perinde esse puto acsi à Cicerone diceretur, *Atque hoc Zenoni placuit, homini mehercle acuto.* Hanc e-

nim laudem ei tribuo, (vel, eum enim hoc nomine laudo) etsi Academia nostræ magna cū eo rixa est. KÆN. Id voluisse Ciceronē probabile est. Sed ecce, ad illud epistolæ huius principium, & quidem ad prima huius verba, quod attinet, tertia quædam lectio mihi venit in mentem. Tertiam voco quæ duabus illis à te Misokæne propositis addi potest: ita quidem vt optio deinde detur. MIS. Quænam illa est? KÆN. Hæc: *Arno verecundiam: velles potius libertatem loquendi. Atque hoc Zenoni placuit.* Credibile est autem, eum qui lectionē hanc in alteram illam mutauit, eo quoque in errorem impulsus fuisse, quòd verbo *velles* nulla vocula antithesi conueniens præfixa esset: hoc modo; *at velles potius libert.* vel, *at tu velles potius lib.* aut etiam ita, *tu tamen velles p.* COR. Et mutatio hæc vocis *velles* in particulam *vel*, facilis lapsus fuit, & rationi consentaneum puto vt vox illa *velles* hîc scribatur. Alioqui enim idem dicet & statim negabit Cicero: quum tamen id eum negare nolle ostendant illa quæ ex fine episto-

læ allata fuerunt verba, *Ego seruo & ser-
uabo (sic enim assuevi) Platonis verecundiã.*
MIS. Quod ais, idem dicturum & sta-
tim negaturum esse Ciceronem, existi-
marunt ij qui à correctione illum hîc
exordiri annotarunt. Quod & adscri-
ptum huius editionis margini est: sic
tamen vt & alijs exordij fiat mentio.
Hæc enim verba margini apposita hîc
sunt, *A correctione exorditur, vel à senten-
tia Stoicorum.* Atqui falsum (meo qui-
dem iudicio) vtrunq; est. Dicere enim,
Amo verecundiam, non est à correctione
exordiri: sed nec à Stoicorum senten-
tia, quâ hæc amoris verecundiæ omni-
no repugnet. Et verò, ad correctionem
quod attinet, (quam figuram *διόρθωσιν*
vel *ἐπιδιόρθωσιν* vocant Græci, & quidem
frequentius hac quàm illa appellatio-
ne vtentes, si bene memini) quâ fieri
posset vt ea primis Ciceronis verbis ad-
hiberetur? quum necesse sit vt corre-
ctionem præcedat id quod corrigend-
um est, aut certè corrigendum esse
existimatur. KÆN. Video præfixum et-
iam esse argumentum huic epistolæ;

sicut

*sicut & ceteris: recita (quæso) nobis il-
lud. MIS. Recitatione parum di-
gnum mihi videtur: recitabo tamen.
Faceta disputatio, nec (vt apparet) affecta-
ta. Est autem tota pro sententia Stoicorum;
qui nullum verbum inhonestum putabant,
cuius significatio erat honesta. Laudat ta-
men postea Academicos, utpote verecundiæ
amatores. KÆN. Primùm hoc miror,
cur de hac disputatione addat, mini-
mè affectatam esse: quasi verò aliquis
id suspicaturus sit, aut saltem id suspi-
candi materiem sit habiturus: præ-
sertim quum in epistolæ fine scriba-
tur, *Quàm multa ex vno verbo tuo! Te ad-
uersus me omnia audere gratum est.* Ex
quibus conicere etiã est, Pætum Stoi-
corum sententiæ fauisse, aut fauere se
simulauisse. Deinde miror cur dicat
disputationem totam esse pro senten-
tia Stoica: quum rationes quidem af-
ferat quibus vtuntur Stoici, sed, tan-
quam illis non acquiescens, ad suam
verecundiam reuertatur. Suam, in-
quam: id est, cuius se amatorem esse
professus erat. Præterea verò ambiguè*

A a

refert Stoicorum sententiam: quum illi non distinguerent ita inter verba, vt quorundam significationem, honestam, quorundam, inhonestam esse dicerent: sed, quum omnino negarent vllum esse obscœnitatis flagitium in re, id intelligerent de re quæ significabatur. Quisnam est autem argumenti huius, sicut & aliorum in alias epistolas scriptorum, autor? M I S. Quidam Gibertus Longolius. At ex Christophori Longolij, eloquentissimi oratoris (hic enim titulus illi datur) castigationibus dicuntur esse recogniti illi epistolarum familiarium (quum potiùs epistolarum ad familiares dicendum sit) libri. Neque verò *argumenta*, sed *lemmata* vocantur, in ijs quæ quoddam ad lectorem super illa editione epistoliorum typographi Coloniensis Gualtheri Fabricij sequuntur. K Æ N. Mihi, quamuis vt nomine, sic etiam re ipsa, nouitatis amatori, nouitas hæc tamen haud placet. C O R. Nouitatem hæc à te improbari probo. M I S. Propemodum oblitus eram cuius-

cuiusdam rei, quam ex te, Coronelle, intelligere cupio: annon hæc epistola, sit ea vnde expungi debere illa vocabula, *Stultorum plena sunt omnia*, te ante multos annos dicentem audiui. C O R. Est ipsissima. Quàm enim absurdum videtur credere, Ciceronem hæc verba suo de Stoicis sermone, modesto alioqui, inseruisse: tam credibile est, lectorem quempiã, stultitiæ damnantem istam Stoicorum disputationem, continere se non potuisse quin ea verba margini adscriberet: tanquã eam illis, quantum in se esset, conspurcaturus: aut saltem suum de ea stomachum euomiturus. Et verò, vt sua datur Stoicis talia de sua loquendi libertate disputandi libertas, quidni ea legentibus liberum vicissim esset, disputationem illam, stultam appellare? Sic autem & apud cæteros scriptores vsu venit. nam sicut ipsis est liberum, scribere quidquid volunt: ita lectoribus licet, quidquid libet de eo quod legerint interloqui, aut ipsius libri margini adscribere. Plerunque autem

non in scribentem hæc vel illa, sed in eum de quo scribuntur, quidquid est stomachi effunditur. Atque ita à Lazaro Bayfio, maximi nominis viro, vidi cuiusdam scriptoris Græci margini adscriptum, *O le grand fol. M I S.* Sed quid si tamen verba illa, *stultorum plena sunt omnia*, aduersus ipsum Cicero-nem scripta fuisse dicamus? nimirum à lectore quopiam tantam Ciceronis in mouenda illa Stoicorum Camarina patientiam & mirante & indignante, & tandem stultam etiam iudicante. *KÆN.* Verisimile videtur quod dicit Misokænus: sed verisimilius reddam eo quod addam. Dico enim, lectorem, in Stoicos calamum distringere volentem, scripturum potius fuisse, *Impudentium plena sunt omnia.* *C O R.* Ratione haud caret, ideoque aliquid scrupuli iniicit, ista obiectio: & me (nequid dissimulem) hæsitasse in eodem memini luto in quo vt nunc quoque hæsitent tua facit obiectio. *Nanque (fatebor enim)* mihi quoque in mentem venit aliquando, suspicari, lectorem

rem quempiam, quòd Cicero huic foetido sermoni tam diu immoraretur, moræ pariter & foetoris pertæsû, margini adscripsisse illa verba, *Stultorum plena sunt omnia.* Immo aliquid multo maius vobis faterer, nisi mihi timerem. *M I S.* Vteris a posiopefi. Cogitabas enim, *nisi mihi timerem à vestra athyrostomia.* vel, *à vestra athyroglossia.* *C O R.* Absit vt ego tanta vos *labrostomia* prosequar. *M I S.* Quidquid est, *depone tutis auribus*, vt Flaccus loquitur. *C O R.* Fatebor igitur istud etiam: me quoque tantam Ciceronis in mouenda illa Camarina patientiam nõ minùs esse indignatum quàm miratum: & ita quidem vt indignatio illa (quæ primò subindignatio tantùm aut indignatiuncula fuerat) in reprehensionem Ciceronis eruperit. *M I S.* Immo fortasse reprehensiunculam tantummodo. *C O R.* Reprehensio fuit illud quod dico, (si nihil volo *ὑποκοεῖν ζῆδου*) sed breuis reprehensio: & quidem poetica, eoque magis consentanea dicto illi,

*Si natura negat, facit indignatio ver-
sum.*

M I S. Quòd breuem esse ais, faciet vt eo minùs recitationem eius à te petere audeamus. C O R. Me indicio meo, velut forex, proderem, eòq; indicio in magnum & euidens periculum, tanquam *πρὸς ἄλλο* quispiam, conicerem, si contingeret vt vel tenuis aura famæ de illa reprehensione ad quosdam perlaberetur, qui catalogum Ciceromastigum commentari (rectiùs dixissem còmentiri) incipiunt. Quid enim me fieret? meum vnus crimen crimini aliorum multorum *ἰσοστάσιον* esse, ideòq; & meam pœnam pœnis illorum omnium *ἰσοστάσιον* esse debere, pessimi arbitri pessimè arbitrarentur. K Æ N. Te, interposito iureiurando, de ea quam times eliminatione securum reddemus. Ideòque omnia nobis expectorare ne dubita. C O R. Nudo & simplici promisso contentus ero. K Æ N. A me habes. M I S. A me pariter. C O R. A me igitur illud breue carmen iambicum habetote.

Obscæ-

*Obscæna multa, Marce Tulli, Stoicis
Placere dicis, displicere quæ tibi.*

Illud placere Stoicorum displicet,

At displicere perplacet mihi tuum.

*Exempla verùm his congeruntur fœ-
tida,*

In fœtida re: siue manis, puvida.

*Camarina fuit hæc mo: a cur à te inter-
rim?*

Obtemperare decuerat pro: verbo,

*Camarina quo nunquam mouenda dis-
citur.*

K Æ N. Fortasse ne ipse quidem Cicero ab Attico suo, aut alio quopiam ex intimis amicis, reprehensus, negasset, Camarinam se mouisse quæ mouenda non erat. M I S. Non absimile verò istud est: & quidem Atticum illo ipso loquendi genere prouerbiali vsurum fuisse: quemadmodum vidisti, mihi quoque statim in mentem venisse eo vt. C O R. Eo fit mihi magis verisimile quod de Cicerone dicis, quo magis considero quæ idem in suo de officiis commentario ad hanc disputationem pertinentia scribit: præsertim quum

quædam afferat, quibus euincere videtur velle, ipsam corporis humani fabricam semina quædam verecundiæ habere. **M I S.** Sed audire percipio vnde tuus ille tantus, quantum nobis descripsisti, sit metus. **C O R.** Vobis vnde sit indicaui. **M I S.** Ab iis esse audiimus quos catalogum Ciceromastigum commentari, vel potius commentiri, dixisti: verum, qui sint hi commentatores, vel potius commentitores, & qui sint ij de quibus commentantur, non addidisti. **C O R.** Commentitorum nomina nunc tacebo: sed nomen vnus eorum de quibus commentantur, tacere nolo: nisi fortè id ex me iam audistis. Trium enim qui Ciceromastiges ab illis appellantur, à me factam esse apud vos mentionem arbitror. **M I S.** Si facta fuit mentio, pro non facta habenda est ab eo qui non recordatur. **C O R.** Ne te diu suspensum teneam, is cuius nomen nunc tacere me nolle dixi, est Iustus Lipsius. Sed me cum alijs duo, tum ipse quoque habiturus est patronum.

M I S.

M I S. Nequeo mihi persuadere, illum tam ingratum futurum vt tibi de tuo patrocinio gratias non agat.

C O R. S T O I C O R V M libertati loquendi nimium (meo quidem iudicio) liberæ, simulque omnibus suum ei calculum dantibus valedicendum nunc, & reliquum de ea sermonem (qui multo longior quàm nobis videtur, esset) in aliud tempus reseruandū censeo. Quoniam autem huic nostræ de illa Stoicorum libertate dissertationi campum aperuit ea de qua dictum est, minimè malitiosa, ideoque excusabilis, æschrologia: & expedit, varia exempla proponi eorum qui in illam incidentes, ridendos se propinant (vt olim spectandum proponebatur iuuenibus quàm modis omnibus ridiculos se præberent ebrij, ad deterrendum eos ab ebrietate: si tamen parua licet magnis componere) vnum superioribus, & quidem insigne, addam. Quum enim talium non apophthegmatum sed paraphthegmatum aliquot exempla prius attulerim, quæ

(aut quorum nonnulla saltem) etiam epigrammatico risu mecum prosequuti estis: vnum addam, eo insignius quo insignior est persona cuius ab ore exiit. Est siquidē tui antiquariorū ordinis, Kænophile. Bonus ille vir (annon enim & ex antiquariis nonnulli sunt boni viri?) quum significare vellet, se cupere in colloquium cuiusdam mulieris (quam nominabat) venire, dixit se cupere in illius mulieris congressum venire. KÆN. Mirum est, hominem antiquarium in turpiculum hoc, non apophthegma, sed paraphthegma (vt tu vocas) incidisse. COR. Ne turpiculum, sed turpissimum, vocato. MIS. Tibi antiquario mirum id est de antiquario: sed ipsemet tibi caue. Periculum est enim nequando tibi volenti ἀρχαίζεν, contingat turpiter ἀνδρίζεν. Nisi potius dicere debeo ἀνδρίζεσθαι. KÆN. Antiquario sermone non utebatur ille, dum ei contigit ita cæspitare. MIS. Sed fortasse vti se credebat: & aliquid antiquarium resipere illi videbatur vocabulum *congressus*,
potius

potius quàm *colloquium*. COR. Non dubium est quin maius periculum imineat à quapiam cæspitatione ridicula (verbo tuo vtor, sed addo ridicula) iis qui antiquario sermone vtivolunt. A quapiam cæspitatione ridicula dico: neque enim de ea tantum quæ illius generis est loquor. KÆN. Quam huius rei rationem affers? COR. Hanc: quòd eos, dum nescioquam παράσασιν, id est, παρασίσιως laudem, ex antiquario sermone (quo omnium aures existimant demulceri) quærunt, & festinatione, sed non lenta, vtuntur, verisimile est in quandam ἔκστασιν interdum rapi. KÆN. Quid si in congressum colloquiumq; illius mulieris venire dixisset? scitis enim hæc interdum copulari. MIS. Artem scilicet inuenisti, qua è paraphthegmate apophthegma facias. Sed saltem illud hysteron proteron, non minùs quàm scopulum, vitare te oportebat: minimèq; congressum colloquio (quum de scæmineo sexu ageretur) præponere. KÆN. Hoc potius ordine vtendum dicerem si illi con-

gressus appellationi eam de qua malitiosè cogitari potest significationem dare vellem. C O R. Suspikor, ecstaticum quiddam tibi contigisse, dum de ecstasi loquerer. Intelligeres alioqui, remedium quod malo vis adhibere, ipso malo peius esse. M I S. Nonne, Coronelle, insignem illam *καινοπρεπειαν* hominis antiquarij epigrammate decorasti? C O R. Decoraui. M I S. Recites velim. Fortasse enim id Kænophilum nostrum ab illa sua ecstasi ad pristinam animi catastasin reuocabit. C O R. Per meum epigramma non stabit quin sibi Kænophilus reddatur: sed tuum est videre vt illum attentum reddas.

*Cunctis amandus hic vir antiquarius,
Antiqua simplicitas amat adhuc cuius os:*

*Qui οἴκῳ, οἴκῳ, qui οἴκῳ, οἴκῳ vocat,
Graeci vt loquuti sunt suo prouerbio.*

*Cunctis amandus hic vir antiquarius,
Discupere qui se non negat quod discupit,*

Qui nomine suo nominat quod cōcupit.

Non

*Non ille furta cogitat, vt adulteri:
Sed te marite tibi cauere pramonet,
Sua fauere nisi velis cupidini.*

*In coniugis enim (quid sit his apertius
Verbis?) tua venire congressum cupit.*

*Ingenuus adeo quum petitori sit huic
Candor, repulsam tūc putes dignum
pati?*

M I S. Antiquarium hunc eo quod merebatur epigrāmte prosequutus es, vel potius persequutus. Sed in penultimo versu voci petitori secundam dedisti longam: consultōne? C O R. Consultō: quamuis alioqui breuem quoque dari non ignorem. KÆN. Indignus erat ille qui ob eum lapsum tali epigrammate exagitaretur. M I S. Cur indignus? an quòd antiquarius? Fortassis enim antiquariis esse parcendum censes. Immo tam dignus erat quem Coronellus illo epigrammate exagitaret, quàm indignus qui alienā coniugem agitaret. C O R. Hoc (quæso) tam fescennino sermone abstine: ne videaris & ipse in illorum *αιγγολόγων* Stoicorum castra velle transfugere. M I S.

MIS. Abstinebo. COR. Attu, Kænophile, antiquarium illum, carmine à me celebratum, si bona libidine Salustiana (quæ tibi sæpe in ore est) instruxisses, planè antiquario & petitioni suæ apto sermone instructum reddidisses. Sibi enim bonam esse libidinem in congressum illius mulieris veniendi dixisset. KÆN. Nonne aliàs bonam illam libidinem satis superq; desputasti? Visne semper eandem cætilenam canere? Si perges hoc facere, aliquod aliud loquendi genus, quod te maiore cordolio afficiat, expectorabo: atque ita alterum illud è tua memoria exterebrabo. COR. Scio quid velis: vis clauo clauum extrudere.

— neque te teneo, neque dicta refello.

MIS. TIBI questionem quandam proponam, Coronelle: quam velim mihi soluas. COR. Præstabo saltem quod in me erit. MIS. Vnde factum est vt, quum tantus antiquariorum hodie sit numerus, nullos aui vel pro- aui nostri habuerint? COR. Falleris, si hoc credis, nullos tum fuisse anti-
qua-

quarios. KÆN. Fallor igitur & ego. nam idem à me creditur. COR. Quasi verò fidem hoc superet, & Kænophilum & Misokenum in vna eadèmq; re falli. KÆN. Rem mihi tam incredibilem quàm nouam & inauditam narras. MIS. Captione per homonymiã vtitur Coronellus, & in homonymia ludens, ita nos deludit. Hæc enim antiquarij appellationem in eũ sensum accipit, quo audiui ipsum aliquando dicentem, Accursium fuisse antiquarium. Et quidem hoc epithetum Accursio eum in quodam epigrammate dedisse memini. KÆN. Vtinam & ipsius epigrammatis meminisses. MIS. Haud excidit memoria. KÆN. Recita igitur, obsecro. MIS.

*Hæc questio à te sæpe mihi proponitur,
Qualis videtur vir fuisse Accursius?
Ciuile cuius impigro accursu fuit
Ius subleuatum seculis prioribus:
Et inde nomen huic datum quidam præ-
tant.*

Fuisse mihi videtur antiquarius.

Ad firmam.

Ad simplices quod attinet mores quidem:

Simplex sed itidem tam celebris Accursij

Doctrina, tenuis certe & exilis nimis,
(*Ni literaturam aliquis esse mauelit*)

Nec barbariei libera à tot facibus,

Fecit ut hic eius gnauus accursus licet

Gnaue parum sese in iuuando gesserit.

K Æ N. Animaduerto, Accursium hîc vocari virum antiquarium à nostro Coronello, propter mores incultum aliquid habentes, & antiquæ simplicitatis quiddam referentes. Sed unde coniecit, eum talem fuisse? M I S. Quid coniecturis, vbi manifesta sunt indicia, est opus? Vel vna illa expositiuncula eius, *Olfecit, id est, Nasum ad culum posuit*, aliquid incultæ & prope-modû agrestis simplicitatis præ se fert. Nisi potius dicendum est, apertè indicat. Nec verò dubito quin huc quoque respiciens Coronellus, illud de Accursio epigramma scripserit. C O R. Me, cùm ad alia multa, tum verò ad illud respicientem, hoc epigramma scripsisse

psisse non diffiteor. Sed ne istud quidem vos celare volo, me & aliud de eodem epigramma scripsisse. M I S. Non satis est, te nos haud celare, à te scriptû aliud esse: sed aliud illud celare nos haud debes. C O R. Non celabo.

Est nominatus (ut putant) Accursius,

Accursus eius iuris ad prudentiam

Enucleandam contulit quòd plurimum.

Fuit quidem illi diligentia satis

Enucleandam iuris ad prudentiam:

Sed saepe, dum paratus est accurrere,

Pedes moratur barbara ignorantia.

Si nominanda barbara ignorantia,

Est causa cuius seculum eius barbarum:

Et barbarum si nominandum seculum,

Quòd literata mage sequuta secula.

K Æ N. Hîc antiquarij nulla mentio: qua tu voce in altero epigrammate vsus es tuo quodam modo. Ac (nisi fallor) comperiemus tandem, ita se rem habere vt dixit Misokænus: te, de antiquariis loquentem, captione per homonymiam voluisse vti. C O R. Non sum ego captiosus: nec captione per

synonymiam vti volui. Nam quum multo ante nostrum seculum fuisse iam antiquarios dixi, huic voci nequam eum dare vsum volui quem ludibundus in ludibundo meo epigrammate de Accursio, illi dedi: sed quem vulgo habet, quem ipsemet ei tribuis, quum de antiquariis loqueris, in quibus nomen tuum profiteris. Quid? nunquamne dialogum de Oſcis & Volſcis inſcriptum legiſti? KÆN. Non legi, ac ne vidi quidem. COR. An nectū, Miſokæne? M I S. Immo vidi, & pauca quædam in eo legi. COR. Si & totum & attentè legiſſes, antiquarios non ſolùm ante noſtrum ſeculum extitiſſe, ſed ſubſannatos iam tum fuiſſe, ex eo didiciſſes. Nec verò dubium eſt quin aliquo ſubſannationem illam interuallo præceſſerint. Fuit autem in Italia ſcriptus (ſi bene memini) ille libellus. M I S. Vtinam is in manus meas veniret. KÆN. Vtinam ſe mihi nunquam det obuium. Ingratiſſimus ſanè hoſpes eſſet, ac peſſimè à me tractaretur: quando quidem ab eo ſubſannari

dicis

dicis antiquarios. COR. Exſtant præterea quædam epiſtolæ antiquario ſtylo ante plurimos annos ſcriptæ. Quid? nonne ipſe Politianus alicubi eſt antiquarius? vt de Philippo Beroaldo, qui poſt Politianum, de aliquot aliis, qui poſt Beroaldum vixerunt, taceam. Ipſum Laurentium Vallam nonnulli, ob aliquot voces, quæ tamen Romæ florentis Latinitati non tam inuſitatæ quàm minùs vſitatæ fuerunt (quarum vna eſt mercimonium) quidam aliquando antiquarium eſſe contendunt. Quinetiam apud nonnullos, alioqui incelebres, qui auorum aut proavorum noſtrorum memoria aliquid ſcripſerunt, antiquarius ſermo alicubi occurrat. Atque hîc recordor cuiuſdam Æſticampiani, qui in duobus ſaltem poetici cuiuſdam opuſculi locis, *vtibiles*, non *utiles*, dixit. In quorum prioribus (ſi tamen plures duobus non ſunt) *vtibiles* in *utilibus* deprauatum fuit. Scriptum eſt enim,

Si non utilibus erunt legenti,
quum ab ipſo autore ſcriptum fuerit,

Bb 2

Si non utibiles erunt legenti.
 sicut apud eundem, circa finem libri,
 — *utibilisque quaestiones.*

KÆN. Istud *utibiles*, pro *utiles*, mihi erat incognitum. MIS. Mihi quoque erat ignotum. KÆN. Vnde verò tibi in mentem venit, huius vocabuli potius quàm alius mentionem facere? COR. Quòd quidam apud me conquerens de sermone Lipsij, tanquam ab eo qui vulgo receptus est, miris modis dissentiente, inter alia illud *utibilis* afferret. *Ne Vtilis quidem* (aiebat) *dicit Lipsius, sed Utibilis*. Respondebam, non credere me, eum semper hoc, non illo, uti. Sed esse tamen non minùs Latinum *Utibilis* quàm *Vtilis*: quamvis multo minùs vsitatum, & propemodù obsoletum. Quum autem pergeret mirari, exemplum attuli, atque ita factum esse per syncopen *Vtilis* ex *Utibilis*, ut *Docilis* ex *Docibilis*, dixi. KÆN. Quandoquidem hunc poetam esse alicubi antiquarium dicis, aliquid bonæ spei de aliquibus saltem eius locis concipio. Ideòque rem gratissi-

tissimam feceris si aliquot eius versus mihi recitaueris. COR. Recitabo igitur initium descriptionis Hungariæ: quum alij nunc versus haud succurrant.

*Terra potens armis, latissq; uberrima
 glebis,*

*Fruentis dotata bonis, fluvijq; beata:
 Ac dives pecoris, generosa vitis abundans:*

Et superum cultu felix, fulvòque metallo:

PANNONIA antiquis, à nostris
 HUNGARA fertur,

EVropa stabilis, Turca indignante, columna.

KÆN. Ad hunc versum, *EVropa stabilis, Turca indignante, columna*, acclamandum est Hungaris, pariter ad gemiscentibus, *Fuimus Troes*. MIS. Hoc rectè verèque à te dicitur: sed poterat dici postea, non interrupto cursu recitationis Coronelli. COR. Vix ulterius progressurus eram: quoniam ea quæ proximè sequuntur, non satis memoriæ meæ herent, & de cultu victique

eorum scripta sunt. Sitamen cultum aliquem tribuere dicendus est geni quam parum cultam vocat: quum nō nunquam *culta parum* pro inculta sumatur. Immo paulo vlteriū possū progredi.

*Qua gens culta parum, (nisi quem
peregrina poluit
Terra virum) & musæ, civilis nescia
moris,
Rus colit, & tignis habitat subnixa bi-
furcis.*

Vno autem versu interposito ad victū venit. Ceterū haud dubium est quin Hungaria ab eo tempore & aliquantum cultus, in nōnullis præfertim partibus, acceperit, & minū etiam infelici victu vti cœperit. Sed omittebam & alios quosdam versus, qui meæ memoriæ supersunt: in quorum vltimo fit iterum mentio Turcarum. Sequuntur autem illi paucis interiectis,

*— morbisque caducis
Liberæ, robusto vegetat fera corpora pas-
tu:
Danubij virides circūdans undiq; ripas,
Apro-*

*A proprio rabidos auertit limite Tur-
cas.*

M I S. Aptè dat Turcis luporum epithetum, rabidos vocans. K Æ N. Illud *pastu* magis mihi placet, huic quidem loco adhibitum, quàm si *victu* dixisset: & videtur aliquid antiquarium hic illius vocabuli vsus habere. Alioqui enim de brutis potius dici consuevit. Sed quid de loco illo sentiendum est vbi *morbis caducis liberam* esse Hungariam dicit? an hoc ad morbum qui caducus appellatur restringendum est? an verò de quibuslibet morbis esse loquutum, & generali epitheto caducos (quod vix credo) appellasse putabimus? & vocasse liberam morbis regionem eam quæ cum aliis collata, parum sit illis obnoxia? C O R. *Caducum morbum* Latinos appellasse constat eum quem *comitiam* quoque appellarunt: (sed Firmicus eum pariter qui morbo illo laborat, *caducum* nominare non dubitauit, sicut nec Plinius *comitiam*) Græci *epilepsiam*, & *epilepticum morbum*: (quū alioqui *ἐπιληψία*, sicut & *ἐπιληψία*)

fit is qui eo morbo corripitur:) nec non *sacrum morbum*, & *magnum*: item *Herculeum*. At caducos vel comitiales morbos, aut epilepticos, nusquam me legisse memini. Sed quid si tamen hic poeta, duo caduci morbi esse genera existimans, (quum alioqui posset *morbisque caduco* dicere) dixit,

— *morbisque caducis Libera?*

Hoc autem si verum est, cogitandum erit quosdam credidisse, Hungariam habere prerogatiuam istam: eo quo fertur modo Scotia febris quartanae minimè esse obnoxia. Nisi fortè alia in regione Scotum quempiam corripiat, qui adhuc ea laborans suam in patriam reuertatur. COR. AV diui aliquoties Scotos inter se contendentes, falsumne an verum esset quod de isto suae patriae priuilegio diceretur. Ac verisimile est, huius morbi in Scotia, ac in nonnullis praesertim eius locis, raritatem, spargendae huic famae materiem praebuisse.

HÆC duo problemata, nimirum hoc de Scotiae aduersus febrim quartanam,

tanam, & alterum illud de Hungariae aduersus morbum caducum priuilegio, aliis relinquamus: & quod nunc instat agamus. Id est, de illis qui seculum nostrum non longo interuallo praecesserunt antiquariis sermocinemur. KÆN. Nullus mihi iucundior, nullus mellitior sermo esse potest: dummodo tamè aliquid ex eo elimines. COR. Quidnam? KÆN. Defamatos tum quoque fuisse à nonnullis. COR. Vetare non debes ne adiciam meo sermoni quidquid verum est. Cæterum haud te per varios nunc quidem libros circumagam: ex vna ante nostram ætatem scripta comœdia quasdam eclogas habeo: è quibus colligi posse videtur, autorem non magis antiquarij sermonis specimen præbere, quàm illum circa quædam irridendū propinare voluisse: ideoque & limites eius, ad augendum risum, alicubi prætergressus esse. Vt taceam, suo in nonnullis iudicio nimium confidisse. Verùm ego illas eclogas vtrique vestrum ea lege communicabo, vt neuter me

de auctoris nomine urgeat. KÆN. Conditionem accipio. M I S. Nec minus ego. C O R. Incipiam ab hoc versu,

Sycophanta magnitate perfidia extime.
Hic magnitate pro Magnitudine, & extreme pro Extreme, utrunque prisco more dictum esse non ignoras. KÆN. Non ignoro. Sed quis illa voce *magnitas* est usus? C O R. Accius. KÆN. Opem memoriæ meæ tulisti. C O R. Vno versu interiecto sequitur *appetones*: quæ esse itidem prisca, haud es nescius. Sequuntur hæc, vnicō itidem versu interiecto,

*B. Ne, amice lixa, cateriq; complices,
Vincite vestrum amœnum & aptum bibesium,*

Atque popionem egregium.

KÆN. Apud Plautum legere me memini *bibesia*: legere *bibesius*, vel apud illum, vel apud quenquam alium, nullus memini. Si autem *bibesia* Plauto est magna & propemodum perpetua bibendi cupiditas, *bibesius* erit qui illa cupiditate tenetur. C O R. *Bibesia* erit *φιλοποσία*: *bibesius*, *φιλοπότης*. KÆN. Immo videtur quiddam plus esse quam

φιλοποσία: videlicet quedam *ἀμετροφιλοποσία*: quæ an coniunctè *ἀμετροφιλοποσία* dici possit, tuum esto iudicium. Sed cur *popionem*, ac non potius *popinonem*, è *popinæ* appellatione deducens, vel *popinionem* dicit? C O R. *Popinionem* fuisse dicendum constat, (sive ipsius scriptoris, sive typographi erratum sit) quum Horatius quoque eo utatur. Verum & apud eum qui de claris grammaticis scripsit, legimus, *Lastavron & lurconem & nebulonē popinonēmq; appellans, & vitæ scriptisq; monstratum*. Habemus autem in sermone nostro quod omnino illi *popino* respondet. Itidem enim ex nomine *tauerne* (quod è Latino *taberna* mutuati sumus, restricto ad tabernam vinariam) deducimus *tauernier*. Ex quo Itali, sermonis nostri (ut nos sermonis illorum) simiæ, fecerunt *tauerniero*. Quo illis per me licet uti, donec de repetundis vocabulis actum utrinque fuerit: sed *tabernarium* dicere itidem pro *popinone*, id verò per me nullo modo licet: etiam si quidam hac voce tanquam Latina utantur. KÆN.

Vix credo Latinos vsquam vocum synonimarum fuisse ditiores quàm in significandis hominibus ventri deditis: quos Græci vocibus compositis *κασιμάργους* & *κασροφίλους* vocant: sed multo frequentius illa quàm hac vtentes. Dicebantur enim *mandones*, & *comedones*, necnon *edones*: item *manducones* & *manduci*: quod tamen mihi minùs placet. C O R. Mihi quoque non tam bonæ notæ esse videtur. K Æ N. Vocantur item *lurcones*: vt videre est in hoc Lucilij versu,

Viuite lurcones, comedones, viuite ventres.

Sunt verò & qui hunc versum à verbo *Edite* incipiant: sed viderint. C O R. Quis vnquam priorem in verbo *Edo* productam fuisse audiuit? & quæ produci potest, quum hoc sit, vocalem, natura breuem, in *édo* producere? At verò alterum *edo*, quod priorem longã habet, stultè quidam in *edo*, mutant: quum sit factum ad exemplar Græci *ἐνσίδωμι*. M I S. Hoc interim libenter discō. C O R. Sed tu Kænophile ad tuam

tuam illam synonymorum copiam reuertere. K Æ N. *Heluones* etiam fuisse dictos illos satis constat: sed non perinde antiquum dici potest, quum & M. Tullius eo vtatur. Appellati sunt etiam *gulosi*, & *gulones*, necnon *glutenes*. (sicut nos dicimus *goulus* & *gloutons*) quinetiam *ganeones*. Omittebantur à me alia duo nomina, *catillones* & *liguriones*. C O R. Tu (quantum perspicio) è locupletioribus quàm cautioribus es antiquariis. K Æ N. Me (fac scio) antiquariæ supellectilis ad vnam eandemque rem pertinentis tam diuitem esse non existimabas. M I S. O quales diuitias.

— *horum Semper ego optarim pauperimus esse bonorum.*

C O R. Nimum certè antiquariam supellectilem floccifacis, Misokæne: sed tu vicissim Kænophile nimum eam magnipendis. Atque interim non animaduertisti, aut dissimulas te animaduertisse, quale illud sit quod tibi dixi, *te è locupletioribus quàm cautioribus esse antiquariis*. Tu ad illam mei dicti par-

tem qua laudabaris, attentus fuisse videris: ad alteram, qua monebaris, non item. KÆN. Hæc certè altera pars aures meas subterfugerat. Sed quinquam sunt illi locupletiores quàm cautiores antiquarij? COR. Qui eodem quortu modo circa sermonis antiquarij vsum se gerunt. Eos dico qui in suum penu multas voces antiquas, aut etiam priscas, recondunt, sed hoc sine vllò discrimine faciunt. Non solùm enim delectum earum non habent quæ melioris sunt notæ, sed etiam corruptas & deprauatas quasdam integris & incorruptis admiscunt. Adde quòd pro synonymis habent, & tanquam synonymis vtuntur nonnullis quæ minimè tamen sunt synonymæ. KÆN. Quid? tunc me circa hæc omnia incautum in illa meavocum antiquarum eodem pertinentium enumerationeprehendisti? COR. Incautissimum. KÆN. Id te mihi velim planum facere. COR. Faciam. Ac primùm, quòd ad delectum attinet, scio te voces è prisco sermone soluto, aut comico de promptas
ab iis

ab iis non distinguere quas vel Ennius suo carmini heroico, vel Accius suo tragico (vt nunc de cæteris poetis taceam) adhibuit: nec eas quibus est vsum nouator verborum Laberius ab iis quibus vti sunt ij qui non itidem hoc nomine malè audiunt. Deinde illius quam dixi deprauationis exemplum esse ait tuos *liguriones*. Vix enim magis *liguriones* pro *liguritores*, quàm *popiones* pro *popinones*, defendi posse arbitror. Postremò me non immeritò antiquariorum vulgus de eo accusasse, quòd vocibus nonnullis, quæ nequaquam sunt synonymæ, pro synonymis nihilominus vtantur, vel per te, id est, exemplo ex te sumpto, probare possum. Si enim tu, qui minimè in vulgo antiquariorum ponendus es, hoc in vitium incidis, quanto magis vulgares & triuiales (vt ita dicam) antiquarij in id incident? KÆN. Sed vbi ego in id vitium incidi? COR. Vbi, facta *mandonum*, & *comedonum*, necnon *edonum*, mentione: item *manduconum* & *lurconum*, necnon *beluonum* (quamuis & Cicero hoc vta-

tur) *gulorum* quoque & *glutorum*: illis, tanquam omnino eisdem, adiecisti *ganeones*, item *catillones* & *liguriones*: quum *liguritores* dicere deberes, ut antea monui. KÆN. Nolim te antiquariis legislatorem constitui: ô quàm duras leges illis imponeres. COR. Etiam si duras, æquas tamen. KÆN. Si tam religiosos esse oporteret antiquarios, quis antiquarius esse vellet? MIS. Magnam scilicet honoris sui suæque dignitatis iacturam faceret Latinitas, si nulli antiquarij forent. COR. Ad hanc quæstionem minimè veniendum est, ac præsertim à te, qui nimium es antiquariorum osor. MIS. Veterum antiquariorum osor non sum. COR. Sine me (quæso) causam hanc placidè cum Kænophilo tractare. Cur, Kænophile, nimium religiosi circa antiquarij sermonis usum dicantur qui eum quem dixi delectum adhibere velint? KÆN. Quoniam multum otij, & propemodum otium quoddam pingue, curiosus ille delectus postularet. COR. Multo minus quàm tu credis spatium tempo-

tempo-

temporis delectus ille requireret. Sed nunc tamen de delectu illo taceamus, & ad secundam accusationem transeamus. Quo tu ore vocabis nimis religiosum virum, antiquarium illum qui voce prava pro recta uti, id est (ut eodem illo exemplo utar) qui *ligurionem* pro *liguritore* dicere nolet? KÆN. Secunda hæc accusatio multo maiore quàm prima, maiore etiam quàm tertia, iure nititur. COR. Iam nunc ad tertiam illam transitus faciendus est. Nō ignoras, Kænophile, in usu Latinæ linguæ, sicut & Græcæ (& cuius non linguæ?) magnam esse habendam proprietatis rationem. Quomodo autem habere vllam eius rationem dici potest qui Liguritores & Catillones cum illo genere hominum confundit qui Mandones, Comedones, Lurcones, Heluones, & cæteris quæ memorata fuerunt nominibus appellatur? KÆN. Nōne sunt eiusdem farine homines? COR. Nequaquam, nisi eandem farinam latè accipias: & eiusdem farine esse dicas eos quibus inexplibilis ven-

Cc

ter est, & quibus delicatum est palatum: unde fit ut etiam cupediis sint dediti: à quibus Cupediarij necnon Cupedinarij dicuntur. Sed & Cupes vocatus fuit cupediis deditus: quem admodum Cupedinarius is quoque qui illas vendit. A Græcis *λίχνος* ille Latinorum Liguritor siue Catillo vocatus fuit. Nec verò dubium est quin à *λείχω* deductum sit: unde Latini suum Lingo fecerunt, inserta litera n, & χ in g mutato: sicut in quibusdam aliis verbis. Sic autem à *λείχω* deriuata est vox *λιχάνος*: nomen eius digiti qui à Latinis Index appellatur. At *λιχάνος* à Græcis dictus ideo videtur, quoniam eum in opsonia immixtum lingimus, ad explorandum condimenti saporem. Est autem huius vocis à verbo *λείχειν* deductio (etiam si & alia etymologia afferatur) apertior quàm illius vocabuli *λίχνος*. Quam tamen deductionem in dubium non vocans, dixi in meo Thesaurò Græcæ linguæ, *λίχνος*, Liguritor, Qui cupediis ita est deditus ut lingat digitos, seu catinos, Catillo, Cupes. Atque

Atque hinc meminisse oportet dicti comici cuiusdam in apud Athenæum, *ὅς τε φησὶ καταλαλεῖν καὶ τοὺς δακτύλους*. Sed ad vocabulum Liguriones quod attinet, deprauatum ex Liguritores (ut antea dixi) audite quandam eius etymologiam: non minùs vobis nouam ac miram futuram, ut opinor, quàm mihi fuit, & nunc quoque est. K Æ N. Nouitas tanta illam tanto magis dignam Kænophilis auribus reddet. C O R. Ea est *ἀπὸ τῆς λιγούρου*, quod Græcis suaue significat. M I S. Quicumque hanc etymologiam in medium attulit, se aliquid *κακὸν* ac simul *κενὸν* afferre dicere potuit. K Æ N. Non est quòd putes me illius deprauationis esse autorem, quia ex Liguritores factum est Liguriones. C O R. Hoc facile credo: quum & ex duobus locis illius comœdiæ locis, unde quædam excerpta habeo, afferatur. K Æ N. Sed quid si non solum Liguritores sed Liguriones etiam dicti fuerunt. C O R. Hoc mihi non fit verisimile. Verùm vltèrius in te de tuis synonymis vel potius pseudosynony-

mis, monendo, volo pergere. K Æ N. Quo ulterius perrexeris, eo magis me tibi deuinctum reddideris. COR. Ad dam igitur, nec Ganeones à te cum Mandonibus, seu Comedonibus, & Lurconibus, necnon Gulonibus & Glutonibus, confundendos fuisse: quòd Ganeones non ventri tantum sed libidini etiam sint dediti. Atque ideo melius Ganeones & Nebulones coniungeretur. Valde enim hac in voce falluntur quamplurimi: quum ea significantur οἱ τὰ ἴδια λάδρα καταφάγοντες. Quæ expositio inter alias tribuitur huic vocabulo in illo Glossario, cuius editione tot tam doctorum hominum gratiam iniui. K Æ N. Ignota certè mihi erat ista expositio: quam tu veram esse putas. M I S. Mihi quoque. Nec certè cum ea conuenit quam Donatus affert. COR. At conuenire hæc videtur cum duobus Horatij locis: & cum hoc (vt de aliis taceam) eius qui libellum de claris grammaticis scripsit: *Lastavron* (est autem Græcum hoc vocabulum: eum significans quem alio nomi-

nomine πόνρον vocant) & lurconem & nebulonem popinonemq; appellans, & vita scriptisq; monstratum. Scio autem esse qui Nebulonem & Tenebrionem esse eundem putent, propter etymologiæ similitudinem. Id est, quòd res è qua petitur vnius etymologia, sit ei similis vnde & alterius petenda est. Sed illis assentiri non possum. K Æ N. Si semper mihi negotium esset cum iis qui in verum & proprium cuiusque vocabuli vsum tam pensiculatè inquirunt, nõ cõtingeret mihi interdum ita labi: sed mei coantiquarij, qui mihi sunt etiam coæui. COR. Quid sibi vult hic imperfectus sermo? quid dicunt aut quid faciunt isti boni viri, tui (vt tu quidem loqueris) coantiquarij? K Æ N. Aliàs dicã. M I S. Credo te ppter me ita in medio sermone restitisse. Animaduerti enim te in me oculos coniicientem. Si vis tamen, potes id ita me præsentè dicere Coronello, vt tanquam me absente dictum sit. Nihil enim vetat quin tu illi Homericè, ἀρχὴν κεφαλῆν, nũc loquaris. AVt certè ipse Homericus Vlyf-

sis aduersus Sirenum cantus cautione tibi cauebo. Verùm & tertium quiddam, quod tutius illis utrolibet illorũ futurum fit, tibi offero: ut hinc aliquò gradum interim corripiam. C O R. Non propter te in sermone restitisse Kænophilum arbitror: sed figuratè loqui volentem: quòd ea nimirum figura quæ a posiopefis & reticentia vocatur, uti vellet. KÆN. Quæcunque sit illius mei sermonis imperfecti causa, aliud interim à me non impetrabitis responsum quàm quod iam dedi, me aliàs illud quod nunc tacui, esse dicturum. M I S. Sed an mihi quoque dicturum te polliceris? Taces. C O R. Eum vrgerenoli. M I S. Non vrgebo. C O R. Quemadmodum, Kænophile, te mihi aliquid de tuis coantiquariis, tuis etiam coæuis, (verbis enim tuis utlibet) dicturum aliquid promittis: ita ego, quod tu illis vicissim dicas, tuis auribus sum commissurus. Verùm tuam procrastinationē non imitabor. KÆN. Siqua de re à te moneantur, nomine illorum omnium grates agam. C O R. Non

Non te propter illos, sed illos propter te, & in tuam gratiam, monebo. KÆN. Eo tibi magis de meo etiam debitor gratiarum ero. C O R.

Sensibus hac imis (res est non parua) reponas.

Antiquarij sepe in hoc, & quidem grauius, peccant, quòd obliti eorum quæ præ foribus habent, longinquum iter ad priscum sermonem emetiuntur: ac, si mihi cum bona Latinitatis venia Gallico uti prouerbio licet, *Romam ad querendum sanctum Petrum eunt, quum eum ante fores suas habeant.* KÆN. Unde tibi hoc in mentem nunc venit? C O R. Ex eo qui modò habitus inter nos fuit sermone de quibusdam antiquis vocibus: quarum nonnullæ sunt etiam priscae. Dum enim antiquarij procul vocabula illa quærunt, *mandones, & comedones, & manducones, & lurcones, & cætera* quorum facta fuit mentio, interim quorundam obliuiscuntur (ex illis ij saltem qui ea aliquando didicerunt) quæ in Romano Romæ florentis sermone, quem in vicinia

habent, inueniuntur. KÆN. Si igitur significanter loqui velles, & tamen antiquarius esse nolles, quò te verteres? COR. Ad ipsius etiam Ciceronis sermonem lingua mea se verteret. an infans (quæso) tunc tibi futurus videor? Immo talem hominem, *gurgitem* aut *voraginem*, multo quàm tu significantiùs loquens, & insigni etiam metaphora vtens, appellarem. KÆN. Omittis pulcherrimum vocabulum, & valde sibi conuenientem locum inter illa habiturum: cuius vt in memoriam redirem fecit illorum alterum, *vorago* videlicet. Est enim ab eadem origine. COR. Nullum mihi in memoriam venit. Haud enim dicam, in memoriam redit. nam quid si nunquam illud didici? KÆN. Fieri potest vt tibi sit ignotum: atque hinc potes cognoscere, disci aliquid ex antiquariis. COR. AVdiam (obsecro) illud vocabulum. KÆN. Est *voratrina*. COR. Tale est vocabulum vt non digner te interrogare vnde habeas: sed te velim rogare vt tale sermonis *κειμήλιον* tibi serues.

KÆN.

KÆN. Si tamen antiquariæ tibi essent aures, non displiceret. COR. Immo vel ob hoc ipsum quòd velim hoc vocabulum, & quodcunque eiusdem classis est, mihi displicere, nolim antiquarias aures habere. MIS. Profectò, si tuis auribus hæc vox placuisset, Coronelle, valde iudicium tuum mihi displicuisset. COR. Tu, Philokæne, quum tuam illam voratrinam in medium attulisti, meum illud penu iam exhaustum esse putabas. Verùm falleris. habeo enim quæ ad *gurgitem* & *voraginem* addam. KÆN. Quid addes? COR. *Ingluuiem*. Sed hominem ipsum *gurgitem* vel *voraginem* vocabo, at verò *hominis ingluuiem* dicam. Quidni verò illum quem tu *lurconem* appellabis, ego non minùs libenter *barathrum* etiam nomen? KÆN. Sed voce vtêris Græca. COR. Quid tum? sic Græca est vt Latina etiam per vsucapionem, vel vsucaptionem (vt quidam dicendum putant) facta sit: & quidem ita vt de lurcone aptè, de lurconis ventre aptiùs dici possit. Multo certè magis

hac *barathri* quàm *phagonis* appellatio-
ne opus habebant Latini: quam tamẽ
pariter sumpserunt à Græcis. Poterant
enim pro phagone edacem, vel voracem,
vel edonem, aut comedonem,
aut mandonem dicere: aut vno eorum
quæ fuerunt memorata synonymorum
vtri. Ridiculum verò istud, quòd
quidam nomen proprium, non appellatiuum,
esse putant, apud Fl. Vopiscum: vbi scribit,
phagonem vno die, ante mensam A Vreliani,
aprum integrum, centum panes, veruecem
& porcellum comedisse: bibisse autem
infundibulo appposito, plus orca: & qui-
dem ipsam A Vrelianum vehementis-
simè delectatum illo fuisse. M I S. Non
solùm tãtam hominis edacitatem, sed
eam quoque quam imperator hic ex
illa capiebat voluptatem, miror. Con-
trario certè fuit ingenio ille princeps
qui phagonem quendam, quòd vnus
voraret quẽ multorum esse debebant,
è medio tolli volebat. C O R. Nondum
illud meum peni vacuatum est, Kænophile.
Adicio enim licere, lurconẽ
& ven-

& ventri deditum, appellare hominem
abdomini natum. Possumus alio-
qui dicere etiam, eum *abdomini indub-
gere*, vel *abdomini inservire*: sed illud lo-
quendi genus & elegantius & signifi-
cantius: ac præ se fert aliquid poeticũ:
quamuis & Cicero eo vtatur. Ex his
satis supérq; cognosci à te potest, Kænophile,
quàm verum sit quod tibi de antiquariis dixi.
Sed aliquid iam *οἶκος* afferre volo,
quod illius sermonis & meæ admonitionis
sit velut auctarium. Quum enim antea de
pene loquens, dicerem, Salustium hoc vo-
cabulo, licet obscæno, esse vsum, id
subiungentem voci ventre: addidi,
Græcos, eandem pudori iniuriam fa-
cere nolentes, dicere sæpenumero
ventrem & quæ sub ventre sunt, *γαστέρα*
καὶ τὰ ὑπὸ γαστέρα: at nunc ostendere volo
quomodo Græcos imitatus sim. Quæ
tamen imitatio talis est vt ab iis tantum
qui illud loquendi genus nouerint,
animaduerti atque intelligi possit.
Totum tibi epistolium recitabo.
V A L D E mibi commendas hominem, qui

nunquam, nisi emendatus, commendatus mihi erit. Eum, quantum possum perspiciere, melius quam tu commendator, notum habeo. Nam mihi (quid amplius vis?) intus & in cute est notus. Tu studijs illud dare operam ais: immo dat operam omnibus propudijs. Quis possit studiosa esse literarum mens eius cui vita sit propudiosa? Quod mihi deditum esse addis, me nihil mouet. Malo mihi deditus is non sit, qui ventri, & (nisi pudor vetaret inferius descendere) deditus est. Vale: & aliàs præcepti Horatiani recordare, Qualem commendes, etiam atque etiam aspice, &c.

M I S. Si satis illam tuam Græci sermonis imitationem assequor, ubi scribis, qui ventri, & (nisi pudor vetaret inferius descendere) deditus est, post copulam aposiopesi vteris. C O R. Vtor sanè: quum alioqui perinde fit ac si dicerem, ventri & iis quæ sub ventre sunt: vt à Græcis diceretur, γαστήρι καὶ τοῖς ὑπὸ γαστέρι. K Æ N. Etiam in epistolis interdū esse antiquariū te video. Quod tamen aliis vix permittis. Hic certè studiis illud propudijs, & voci studiosa illam

lam propudiosa ita opposuisti, vt his antithetis homœoteleutis voluptati aurium consulueris. Quomodo autem nisi vocum antiquarum ope id præstare potuisses? Iam vides vt interdum eum qui omnino non sit antiquarius, ad antiquariorum penū, velut ad sacrā quandam ancoram, confugere, atque ex eo quædam precariò sumere necesse sit. C O R. Quid ais? me non permittere aliis vt antiquario sermone vtantur? Immo permitto: sed dummodo cum iudicio id fiat. Tunc enim delectus adhibetur: & seruetur illud proverbiale præceptum, *serendum est manu, non ipso sacco.*

M I S. Aliquid venit in mentem, quod propemodum exciderat, te de voce *complices* interrogare, quæ est in illo primo versu,

Ne, amice lixa, ceterique complices.

Ac miror sanè te de ea tacuisse. C O R. Sciebam te non taciturnum. M I S. Existimásne vocem esse Latinam? C O R. Potiùs barbaram, aut saltem semibarbaram esse crediderim: quamuis alio-

qui multos superiore seculo tanquam Latina usus esse non ignorem. Sed nec sum nescius, quendam ante nostram ætatem scripsisse, illo vocabulo esse usum Salustium, ubi sentinam manipulorum Catilinæ recenset. M I S. Mira certè est illa *commanipulorum* appellatio: sed in illa recensione vocabulum illud legere me haud memini. C O R. Nec certè eam ibi inueni: sed suspicor olim ibi scriptum, vice alius cuiuspiam, quod nunc in melioribus editionibus inuenitur, fuisse. Recordor enim, eum, illis enumeratis, hæc verba subiungere, *Hi Catilina proximi familiarésq; erant*: quid si autem olim in quibusdam exemplaribus non *familiarésq;*, verùm *complicésq;* legebatur? Legitur tamen & pag. sequente, *His amicis socijsq; confisus Catilina*. Ac fateor alioqui non facilem fuisse vocis *familiarésq;* in *complicésq;* mutationem. Quid si igitur ex *participes* (ubi scribit, *consilij huiusce participes*) factum illud *complices* fuisse, potius suspicemur? Sic videmus, Bembum, & ipsum etiam Nizolium

zolium, afferre quasdam voces tanquam Ciceronianas, quarum ne umbra quidem apud Ciceronem nunc exstat. M I S. Si mutatio illa quam dicis, facta apud Salustium fuit, multo magis verisimile fuerit eam illi voci participes accidisse: sed neque ibi neque in illo huius comœdiæ loco dici poterit habere illum usum qui vulgo illi à barbarè (vt opinor) potius quàm Latinè loquentibus datur, pro sociis seu participibus criminis. Est alioqui valde vsitata in sermone Gallico hæc ipsa vox *complices*, (vndecunque illam mutuata sit) in illa quam dixi significatione. Sed quod ad sonum literæ e attinet, in hac voce vsuuenit quod in aliis plerisque in Gallicum sermonem transeuntibus, vt suum sonum masculinum in foemininum mutant. Nam soni rationem habentes Galli se duplex elementum e habere dicunt: vnum, masculinum, alterum, foemininum.

K Æ N. Ad illum (quæso) antiquarium reuertamur. C O R.

O singuli vos flocciores vellere.

AVSUSNE fuisset etiam Kænophilus ita loqui? KÆN. Nequaquam certè, hic quidem Kænophilus quem intueris. COR. Sequitur paruo interuallo, *caput pilatis*: vbi valde fallitur qui antiquariè eum loqui existimabit. Nam apud Afranium & Accium *pilare* est pilos emittere: veluti vbi dicit Accius, *Tunc primum pilabant gena.* At hîc *pilatis* est pro Depilatis, siue Expilatis. MIS. Atqui Expilare alium passim vsus habet. COR. Id scio: sed illum esse primum censeo: & ineptè à quibusdam deduci à Græco *πιλῶ*, significante Complano: quòd qui è domo supellectilem detrahunt, æquare ac complanare videantur. Nam ne hoc quidem verum est, *πιλῶ* id significare. MISOK. Miratus sum certè & ipse illam ab hoc verbo etymologiam.

COR. Non longo interuallo sequitur hic versus:

Nunquam adepol homines suatim grüniunt.

Vbi *suatim* notabile est, pro suum more: sicut

re: sicut *Bouatim* pro Bouum more, & *Canatim* pro Canum more, dictum fuit. Hîc autem mihi placet prisco- rum suo in sermone audacia (si tamen in bonam quoque audacia partem sumi potest) qui quum Græcos aduerbia ex horum animalium nomine facta habere viderent, ipsis inuidere cœperunt: & pro *κωνδῶν*, *canatim*: pro *condῶν*, aut *ταυγῶν*, *bouatim*: pro *συνδῶν*, *suatim* dicere. Etiam si enim huius *συνδῶν* & illius *condῶν* exempla non afferantur, minimè tamen dubitandum est quin dicta itidem fuerint. Quid quòd tandem ditiores etiam esse Græcis voluerunt, & *meatim* ac *tuatim* ad significandum More meo & More tuo, dicere cœperunt? KÆN. O quàm bonus es antiquarius, Coronelle, etiam si antiquariorum plerunque sis irrisor: & quàm bonum haberet patronum antiquarij, si eorum suscipere patrociniû velles. COR. Nego & pernego me antiquarios plerunque irridere. Nunquam enim istud hominum genus vsquequaque irrideo: tantum abest vt

plerunque irrideam. KÆN. Si non plerunque, at certè circa pleraque, illos irrides. COR. Multum iam est inter hoc quod dicis, & illud quod dicebas, discriminis: sed mutandum tibi in tuo sermone & aliud est. Non enim dicere (si veridicus vis esse) debes, me antiquarios irridere, sed antiquariorum nonnullos. Nam alioqui modesti sunt adeo in sua antiquaria Latinitate nonnulli, ut nihil inueniam in illis quod irrideam: at illi sæpe mihi risum, sæpe etiam bilem mouent, qui sine modo & modestia (ut loquitur tuus Salustius) antiquarij esse volunt. KÆN.

Quàm tibi aues rara, coruis paulo & minus albis,

illi satis modesti tuo iudicio antiquarij.

COR. *Bustirape, verbero.* KÆN. Mén' tu bustirapum & verberonem vocas? an his vocibus Misokænum compellas? COR. Tu antiquarius sermone antiquario compellendus es: alio Misokænus. Quanquam harum vocum prior tantum illi sermoni adscriben

scribenda tibi videbitur: sat scio. KÆN. Ut seriò loquamur, suntne ista quoque illius comici (si comicus appellandus est) verba? COR. Sunt. KÆN. Miror unde illud *bustirape* habeat. COR. Non miror ipse: ac minimè dubito quin *οἰκοδεν* habeat: sicut & *bustuarium caput* alibi pro eo quod in busto erat, & eo fuit exemptum. Sed pro *verberones* nullumne tibi succurrit antiquum vocabulum? KÆN. Nullum. Nisi *mastigia* tibi inter antiqua numerandum potius videtur: quod alioqui sumptum è Græco esse nemo nescit. COR. Credibile est, Plautum & cæteros veteres comicos diu vsos esse Græca illa voce, antequam *verberones* auderent dicere. Nec tamen illud *mastigia*, id ipsum est vocabulum de quo cogito. KÆN. Sed nec de Plautino *vlmitriba*, vel de *plagpatide* (quod eiusdem est) te cogitare crediderim. Non enim tantam cum illis conuenientiam istud habet, quantum illa duo inter se habent. Quid? egone, qui antiquarium sermonem pertransennam tantum aspicio nonnun-

quam, in eo aliquid plus videbo quam tu, qui assidue illum introspicis? KÆN. Tuam sermonis illius cognitionem ita extenuas, ut eo maiori admiratione quod à te afferetur excipiamus. Sed saltem ne diutius expectari finito? COR. Miror te oblitum esse vocabuli *flagriones*, sic à nomine flagrum deductæ, ut verberones à verbere. KÆN. Pudet me huius obliuij. Sed si quid maculæ afferre id mihi posse videtur, aliquid *καινοπρεπές* ex meæ *καυνοφιλιæ* officina profectum afferre vicissim volo, quod illam eluat: aut dānum quod per illam honori meo factum est, velut sarciat. COR. Dubitāsne quin illa obliuio aliqua te macula sit aspersura? Hoc certe tibi dubium esse non debet. KÆN. Faciam igitur quod dixi: immo iam facere incipio. Proponere enim vobis volo quandam vocē ex illa *flagrio* à me excogitatam: quæ, ut spero, non minus *καινοπρεπές* quam *καινοφιλιās* habere censebitur. Illa est *flagellio*. Quidni enim ut à *flagro* illi *flagrionem* deduxerūt, ita mihi a *flagello* deduce-

deducere *flagellionem* licebit? Spatium tamen ad cogitandum tibi dabo.

COR. AV di igitur alium versum:

Nihil respondes? digne qui crucium fer-
ras.

Sed non dubito quin & istud crucium *οικουδεν* habeat: quod à cruce sic factum est, ut à luce lucium: vnde *antelucium*. Sed & *cruciaris* apud Apuleium, *cruce dignus*. Ita enim exponendum est potius quam *cruciatu dignus*. Verum & *cruciferi* in eadem comœdia legitur. At hic versus,

Nam id quod fero, dignum est pio sup-
plicio.

habet vocabulum quod mihi omnino displicet. KÆN. Nimirum hoc à te dicitur de voce *supplicio* pro supplicatione. Nam eo se uti posse credidit: sicut Salustius *supplicia* vocat supplicationes. COR. Sed putāsne illum hoc recte credidisse? KÆN. Ego certe nequaquam vsus fuisset. COR. Nec ipse. Sed timēsne larvas? KÆN. Quis eas non timeat? COR. Hinc ergo fugiendum est. KÆN. At si earum tantum

nomen hîc sit, illud minimè timeo.
 C O R. Immo vocem tantummodo
 quæ ab illarum deducta nomine est,
 afferre libet. Illic enim inuenitur,
 —*eris laruator manendeis*. Sed & præ-
 cesserat, *dij te laruent*. K Æ N. Promit-
 te saltem futurum vt, si me larues, mox
 delarues. C O R. Promitto. K Æ N.
 Sed qui sunt illi *manendei*? C O R. Vt
 dici solet *diis manibus*, ita eum ordine
 inuerso dicere voluisse existimo *ma-
 nes deos*. K Æ N. Sed vnde vocem hanc
 compositam attulisse putas? C O R.
 Οἰκοδεύ. Cum multis autem res illi esse
 possit, à quibus eam vnde attulit (si in-
 de attulit) referre iubeatur.

Sed audi duos versus, ad quos tran-
 seo.

*Quæcunque anus, quicunque sunt si-
 licernij,*

Vetuli, veternosi, cibarium dabunt.

K Æ N. Vocatus est *silicernium* quisenex
 esset, aut potius valde senex, ab ipso et-
 iam Terentio: at *silicernius* vnde? C O R.
 Vereor ne istud, vnde & alia quædam,
 habeat.

De

De hoc autem loco,

*Tibi fabulino, barbaro, indoctissimo,
 Fanatico, fatuo, videntur sordidi.*

Asellus ad tyram, vetus prouerbum,

quidnam tibi videtur? K Æ N. Vix a-
 liam hîc esse vocem crediderim, in
 quam sit inquirendum, quàm illam
fabulino. C O R. Propter illam hunc
 locum affero. K Æ N. In hac (nequid
 dissimulem) prorsus hæreo. C O R. At
 ego, si hæreo, saltem non prorsus hæ-
 reo. Nam scio *fabulinum* fuisse voca-
 tum quendam deum (vt magnam par-
 uorum & parua munera obeuntium
 deorum turbam habuit Romana an-
 tiquitas) qui pueris primò dari incipiē-
 tibus præesse putabatur. Vnde etiam
 sacrificabatur ei quum primùm liberi
 dari incipiebant. K Æ N. At hic *fabuli-
 num*, tanquam à fabulis deducta voce,
 pro blaterone, seu nugatore, fortasse
 dixerit. C O R. Hoc mihi fit verisimile.
 K Æ N. Cui non fieret?

C O R. En tibi versum, vbi loquen-
 di genus est quod dubito an sit anti-

Dd 4

quorum comicorum, aut saltem antiqui alicuius comici.

Sequar virum: si mutiat, pugnosedet.

Sic certè solemus in Gallico sermone nostro interdum iocari, *Je luy en feray bien manger*, etiam vbi de pugnis agitur. Et verò Plautino Sofiæ (si bene memini) non libet esitare vbi pugni apponuntur.

COR. In hoc versu,

Immane terriculamen, & manes truces,

est ea vox qua dubitabam annon vsus foret Apuleius, potiùs quàm ea quæ apud illum exstat. Nam vbi legimus apud eum, *laruas esse noctium occur sacula, bustorum formidamina, sepulcrorum terriculamenta*, dicebam illum fortasse scripsisse *terriculamina*, vt omnia essent non homœotelevta tantùm sed etiam formæ eiusdem nomina.

At hîc puto non scriptorem, sed typographum, errasse,

— vsquam nil volo appetitius.

Haud enim antiquos *appetitius* dixisse arbitror, sed *appetentius*, ab *appetenter*:

atque

atque hunc comicum istud *appetitius*, non illud *appetentius*, scripsisse. KÆN. Idem & ipse arbitror.

COR. Hîc etiam notabilia quædam verba habemus,

— quia nam sublimat & infimat,

Depauperatque & diuitat: quæ vult facit.

KÆN. Illa duo sibi opposita verba, *sublimat* & *infimat*, ex Apuleio sumpta crediderim. COR. Credibile est sumpta ex eo esse: verùm ex antiquo scriptore quopiam eum vtrunque sumpsisse, persuasum habeo: præsertim quum alterum, videlicet *sublimat*, ex Ennio afferatur. Illud autem *depauperat* pro pauperem facit, etiam si apud Varronem exstet, minùs mihi placet quàm simplex *pauperat* placeret: quo & Horatius est vsus. Nam *depauperare* aliquem, vel *expauperare*, de eo conuenientiùs dictum iri puto qui pauperiè ab aliquo tollit. Nec tamen interim ignoro, esse verba vbi eadem illa præpositio *de* est modò intensiua, modò priuatiua. Quorum è numero *Desenio*.

KÆN. Ego, composito vti volens facto è verbo *Paupero*, dicere non dubitarem *Impaupero*. COR. Facile crediderim, aliquem ex antiquis eo esse usum. Sed quid de hoc nomine dicemus, *pestilentitas*? in hoc versu,

Febres, & ulcera, atque pestilentitas.

Fallor ne an apud Lucretium eam legi? KÆN. Non falleris: en tibi versum Lucretij,

Hæc igitur subito clades noua pestilitasque.

COR. Mirum est quàm aures à quibusdam antiquis vocibus abhorreant, quæ nihil nobis nouum præter ipsam terminationem (vt vulgari verbo vtar) habent. Ac horum certè in numero posse videtur poni illud *pestilitas*, pro Pestilentia: sic etiam vocabulum *magnitas* (cuius antea fuit facta mentio) pro Magnitudo. Verùm ad illud *pestilitas* quod attinet, an putas Lucretium omnibus ætatis suæ hominibus id probauisse? KÆN. Vix crediderim: quoniam analogiæ omnino repugnat, à pestilens deducere *pestilitas*. COR.

Vel

Vel hinc discite antiquarie Kænophile, à me non abs re istud inculcari, delectum antiquariis in antiquaria Latinitate esse adhibendum. KÆN. Quod de terminatione mutata dixisti, idem de vnius literæ vel adiectione vel detractone aio. Vna enim litera vel adiecta vel detracta cuiquam vocabulo, facit vt aures eam non libenter admittant. Exempli gratia, vbi *patrimus* dicitur pro eo quod vulgo patrius dici solet. COR. Quod exemplum illius nominis afferre potes? KÆN. Idem quod è Ciceronis Tusculanis afferunt alij, *patritam illam & auitam philosophiam*. COR. Quid si verò proferam exemplaria in quibus *patriam*, non *patritam*, scriptum est? KÆN. Qui tamen hanc scripturam defendunt, eo vel vno vel potissimo niti testimonio solent. COR. Nonnullos illud *patrimus*, pro *patrius*, in vsu habere scio, sed hunc usum idoneo vlllo testimonio niti nescio. In illa certè ipsa comœdia vnde alia tam multa deprompsi, est qui dicat se *patritos mores imita-*

ri: & quidam magni hodie nominis, in lyrico carmine dixit, *vestigio insistere patrito*. Verùm ego hac in voce, si alia in vlla, iniuriam analogiæ fieri existimo. Quod non considerant ij quibus vt *auitam*, sic etiam *patritam*, dici placeat. Quid enim commune habent horum nominum, *auus* & *pater*, *αἰετός*? Vt omittam, Latinos, si ab auo voluissent non *auitus* sed *auius* (vt à patre *patrius*) dicere, futurum fuisse vt vox *auius*, quæ sorores habet, *deuius*, *inuius*, *peruius*, illam, tanquam suam in possessionem irruentem, in ius apud Latinæ linguæ vindices & iudices vocaret, ΜΙΣΟΚ. Tam firmis rationibus niteris, Coronelle, quàm illi nouatores infirmis nituntur. ΚΑΕΝ. Tam longo tempore obmutuisti, Misokæne, vt vereretur ne aliquam in mutum metamorphosin passus esses. ΜΙΣ. Dum in illa disquisitione exemplorum antiquariæ Latinitatis versaremini, nescio vnde corrogatis, & ex re propè ludicra seriam faceretis, tanquam *αὐτὸν παίζην* volentes, parum attentus

eram:

eram: quoniam mihi ibi nec ferebatur, nec metebatur: at nunc in quæstione versamini, de qua meam sententiam meritò interpono. ΚΑΕΝ. Qui à nobis de illis exemplis habiti fuerunt sermones, pro vitiligationibus & blæterationibus habere videris, Misokæne: ac tales fuisse ais, vt in iis tibi nec fereretur, nec meteretur: at ego, quod meteres, etiam si nihil fereres, fuisse dico. COR. At ego vtrunque vestrùm, nisi huic disceptationi finem imponatis, & vitiligatorem & blæteronem (nã blæterationem & blæteronem Κænophilò relinquo) esse clamabo. ΚΑΕΝΟΡΗ. Persequamur itaque, Coronelle, nostrum illum sermonem de vocibus quas vnus literæ vel adiectio vel detractio auribus insolentes reddit. COR. Iam nunc in aliud exemplum incidimus. Nam quum antea de *patrimus* pro *patrius* verba fecissemus, nunc se aliud exemplum offert, (minùs tamen insigne) in *blæterare* pro *blæterare*, cum eiusdem literæ adiectione in deriuatis. Considera autem &

hîc quàm inepta sit quorundam (sed antiquariorum præsertim) circa nonnulla kænophilia, ad orthographiam etiam quod attinet. Nam quum *blaterare* nitatur Horatij autoritate, quid ineptius quàm aliam quandam incertissimam etymologiam tanti viri autoritati velle opponere? KÆN. Tecum posthac partes scribentium *blaterare* tenebo. COR. Iam verò, vt ad detractiōis literæ exemplum veniamus, magnam certè aliquando nouitatem afferre possunt auribus eorum etiam qui ad Latinitatem antiquariam non omnino nouitij veniunt. Nam, vt taceam de *famul*, de *facul*, de *volup*, quotusquisque est qui in *biber* non fallatur? *Biber* (inquiunt) nomen est antiquum, neutro genere vsurpatum. Deinde afferunt è Fannij annalibus, *Domina eius, vbi ad villam venerat, iubebat biber dari*. Item ex Titinnio, siue Tintinnio, *Date illi biber*. Quinetiam Catonem eo vsu esse scribunt. Sed qui & Terentium vno in loco *biber* scripsisse putant, illi, meo quidem iudicio, falluntur.

KÆN.

KÆN. Si falli eos putas grammaticos qui *biber* nomen esse scribunt, quam orationis partem esse tu existimas? COR. Credebam te non minùs quàm me, iam animaduertere, verbum esse cui detracta sit vltima litera *e*. Dicitur autem à Latinis *Da mihi bibere*, ex imitatione Græcorum, dicentium, *δός μου πείν*. MIS. Illud *biber*, tanquam monstruosum aliquod vocabulum, formidarem, vbi in ipsum incidissem: nisi me huius admonitionis armis instruxisses.

KÆN. Diximus de vocabulis quibus aliqua litera additur, & quibus cōtrà aliqua detrahitur, aut aliquæ detrahuntur (vt vocabulo *famul*) vtrobique per archaismum: sed de iis tacuimus vbi litera quæpiam in aliam mutatur. COR. Non satis est te mihi in memoriam hoc reuocare: exempla etiam, aut saltem exemplum afferre oporteret, atque hoc etiam modo memoriæ meæ subsidio venire. KÆN. Vno tantum exemplo iuuare nunc illam possum. COR. Quoniam? KÆN. Vo-

cis *nempe*. Ita enim antiquos scripsisse, non *nempe*, quidam tradunt. C O R. At mihi, quum in illa comoedia vnde multa attuli antiqua, *nempe* occurrisset, typographicum mendum esse arbitrabar. K Æ N. Idem ego existimassem, nisi illud legissem.

C O R. Ex mentione nunc facta illius comoediæ, in memoriam mihi quiddam redit, quod prætermissum nolim. K Æ N. Habésne aliquid quod de ea dicas? C O R. Aliquid potiùs quod de iis dicam quæ ex illa de promptis exemplis. Ex iis enim satis patere puto, fuisse aorum etiam nostrorum ætate antiquarios, & quidem nonnullos qui antiquarij sermonis specimen ita præberent, vt simul eum velle circa quædam deridendum propinare viderentur. Neque verò minùs cætera de iis à me dicta (quæ tuum est à memoria tua repetere) ex illis apparere animaduertes. K Æ N. Eius tantùm quod in toto illo sermone tuo fuit mihi odiosum, mentionem nunc facis. C O R. Sed odiosum illud te cautum reddat oportet,

oportet, simulque tuos in antiquario sermone symmystas. Nisi mauis dicam, tuos antiquarij sermonis symmystas. K Æ N. Vbinam illi nostri partim aui, partim pro aui, antiqui sermonis reliquias inuenire poterant? Nam Plautum mirè fuisse tum corruptum, & à paucissimis lectum, à paucioribus fuisse intellectum constat. C O R. Vel ipsa lectio scriptorum ecclesiasticorù, quædam antiqua, & quidem adeo antiqua nonnulla vt etiam obsoleta essent, supeditabat. K Æ N. Iocarísne, an seriò loqueris? C O R. Seriò loquor. K Æ N. Nunc recordor audiuisse me, Tertullianum talia habere. C O R. Habent etiam alij quidam, sed non tam multa. Vel vnum Cypriani afferam, vnde eum haud parum insolentiæ suo sermoni interdum permisisse cognosces. Id est *implanare*, pro *Decipere*, *Impone-re* alicui: ex quo & *implanatore*, pro *deceptore*, seu *impostore*, fecit. M I S. O qualia vocabula. C O R. Abhorrent ab illis aures tuæ, vt quidem præ te fers. M I S. Abhorrent: hoc tibi inficiari

nolim. COR. Faciam fortasse vt non abhorreant. Nonne scis, Latinos, & quidem nominatim Horatium, *planum* more Græcorum, pro deceptore seu impostore dicere? MIS. Scio. COR. Nonne scis, Græcos, vt *πλάνον* dicunt, significantes deceptorem, ita *πλανῶ* pro Decipio dicere? MIS. Scio. COR. Nonne, si nomen illud Græcum sermoni Latino mutuari licuit, licuit & verbum? MIS. De hoc dubito. nam & quædam alia nomina Latini è Græcis sumpserunt, quum tamen verba ex illis facta non sumerent. Præterea, cur ex *πλανῶ* non factum fuit Plano, sed Implano? COR. Vt non coincideret (vtor nunc Latinorum grammaticorum vocabulo, quo Græcum *σιωεπιπῶ* imitantur) cum Plano. quod à nomine Planus, priore longa, ducit originem, & composita habet Complano & Explano. MIS. Iam meæ aures minùs ab illo Cypriani Implano abhorrent. Sed credisne illum ex aliquo scriptore antiquo sumpsisse? COR. Credibile certè est, aut saltem non incredibile. Alia

autem

autem alio tempore exempla tibi proponam antiqui sermonis à scriptoribus ecclesiasticis vsurpati. Quid? an nescis, veterem quoque Bibliorum interpretem antiqua quædam habere? MIS. Non dicam me nunc nescire, sed antea nescisse confitebor. COR. Quum illud cantici principium caneres, aut canentes audires, *Magnificat anima mea Dominum*, non animaduvertebas, hunc Testamenti noui interpretem (non est autem is qui & vetus est interpretatus) antiquo verbo vti? MIS. Minimè antiquum esse verbum putabam, quum & Terentius eo vtatur. KÆN. Quasi verò non & aliis verbis antiquis hic vtatur. Hoc tamen vos celare nolo, in superioris temporis editionibus legi apud Terentium *magnifacere*, vbi aliæ (ac præsertim quæ inter has sunt recentiores) habent *magnificare*. COR. Illius diuersæ lectionis minimè ignarus eram: sed si vetus ille interpres pro *μεγαλιώσει* dixisset *magnificat*, non ita vim huius Græci assequutus esset: atque Latino tam antiquo vsus non foret.

Ee 2

Sunt tamen qui duas esse voces malint, scribentes *magnifacere*, in illo etiã Terentij loco. MIS. Ut verum fatear, haud satis Latinum esse illud *magnificare* credidissem, nedum esse antiquũ: quoniam sunt & alia eodem modo ex verbo facere composita, quæ potiùs ecclesiastica, id est, ecclesiasticorum scriptorũ (inter quos & veteres Bibliorum interpretes comprehẽdo) quàm Latina esse existimabam. Ac sunt ex eo numẽro ista duo, *honorificare* & *latificare*. COR. Immo ex iis quæ eiusdem familiæ sunt verbis aliquot antiqua possent afferri, & quidem sumpto initio ab illo *magnificare*: quum & Plautus eo vtatur. Ut autem de illis duobus, quorum mentionẽ fecisti, ac de priorẽ priùs, respondeam: illud quidem *honorificare*, Lactantij saltem autoritate possum tueri: (ac posse hac sola defendi, haud credibile est) at posterius illud *latificare*, non Plauti tantũ sed Ciceronis etiam Latinitatem sibi fauentem habet. MIS. Quàm multi tamen illud, *Vinum letificat cor hominis*, verum quidem

dem esse faterentur, sed Latinẽ dici negarent. KÆN. Quid? te in eorum numero fuisse, nõne fateberis? MIS. Fatebor: sed addam, non iam esse. COR. Sic autem vidi qui (vt vocabuli ab eadem stirpe orti mentionem obiter faciam) *latamen* an pro Latino habendum esset, valde dubitaret, & cur diphthõgo id scribi soleret, miraretur: sic tamen vt, quum Virgilij autoritate niti dicerem, non minũs mirum ei istud videretur. Tum ego, *Quid faciat latus segetes*. Atque hoc ab illo aliis indicatum fecit vt etymologiam statim animaduernerent, ideòq; scripturam habere suspectam desinerent. MIS. Verũm si Virgilium credendum est primum segetes vocasse lætas, necesse est post Virgilium tantummodo vocem *latamen* in Latini sermonis consuetudinem venisse. COR. Si non Virgilius fingendæ huius vocis occasionem præbuit (quod tamen facilẽ adducar vt credam) alius certè poeta Virgilio prior præbuerit. MIS. Ita fit plerumque vt multi multa in Latinitate suspe-

cta habeant quæ ab omni suspitione abesse procul deberent. KÆN. At ipse meam de te suspitionem haud tacebo. MIS. Quanam ea est? KÆN. Suspitor, te nostri Coronelli libellum *De Latinitate falso suspecta haud legisse.* MIS. Non falsa est certè hæc tua suspicio. KÆN. Quum legeris, tam suspicax, aut suspiciosus (vtrum rectius dicitur?) esse defines. Nec certè horæ à Coronello male collocatæ in scribendo hoc libello fuerunt. COR. Utinam essent quæ in scribendo contrario non libello, sed libro, collocari à me possent. KÆN. Quid? velle sine palinodiam canere? COR. Nequaquam: (esset enim veritati perspectæ & exploratæ aduersari) sed contrarij argumenti librum cuperem componere: videlicet, *De suspecta haud falso Latinitate: & de falsa, etiamsi non suspecta.* KÆN. Hæc potissimum posterior libri pars, *De Latinitate falsa, etiamsi non suspecta*, à valde sitibundis multorum auribus biberetur. Quod utinam hæc auiditas te ad illum conscribendum reddere auidum

dum posset. COR. Plurimi, doctissimi etiam viri, non auidè reprehensionem sui legerent, quamuis nominibus parcerem: & mirarentur, à me de se etiam dici, *Communis error facit ius.* Cum vulgo enim loquerer: licet & in vulgari horum veterum usu, *Communis error facit ius*, communis error facere ius videatur.

KÆN. PAUSA M hîc à te fieri gaudeo, & aliquam ei in quo versabamur sermoni (nisi tamen ad finem perductus est) intercapedinem dari. COR. Vnde istud gaudium? KÆN. Espe quadam. COR. Quanam est hæc spes quadam? KÆN. Quòd illam pausam in causa futuram spero cur cuidam meo desiderio possis satisfacere: præsertim quum occasio illud tibi propalandi se offerat. COR. Enecas me tuis istis *quadam & cuidam*: quum debeas statim ad rem ipsam venire, ac non, quum rogator sis, me, ad tuæ rogationi satisfaciendum, interrogatorem facere. Miror tamen tantam esse huius pausæ (vt tu antiquarius antiquariè loqueris)

potestatem, ut posse tuo desiderio facere satis, mihi tribuat. Sed quid de eo loquor quod adhuc mihi ignotum est? KÆN. Ex ignoto statim notum tibi fiet. Nam, quia in Terentij mentionem incidimus, fatebor tibi me cupere, & quidem antea etiam cupisse, ex te intelligere quibus terminis Terentius suos archaismos circumscripserit: atque an ex eius lectione multum antiquarij suū penū locupletare queant. COR. Habes in Coronello hominem qui illi tuæ cupiditati cupiat satisfacere, eamq; explere: qui possit, non habes. KÆN. Nunquam te talem expertus sum ut dici de te posset,

Disimulator opis propria, sibi commodus vni.

COR. Ne nunc quidem existimate experiri me talem: sed cogita quantum meis onus humeris illa tua questio imponat. MIS. Ego quoque, quamuis minimè antiquarius, sed contrà antiquarij sermonis antiquator, quantum in me est, tuum libenter responsum audirem. COR. Quî fieri potest ut
quum

quum alioqui vestre de Latinitate sententiæ inter se pugnent, ad me expugnandum velut compugnetis? Ad expugnandum enim meum obstinatum obfirmatumque animum collaborare vos video. MIS. Minimè mirari debes idem eiusdem rei desiderium duorum aduersariorum. Eiusdem rei (ut scis) & bonum & malum esse potest desiderium.

Et latro & cautus præcingitur ense viator:

Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
Sic ego, qui antiquarij sermonis tam cupio esse antiquator, quàm ille est eius admirator, sectator, usurpator, & cuperet esse instaurator, ideo scire cupio quousq; fines suorum archaismorum extendat Terentius, ut hos vitem. Hinc fit (inquam) ut Kænophili precibus (nam illa eius verba precum apud te locum tenere existimo) meas adiungam. COR. Precibus, ut scis, apud amicum opus non est: & verò iam omnem huiusmodi sermonem, præstando meam operam, anteuertissim,

si, quò me vertere debeam vt illi desiderio (quod tibi cum Kænophilo esse commune declarasti) morem geram, sciuissem. MIS. Si grauius tibi onus imponi sentis quàm quod humeri ferre valeant, eos aliqua eius parte exonerto. COR. Hoc dicere, aliquid est dicere: vt & Græci loqui solent. Quamorem tuo ita vtar consilio, vt ex meo responso si nõ, quantum cupitis, at certè quantũ vobis prodesse queat intelligatis. KÆN. Vel hoc officio valde me obstrinxeris. MIS. Me quoque.

COR. Terentium habuisse eum archaismorum delectum credo, quem conuenientem iudicabathomini medium quiddam tenere volenti inter suæ ætatis Latinitatem, & eam quæ multo prior erat: adeo vt iam antiqua haberetur. Quum autem hoc sibi proposuisset, non dubiũ est quin primũ eas quas illa sua ætas in ore quorundã, aut quarundam (nam Romanæ quædam matronæ valde studiosæ conseruandi sermonis antiqui fuisse feruntur) linguæ antiquæ retinebat reli-

quias,

quias, suas in comœdias libèter admitterit, atq; his priorem locum dederit. Posteriores autem locum dedisse eũ crediderim ijs quæ ex antiquis scriptoribus, ac præsertim comicis, & quidem nominatim è Plauto, ita excerpebat vt in eo delectu aures in consilium adhiberet, earũque iudicio multum tribueret: ideòque non solum semper ea quæ essent horrida, sed etiam interdũ ea quæ tantũ aspera videri possent, vitaret. Hinc fit vt (proponam enim exemplum quod vt mihi primum in mentem venit, ita satis aptum esse videtur) non sit mihi quisquam persuasurus, Terentium in Andria sua (actus tertij scena secunda) scriptum reliquisse, *Date biber*: ac illud *bibere*, quod in superioris erat temporis editionibus, fuisse mutandum in hoc *biber*. De qua voce fuit hoc etiam scriptum ridiculè, (vt antea monui) esse nomen antiquum, neutro genere vsurpatum. KÆN. Sed *volup* tamen apud eundem comicũ legitur pro *volupe*. COR. Scio afferri è duobus eius locis *volup*

est, pro Volupe est: sed ita ut non solum inter se dissentiant exemplaria, verum etiam vnum & idem secum haud consentiat, quum duas diuersas in duobus illis locis lectiones habeant. Sed est scribi debere *volup*, apostrophi notam adiiciendam aio, hoc modo, *volup' es*: ut hac nota elisam esse vocalem ostendens, simul etiam vicem eius subeat. Idem verò literæ s inter consonantes sæpe accidere videmus ut elidatur, sicut & ab antiquis factum fuit. At verò apud Plautum vocem illam *volup* infine etiam versus habemus: vbi nihil tale dici de illa potest. Sed enim multi sunt loci Terentij de quibus lectionum partim è libris veteribus, partim ex ingenio (id est, è coniecturis) diuersitas, vix ferre iudiciū finit. Interim verò hoc fateor, nonnullos esse archaismos quos antiquarij nonnulli imitantes, se deridendos (ut Terentianè in Terentij mentione loquar) propināt. Ex illis est hic, *absente nobis*, in E Vnucho. nam ne ipse quidem Donatus audet affirmare Terentium archaismo illo quo quidam antiqui vsi fuerint, voluisse uti: sed quo-

modo alioqui ferri hoc possit ostendit. Nec fortasse multo sunt minùs ridiculi qui ex prima Andriæ scena sumunt quædam recens emendatio illi inuenit, *in memoriam habeo*, pro illa tanto tempore à tam multis recepta lectione, *in memoria habeo*. Ex iisdè verò audimus, tanquam eundem in genere loquendi eundè planè archaismum habere imitantibus, *esse in tantum honorem*. Sumunt autem hanc loquendi libertatem ex E Vnucho, actus secundi scena secūda, *Ille vbi miser famelicus videt me esse in tantum honorem*.

Sed tamen non solum plurima exemplaria repugnant, quæ habent, *esse in tantum honore*: verum etiam Donati cōmentarij nõ vnus editionis insertam habet lectionem hanc, non illam. Fieri nihilominus potest ut *in tantum honorem* scripserit Terenti': sed si hoc credam, simul etiã credere me oportet, *isse*, nõ esse scriptum reliquisse. K Æ N. At ego antiquarius antiquariorum patrocinium hinc suscipiã. COR. Cur non igitur, ô patronator, ad illius causæ defensionem statim venis? Scis enim nõ fatis esse, dice-

re se patrocinium aliquod suscipere, & in se recipere: sed oportere, quæ ad illud faciunt, statim mente concipere, mente concepta eloqui. KÆN. Ego lentè festinare volui. COR. Fac te tandem audiamus patrocinantem. KÆN. Ab antiquariis rectè dici aio & hoc, *esse in tantum honorem*, & illud, *in memoriam habeo*, quòd legant & apud Salustium, *in potestatem habere*. COR. Tuum patrocinium esse ficulnum auxilium (si Græcum loquendi genus, *οὐκὶνλω ἐμὰ κούειαν*, imitari licet) paucis ostendam. Nam quòd ad locum Salustij attinet, te per incertius velle probare aio quòd incertum est. Atque hoc, tanquam ex abundanti, addam, futurum vt cum illo Terentij loco alius eiusdem committatur. M I S. Non deberet ita cuius editioni fidere gens antiquaria. COR. Commodum recordor, ex hoc tuo sermone, illud loquendi genus Terentianum, quo vsus sum paulo ante, *se deridendos propinant*, omnium editionum testimonio haud niti. Nam in fine EV
nuchi

nuchi pauca quædam editiones habent,

Hunc comedendum & deridendum vobis præbeo,

quum in aliis omnibus scriptum sit *propino*. Possim autem & alia multa huius diuersitatis Terentiani sermonis in vno eodemque loco, pro diuersitate exemplarium, exempla vobis afferre. M I S. Quum possis, quidni & velis? COR. Antequam ad alia illius diuersitatis exempla veniam, proponere vobis volo alias quasdam antiquariorum imitationes Terentiani sermonis. Quam vna, & quidem prima, futura est, *cum primo luce*, pro eo quòd diceremus *Cum prima luce*. Nec defuit qui quum in quadam editione huius comici legisset *luciscit* pro *Lucescit*, hoc etiam imitari voluit: & analogiam omnino illi vocabulo repugnare haud animaduertit. Quid quòd non solum *altercare* ex eodè, sed & *luctare*, & *minitare* libètiùs quàm *Altercari* & *Luctari* & *Minitari*, dixit quidam? Sunt deniq; antiquarij qui ita in Terentij archaismos

iurarunt ut etiam antiquam declinationem alicubi cum eo, necnon conjugationem retineant, *huius annis*, pro *Huiusanus*, & *tetuli* pro *Tuli*, & *posse* pro *Posse*, dicentes: perinde ac si Terentij archaismi sacrum aliquid præ cæteris cæterorum haberent. KÆN. Atego non adeo Terentianè sum antiquarius. Quòd si vis, fatebor tibi quæ Terentiana (quantum quidem recordari possum) archaismum habentia, in quibusdã epistolis imitatus sim. COR. Quidni velim? KÆN. Addam istud, — *par est ignoscere fasso*: si tamen peccatum fuerit. Sed hoc non faciliè fatebor, sicut nec faciliè mihi persuadebis. COR. Hæc quoque obstinatio antiquarium ingenium sapit. Sed age: fortasse ignoscendum non erit: quòd si sit, non ero ἀσυνώμων. KÆN. Vnum illorum fuit *postilla* pro *Postea*. COR. Hic ego te peccasse nequaquam dicturus sum: præsertim quum & ipse usus fuerim, sed in carmine iambico,

Postilla (quæso) nullus hoc obgannias.
In quo vno versu ter sum Terentia-

nus.

nus. Nam *postilla* pro *Postea* cum illo dico, & *nullus* pro *Non*: atque vtor verbo *obgannire* sicut ille vtitur. KÆN. Si quis antiquarius ita in trib. locis vnus versus Terentianum aliquid compilasset, haud impune ferret: quantum quidem in te esset. COR. Atqui nihil est hïc tale, qualia sunt nonnulla quæ paulo ante in illis Terentianizare volentibus reprehendi. Sed *postidea* quoque pro *Postea* dicere non fuissè ausus. KÆN. Illud sciui quidem apud Plautum esse, apud Terentium quoque extare, nullus sciui. COR. Quidam tamen Terentij locus creditur hanc vocem sibi vendicare. Cæterùm ad secundam confessionem veniendum tibi est. KÆN. Iunxi verbum *deceat* datiuo. Dixi enim, *mibi deceat*. COR. Ne hoc quidem peccasti. est enim partim archaismus, partim hellenismus. KÆN. Quomodo partim hellenismus? COR. Quoniam eandem rüo *deceat* constructionem dedisti quam Græ. ἰσοπέπεια cui illud omnino respondet, tribuere solent. Quum tamen Plautus quodam

Ff

in loco scriptum reliquisset, *habitum qui potis decet*, quidam, hanc constructionem ignorantes, illud *potis* in *potius* mutauerunt. Sed quartam confessionem audire gestio. KÆN. AVsus sum & *interea loci* pro *interea* dicere. COR. Talis pleonasmus sicut antiquus, ita etiam magis comicus est usus. Nam & *postidea loci* (nisi fallor) apud Plautum legitur. Sed libentius *interea loci* quam *ad id locorum*, cum Salustio, dicerem, pro *Ad id temporis*. Quid porro est quod quinto loco mihi fateberis? KÆN. *Suis senidicis dictis me protelavit*, è Phormione. Nam sequi exemplaria malui in quibus *senidicis dictis*, quam ea ubi aut *senidictis*, aut *senis dictis*, scriptum est. COR. Qualis futura est sexta confessio? KÆN. Multiplex. Nam me quandam epistolam his verbis clausisse fateor, *Si vis ambo fruamur pace, tandem (quæso) me missum face*. COR. Animaduerto, te dicere *face* quam *Fac*, maluisse, ut esset homœotelevtu vocabulo illi *pace*. Ac non improbem, si quidem hîc homœotelevta

gratiam

gratiam habere iudicanda sit. KÆN. Confiteor, me aliud quoddam epistoliû his verbis clausisse, *Quod deus dicit*. Nequaquam displicet quod deû quam deos nominare malueris: sed antiqua *πολυθεΐα* (quæ faciebat ut *di* diceretur) magis poscere antiquum *dicit*, at cum Christianico *deus* magis cõuenire verbum *det* videbatur. KÆN. Malui præterea in quadam epistola *enicæ*, quam *enecæ*, dicere. Usus enim sum hoc sermone, *Obtundis me iterata toties pollicitatione, enicæ me tam longa procrastinatione*. COR. Scio, non in vno Terentij loco legi *enicæ*: sed hoc quoque scio, minimè cum exemplariû omniû consensu ita legi. KÆN. Duo supersunt, ex iis quidem quorum meminisse possum, quæ vix audeo itidem fateri: quòd Kænophilum sua kænophilia transuersum egisse & nimium credulum reddidisse videri poterit. COR. Nullam tibi de omnibus quæ fassus es gratiam haberem, si hæc non fatereris: præsertim quum me nō ἀσυγγνώμονα futurum promiserim. Adde quòd à cen-

Ff 2

fura mea, cui te ultro submittis, ad cen-
suram aliorum prouocare potes: si ea
tibi non probabitur. KÆN. Immo
iam ipsemet sum propemodum cen-
sor aduersus me. COR. Hoc tamen
sententię quam feram nihil præiudicij
afferet. KÆN. AVsus sum ad quendã
scribere, *Miror te nunc ita me habere de-
spicuum*: quum (vt nosti) dici soleat ha-
bere despectui, aut *despicatui*: aut etiam
habere despiciatum: sicut apud Terentiũ
legitur,

— *quæ nos nostramque adolescen-
tiam*

Habent despiciatam.

Vt autem ex vna audacia facilè ad a-
liam venitur, præsertim quæ similis o-
mnino sit, etiam *respicari* pro *Respice-
re*, haud dubitavi scribere. Vtrobique
autem habui fidem (fortasse tamen ni-
mis credulè) diuersæ quæ apud Tere-
ntium afferebatur lectioni: ad *respicari*
quidem quod attinet, in Phormione:
ad illud autem *despicuum*, in EV nucho.

COR.

Ignosco id: poenam culpa secunda feret.

MIS.

MIS. Valde periculosam esse animad-
uerto, in antiquario præsertim, kænophiliam. Sed audi Coronelle: remi-
niscaris velim sermonis quem te habi-
turum promisisti, vbi finem fecisses
de antiquariorum quibusdam imita-
tionibus Terentiani sermonis dicen-
di. COR. Qua de re sermo ille futu-
rus erat? MIS. Exempla te plura al-
laturum pollicebaris diuersitatis Te-
rentiani sermonis in vno eodẽmque
loco, pro exemplarium diuersitate.
COR. Memini promissi, & illi stare
volo. MIS. Facis quod probo viro de-
cet. COR. Sed cur hæc verba risus
sequitur? MIS. Quoniam antiqua-
rio sermone vix, ac ne vix quidem,
absque risu vti possum. KÆN. Immo,
aliquando in eum incidens, haud ri-
des. COR. Ad illa venire exempla
volo: & quidem initium ab hoc loco
Andriæ, actus quarti scena vltima, su-
mere,

— *haud auspiciatò huc me appulsi.*

Annotatum enim reperio in hunc lo-
cum, viros doctos legere cum Priscia-

no *attulj*. MIS. Quid audio? tandem igitur periclitabitur & lectio illius versus eiusdem poëtae, de qua alioqui cōsentire omnes videntur,

Poëta quum primum animum ad scribendum appulit.

Tandem (inquam) & huic versui periculum erit ne suum *appulit* amittat, aliquo in dubium id vocante, & itidem *attulit* substituente.

COR. Non procul ab illo versu ubi *appuli* mutatur in *attuli*, discedam, sed à duodecimo ad tertium retrocedam. Ibi scriptum est de Chryside,

— *in patria honestè paupera vivere,*
non paucis exemplaribus huic nomini *paupera* acclamantibus, sed pluribus reclamantibus. KÆN. Si mihi antiquario viderem non permitti *paupera* dicere, ad *paupertina* confugerem.
COR. Enimvero illud *paupera* in memoriam mihi reducit illud *nupera*, quod in prima Heauton timorumeni scena legitur, & quidem primo in versu,

Quan-

Quanquam hac inter nos nupera notitia admodum est.

MIS. Quid? aliquāne de hoc etiam *nupera* est controuersia? COR. Est certè inter Terentij exemplaria, ideòque & inter illius lectores, controuersia: quum & *nuper* scriptum inueniatur. MIS. Vtrum vocabulū tibi magis probatur? COR. Æquè mihi probantur: sed magis placet *nupera*, tanquam vel ipso vltimariore elegantia aliquid illi tribuente. Cæterum vidi exemplar in quo hic verborum ordo erat,

Quanquam hac inter nos nupera admodum notitia est.

In hac autem verborum collocatione faciliùs contingere potuit vt *nupera* in *nuper* mutaretur, vocabulo illo *nupera* vltimam vocalem suam amittente (vt sæpe fit) obsequens ab eadem incipiens. Sed quidam aliquid tertium hinc excogitauit. MIS. Quidnam? COR. Vt scriberetur *nuper-notitia*, *αδ' ὀφέν*: vt quidem ille loquitur. MIS. Sed quid fiet aduerbio *admodum*? Cū

hoc enim vocem *nuper*, aut vocem *nupera*, iungi oportet: at quomodo id fiet, si cum *notitia* iungatur? KÆN. Tibi assentior: ut *nuper admodum* perinde sit ac si *nuperrimè*, aut *nupera admodum* perinde ac si *nuperrima* dictum esset. COR. Nulla dubitatio de hoc relinquatur. Sed ille, istud obstaculum non prævidens, arbitratus est ita dictum iri *nuper-notitia* id est, ut dicitur ab eodem poeta, in sua *Andria*, *semper-lenitas*, actus primi scena secunda, in primo versu: atq; ut à quodam elegiaco poeta (Propertio, si bene memini) *semper-amicitia*: sicut Græci suam vocem *ἀει* quæ illi Latinæ *semper* responderet, cum quibusdam nominibus copulant. Virgilius autem & *ante-malorum* eodem modo dixit. KÆN. Si tua memoria fallitur de Propertio (id est, in adscribenda ei illa voce) mea quoq; fallitur.

COR. Procul abeundum non est ut inueniatur quædam scripturæ discrepantia tanti momenti ut vix alia esse maioris possit: momenti, inquam, quod attinet ad rem de qua agitur. M I S.

Quàm

Quàm libenter illam scripturæ discrepantiam audiam. COR. Scis legi vulgò in eadem comœdia, actus quarti scena quinta, vel (ut quidam partiuntur) quarta,

*Mirum verò, impudenter mulier se
facit meretrix.*

Non enim interrogatiuè pronuntio, (ut in quibusdam exemplaribus typographicis nota interrogationis hîc apponitur) quin vel particula *verò* repugnet, utpote ironiæ conueniens, & quidem eam velut adiuuans: sicut videre est in hoc Virgilij loco,

*Egregiam verò laudem & spolia ampla
refertis,*

*Tuque puerque tuus, magnū & memo-
rabile nomen,*

*Vna dolo diuūm si fœmina victa duo-
rum est.*

M I S. Sed quidnam tanti momenti loco huic contigit? COR. Contigit scripturæ talis diuersitas, ut, si constaret Terentium id scripsisse quod posteriores aliquot editiones exhibent, & rediuius fieret, dignus esset quem

genus foemineum non aliter tractaret, quam Orpheus à sui seculi foeminis tractatus fuit. M I S. Sed non eandem ob causam. C O R. Nequaquã. M I S.

O quid in has miser hic potuit committere tantum!

De Terentio loquor. C O R. Dicendum potiùs fuit,

Quid potis hic in eas fuerat committere tantum?

Abfit enim vt dicam, eum id commisisse. Sed audite quidnam illud sit. Editiones quædam eo è loco vocem meretrix sustulerunt: ita vt in his de omni muliere dicatur, quod in aliis de ea demum quæ meretrix est, dicentem Terentium audimus. Nam in his scriptum est,

Mirum verò impudenter mulier si facit:

quum in aliis, & quidem in omnibus superiori tempore excusis, iis quidem quas videre mihi contigit, (contigit autem videre plurimas) scriptum sit,

Mirum verò, impudenter mulier si facit meretrix.

M I S.

M I S. Sequendo igitur quasdam nouas editiones, totum genus foemineum videri poterit impudentiæ in simulari. C O R. Et quidem in simulabitur. M I S. O flagitiosam & verè flagris dignam correctionem. C O R. Dicitur Muretus fuisse primus qui ausus sit hoc vocabulum versui detrahere, quoniam, ad mensuram versus quod attinet, redundare videbatur. M I S. O qualem correctorem: qui mensuræ versus Terentiani mallet, quam Terentium honori sexus foeminei, consulere: immo qui cum tãto honoris sexus huius dispendio vellet mensuræ vnus versus consulere. C O R. Iam verò & Palmerij consensus affertur, sed iungentis illam vocem meretrix cum versu sequenti. Nam quum versum illum Dauis,

*Mirum verò, impudenter mulier
si facit meretrix,*

sequeretur hic Chremetis,

*Ab Andria est ancilla hæc, quantum
intelligo,*

ita ille scribendum censuit,

Meretrix ab Andria est hæc, quantum intelligo.

Existimauitq; idem vocem *ancilla* fuisse glossam, quum *ab Andria* idem sit quod *ancilla Andria*. MIS. Esto, fuisse tollendum aliquid è versu illo qui hunc præcedit, annon aliud tolli poterat? COR. Poterat sanè: & quidem vel uocula *verò* detracta, quæ minimè necessaria est, sed tantum elegantia hîc seruit, adiuuando ironiam, stare poterat versus: mutata simul sede uerbi facit: hoc modo,

Mirum, impudentèr mulier si meretrix facit.

Sed & relinquendo particulae *verò* suum locum, & tollendo uocabulum *mulier*, in malum illud emendator haud incidisset. Potius autè uox illa per archaïsmum adiungitur, quàm quòd sit necessaria: ut à Salustio, quum *mulier ancilla* dicit. Denique uersum manere *περὶ τοῦ λάβου* (ut alij quidam manserunt) fatius fuisset. Opponet fortasse aliquis, hoc à Dauo, persona contempta & fide haud digna, dici: sed à tali etiam

iam persona dictum, infamiae notam inureret.

KÆN. Nullone epigramate emendationem tam audacè & flagitiosam (ut uerè uocata fuit) prosequutus es, uel potius persequutus? COR. Immo duobus, tribusue: sed unius tantum recordor.

Terentianus ille Dauus dixerat,

*Hæc scilicet res mira fuerit cui piã,
Mulier meretrix impudèter si facit:*

Vox illa me erix amputata uersui:

Et de muliere qualibet nunc dicitur

Quod de muliere dixerat is haud qualibet,

Meretricia sed ars cuius esset pro palam.

O non pudet uos, scripta uetera que is placet

Corrigere (eorum sic uoco exemplaria)

Affingere illis ueteribus scriptoribus

Absurda quaedam, dum mederi erroribus

Vultis librorum (quisquis error is fiet)

Minus ut malum maiore sanetur malo.

O non pudet uos (de Terentio loquar)

*Honor poeta ne vel in re parvula
Ladatur, huius totius sexus ita
Calcere famam, quòdque habet primum
decus?*

*Versus Terenti hac tetra decurtatio
Qua digna pœna fuerit, an lector rogas?
Ut auctor eius, aurium & nasi quoque
Curtatione lueret id suum scelus,
Eòve sibi quòd Zopyrus fecit malo:
Quòdve Polymestor passus est à fœmi-
nis,*

A fœminisve passus Orpheus Thracis.
Nōne hoc epigrammate ille emēda-
tor dignus fuisse videtur? K Æ N. Fuis-
se dignissimus. M I S. Mihi vel stoma-
chosiore fuisse dignus videtur. Eo au-
tem magis miror, illum ita ausum e-
mendare versum illum, quòd nihil a-
pud comicum hūc poetam habemus
(quantum meminisse possum) vnde
μισογύλιος fuisse appareat: sicut de Euri-
pide fertur. Nam in Hecyra ita fœmi-
neum genus accusat vt simul excuset:

*Censēn' te posse reperire ullā mulierem
Quæ careat culpa? an quia non delin-
quunt viri?*

Quum

Quum enim addit, *an quia non delin-
quunt viri?* non dubium est quin excu-
sare velit: perinde ac si diceret, Si delin-
quunt viri, & excusantur, quanto ma-
gis excusandæ sunt mulieres? quum
earum sexus longè infirmior ac debi-
lior sit. Sed & in EVnucho, actus
quarti scena vltima, nihil de mulieri-
bus dicitur quod & de plurimis dici vi-
ris non possit:

*— immo certè noui ingenium mi-
lierum:*

*Nolunt, vbi velis: vbi nolis, cupiunt vl-
tro.*

Quòd si aliis istud viris non posset ob-
iici, ei saltem posset hominum generi
qui cantores vocantur. Hi enim can-
ere nolunt, vbi velis: vbi nolis, cupiunt
vltro. Atque id testatur & Horatius,

*Omnibus hoc vitium est cantoribus, in-
ter amicos,*

*Vt nunquam inducant animum canta-
re, rogati,*

Iniusti, nunquam desistant.

Iam verò quod in Heauton timorū-

meno mulieribus obiicitur, multo etiam leuius est,

— *Et nostri mores mulierum:*

Dum moluntur, dum comuntur, annus est.

Non sum tamen nescius, pro voce *mores* afferri aliam, *moras*: quæ & ipsa aptum hic locum habet. At quod quidam *comuntur* mutant in *comantur*, tanquam antiquum, non placet. Qui verò *comantur* legunt, ad præcedens *moluntur* videntur respicere. Illud enim cum hoc optimè conuenit. *Mis.* Gaudeo te hunc in locum inquirere. Mihi enim semper negotium exhibuit: eo quòd perspicere non possem quid cõmune haberet *comuntur* cum præcedente *moluntur*. Ac ne nunc quidem id perspicio. *Cor.* Visne pro *moluntur* aliud tibi verbum afferam, scriptura minimum ab illo differens, cum quo quid cõmune habeat *comuntur*, statim perspicias? *Mis.* Summi hoc beneficij loco sum habiturus. *Cor.* Verbum illud est *poliuntur*. *Mis.* Cognata sunt duo hæc verba, non tantum quod

quòd ad scripturam, sed etiam quòd ad significationem attinet. Atq; hinc fit vt copulata interdum occurrant, in metaphorico etiam vsu: & quidem ibi quoque vbiverbum *Polire* præpositionem accipit: vt apud Fabium, de ornatu orationis loquentem, *non quia comi expoliri que non debeat.* *Cor.* Sed obiter tibi quandam super illo verbo *Polire* quæstionem proponam: quam ei putes dari posse etymologiam, vt dici queat à Græca lingua ortum habere. *Mis.* Cur me de hoc interrogas? *Cor.* Quoniam quidam scripsit esse, *Politico* & *urbano* more (qui rustico contrarius est) componere. *Mis.* Tu me igitur de eo quod iam scis interrogas. *Cor.* Volebam experiri an tu idem sentires. *Mis.* Non placet illud *politico* cum *urbano* iunctum: & si quidem à Græco sermone deducere necesse foret, dicerem potius simpliciter, esse à nomine *πόλις*: quemadmodum ex *ἄστυς* quod (vt scis) itidem ciuitatem significat, Latini astu pro astutia fecerunt. *Cor.* Aliam tibi proponere quæstio-

nem volo: sed hæc erit de altero illo verbo Como. M I S. Quænam erit? C O R. An vnquam audiueris, Como esse verbum & Græcum & Latinum, pro Orno: quòd in capillo præcipuus hominum ornatus sit. M I S. Immo aliquid mihi inauditum affers de Græco κομῶ. Sed qui hoc dicit, illud Homericum, τὸν γυναιχὴν κομίζεν, non exponeret (vt credibile est) Cuius curam gerere oportet, sed Quem ornare oportet: idemque & in aliis eiusdem poetæ locis, non minùs ridiculè quàm in illo, faceret. C O R. Tua verò sententia quæ est, Kænophile? K Æ N. Eadem quæ & Misokæni. C O R. Quandoquidem in hunc de verbo κομῶ sermonem incidimus, è vobis scire aliquid cupio & de verbo quod ab illo vnus tantum literæ adiectione differt: videlicet de κομῶ: an legeritis vnquam apud Homerum pro Orno. K Æ N. Vulgare hoc est, Homerum ei vsum hunc nusquam dare. M I S. Idem & ipse semper audiui. C O R. Quid igitur dicas de quodam natione Græco (& qui eo doctior habe-

habebatur ab iis qui vel minimum peritiæ sermonis Græci in homine Græco ad summum peritiæ gradum per imaginationem quandam euehūt) qui initio Iliadis, — δύο κοσμήτορες λαῶν, *duo ornamenta populorum* exponebat? K Æ N. Quid aliud dicerem quàm credere me, illum bonum vitum quamplurimis aliis in locis, non tam Homeri expositorem fuisse, quàm se ridendum & subfannandum exposuisse? M I S. Nec ipse aliud mihi queo persuadere. Verùm, vt ad illud tuum *poliuntur* redeam; quod pro *moliuntur* substituis, eo etiam magis mihi placet, quòd nitens seu nitida cutis, videri quodammodo potest esse polita. C O R. Hoc addo: si Donatus *moliuntur* in eo Terentij loco legisset, non fuisse de illo taciturnum. Poterit autem accipi Dum poliuntur, dū comuntur, pro eo quod est, Dum se poliunt, dum se comunt: (quamuis & nonnullæ suas complices haberent, è quibus erat Cypassis illa Nasoniana, solas deas comere digna) sicut Lauari pro Lauare se dicitur:

quemadmodum à Græcis λέειν, pro λέειν ἑαυτὸν, vel ἑαυτῷ. Cæterum in mentione huius Græci pronominis recorder te obiter interrogare cur non pronunties Heavton timorumenos coniunctè, vt alij solent, sed disiunctè Heavton timorumenos. C O R. Quoniam ego sequi me rationem, vt alios illos errorem communem, existimo.

M i s. Satis mirari haud possum quâ fiat vt illud *moliuntur* ab omnibus propemodum absque vilo scrupulo admittatur: præsertim quum nullam eius mentionem Donatus faciat, haud alioqui (vt tibi assentior) de illa taciturus. C O R. Fit nescio quomodo (magno tamen rei literariæ damno interim) vt quidam scriptorum loci, qui meritò in suspicionem mendii veniunt, haud veniant: sicut vicissim nonnulli suspecti sunt qui minimè esse deberent. Ac de illis dici potest quod paulo ante de iis dictum fuit à quibus *Heavton timorumenos* coniunctè & scribitur & pronuntiat: *errorem communem ius facere*. Eò saltem allusi, sub his verbis,

Quo.

Quoniam ego sequi me rationem, vt alios illos errorem communem, existimo. Vt autem aliquot afferam exempla locorū qui in suspicionē haud veniunt, quamuis suspecti esse debere videantur: quis illi lectioni apud Virgilium, *sperare dolorem*, non acquiescit? at nemo mihi istud eripiet, (ne Seruius quidem) illū scripsisse *spectare*: cuius lectionis quoddam exemplar me oculatum testem reddidit. Afferre plurima è Cicerone exempla, id est, è Ciceronis exemplaribus, possem, è meo dialogo qui Pseudocicero inscribitur, sumpta, nisi illorum mendorum multa in multis exemplaribus nunc correctā inuenirentur: sed vnus recordor, quod ex illo scriptore in nullo exemplari (quod quidem sciam) sublatum adhuc fuit. Hoc autem est (nisi valde fallor) *otium literatum*. nam *otium literarium* scribi debere contendo: etiam si & nouus ille C I C E R O N I S O R P H E V S *otium literatum* habeat. K Æ N. Tu Miskane mirabundus mirabundum me aspicias, ob factam Ciceroniani Orphei

Gg 3

mentionē. Gaudeo igitur te super hoc mysterio nihil habere quod tibi inuideam. C O R. Præuenire vestram petitionem volo, & quod sub meis lateat verbis mysterium (vt vos appellatis) patefacere. Orpheus Ciceronis, liber est Ciceroni adscriptus, & sub nomine Ciceronis, quo iure qua iniuria, nuper editus, tanquam ab eo ad filium scriptus, Athenis sub Cratippo operam philosophiæ dantem. K Æ N. Habētne quædam hominis kænophili lectio-
ne digna ille Ciceronis liber? C O R. Dignissima haud pauca, pro suo modulo, vt ita dicam. est enim tantum libellulus. Sed antequam Ciceroni eum adscribas, Homerica ista præfatiuncula vtere, $\text{Ἰσομακί, ἢ ἐτυμον ἐρέω}$; audiuisti enim quod adieci, quum sub nomine Ciceronis editum dixissem. Sed nobis de illo differendum Orpheo tunc erit quum in eius conspectum venerimus. M I S. Tibi sedulo in memoriam reducemus, vt ad eum nos libeat adducere. K Æ N. Gaudeo factam fuisse otij literati mentionem. alioqui enim

de

de hoc Orpheo fama minimè ad nos peruenisset. C O R. Peruentura erat, sed non tam citò. K Æ N. Quid si Literatum otium exponat aliquis, Quod Literatos reddit? C O R. Si posset ita exponi, non contenderè mutandum esse in Literariū. M I S. Mihi magis arridet Literarium otium, vt sit simpliciter, Quod consumitur in literis. Potest autem ita consumi in literis otium à plurimis, vt tamen eos literatorum appellatione vix dignos reddat. K Æ N. Quum hoc fateris, etiam mutandum esse illud vocabulum, ex parte fateris. C O R. Sicut otium literarium dictum fuit, (si cōiectura mea est ἰσομακί) quod studiis literarum impenderetur, sic liceat fortasse (liceat saltem per Kænophilum, sat scio) otium confabulatorium appellare quod confabulatores suis de variis rebus confabulationibus impendunt. Quum autem id nacti erimus, (præsertim verò tale vt pingue dici queat) aliquam eius partem volo ei in quo versamur, sermoni tribuamus, de vocabulis Latinis, aut etiam

Gg 4

loquendi generibus, quæ ne minimū quidem suspecta sunt, quum tamen maximè esse deberent. KÆN. An non & in Græca lingua idem vsu venit? COR. Ita. Atque id testari potest ille Test. noui locus (cuius meminī me iā pridem apud te meminisse) ubi scriptū est, ἐὰν δὲ τὸ ἀλλὰ μωραυδῆ. Haud enim audiui vnquam vllam vlli de hoc verbo μωραυδῆ esse ortam suspicionem: at mihi propemodum μωρὸν, aut saltem ἰπὶ μωρῶν, videtur, credere, μωραυδῆ ab ipsis Evangelistis scriptum fuisse. Ac veteris interpretis autoritas (quæ & alibi magna est apud me) hanc mihi suspicionem augere potest, vertentis, *Quid si sal euauerit*, atque ita ostendentis apertissimè se quoq; illā lectionem nō sequutum esse. KÆN. Nunc meminī & ipse te vocabuli illius apud me iam pridem meminisse, tanquam tibi suspecti: sed non meminī in quod tibi videri mutandum dixeris. COR. Age tamen cum tua memoria vt illud depositum tibi reddat. Idem enim arcanum tuis pariter & Misokæni auribus

haud

haud priùs à me deponetur, quàm ad illos otij confabulatorij (quod ex parte literarium futurum est) vêtum fuerit. KÆN. Id est, (fortasse) quàm ad calendas Græcas ventum fuerit. Sed ô quomodo sermo noster à profanis ad sacra paulatim peruenit! A mulieribus enim Terentianis, sine fine modòq; se polientibus, se comentibus, ad illum Euangelistarū locum venimus: occasionē præbente sermone de locis minimè suspectis, quum tamē esse deberent. MIS. Itane Kænophile mulieres rem profanam vocas? Non minùs aliquo epigrammate tuo inuectiuo dignus est Kænophilus, Coronelle, quàm ille Terentiani loci emendator, qui scæminas omnes sub vna Mycónio ponit, omnes pro impudentibus habet. COR. A iocosis istis ad seria, & quæ ad nouissimè institutum sermonem pertinent, redeundum (aut, vt antiquariè in gratiam Kænophili loquar, repedandum) censeo. KÆN. Per me non stabit. MIS. Nec per me quidem.

COR. A loco igitur illo Terentij, ubi (quemadmodum dictum fuit, ac videre est) de re potius quàm de sermone agitur, ad alios veniendum est, ubi illa sermonis diuersitas, cuius exemplam attuli, consideretur. Incipiam autem ab vno loco ubi vir idem eiusdem audaciæ (non tamen tam periculosa, id est, non circa rem tam periculosam versantis) exemplum nobis proposuit. Nam quum antea de hac lectione non dubitaretur, in Andria, act. I, sc. V, & quidem vtroque,

Prò deùm atque hominum fidem,
 sustulit vocem *fidem* Muretus, ut versum suo ipse modo metiri posset: quum alij retineant: ac verba hæc *nullon' ego,* quæ subiuncta sunt illis, & versum claudunt apud Muretum, in principio sequentis ponant: ac neque hoc includant has voces *quot modis* (ut ab illo fit) sed ad principium sequentis eas referent. Scitis autem quàm laboriosè & quàm variè saxum illud dimensionis versuum Terentianorum quidam voverint. MIS. Vix ignotum cuiquam
 esse

esse hoc potest: ac eo minùs tanta illa audacia veniam meretur, extrudendi vocem quampiam è versu, ut hæc potius quàm illa dimensio ei conuenire possit. Saltem contenti esse deberent, annotare in margine, vocem illam sibi eiciendam videri: nec typographi illis hoc faciendi potestatem dare deberent. KÆN. De typographis loqueris? quomodo maxima eorū pars nosse queat quibus iniuriis affecta fuerint scripta vetera, quæ dantur excudenda, quum vix prima literarum elementa cognita habeant? MIS. Tu Kænophile, tua kænophilia vtens, breuiore uti quàm antea sermone poteris, & dicere, *Prò (vel proh) deùm atque hominum,* non autem *Prò deùm atque hominum fidem.* KÆN. Alibi etiam fortasse breuius illud loquendi genus occurrere possit. MIS. Alibi etiam fortasse fuerit non minùs quàm hîc erratum, & ellipsis esse dici poterit, quæ tamen in scio Terentio contigerit: quum alioqui suas quasdam ellipses is habeat. COR. At ipse mihi perspicere videor quo-

modovocis illius omisso excusari possit. MIS. Aliquid iocosum audiemus, iam enim te subridētem video. COR. Præcessit, in scenæ principio, *Prò deūm atque hominum fidē*, quidni, vbi illa quatuor verba sequuntur, (licet satis longo interuallo) quintum *ἀπό κοινοῦ* repeti possit? MIS. Præfagibat mihi animus (vt in sermone de Terentio sim Terentianus) te iocaturum.

COR. Hanc autem audaciam contra quosdam alios versus imitati sunt alij: & verò ante illum ea vsi iam nonnulli erant, præsertim tamen in detrahendis monosyllabis. Sic certè Palmerius in Andria, actus quarti scenæ secunda, tollit *vos ante amolimini*, & *te ante agis*: quorum tamen vtroque opus est.

COR. Verùm ad aliud exemplorum genus venio, vobis gratificari cupiens.

Heus tu Kænophile, tibi antiquario perit verbum valde omnium antiquariorum ore dignum. Perit autem per illam exemplarium discrepātiā.

KÆN. Quid verbi est? COR. *Pro-*
dere,

dere. KÆN. Cur antiquarij magis quàm alius ore dignum dicendum est hoc verbum? nisi fortè significationem à vulgari vsu discedētem habeat. COR. Habet. nam est illud quo Terentius in Andria vtitur, vbi Charinum introducit dicentem,

Credo, impetrabo vt aliquot saltem nuptiis prodat dies.

KÆN. Non facient vllam hīc iacturam antiquarij, etiamsi multa exemplaria non *prodat*, sed *protrahat*, exhibeant. Nititur enim illud *prodat* autoritate Donati (& quidem autoritate Lucilij id confirmātis) nec non Nonij, & multorum exemplarium veterum. COR. Nec verò dubito quin *protrahat* sit expositio illius verbi, quæ in locum eius (vt sæpe fit) irrepserit. Cæterum hic locus, vbi de dilatione agitur, mihi in memoriam reuocat quēdam versum, paucarū scenarum interuallo sequentem, vbi verbum *differat* haud illū habet vulgarem vsu, (vt vulgus & multi etiam qui è vulgo non sunt, arbitrantur) sed sonat *disturbet & in diuersum fe-*

pat, ipso etiam Donato teste. MIS. De hoc me monitum gaudeo, & gratiam habeo.

COR. Antiquariis periclitatur & hinc quoddam suum verbum, in prima EVnuchi scena,

Verum si incipies, neque pertendes gnauiter.

Pro illo enim *pertendes* alia aliud vocabulum afferunt exemplaria, *perficies*. Ex Charisio autem non *neque pertendes*, sed *neque poltendes*, affertur.

COR. Antiquariis in periculum venit & verbum *caluier*, hoc in loco,

— *nuncubi meam*

Benignitatem sensisti te caluier?

Nam vox *claudier* è possessione huius loci deturbare vult vocem *caluier*: ut scribatur, *in te claudier*. Atque (ut verum fatear) huius lectionis ego ante multos iam annos acerrimus propugnator fui. K Æ N. Ergo iam ante multos annos antiquariis aduersabaris. COR. Non omnibus, nec omnino: sicut ne nunc quidem. Sed tibi quorundam antiquariorum technam narrare volo. Fecerunt

sunt illi quod plerunque fit in aulis principum. Nam quum viderent se ex antiquario huius quidem loci sermone per vnam ianuam eiici, per aliam ingressum & quæsiuerunt & inuenierunt. K Æ N. Beabis me hac de meis coantiquariis narratiuncula. Quomodo (quæso) ingressum alium suo antiquario sermoni inuenierunt? COR. *Claudier* pro *Claudicare* accipi dixerunt. Sed videndum apud quem antiquum scriptorem *claudere* pro *Claudicare* etiam inueniatur. K Æ N. Inuenitur *clauditas* apud Plinium, sed à nomine *claudius*.

COR. Etiam suum *utibile* antiquariorum cuperent autoritate Terentij nisi, in Phormione. Nam actus quarti scena quarta, quum legamus,

Quid minus utile fuit quàm hoc hulcus tangere?

affertur è quibusdam codicibus *utibile*: sed hi pauci aliis, qui multi sunt, aut potius plurimi, debere cedere existimantur. K Æ N. Memini factam à te antea fuisse huius nominis *utibile* men-

tionem: quum diceres, quosdam in Lipsio valde id miratos esse. Addidisti autem & ex quodam poeta qui paulo ante nostram ætatem fuit (cui nomen Æsticampiano) exempla duo vsus illius. Denique (quod præcipuum est) ita *docilis* pro Docibilis dici, addidisti.

COR. Antiquarij in magnum discrimen de amittendo tandem suo etiam osso veniunt. KÆN. Quo de osso loqueris? COR. De illo de quo tam acriter pugnatum fuit, vt vix vnquam acrius canes de vilo inter se pugnantur. MIS. Nihil ego vnquam de ista siue tragœdia, siue tragicocomœdia, audiui. KÆN. Ne ego quidē. COR. Statim faciam vt vterque sit sciens. (nā ego quoque in sermone de Terentio Terentianizare volo) afferam enim illud ipsum ossum de quo tanta fuit & nondum cessauit digladiatio. Sed ea conditione illud afferam vt statim alio meam orationem conuertam. Alias autem fortasse de orta ex eo osso controuersia sermocinari poterimus. KÆN. Conditionem accipio. MIS. Ego

Ego pariter. COR. Magnum est illud ossum, ac propterea mihi in eo afferendo laborandum, & sudandum etiam fortasse. MIS. Possumusne ad illud afferendum nostram operam conferre? COR. Nequaquam. Sed ecce tandem illud,

Viden', ossum & cibus quid faciat alienus?

MIS. Cuperem te hîc de quibusdam interrogare. KÆN. Ego quoque. Sed nobis promisso standum est.

COR. Nunc aliquid de locis iis dicendum est, qui quum superiori tempore emendati fuerint, & quidem rectè emendati, tamen ex nonnullis hodièque editionibus in emendati prodeunt. Eorum vnus est hic, Heayton tim. act. 1, scena 1,

— nisi eos qui opere rustico

Faciendo facile victum exercerent suū.

Quis enim ita Terentianizare audeat, vt dicat se opere aliquo vel aliquo labore victum suum exercere? Et verò ante multos annos prouisum huic loco fuit, substituendo *exsarcirent* in locum illius

exercerent. Quum autem inueniatur & hæc lectio *sumptum exercerent suum*, non minùs placeret, *sumptum exsarcierent suum*.

COR. Quid quòd ne vocem quidem *symbolum* hodie plerique in suis nouis editionibus in *symbolam* mutant: quamuis ego ante multos annos alteram illam vocem *symbolam* debere hinc exhibitari, explaudi, debere denique hinc ἀποστολικῶν συμβόλων ostenderim. Et verò quidam, mihi certè ignotus, (quum ea quæ afferam, petita sint ex annotatiunculis ἐνωήτως siue ἀδεσπότης editis) de me loquens, licet non Coronelli sed alio synonymo nomine appellans, scribit, Contendit ille in suo de linguæ Græcæ abusu libello, *symbolam* legendum esse. Et certè verisimile est: & ita in vet. codice legi annotant Georg. Fabricius & Faërnus. Hæc ille de me, id est, de lectione quam in alterius locum substituo: sed quamuis meæ emendationi subscribat, & duos illos magni nominis viros ex veterum etiam codicum autoritate subscribere illi teste-

tur,

tur, tamen in illa ipsa editione cui adiectæ sunt eę annotatiunculæ quarum vna hæc est, nō *symbolam* sed *symbolum* habemus. Ab illo tamen *symbola* esse constat & *symbolis*, in EV nucho, *In hunc diem ut de symbolis essemus*: sicut & *asymbolum* in Phormione. Verùm συμβολαὶ possunt dici & alia quæ singuli συμβάλλονται, id est cōferunt. Ac, si qui ad scriptionem aliquam operas conferunt, illa scriptio dici potest esse ἐκ συμβολῶν. Ideoque, si singula symboli Apostolici capita tanquam collatitia confiderentur, vt pote vnoquoque Apostolo (vt fertur) suum conferente, symbolæ Apostolicæ nominari possunt: & ita plures symbolæ esse dicentur è quibus vnum symbolum conflatum fuerit. K Æ N. Rationi consentaneum est quod dicis: nunquam tamen mihi in mentem venerat. M I S. Tuum illum libellum de abusu Græcæ linguæ nunquam vidi, Coronelle. COR. Dabo operam vt videas: quòd si legere etiam non pigraberis, temporis in eo legendo posite (vt spero) non pigebit. Fa-

Hh 2

cit autem Terentij mentio vt recorder quorundam, qui apud eum (sicut & apud Plautum, vel alium comicum) dicunt hunc vel illum *περλογίζεσθαι*: nec animaduertunt, verbo *περλογίζεσθαι* longè aliud significari quàm quod volunt dicere. Scis enim *περλογίζεσθαι* esse Præcogitare, vel Præconsiderare. Sic verò illos reprehendo in eo libello, qui dialogismum pro dialogo dicentes, non animaduertunt *διαλογισμὸν* esse à *διαλογίζομαι*. M I S. Recordor, te, non multo ante, quum de quodam loquereris, qui vellet *nuper notitia* ita coniunctè dictum vt *semper lenitas*, dixisse vt scriberetur *nuper-notitia*, καὶ δ' ὑφ' ἐν: vt quidem ille loquitur. Cur ibi, vt quidem ille loquitur, addidisti? C O R. Quoniam ita loqui nolim: ac te meus ille docebit libellus cur ita loqui non liceat. Peius tamen à quibusdam dicitur, *Per* καὶ δ' ὑφ' ἐν. M I S. Simulatque in manus meas veniet, eum hac de re consulam.

C O R. Ne hoc quidem omittam: mirum esse, quosdam (præsertim verò qui eius in Latinitate sunt sectæ cuius est

est Kænophilus) quum nihil aliud afferre noui possunt, saltem mutare cōsuetam vulgaris alioqui vocabuli scripturam. Quid dico vulgaris vocabuli? Immo aliquando accidit vt noua scriptura nouam etymologiam quærere cogat: ita vt iam nouū sit vocabulum. Exemplum habemus in *disfidio*: vbi dicit Pamphilus Mysidi, — *valeant Qui inter nos disfidium volūt*. Nam quamuis optima sit hæc scriptura *disfidium*, tãquam à verbo *disfideo*, sunt qui per quãdam kænophiliam (nec enim solus Kænophilus morbo kænophilie laborat) *disfidium*, tanquam à *discindo*, scribunt. M I S. Et quidem hoc ab iis præcipuè fieri dicis qui eiusdem cum Kænophilo sunt sectæ. Quæ certè pulchra est antiquariorum periphraasis.

C O R. Interim verò non cogitāt de mutanda scriptura vbi rationi consentanea (meo quidem iudicio) esset mutatio. vt in *suffarcinata*, siue *subfarcinata*. De qua mutatione meam aliàs audietis sententiam. K Æ N. Et apud me certè vox illa haud suspitione caret.

COR. Satis est tamen vobis antiquariis, vocabulū aliquod dici antiquum: statim adorare velle videmini: eoque magis velle, quo est magis antiquum, & adeo vt priscum potius vocandū sit. Addam etiam (sed de quibusdam tantum antiquariis loquens) quo est magis obsoletum. Satis est, inquam, si antiquitas illud commendet: in ipsum minimè inquirendum est, etiam si scriptura non permittat etymologiam significationi (quā habere dicitur) consentaneam dare. KÆN. Si vnquam vacuias vlli tuo sermoni aures præbui, huic me tales præbuisse affirmare possum. COR. Sed tu ad aures vsque vis esse antiquarius, qui eas *vacuias* malis quàm *vacuas* appellare. Verum perge: quod ex illis tam vacuiis auribus commodū ferre te posse existimas? KÆN. Vt, si quo exēplo id quod à te dictum est, mihi apertius reddatur, ex admonitione tua multo cautior euadam. COR. Non stabit per exemplum quin istud commodum ex admonitione mea accipias. Tu igitur aures vacuias

(nam

(nam ego pariter ad aures vsque volo esse antiquarius) mihi commoda. Si quis te *impunonem* vocaret, laudari te an vituperari existimares? KÆN. Dubius (vt ingenuè fatear) hērerem. COR. Quid si te impudentem appellaret? KÆN. Nullus (vt scis & ipse) dubitationi locus relinqueretur. COR. Qui tamen te impunonem esse diceret, is diceret te esse impudentem. Sed gaudeo quod ista tua huius vocabuli ignorantia meā excuset. Nam (vt ipse quoque, in fatendo tibi verum, me ingenuum ostendam) mihi pariter ante aliquot menses ignotum erat vocabulum. Vnde factum est vt, quum amicis super hoc vocabulo hærētibz superuenissem (legebant enim antiquarij nescio cuius literas, in quibus quēdam vocabat impunonem) & dixissent me commodum superuenisse ad solvendum ipsis eū in quo hærēbant nodum: responderim, *Immo nullum meus superuentus commodū vobis est allaturus. Non minus enim quàm vos hīc hæreo.* Quum autem ex Nonio tādē didicissemus,

Hh 4

voce *impuno* significatum ab antiquis fuisse impudentem: (velut in hoc Lucilij loco, *Homo impuratus, & impuno, & rapax*) nullus fuit qui non miraretur quo fieri modo posset vt *impuno* pro impudente dictus ab antiquis esset. Sed quum parumper omnes mirabūdi obmutuissem⁹, ego silētium primus rumpens, quandam emendationem ex coniectura talem afferre, vt cæteri in sententiam meam irent. KÆN. O quàm libenter tua illa coniectura à me audietur. Propter huiusmodi acroama (quidni enim ita vocem?) vel vadimonium à me defereretur. MIS. A me autem vel tria vadimonia, hanc coniecturam audiendi causa, defererentur. COR. Sed Kænophilus antiquarias etiam aures meo de antiqua voce sermoni præbebit, vacuias videlicet: at tu non alias quàm vacuas. KÆN. Vt antea meam bonam libidinem exagitabas, ita tibi nunc in animo esse video aures meas vacuias exagitare: sed tu hanc quoq; exagitationem & quamuis aliam à me condona-

beris,

beris, dummodo hoc malo bonum illud redimam. MIS. O quale istud loquendi genus, *hanc exagitationem à me condonaberis*. COR. Ne Misokæne antiquarij nostri sermonem, vbi reprehensione carere debet, reprehende. MIS. Itane hîc reprehensionem sermo eius nō meretur? COR. Nō meretur: si quidem fas ei est in eo loquendi genere Terentianizare. Apud hunc enim legimus, in EVnuchiprologo, *Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur*.

Sed vidi tam male feriatum quendam & tam impunonem, vt eum non puderet in suo exemplari illud *condonabitur* emendare, & in *condonabuntur* mutare: quamuis reclamante & modo non reuociferante lege numerorum versus. KÆN. O quàm audacem correctionem, si hoc animaduvertebat: quàm crassam, si hoc non animaduvertebat. MIS. Sed tu interim *impunonem* vocare hūc, cū antiquario, cuius paulo antè mētionem fecisti, tibi permisisti: necnon (vt sæpe vna licentia aliam at-

trahit) vti vocabulo *reuociferante*, à re
 (vt suspicor) innouato. C O R. Ad *impunonem*
 quod attinet, deprehendere potuisti, me subridentem eo vti: at vocabulo *reuociferante* etiam si nullus antea vsus esset, id quod præcedit *reclamante* quandam eovtendi potestatem dare mihi videtur. K Æ N. Obsecro & obtestor vt ad tuam illam super voce *impuno* coniecturam veniamus. C O R. Ad eam, etiam non interueniente tua obsecratione & obtestatione, venire paratus eram. Et quidem eccam ipsam: (si & mihi Terentianizare licet) volentem vt ex *impuno* fiat *impudor*: idèoque quem appellauit *impunonem*, linguam antiquarij sumens, eadem resumpta *impudorem* nominem. Diu vos moratus sum, antequam hanc meam coniecturam depromerem: (quod non vestra minùs quàm mea culpa accidit) quid? tandè mne, *Grande moræ pretium*, dicetis? K Æ N. Quidni dicamus? M I S. Vnus tantùm mihi iniicitur scrupulus: quòd in huiusmodi compositione vix soleant nomina substanti-

stantia manere integra: vt manet pudor integrum, quum dicis *impudor*. C O R. Hunc tibi statim scrupulum eximam. Annon enim *Concolor*, *Discolor*, *Versicolor*, (quinetiam *Incolor*, si bene memini) dicitur? & *Pudoricolor* ac *Noeticolor* dictum fuit? M I S. Exemplum mihi esse scrupulum fateor. Nā quòd attulisti exemplum, idcirco aptissimū est, quia nomina profert quæ sunt etiā eiusdem cum eo de quo dubitabam terminationis: vt grammatici loquuntur. C O R. Mihi de tua adstipulatione gratulor. M I S. Sed aliquid habeo de quo te moneam. C O R. Ego vicissim aures habeo quæ semper vaciæ (vt nunc quoque antiquarij nostri os mutuer) & purgatæ sunt monitoribus. M I S. Tu Terentianizare (vt verbo tuo vtar) volens, imitatus es quendam versum qui aliter in aliis editionibus scriptus est. Nam tu ita es illum imitatus, vt si scribendus hoc modo esset,

Sed eccam ipsam: miror ubi huic ego autem orcerim:

quum & hæc scriptura exstet,

*Sed eccam ipsam video: miror ubi huic
ego anteuorterim.*

COR. Vel hic locus in signe est exemplum eius negotij quod circa Terentianum, sermonem faceffit exemplarium diuersitas: atque iis quæ proposui exemplis hoc addendum est. Cæterùm, quum diuersè de qua monuisti scripturæ ignarus non essem, sequutus eam sum quæ mihi magis probanda visa est: quum alioqui sciam aliquid opponi iis qui *eccam* pro *ecce eam*, sicut *ecum* pro *ecce eum*, & *ellum* pro *ecce illum*, dici volunt. Sed de illa obiectione ac de tota re alius erit differendi locus. MIS. Immo vereor ne nunquam tibi alium illum differendi locum esse dicas.

COR. N V N c Kænophilo kænophilæ eius acceptissima futura quædã volo proponere. KÆN. Gratiam de tam propensa voluntate habeo. COR. Faciam, ita kænophilicè loquatur Kænophilus, ut vix eum, quamuis Terentianè loquentem, quisquam intelligat. MIS. Erit hoc, loqui & non loqui.

qui. Nam ut ille bonus vir dicit,

Non scribit cuius carmina nemo legit,
ita dicere posse videor, eum non loqui quem nemo intelligit. COR. Arrige, arrige aures Pamphile: (Terentius, quem in mente habeo, fecit ut Pamphilus pro Kænophilo in lingua fuerit) iam ad implendum promissum venio. KÆN. Ad beandum me venis. COR. Faciam ut nouo modo sis antiquarius, & quidem vel ex vno Terentio. Ac primum *crimen* dices, quamuis *discrimen* significare volens, ex illius celeberrimi comici autoritate. KÆN. Quis hoc credat? COR. En tibi ipsum comici locum, qui te ad credendum adiger: ex Phormione, actus secundi scena secunda, (sequendo quorūdam distributionem)

GETA. *Quid ages? PHORMIO. Quid vis? nisi ut maneat Phanium, atq; ex crimine hoc*

Antiphonem eripiam, atque in me omnem iram deriuem seris?

KÆN. Non ita (credo) Donatus. COR. Aliud nihil apud eum legi (in editione

quæ prodiit ex officina Nicolai Bry-
lingerii, anno 1555) quàm hæc, *Sic dixit*
Ex crimine eripiam, quasi ex incendio.
KÆN. Hoc nequaquam est dicere, vel
ostendere, sibi videri crimen pro dis-
crimine accipiendum. COR. Quid tum
si ea in opinione non fuit Donatus? Et
verò si quid esset vnde colligere posse-
mus eum ita sensisse, nihil noui, nihil
tuæ kænophilæ congruens afferres.
Adde quòd hodie magis σοφοὶ quidam
sunt expositores quàm fuerit Dona-
tus. MIS. Ita quidem, si homines σοξό-
σοφοι (quibus & hoc seculum abundat)
vocari σοφοὶ debent. KÆN. Abundat
certè hominibus qui nō solùm σοξόσοφοι
sunt potiùs quàm σοφοὶ, sed etiam σοξο-
μανεῖς. Sed quam suæ expositionis ratio-
nem ille affert? quisquis fuit. COR.
Profert hunc Virgilij locum,

— *sere crimina belli.*

Atque addit, Ut cernere pro discernere,
& cerniculum pro discerniculum.
MIS. Non est bona consequentia, ut
vulgus loqui consuevit.

COR. Ad aliam nouitatem venio,
ex

ex eadem officina profectam. Dico e-
nim posse te alia quàm Græca pæda-
gogi appellatione vti: & quidem quæ
Latina Latinè loquenti sit conueniē-
tior. KÆN. Scio quænam sit illa. COR.
De qua me loqui arbitraris? KÆN. De
voce *magister*. Nam & Donatus innuit
restringi debere vocem istam ad pæ-
dagogi significationē, (sicut & in meo
Thes. Gr. linguæ dixi) quum admo-
net, de pædagogo esse intelligendam
hoc in loco Terentij,

— *nam antea*

*Qui scire posses, aut ingenium noscere,
Dum etas, metus, magister prohibe-
bant?*

COR. Tu antiquarius quod antiquæ
est Latinitatis ignoras: ego minimè
antiquarius non ignoro. Antiquo e-
nim sermone *monitor* dicebatur qui
vulgo *pædagogus* vocari solet. KÆN.
Quibus hoc testibus probatur? COR.
Terentio & Horatio: illo, in suo Phor-
mione, hoc, in sua arte poetica. nam
ibi actus secundi scena prima Geta est
monitor: ergo & pædagogus: & quidem

ita ut pædago appellacionem monitoris tribuere liceat. Nam in Phormione, actus secundi scena prima, ubi Geta vocatur *monitor*, perinde est ac si *pædagogus* diceretur. Ac, quum Horatius in sua Arte poetica de iuvene (id est, de iuuenis natura) hoc inter alia canit, — *monitoribus asper*: sub monitorum appellacione pædagogos intelligit. M I S. Ergo (ignosce Kænophile quòd meus sermo tuum anteuertit) & Terentij & Horatij seculo ab aliis nullis iuuenes monebantur quàm à pædagogis. KÆN. Si credere fas est. Immo iuuenibus, ut hodie quoque, monitrices non defuisse, ex iis quæ in veterum scriptis legimus, credere cogimur. Sed illæ scilicet monitrices magis proprio nomine vocari pædagogæ poterant. M I S. Mirum est, hunc, quicumque sit, non considerasse, monitorum appellacionem multo latius quàm pædagogorum patere: & neminem quidem esse pædagogum posse qui nõ sit monitor: sed non *ἀντισπέφν* hoc, ita ut nullus esse monitor queat nisi qui sit pædagogus. COR.

COR. Video, me nouas meas merces, quas vobis exposui, non bene (id est, non cum magno lucro) vobis venditurum: sed aliquas tandem afferam fortasse quæ magis vobis placebunt. Audite igitur. E triuialibus mercibus est ista, *Discere*: at minime è numero triuialium est *Sectari*: quod idem valet. M I S. Quod idem valet, si diis placet. Ac libenter ad illa tua verba *quod idem valet*, respondissem hæc quæ Parisiis dici solebant me iuene (præsertim in vrbis parte scholastica, ut ita loquar) *per quam regulam?* COR. Proponetur tibi iste Terentij locus,

— *ibi homo cæpit me obsecrare*

Vt sibi liceret discere id de me: sectari iussi.

M I S. Immo, *sectari iussi*, non est Discere iussi: sed Iussi sectari, ut disceret. Alioqui, quomodo de omnibus qui sectantur aliquem discendi causa, dici posset, illud sectari, esse idem quod discere: quum ne omnes quidem illi qui à discendo vocantur discipuli, discant? KÆN. Eadem fere dicturus ego eram.

COR. Valde refractarios esse vos animaduerto: sed tamen ad aliud eius de qua agitur nouitatis exemplum venio. Annon enim tibi, Kænophile, nouum est *plorare* pro Implorare? KÆN. Admodum nouum esse fateor. COR. At ecce tamen, Terentius ab illis qui sunt emunctæ naris sic vti verbo illo animaduertitur. MIS. Vbi locorum? COR. In Phormionis prologo: in hoc ipso versu,

Et eam plorare, orare ut subueniat sibi.
KÆN. Quid nos cogit verbo Plorare illum insolitum vsu dare? Quid vetat quin ita hæc accipiamus, vt si, *plorando orare, vel cum ploratu orare*, dictum esset?

COR. Refractarios vocabo vos iterum. De Kænophilo tamen potius quàm te, Misokæne, spes me fallit. Illum enim sperabam, pro sua kænophilia, ambabus manibus, siue (vt alij loquuntur) obuiis vlnis, has quæ à me proponuntur sermonis nouitates amplexaturum. Adiciam tamen vnam, quam vel eo nomine quòd breuitati seruiat,

seruiat, illi spero futuram longè gratissimam. AVdi igitur Kænophile: vbi denuntiando agitur, nonne libenter inuenias verbum, quo vnico Noui quid & inusitati nūtiare, significetur? KÆN. Quidni? quis enim breuitati non studet? COR. At ecce, habes apud Terentium illud verbum. Sed experiri volo an poteris ariolari (dū enim sum apud Terētium, quidni verbo vtar quo & ipse vtitur?) quòdnam sit illud vocabulū. KÆN. Experieris me non posse. COR. Dicam igitur: illud verbum est *portare*. KÆN. Quæ exempla afferuntur? COR. Primum est hoc,

Di, boni, boni quid porto!

Secundum est istud,

Hic nunc me credit aliquam sibi fallaciam Portare.

Visne & alia exempla ex eodem afferā? KÆN. Haud ea puto magis quàm hæc ad illud mihi persuadendum profutura.

COR. Vnius insuper circa Latinitatem nouitatis mihi venit in mentem: quam saltē haud passuram esse repul-

sam, sed locum apud vestras linguas esse inuenturam spero: atque adeo istud mihi polliceor. M I S. Vnde tibi de illa nouitate tantum spei, vel potius fiducia? C O R. Ex eo, quod ad illam spectat Latinitatē quæ ad rem culinariam pertinet. M I S. Nunc fortasse tibi animus est in patinis, vt nostri Terentij verbis vtar: atque hinc factum est vt illius Latinitatis, cuius mentionem facis, recordatus sis. Sed quid tandem est illud quod portas? Libet enim, quo iure, qua iniuria, eum dare vsum verbo *portare* de quo vsu loquutus sum paulo ante. C O R. Antiquario, ac præsertim ei qui antiquarij Kenophili kenophilo circa Latinitatem ingenio sit præditus, conuenientissimum est, *curare cibos*, potius dicere, quam *coquere*. M I S. Ex qua verò Africa istud noui habes? C O R. Ex eadem vnde & cætera. Sed en tibi, initio Andriæ, huius quam dico rei testimonium,

Nempe vt curentur rectè hæc.

Nec enim negari potest quin de rectè coquendo intelligat. Nam & Dona-

tus,

tus, *curentur rectè* exponit, *diligenter coquantur*. Atque addit, *Curatio propriè medicorum est, cura reliquorum: sed coquina medicina famulatrix est*. In quibus postremis verbis Platonem sequitur Donatus. Scio autem quendam alicubi hæc è Donato ita recitasse, vt inuertes diceret, *medicina coquina famulatrix est*: non sine magno omnium, præterquam duorum medicorum, risu. K Æ N. Quid? nõne hæc saltem nouitas sermonis admittenda est, Misokæne, vt posthac *curare cibos* potius quam *coquere* dicamus? M I S. Sed eadem opera, vel potius eodem Latinitatis genere coquina nominanda erit *curatio*, coquus vocandus erit *curator*. K Æ N. Non libenter ad hæc vsque venirem. M I S. At ego ne illud quidē *curare cibos* pro *coquere* admitto. Fieri enim potest vt illud *curentur* non de coctione tantum intelligendum sit: (nam & is à quo condiuntur cibi, cur non itidem dicatur eos curare?) sed esto de alia re nulla intelligi: si hinc velimus inferre, ita posse nos vti verbo *Curare* vt dictum

est, quæ tandem erit ars quæ id quod facit, curare dici non possit? Haud tantum faber lignarius curare asserem dicetur pro Dolare: sed cuiusvis generis fabri quidquid fabricabuntur, curare dici poterunt. COR. Vix tamen hoc ex illo sequi videtur. Quid ais Kænophile? mutasne sententiam? KÆN. Iam propemodum mutata est: ac, quum de cæteris quæ antea proposuisti concordarim cum illo, de hoc inter nos discordetur nolim. MIS. Rem mihi gratam facis, Kænophile, nam, si à me discordans, hanc *νεμυβότητα* admisisses, te irrisset Coronellus, & te libentius ei nouitati sermonis quæ ad culinã pertinet, quàm vlli alij, dare locum dixisset. Quærat ille, quærat eos de quibus dictum fuit, comedones, heluones, lurcones, quibus manus frequenter, animus semper est in patinis: hunc eundem animum facile (vt opinor) ad hanc nouitatem appellent. COR. Itane me ad comedones, heluones & lurcones amandas, Misokæne? MIS. Immo, nõ te, sed tuam nouitatem. COR. Abs-

que

que te fuisset, dixissem statim de Kænophilo,

Decidit in casses præda petita meos.

MIS. Ex hisce tuis verbis magis mihi persuadeo verum esse quod suspicabar. COR. Quidnam? ò homo suspicacissime. MIS. Te minimè seriò loquutum esse in hac nouissima sermocinatione, sed iocari voluisse in iis quæ proposuisti Teretianæ in sermone nouitatis exemplis. Verè autem nouam & miram habent hæc Latinitatem, etiam si è miro quidem sed minimè nouo scriptore petita sint. COR. Vt iam nihil dissimulè, alia ex me audisti, audiuit etiam noster antiquarius Kænophilus, è quibus conicere potes quàm mei palati non sint hæc sermonis *φαιψασις* nouitates, siue imaginariæ: vt autem Græcogallicè loquimur, *phantastiques*. Sed his exemplis nostrum mone-re antiquarium volui vt sibi caueret ab imaginatione, deinde & imitatione, nouitatum huiusmodi. MIS. Aliquid profectò tale de iis quæ afferebas exemplis suspicabar.

COR. Quum autem ea quæ attuli exempla, ex vna eademque officina sint omnia, alias esse officinas sciendū vbi alię nouitates, sumpta itidem è sermone Terentiano materia, cuduntur, vel potius cusæ sunt: aut fortassis & cusæ sunt, & quotidie cuduntur. Earum è numero est hæc, *sperare* pro Timere, ex isto Terentij loco in Andria, actus secundi scena tertia (vt quidem nonnulli comœdiam illam partiuntur)

Nam quod tu speras propulsabo facile.
siue (vt in aliis exemplaribus) *speres.*
M I S. Plurimi sunt qui te hunc verbi *sperare* vsum nolle admittere videntes, statim illum tam tritum Virgilij versum opponerent,

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

COR. Sed non deesset quo illis os obstruerem. Dicerem enim, incertum haud posse incerto probari. K Æ N. Vix aliquid magis nouum illorum auribus afferre posses, quàm hoc, in dubium esse vocandam Virgiliani illius loci lectionem. COR. At vestris minime

nimè nouum auribus esse istud potest. Nam ex me audistis, his me vidisse oculis exemplar vbi *spectare*, non *sperare*, legebatur: quod *spectare* huic loco & iudico, & mihi videor vobis & aliis persuasurus, esse conuenientissimum. At huic Terentij loco non est quidem quærenda alia scriptura, sed alia expositio. Proponi tamen aliam scripturam scio, videlicet *timeas*, vel *times*: (sicut *speres*, vel *speras*, vulgo legitur) sed ex falsa expositione factam falsò esse diuersam (vel potius contrariam) lectionem, respondeo. Nec dubiū est quin illa apud Donatum verba, quibus fit illius alterius lectionis mentio, sint irreptitia, sicut alia quamplurima. Mirum est verò non considerasse illos qui verbo *Sperare* illam contrariam significationem dare ausi sunt, rationi consentaneum esse vt dicatur Pamphilus vanam & inanem spem concipere, & facile refelli posse id quod illi materiæ concipiendi eam præbeat. Quæ quamuis ita sint, memini me videre quendam antiquarium, qui magnum suo

sermoni ornatum afferre hunc verbi
sperare vsum existimabat: quum debe-
 ret considerare, abusum esse id quod
 vsum vocabat. Nam quid aliud est a-
 cyriologia quàm catachresis? quid a-
 liud catachresis quàm abusus? KÆN.
 Scis tamen veteres & in aliis quibusdã
 verbis tolerasse catachresin. COR.
 Scio: sed magna ea est & vix tolerabi-
 lis, per quam contraria verbo cuiquam
 datur significatio. Verùm, ad alia vt
 veniam, quæ huic nominatim scripto-
 ri, sub archaïsmi prætextu, affinguntur;
 ab alio quodam antiquario *homo ad-
 uentus* pro homine qui aduenerat, di-
 cebatur: tanquam Terentio ita hîc lo-
 quuto,

*Ego commodiorem hominem, aduentũ,
 tempus, non vidi.*

Sed ille antiquarius (vt cogitare potes)
 tam perspicax erat vt ne hîc quidem
 videret, interpunctioni inter *hominem*
 & *aduentum*, locũ esse dandum. Quin-
 etiam fortasse, vt audiuerat aliquan-
 do *hominem præuentum* (veluti quum
 dicimus aliquem ab alio præuentum,
 vel

vel aliquem morte præuentũ) ita posse
 dici hominem aduentum imaginaba-
 tur. KÆN. O quid aliud non fuisse di-
 cturum Terentium existimabit, qui eũ
 ita esse loquutum sibi persuadet? In-
 terim verò animaduertendum est in
 quantum interdum errorem incida-
 tur, è non animaduersa interpun-
 ctione, quæ vel posita est, vel poni de-
 buit.

MIS. Quandoquidem de interpun-
 ctione nunc agitur, quæ, quòd animad-
 uersum nõ fuerit ipsam notatam esse,
 aut notari debuisse, in errorem impu-
 liteum qui existimauit Terentium di-
 xisse *homo aduentus*: vobis indicare vo-
 lo quomodo alia interpunctio eundẽ
 apud comicum ludificata sit eundem:
 ita vt crediderit Terentium quodam
 archaïsmo vtî: quum tamen Teren-
 tius nihil minus cogitaret. KÆN. Cau-
 tum me hoc exemplum reddet. MIS.
 In Hecyra, actus quarti scena quarta,
 legere consueuimus,

*Egi, atque oravi, tecum uxorem vt du-
 ceres.*

at ecce, nunc præter consuetudinem nobis legendum proponitur,

Egi, atque oravi tecum, uxorem ut duceres,

interpunctione post *tecum*, non post *oravi*, posita: ut videlicet archaismus sit, *oravi tecum*, pro *Oraui te*. KÆN. Verum hoc certè est, dici ἀρχαϊκῶς, *oravi tecum*, pro *Oraui te*. COR. Sed hoc quoque deberes addere, non esse mortis dicere, *uxorem secum ducere*: sed *uxorem ducere*: videlicet *domum*. Qui acufatius olim supprimi non solebat. MIS. Sed considerandum est præcessisse,

Primum, hanc ubi dixisti causam, te propter tuam

Matrem non posse habere hanc uxorem domi,

Pollicita est ea se concessuram ex edibus.

COR. Hoc inter alia expendendum esse censeo, an Terentius dicere soleat *oro tecum*, non *oro te*: ne illum ἀρχαϊκῶς etiam ubi nolit, habeamus. KÆN. Non tam mirum tamen fuerit, (meo quidem

quidem iudicio) Terentium in hoc loquēdi genere ἀρχαϊκῶς, quàm in *neno* pro *non*. si tamen verum est, *nemo* in *neno* mutari debere, in EVnucho. MIS. O quale vocabulū *neno* pro *non*. KÆN. Immo affertur etiam *nenum*, & *nenu*. COR. Hoc non ignoro: atque adeo consideravi aliquando inde fortasse originem habere illud & nobis Parisiensibus satis familiare *nenni*. MIS. Gratulor meis auribus quòd de his tribus siue fratribus, siue sororibus, *Neno*, *Nenum*, *Nenu*, præmonitæ fuerint. Si enim ad illas, non præmonitas per alicuius antiquarij kænophiliam, accidissent, periculum fuisset ne obstupefactæ soni insolētia obsurdescerent. Et mihi quisquam persuadebit, Terentium, qui, licet ἀρχαϊκῶς aliquando volens, alias plerasque voces, haud ita horrifonas, vitavit, aliquam harum admisisse? COR. Extremis locorum deprauatorum morbis extrema emēdatores adhibere remedia coguntur. Considerandum est autem esse interdum apud scriptores vetustos ἕλλη ὑπε-

λα, quæ aliis multo sunt δυσιατότεροι. Sed haud possum non ringi, (quidni enim circa Terentij sermonem versans, alicubi Terentianizem?) quum sanis etiam locis video medicinam adhiberi. Et quidem hunc esse vnum ex eorum numero dico, initio Andriæ, *haud mutò factum*. Quis enim non videt perinde esse ac si diceretur? Non mutò meam de eo quod feci sententiam. Mutat autem suam de eo quod fecit sententiam is quem id fecisse poenitet. Ac, si bene memini, apud Thucydidem, *ὅ μὲ μεταβάλλομαι* eodem sensu dicitur: Quod sonat, (vt scitis) Non mutor. M I S. Quo autem modo emendatur hic locus? C O R. Interrogare potiùs debebas quomodo deprauetur. Nam *mutò* in *multò* mutatur: vt accipiatur pro Damno. Ac fateor quidem non esse nouam hanc emendationem, quum & Donatus eius mentionem faciat: (nisi fortè quod de ea dicitur, ex iis est quæ Donati cõmentariis infarta sunt) sed indignor quòd à nonnullis hæc lectiõ in alterius locum substituat: Quòd

Quòd si vultis vt hunc sermonem alia expositiuncula claudam, (quam non sine risu audietis) eam non denegabo. M I S. Præfagit animus qualis futura sit. Iam enim incipio nō quidem *μελέτη* sed *μελασείην*. C O R. *Haud mutò factum* ita exponunt vt *mutò* non pro verbo, sed pro nomine habeant. Quasi nimirum diceretur, Istud beneficium non collatum est in hominem qui de eo mutus sit futurus. M I S. Non fallebaris quum dixisti, nos expositionem illam non sine risu audituros. C O R. Vt autem hîc è verbo nomen factum fuit: ita quidam è nomine aduerbium faciebat: hoc in loco, *Et heri semper-lenitas* (debet enim scribi *semper-lenitas*, *ἐφ' ἣν*) *mirabar quorsum euaderet*. Nam illius expositio risu haud minus digna è nomine *heri* aduerbium faciebat. Quid verò de Eographij expositione dicemus huius initij prologi in EVnuchū?
Si quisquam est qui placere se studeat bonis
Quamplurimis, & minimè multos ledere.

Nam is, nodum in scirpo quærens, dubitat an *quam plurimis* legendum sit, tãquam coniunctè scriptum: & tandem disiunctè scribi mauult *quam plurimis*, vt sit sensus, *Qui bonis potius quam plurimis placere se studet*. Atque huc affertur illud Græcorum (& quidem Homeri nominatim) βούλομαι ἢ, sequente infiniti modi verbo, pro βούλομαι μᾶλλον ἢ. Sed ne Græci quidem cum quolibet alio verbo, etiam quod eiusdem generis significationem habeat, illa ellipsi vtuntur: nec locus tam subtilem poscere expositionem videtur. MIS. Tibi profectò assentior, illum Eogrophium hîc nodum in scirpo quæsiuisse.

COR. Ad diuersas lectiones reuertens, hoc etiam addam: Haud temere admittendæ sunt illæ præsertim quæ vocem & Latinam absq; dubio, & valde etiam vsitatam, nec nō loco aptam & conuenientem, à nobis amãdari volunt, vt ipsæ, quòd earum sint è numero quas homines antiquarij amant, & in honore habent, intrudantur. Ac multo etiam minùs, quum vox illa exemplis

exēplis destituitur, quæ omnem de illa dubitationem nobis tollant. Palmerius tamen in hoc Terentij loco,

*Omnes quibus res sunt minùs secunda,
magis sunt nescio quomodo suspiciosi,*

libenter persuaserit vt in locum nominis *secūda* substituamus *abūda*. MIS. Aptæ tuæ kænophilæ fuerit, Kænophile, vox ista *abunda*. omnibus enim nouam & inauditam fore existimo. KÆN. Quasi verò mea kænophilia cuius exemplari sit credula.

COR. Tantum abest vt quælibet vocabula, quæ tanquam antiqua, aut etiam prisca, afferuntur, tam facilè sint admittenda, vt, si qua nobis occurrant sermone antiquo exprimenda, & contingat vt duos antiquos scriptores tanquam viæ duces habeamus, nō tamen omnino eadem via nobis præeuntes, etiam atq; etiam videndum nobis sit vtrum sequi debeamus. Exempli gratia: duo sint antiqui scriptores, quorum vnus *bibonem*, alter *bibosum*, quæpiam vocauerit, nulla dubitatio relinquitur quin cum qui analogiam sequi-

tur, potiùs quàm alterum sequi oporteat. Sequitur autem analogiam qui *bibonem*, non qui *bibosum* dicit: sicut eam sequi dicendi sunt ij etiam qui *bibacem* appellât. Nam vt è verbis *Edo* & *Bibo* ducebant *edonem* & *comendonem*, sic quidni à verbo *Bibo* *bibonem*: & sicut ab *Edo* *edax* (cui simile est *vorax* à *Voro*) quidni à *Bibo* fieret *bibax*? At illa in *osus* desinentia vocabula, potiùs à nominibus quàm à verbis deduci constat: ac in promptu sunt exempla. Dixit tamen *bibosa* Laberius: sed is præ quouis alio vocabulorum innouator habitus fuit: & tamen hoc in loco, qui ex eo affertur, *Non mammosa, non annosa, non bibosa, non procax*, hoc vocem istam quodammodo excusare videtur, quòd post duas quæ in *osa* itidem desinunt sit collocata: tanquam gratiæ magis quàm illius consuetudinis Latini sermonis habita ratio fuerit. Ab eodem Laberio amantem mulierem dictam fuisse *amorabundam* audimus: quo verbo alius fortasse vsus minimè fuisset, quum ne vllam quidem analogiæ speciem

speciem, ac (si ita loqui licet) vllam vel vmbra pro se facientem habeat. Atque huc respiciens (vt opinor) Gellius, verbum esse inusitatiùs fictum dixit. Quinetiã alibi vocum innouatorem eum appellat. Cæterùm quod attinet ad illa siue antiqua siue etiã prisca vocabula, quæ, quum synonyma sint, terminatione tantùm discrepant: sicut non dubium est quin *bibonem* potius quàm *bibosum* dicere debeamus, ita dixerim dubitatione hoc carere, è duobus etiam quibus idem scriptor vritur, vnum alteri interdum præferendum esse: ideòq; *manduconem*, potius quàm *manducum*, dici ex Plauto debere: & *peruicacem* (nam & hoc vocabulum fuisse antiquis quoque in vsu constat: ac nominatim ex Plauto, non minùs quàm affertur ex Accio, afferri existimo) potius quàm *peruicum*, aut *peruiconem*: si tamen & hoc vsum esse, verum comperiatur. Ac, quum hîc de terminationibus agatur, in memoriam reuocandum fuerit quod de vocabulo *pestilitas*, quo vsus est Lucretius, di-

ctum fuit: id fortasse non omnibus sui seculi doctis hominibus probasse: quū ab analogia tam differat *pestilitas*, quā *pestilentia* illi assentitur.

MIS. VIDES, mi Kænophile, vides, & ex his & ex aliis multis quæ à Coronello antea tibi opposita fuerunt, quàm spinosa res sit ille qui ad bene videndum antiquario sermone (quod antiquariari quidam è vestris vocant) habendus est verborum delectus: quàm magna circa usum illius sermonis cautio adhibenda sit: vel potius quàm multas cautiones adhibere circa illum oporteat. Quum autem illis te adstringere nec solere, nec posse, satis sciam: utinam eas tandem pertæsus, in regiam Latinitatis viam reuertaris. COR. Ego pariter te etiam atque etiam rogo ne sis in illa tua secta (parum abfuit quin dixerim illa tua liga) adeo pertinax. KÆN. Esse quidem soleo propositi tenax, sed non soleo tamen in eo pertinaciari, nisi cum ratione. MIS. O quale verbum *pertinaciari*. Nos (credo) tuis horridis vocibus tandem
procul

procul fugare decreuisti. Enimuero vulnera telis nostris facta patimur. Per nostram enim patientiam & conuenientiam & indulgentiam tua creuit licentia: nimirum quod tibi utenti alij tot vocibus, quæ omnino exleges, vel potius (ut Græci significantius loquuntur) *παρρηγομοί* sunt, impunitas data fuerit: minimè que vlla censoria nota propter illas sis notatus. Sed nondum euasisti. Ea enim omnia propemodum tua verba quæ censoriam mereri notam visa sunt, in meas tabellas retuli: ac de ijs reus factus, quum primū conueniemus (nam hunc cōuentum mox solutum iri video) periclitaberis. Nisi fortè ante illum proximum conuentum tibi resipiscere contigerit. KÆN. Naucifacio tuas minacias: titi uilitium mihi sunt. MIS. ΟΚ. Aliquid fortasse non animaduertisti, Misokæne, quod adiecit illi suo vocabulo *Pertinaciari*, non antiquario sed tantum ridiculatio. Dixit enim se *pertinaciari* velle cum ratione: atqui *pertinaciari* velle cum ratione, quid aliud est quàm *insanire*?

velle cum ratione? ut quidam apud nostrum illum comicum loquitur. In malam enim partem sumatur hoc verbum *pertinaciarum* necesse est: siue alicubi à te inuentum, siue (quod mihi fit magis verisimile) pro antiquaria audacia innouatum fuerit. K Æ N O P H. Peruicacia in malam partem semper, sed non pertinacia, sumitur. M I S O K. Inuertis quod à Nonio traditum atque ex Accio probatum fuit: Peruicaciam & Pertinaciam hoc distare, quòd Peruicacia sit interdum bonarum rerum perseuerantia: Pertinacia, semper malarum. Atque is istis Accij versibus discrimini à se posito fidem facit,

Tu pertinaciam esse Antilochæ hanc prædicas:

Ego peruicaciã aio, & hac me uti volo.

Nam peruicacem dici me esse, & vincere,

Perfacile patior: pertinacem, nil moror.

Hæc fortes sequitur, illam indocti possident.

Tu addis quod vitio est, demis quod probro datur.

Mala autē, vel potius pessima est hæc vulgaris lectio versus tertij,

Nam peruicacem dicis me esse, & vincere.

Nec vltimus certè mēdo caret, & quidem maximo. Contrarium enim dicitur ei quod ut dicatur, & rationi & precedentibus consentaneum est. Lego igitur, *probro haud datur*. Nam in hac lectione, *demis, quod laudi datur*, suspicor illud nomen *probro* in hoc *laudi*, ex coniectura esse mutatum. Cæterum videri fortasse possit Cicero ad peruicaciæ etymum allusisse, vbi *pertinaciæ* appellationi *studium vincendi* subiunxit: *Cum Zenone, inquã, ut accepimus, Arcesilas sibi omne certamen instituit, nõ pertinacia, aut studio vincendi.* &c. K Æ N. Inducere in animum haud queo ut hîc Nonio fidem habeam. M I S. Atqui eadem opera fidem antiquissimo poëtæ vir antiquarius derogabis. K Æ N. Quid tum? dummodo fidem veritati non derogem. Ac voluit fortasse in il-

lis versibus ludere Accius, non autem pensiculatè & amussatim de illa re agere. M I S. Habésne cuius autoritate nitaris? K Æ N. Habeo. M I S. Quem? K Æ N. Titum Liuium. M I S. Multum fuerit si vllū tibi vel ad vmbra autoritatis Liuij pateat confugium. K Æ N. Quum autoritatem Liuij dixi, nihilo magis de vmbra autoritatis eius quàm de prouerbiali asini vmbra cogitavi. M I S. Cedo igitur ipsa Liuij verba, K Æ N. Hæc sunt, *Vincit omnia pertinax virtus*. M I S. Mendosus fortasse est locus. K Æ N. Hoc verè est effugiū quærere. Etiam apud Suetonium *pertinaciam* in bonam partem dictum, itidemque *pertinacem deorum indulgentiam* apud Valerium Maximum obseruasse mihi videor. Verùm age, Coronelle, candidè (quæso) atque ingenuè tuam & de Nonio & ipso Accio sententiam expectora. C O R. Nonio sæpe contradixi: & nunc quoq; illi contradicere non dubitarem: sed hoc fuerit, Accio sub persona Nonij contradicere: ac (quod nostrate iactamus pro-

prouerbio) canem coram leone verberare. Atqui si rem tãtam ausus fuero, quid me fiet? Dicetis ô vos antiquarij, quum in senatum vestrum conuenietis, Quid mirum si Coronellus iste antiquarios tantum infimat quantum cæteri eos sublimant, quum vel Accium, poëtam antiquissimum, titiulij faciat? K Æ N. Hoc tibi sanctè polliceor, nequaquam à me illa tua sententia eliminabitur. C O R. Tuo promisso confisus, in tuum sinum ea quæ pectoris mei latebris tegebantur, effundam. Non videtur mihi Accius Pertinacis appellationem, & Pertinaciæ, quæ ex illa est facta, introspexisse. Ac tantum abest (meo quidem iudicio) vt illam introspexerit, quantum abest verbum Peruincere à Vincere. Quantum autem absit, an hoc breui carmine iam pridem satis ostenderim, vestrum iudicium erit:

Contentus haud es, posse te iam vincere

Ex parte quod vis, prorsus id vis vincere.

Vt non malum esse dico, velle vincere,

Dico, malum esse, velle te pervincere.

*Hinc dicitur enim quispiam esse perui-
cax.*

Necesse erat ostendere quantum inter illa duo sit discriminis, & hoc considerandum proponere: quum ab eorum vno originem habeat Peruicax: vnde facta Peruicacia est. K Æ N. Rem acu tetigisti in pauculis hisce versibus, quod ad etymologiam nominis Peruicax attinet, dicti pro Peruincax. Animaduerto autem, te in horum versuum duobus ἀρχαϊσμός: (quamuis te neges antiquarium) in primo,

Contentus haud es, posse te iam vincere:

& in quarto,

Dico, malum esse, velle te pervincere.

In adiectione enim pronominis *te* ἀρχαϊσμός. Ac memini, te, de obseruando apud Salustium tali archaïsimo memouisse: vbi scribit, *Omnes homines qui sese student ceteris prestare animantibus: & de iis loquutum esse qui pronomem cum verbo student iungentes, Salustia-*

lustianum esse loquendi genus aiunt, *Studere sese, vel Studere se.* C O R. Perinde videlicet ac si dicendum foret *Studeo me*, sequente infiniti modi verbo: non aliter quàm Gallicè dicitur, *Je m' estudie.* K Æ N. Postea autem recordatus sum loci Terentiani eandem adiectionem habentis, in E Vnucho, initio prologi,

*Si quisquam est qui placere se studeat bonis
Quamplurimis.*

C O R. Existimare videris, adiectionem illam locum habuisse tantum vbi vterentur verbo *Studere*: sed longè falleris. nam ecce apud hunc ipsum comicum, scena prima eiusdem comœdiæ, *Mori me malim.* Quinetiam inter illos Accij versus qui à Misokæno recitati fuerunt, is qui secundus est, additum habet pronomem *me*, ex huius archaïsmi consuetudine: (quamuis tum id nihil minus quàm archaïsminus esset)

Ego peruicaciam aio, & hac me uti volo.

Sed malè, in quibusdam exemplaribus,

& à me uti volo. KÆN. Equidem non
 animaduertentem hoc in versu quod
 dicis: ac me hinc quoque à te esse admo-
 nitum gaudeo. Cæterum, quum de
 vocibus Peruicax & Peruicacia dixis-
 ses, supererat vt de Pertinax & Pertin-
 acia diceres. Quod vt facias velim.
 COR. De Pertinice & Perinacia, id
 est, de vtro harum vocum vsu, non im-
 merito dubitabundo; reddet illa ipsa
 dubitatio quæ est de vera lectio-
 ne eius loci Varronis, vbi de voce Pertinacia a-
 git. Incidi enim in quoddam vocabu-
 larium, vbi hæc leguntur, *Varro à pertē-
 dendo dictum esse pertinaciam, & in malis
 rebus locum habere, ostendit, lib. 4. de lin-
 gua Latina. Quum (inquit) in quo non de-
 bet pertendi, pertenditur, Pertinacia est:
 quum in eo in quo oportet manere quis per-
 stat, Perseuerantia est.* Statimque ab eo
 à quo hæc sunt annotata, (cuius nomē
 mihi incognitum est) additur, *Ex quo
 intelligitur, falsum esse quod antea hinc lege-
 batur, in bonam quoque partem sumi. Nam
 exempla que posita erāt, omnino diuersum
 ostendebant usum.* Sed quid si omissa
 fue-

fuerint à librariis exēpla alterius vsus,
 (quo in bonam partem sumitur) quæ
 Varro ad confirmationem eius attule-
 rat? Vt cunque se res habeat, quod ad
 Varronis locum attinet, non verissimi-
 le est ita ausurum fuisse Liuium lo-
 qui, *vincit omnia pertinax virtus*, nisi in
 bonam interdum partē sumi hoc vo-
 cabulum sciuisset. Ei autem quod di-
 citur, in bonam partem Peruicax po-
 tius sumi quàm Pertinax, cum alia op-
 poni exempla queunt, tum verò ista
 (meo quidem iudicio) Horatij, *Thya-
 des peruicaces, & Achilles peruicax.* Cæte-
 rum ne de duobus quidem iis quæ illi
 voci Pertinax dantur etymis, assentiri
 plerisque aliis possum: quorum non-
 nulli à Perteneo, contra Varronem,
 nonnulli à Pertēdo, cum Varrone, de-
 ducunt. A Perteneo enim (nam qui à
 Pertineo deducunt, ne mentione qui-
 dem sunt digni) deriuari non placet:
 quum Pertinere, quo vellent signifi-
 cari Valde tenere, & Tenacem esse (ac
 nominatim, Tenacem esse suæ lentē-
 tiæ) inauditum sit verbum, vt quidem

opinor. Altera autem à Pertendo páragóge, etiá si autoritate Varronis nitatur, à me haud minus reiicitur: non quòd non putem, Pertendere alicubi vñm habere respondentem & analogum ei quem habet Pertinax: (nam videor mihi, apud vnũ ex elegiacis poetis, & quidem Propertium, eum vsũ obseruasse: & videri potest Græcum *διὰ τελευταίων* in eo imitari) sed quòd Pertinacia dictum esse quasi Pertendētia, mihi non possum persuadere. Quanto autem minùs Pertinax, quasi Pertendax (quod tamen Pertinax nomini Pertinacia præisse necesse est) dictum fuisse, credibile fuerit? KÆN. Quum ædificatas ab aliis etymologias demolitus sis, nunc aliquam moliaris necesse est. COR. Non magnæ molis mihi erit aliquam ædificare: quam tamen destruere, magnæ molis futurum spero. KÆN. Quam igitur illi ædificasti etymologiam? videris enim vt de re iam facta loqui. COR. Talem vt à *tenax* deducatur, & Pertinax quasi Pertēnax

tenax dictum existimetur. Ideòque in hoc Plauti loco,

Quid tu ais? tenaxne pater eius est? Immo adeo pertinax,

scribendum fortassis esse *pertenax* & aliàs credidi, & nunc quoque credo. Nam Plautum, ad duas simul significaciones respiciendo, ludere voluisse arbitror: quasi non is solùm qui esset valde tenax, dici posset *pertenax*, sed is etiam qui *pertinax* quidem, verùm quasi *pertenax*, appellaretur. Cæterùm, quum iam pridem in hac fuerim opinione, incidi non ita pridem in quendam Fabij locum, qui facit vt in ea libentissimè permaneam. Quidni verò iam audeam (ex iis quas attuli rationibus) vt in ea *pertinax* sim, dicere? Fabij locus est hic, libro vndecimo, vbi de artificijs agit quibus vtendum est ad detrahēdam rei inuidiam. Nam ibi, de eo qui sit *pertinax*, ait posse dici, eum *ultra modum tenacem esse propositi*. Sed totam periodum afferam: *Verborum etiam moderatione detrahi solet si qua est rei inuidia: si asperum dicas nimium*

seuerum: iniustum, persuasione labi: perti-
nacem, ultra modum tenacem esse proposi-
ti. Non dubium est autem quin dice-
re possimus, eum qui ita per *μείων* lo-
quitur, *ὑποκοίξειται*. Opponi tamen Fa-
bio posse quis dixerit fortasse illum
Horatij versum,

Iustum & tenacem propositi virum:
sed de bono proposito Horatius, de
malo Fabius loquitur.

M I S. Quid hoc sibi vult? ita Coro-
nellum pro *Kænophilo*, aduersus Mi-
fokenum, facere? C O R. Non pro *Kæ-*
nophilo sed pro veritate facit Coro-
nellus, aut saltem facere sibi videtur.
M I S. De te autem quid dicam, *Kænophi-*
le? te, virum antiquarium, antiquis-
simi illius poëtæ autoritatem titiulitij
(vt ego tuo non antiquario solùm sed
nouè antiquario sermone vtar) facere?
Quum enim Accio fidem derogas,
nonne illi omnem, quantum in te est,
abrogas? Ac, dum autoritatem illi ab-
rogas, nonne fenestram ad abrogan-
dam & aliis paulatim, aperis? K Æ N.
Ne ego quidē, quamuis antiquarius,
pro

pro vilo antiquorum scriptorum con-
tra veritatem facere velim. C O R.
Quid verò tuum *pertinaciari* interim
agit? Ne pro derelicto habere videa-
mur, ad ipsum reuertendum est: &
quidem ego id faciens primus, dico,
cogitandum tibi esse, nihilo magis dici
posse *Pertinaciari* à *Pertinax*, quàm
Peruicaciari à *Peruicax*, & *Contuma-*
ciari à *Contumax*. K Æ N. Quid si ve-
rò & hæc dicantur? C O R. Quid si ve-
rò non dicantur? K Æ N. Auribus tamen
antiquario sermoni assuetis insolētem
sonum non habent istæ voces: ac val-
de fallor ego, aut earum vnam saltem
apud quempiam ex antiquis legi. De
vno quidem certè verbo, cuius similis
origo est, mihi istud nō negabis. C O R.
De quo verbo? K Æ N. De verbo *Min-*
naciari. Est enim hoc à nomine *Min-*
nax, sicut illa fiunt à nominibus, quo-
rum vltima eiusdem soni est cuius i-
stud *Minax*. Nam tibi notum est, eo-
dem & dici & declinari modo *Perri-*
nax, *Peruicax*, *Contumax*, quo illud
Minax. C O R. Vide ne fallatur tua me-

moria de illo Minaciari. KÆN. Non falli fat scio. COR. At mihi videor fat scire non afferri ex vlllo antiquo scriptore Minaciari. Minaciæ tamē apud Plautū legi fateor: ac te eo vsū paulo ante esse reminiscor: quum diceres Misokæno, *Naucifacio tuas minacias. titiuilitium mihi sunt.* KÆN. O quàm es diligens meorū verborum obseruator: at ego tua nullus obseruo. COR. Quid mirum? notabilia sunt, magna ex parte, viri antiquarij verba: at ego in antiquariis nomen haud profiteor. KÆN. Facile tamen tibi esset antiquariari: ac breui ad primum antiquariatus gradum euaderes. COR. Ad illam peruenire dignitatem haud cupio, sed potiùs te hortari vt ei valedicas, velim. Verùm hac de re postea: nunc autem ex te, tanquam discipulus è magistro, intelligere cupio cur non contentus fueris dicere, *Naucifacio tuas minacias:* (poteras autem & *Floccifacio* non minus Plautinè dicere) sed adieceris, *titiuilitium mihi sunt.* Nam quid adiectione ista opus erat? KÆN. Superuacua

non

non nocere, respondent iuriconsulti. COR. Suspikor, (assentiens iis quæ paulo antè à Misokæno dicta fuerunt) antiquariis, sicut & poetis, suum quendam furorem esse: & agitāte illo haud posse linguam continere. Vereor tamen ne omnes antiquarij dicere cum poetis haud possint,

Est furor in nobis, agitante calescimus illo:

sed debeant plurimi dicere potiùs,

Est furor in nobis, frigescimus hoc agitante.

KÆN. Tu de furore antiquarios agitante loqueris: quod verum esse, tibi haud concedo: sed te verè illos agitare & exagitare, ac subinde id facere, id verò facilè concesserim. COR. Vt huius odioso tibi sermoni finem imponam, fatere mihi annon verum sit quod de adiectione illa dicam: Kenophilum in animo habuisse, loquentem *κενοφιλι- κως*, dicere, *Titiuilitiifacio tuas minacias:* quum autem hæc compositio aures offensura illi videretur, maluisse dicere, *Naucifacio tuas minacias:* & addere,

titiuilitium mihi sunt. KÆN. Adytum tibi erit istud consciētīę meæ arcanum, vnā cum aliis multis, donec te in nostris antiquariatus mysteriis symmystam habeam. C O R. Perinde est ac si Kænophilus Coronello diceret, Interim, Coronelle mi, — ἐλάς ἐλάς ἔσο βέβηλα. Sed, vt huic sermoni finē imponam, hoc tantūm ei adiungam, (in tuæ conscientię adyta penetrare nolens) potuisse te, absq; compositione vtentem appellatione titiuilitij, dicere, *Titiuilitij facio tuas minacias*: sicut & *nauci facio*, & *floci facio*, disiunctè dici potest.

Verūm, ad *minacias* quod attinet, Plautinum esse fateor, vti iam fassus sum: quinetiam addo, (quod tu non animaduertisti), Gallicum sermonem inde fecisse *menaces*: (nā *mīnes*, quamuis ad Latinum *minæ* sono proximè accedēs, ab eo in significatione scis longè recedere.) sed tuum fuerit aliquem alium Plautum quærere, & quæsitum inuenire, qui *Minaciari* dicat. KÆN. Nosti, Gallicum sermonem habere etiam verbum *menacer*. Quis dubitet

autem

autem quin vt nomen *menaces* à nomine *minacia*, ita verbum *menacer* à verbo *minaciari* deduxerint? C O R. Immo iam tibi cum eo homine res est qui illa de re dubitat: nimirū an Gallicus illo suo *menaces*, factus è Latino, & quidem antiquo, *minacia*, (licet non præeunte verbo *minaciari*) fecerint *menacer*. Et fatetur tamē idem, Gallicā linguam alia etiā imitationis vocū prisca-rū habere exēpla: & quidem quod ad illas etiam attinet quæ alio quoq; modo ab iis discrepant quæ in vsum postea venerunt. E quorum exemplorum numero insigne est *Grunder*, siue *Gronder*. Maluit enim Gallicus sermo pris-corum Latinorum vocem *Grundire* imitari, quàm hanc à posteris eorum in locum illius substitutam, *Grunnire*. KÆN. Occupatus nunc animus est ac pertinax in quærenda voce illa *Pertinaciari*: vnde fit vt non satis attendam ad ea quæ à te dicuntur.

C O R. Immo verò (vt meam illam tui exhortationem, per beneuolā certè illam & peramicam, persequar) de-

sine animum tuum tuamque memoriam vel in eo vocabulo (si dandum est, posse alicubi inueniri) vel alio in vilo, prisco potius quam antiquo, & situ pleno, (quod obsoletum sit) occupare. Aliis prisca hæc vocabula è suis latebris, ex illo suo latebroso situ eruenda & extrahenda relinque: (præsertim quum te multis ludum faciant, nec alius ad te perueniat ex tanto tuo labore fructus) ad illam clarissimam Latinitatis lucem postliminio reuerrere. Atque, vt mihi tuo apud te quidem vt i vocabulo permittram, antiquariatu isto (nã vt Antiquariari ex Antiquarius, ita ex Antiquariari memini te facere vocem Antiquariatus) tanquam aliquo magistratu, quo contra Latinitatis leges fungi te videas, te abdicæ. KÆN. Dura meis auribus & intimis quoque sensibus est hæc tua exhortatio. Hoc enim esset, meis amoribus, meis deliciis valedicere. C O R. Coges igitur me aliquid, quod tibi auditu durum itidem erit, addere: quàm ridiculos se præbeant in sermone suo non-

nulli

nulli tuæ sectæ homines (quia non audeo dicere, tuæ circa Latinitatem factionis) & quæ malè apud multos propter eos audiat. Nam haud te celabo quædam archaïsmum hominis antiquarij, cuius tamen celare te nomen decreui. Fortassis enim hoc ipsum, quod eius nomini pepercero, in causa erit cur respiscat. Venit autem ille mihi in memoriam, dum Misokenus mentionem faceret illius loquendi generis, *Insanire cum ratione*: sed interrumpere sermonem nolui. M I S. Caue tibi Kænophile. ominosum enim est illud Insanire. KÆN. Scio videri posse vocem illam omen habere: sed, quid aliud quàm *nullum sit in omni pondus, vel, deus omen auertat*, dicerem? M I S. Laudo hanc tuam mentem. C O R. Antiquarius ille, qui acerrimo alioqui præditus iudicio sibi videtur, & quo fortasse nullus antiquariorum grandius supercilium gerit, ob hanc ipsam dignitatem antiquariatus (vt tu Kænophile loqui tibi permittis) quum significare vellet, quendam locum ab eo quem nomi-

Ll 4

nabat, optimè, vel potius quam optimè, esse emendatum, insaniam ei loquendi generi quo usus est, adhibuit. MIS. Vide quàm bene sim ariolatus, Kænophile, quum dixi ominosum esse quod aiebat Coronellus: se ad mentionem à me factam illius loquendi generis, *Insanire cum ratione*, recordatum esse illius de quonunc agitur antiquarij. KÆN. Nosti quid à me tibi responsum & quàm id tibi probatum fuerit. Sed non assequor hæc Coronelli verba, dicentis, *antiquarium illum ei loquendi generi quo usus est, insaniam adhibuisse*. Kænophilus sum, non OEdipus. MIS. Ego pariter Misokænus sum, non OEdipus; sed mihi videor tamen horum Coronelli verborum mentem assequi. Intellego enim, eum ita loquutum esse ut insanus videri posset. COR. Ne tu quidem meorum verborum mentem assequeris. Ac, quum animaduertere me ambiguè loquutum esse, volui statim quædam, tanquam epexegetin, adiungere, atque adeo ipsamet illius verba afferre: sed Misokæni sermo meum
anteuer-

anteuertit. MIS. Nunc adiungere illa potes: ne Kænophilus nimia mea festinatione factam sibi iniuriam queratur. COR. Vtar ergo illius antiquarij verbis, *Insanè bene emendatus locus*. MIS. Ego margini libri adscripsissem, illa duo verba *insanè & bene* separando, *Quàm bene ille locum eum emendauit, tam insanus in hac tua Latinitate esse videris, antiquarie: si tamen hoc fuit unquam Latine loqui, aut, etiamsi olim fuerit, esse nunc potest*. Quid dico? ne EVandri quidem seculo, aut etiam proavi EVandri, ita loquuturum fuisse hominem sanæ mentis existimo. Et verò, ut ab EVandri seculo ad nostrum per infinitos scalarum gradus descendam, qui ita loquentem non insanum esse iudicaret, is apud multos opinionem sanæ mentis à se abiudicaret. Quum autem Insanum esse hinc dico, Insanè loqui intellego. Ne quid igitur dissimulem, sic aliquando loquuntur nonnulli antiquarij, ut de se possint dicere, non quidem,

Est deus in nobis,

(ut poetas de se dicere vult Ouidius)
sed,

Est furor in nobis.

Nisi fortè, quemadmodum ab Horatio ira vocatur nō furor ἀτλῶς, sed brevis furor: ita possint illi dicere,

Est brevis in nobis furor.

Nec verò dubito quin ipsimet interdum, quum de sermone quo vsi sunt, cogitant, se ipsos, aut saltem suam ipsorum linguam, furoris, aut certè insanie (ut minus censeretur esse insania quàm furor) & accusent & damnent. COR. In hac mentione insanie quorundam antiquariorum, coniuncta cum mentione cuiusdam loci Horatij, mihi venit in mentem alius eiusdem poetæ, insanie mentionem & ipse faciens, & tamen ad nostrum de antiquariis sermonem pertinens: si modò antiquariorum appellationem latius velimus, sicut & possumus, extendere. Dicite enim ille de antiquario quodam, cui nomen Damasippo,

Insanit veteres statuas Damasippus emendo.

Atque audimus quendam alium eiusdem

dem farinæ antiquarium dicentem apud eundem poetam,

Callidus huic signo ponebã millia cētum.

Ac incredibile propemodum est quātos sumptus facerent hi antiquarij in aliquam statuam antiqui operis (aut saltem, quam antiqui operis esse iudicabant) etiam si mutilatæ essent: sicut ex Iuvenale discimus, & quidem simul ridentes,

Et Curios iam dimidios, humerōsq; minorem

Corvinum, & Galbam auriculis nasōq; carentem.

K. Tu talia & de antiquariorum literariorum insanie & furore loquens, illius dicti videris esse immemor, *Lasa sepe patiētia fit furor.* C. Minari hoc quidem est, Kænophile: siue (ut tua libertate antiquaria utar) minaciari. KÆN. Etiam si minaciarer tibi, meas minacias in bonam accipere partem oporteret, tanquam à toto antiquariorum collegio proficiscentes: in quod parum abest quin te dicam esse. COR. Sermo tuus τέλος ἀτελές habet. MIS. Scio vnde

fit ista aposiopesis : quod in mētem venerat verbum, non ausum est in linguam quoque venire. KÆN. At nunc audebit. Dico enim, parū abesse quin te dicam in nostrum antiquariorum collegium esse contumeliosum. COR. Bona verba, quæso. Nam de antiquariis tantū quibusdam dico quidquid huiusmodi de antiquariis loquor. Et verò nōne quod verum est loquor, quum idem insanix genus in quibusdam antiquariis literariis (si licet ita vocare illos qui circa Latinitatem sunt antiquarij) quod in antiquariis statuariis (sive Damasippis, sive aliis) fuisse dico? KÆN. Etiam si insanire mei quoque in antiquariatu collegæ, aut aliqui certè ex iis, dici possent: horum tamen insaniam cum illorum conferre insaniam haud fas esset. Illi enim in suam illam antiquarum statuarum, antiquorum signorum, cupiditatem, interdū vel amplissima patrimonia exhauriebant : hi ita è priscis Latinitatis fontibus aliquam suæ Latinitatis partem hauriunt, vt ne tantillam quidem faculta-

cultatum suarum portiūculam ad acquirēdum sibi penu illud exhauriant. Quódque multo maius est, hi ex acquisito sibi hoc penu multum postea laudis & honoris acquirunt : quod vix de illis dici potest. COR. Immo quidam multum suæ laudis suique honoris è futilibus huiusmodi, quas magno labore sibi compararunt, mercibus, apud multos amittunt. Nec tamen negauerim, eos, pro illa quam è sermone suo referebant laude, aliud quiddam referre, postquam ad antiquariorum castra transfugerunt. KÆN. Quídam illud est? COR. Misokæno, non tibi, ad hoc respondebo. MIS. Quídam igitur illud esse ais quod laudis & honoris loco referunt? COR. Dicam in aurem : risum. KÆN. Ita illi in aurem dixisti, vt tamē in meam illapsus sit. Annon enim risum eos referre dixisti? COR. Etiam : & quod verum est dixi.

KÆN. Vide ne triumphum ante victoriam cecineris, Coronelle : & ne verba illa, *insane bene*, defendi possint.

COR. Video futurum tandem ut antiquarium illum cum ratione insanisse probes: illum, inquam, qui dixit, *Insanè bene emendatus locus*. KÆN. Futurum est fortasse quod non putas: nisi forte ne Varroni quidem aures vis præbere. COR. Quid dicēti? K. *Insanè* interdum sonare Vehementer. Atque adeo affertur è Plauto, *esuriens insanè*: non alius certè quàm qui dicendus alioqui esset, vehementer aut vehementissimè esuriens. COR. Longè aliud est, vocem insanè, iungere verbo Esurire, quàm si verbo Emendare illam iūgas, & quidem sequente eam vocula *bene*. Ac fateor & quædam esse quæ aliquis ad insaniam vsq; facere dicitur: quin etiam aliquem dici talem vel talem esse vsque ad insaniam. Quod autem ad eum attinet qui esurire insanè dicitur, is eiusdem mali simulque eiusdem aduersum se loquēdi generis socium habet in nostrate sermone illum qui dicitur *Enrager de faim*. In eodem verò sermone (ut & ipse nosti) dicitur de quopiam, *Il enrage de faire cela*, de illo qui

qui ardet aliquid facere, qui vehemētissimo aliquid faciendi desiderio tenetur, & quidē tanto ut ab eo ad insaniam fere adigatur. Nec verò Latinis, & nominatim Horatio, incognitus est hic sui verbi *furit* vsus. In quo vsu & Græcos, præsertim poëtas, dici possunt imitari. Sed quid hæc omnia ad defensionem illius de quo agitur loquendi generis facere dici possunt? KÆN. Nullam *insanarum substructionum* mentionem facis: quoniam has tibi aduersari animaduertis. COR. Quo mihi modo possunt aduersari? nam hoc dictum, *insane substruções*, pro tantis ut videri possit esse insani vel cogitare de illis, nihil cōmune habet cū illo, *Insanè bene emendatus locus*. MIS. Iā vides Kænophile, nullo patrocinio illius antiquarij causam posse defendi, & triumphū ante victoriam non cani. Possem verò & alia exēpla talis abusus quorundam antiquariorum in imitādis antiquis proferre: sed in aliud tempus (nisi tua resipiscentia illud tempus præueneris) ea reseruabo. Hoc tan-

tum addam, quandoquidem in imitatorum sermonem incidi, etiam imitatores Lipsij (id est styli Lipsij) quos vocare Lipsiomimos soleo, plerunque in suo sermone antiquario magnam & ipsi Lipsio & sibi iniuriam facere, dum abutuntur nonnullis vocabulis & generibus loquendi, quibus ille non abutitur, sed utitur. Quum enim archais-morum magistrum sibi illum proponant (è riuulo petentes quod è fontibus petendum erat) bono magistro malorum discipulorum errores mali quidam iudices imputant: atque ita magnam illi iniuriam faciunt. In seipso autem non minus sunt iniurij, dum risus, & quidem cachinnos etiam, pro omni suæ Latinitatis laude, referunt. KÆN. In his quæ de Lipsiomimis dixisti, me tibi assentientem habes.

COR. Nunc obiter tantum mentionem Lipsiomimorum feci: à quibus antiquariolis ad illos planè & plenè antiquarios reuertens, quædam dicam quæ à te attète laudari cupio. Quomodo qui è riuulis, (qui sæpe turbidi

aut

aut saltem subturbidi sunt) non è limpidissimis fontibus, sui antiquarij styli materiem hauriunt, ac eos vix satis notos habent, in risus & cachinnos non inciderent: quum illi planè & plenè antiquarij (multorum quidem iudicio) quibus haurire è fontibus datur, in eos toties incidant? quòd haustam aquam reddere nescio quomodo turbidam, illis sæpe contingat. Interdum autè in eos incidunt, quòd eum quem inter fontes habere delectum deberent, minimè habent. Ut omittam, in hoc fontium genere aliquid vsu venire, quod iis qui propriè fontes appellantur, aut nunquam aut perrarò accidere videmus: ut ex hoc, vel illo aut certè illo vniuscuiusque fontis loco, potius quàm ex alio, haurire oporteat. Nam, ut Plautinum fontem, omnium pulcherrimum, in exemplum afferam, multum abest quin æquè pulchra loquendi genera ex omnibus eius locis haurire liceat. KÆN. Vel vnum huius rei exemplum cedo, Coronelle. COR. En tibi. Istud loquendi genus, abiudi-

M m

care se à vita, tàmne tibi pulchrum (nisi alio potiùs vti vocabulo oportet) quàm alia plurima, videtur? KÆN. Quidni videretur? COR. At mihi tamen assensuros esse scio multos tàm pulchrum esse neganti. Nisi potiùs alia vti appellatione oportet: quemadmodum iam dixi. MIS. Dic potiùs tam gratum auribus. KÆN. Quidni tam gratum auribus esset? COR. Immo vel illa tanta huius loquendi generis audacia, quin hoc æquè ac pleraque alia sit gratum auribus, obstare potest. Quis enim de hoc constitutus iudex (qui quidem iudicio circa Latinitatē valeat, minimeque vlla opinione de sermone antiquario sit pre-occupatus) durè audacè, aut etià audacter duram esse non pronuntiet? MIS. Ego certè, si iudex constituerer (tanto alioqui honore indignus) ita iudicarem. KÆN. At ego nequaquam. Quid si tamen (nam consentienti vestro iudicio multum tribuo) aliquod Plauti exemplar inueniretur, in quo non *abiudicabo me à vita*, sed *abdicabo me vita*, scriptum esset? MIS. Velles igitur

igitur dictum esse (si quidem illa scriptura reperiretur) eo modo quo dicitur aliquis Abdicare se magistratu. At Plinius Abdicari è vita dixit, (vitam vocans confortium & commercium quod homines inter se habere solent: ut appellatione βίου Græci interdum videntur, si bene memini) de auro loquens, & optans ut posset è vita in totum abdicari. Sed quid tu de illa coniecturali lectione, Coronelle? COR. Multi fortasse Latini sermonis cōsuetudini magis conueniēs illud loquendi genus à Kænophilo propositum (de quo me etiam aliquando cogitasse memini, quum in illum Plauti locum incidissem) quàm alterum, esse dicerēt. Nam haud video cur potiùs *abiudicabo me à vita*, quàm *abiudicabo à me vitam*, dicendum sit: ut apud Ciceronem legimus, *Iudicabit, Alexandriam regis esse, à populo Romano abiudicabit.*

MIS. O facessant istæ antiquariæ tricæ. COR. Facessant vtinam, & longum valeant. KÆN. Quid? totam Latinitatem antiquariam perpetui silen-

tij damnari, ob huiusmodi (vt vocatis) tricas, tandēque perpetua obliuione cupitis sepeliri? C O R. Absit, absit vt ipse hoc cupiam. (*ἔχ' ἔτω μάνομαι*) hoc enim fuerit Latinitatem velut capite minuere. K Æ N. Quomodo istud fateri, simūlque de antiquariis ita loqui potes? C O R. Ostendam quomodo hæc inter se consentiant. Antiquarius sermo, quem tenere nō debet locum, teneat (id est, legitimæ Latinitatis sedem occupet) nolo: quem tenere debet, teneat volo. K Æ N. Quisnam locus est quem ei tenendū censes? C O R. Illum legitimæ Latinitati velut succenturiatum adstare volo. Neq; verò dubito quin meam sententiam doctissimi quique viri (quotquot in antiquariam sectam non iurauerunt) sint probaturi. Esse quidem certè idem Ioannis Passeratij iudicium (quod mihi instar multorum est, quum eius & soluta oratio & carmen tantam ei laudem, ob tantam elegantis Latinitatis cognitionem, adiudicent) nuper mihi persuadere cœpi. Eum, inquam, censere,

anti-

antiquis aut etiam priscis vocabulis ita esse vtendum, vt legitimæ Latinitatis verbis non intermiscerentur, tãquam sub eodem dominio & sub eadem ditione essent (quod propemodum esset, non sacra profanis, sed profana sacris miscere) verūm subsequi cogantur, tanquam peregrinum aliquod agmē, ad succenturiandum, si fortè opus sit. Atque id è quadam eius præfatiuncula collegi. Cuidā enim eius loco quū iam legitimæ Latinitatis verba adhibuisset, addidit, & (*vt priscis utar verbis*) *imbelliam, imbalmitiam, impolitiam, imparentiam*. M I S. O quàm mihi placet talis vocum antiquarum, aut etiã priscarum, vsus. C O R. Hunc si imiteris, Kænophile, nemo te accusare poterit, tanquam eo quod in antiquario sermone requiritur iudicio, eoque delectu non vtentem. Quis tamen hodie satis iudicij satisque delectus ad illum asferre posset, quum ne Salustius quidē potuisse existimeretur? Sed quorsum hæc? si Passeratium ea in re imiteris, nemo iam te antiquarium homi-

sequitur odio loquutus es. COR. Rogo vt semper huius rei memor sis, quam sæpe auribus tuis inculcaui: me omnes antiquarios sub vna Mycono haud ponerent. KÆN. Numc in nos istud haud controuersatur, omnes antiquarios sub vna Mycono; an sub duabus, ponas. Atque, vt verum tibi fatear, peregrinatur animus: iam res alias ago: & totus fere sum in illo meo Pertinaciari: ac mihi in primoribus labris versari videtur nomen eius scriptoris qui illo usus est. Quamobrem secedere ad breuissimum tempus libet, vt illud meum Pertinaciari meam apud memoriam quæram. COR. Ne dic tantum, Vt quæram: sed, Vt frustra quæram. KÆN. Si frustra quæsiuero, dicere me frustra esse, & me ludificare (nolo enim antiquarius ludificari dicere) vobis licebit.

MIS. DVMA abest Kenophilus, monitum te volui ne illo vocabulo *liga* aliâs apud eum vtaris. Putat enim te seriò loqui: & apud quoslibet, illo, tanquam te autorem habes, vtetur. COR.

Non

Non primi estis apud quos ista voce usus sum. MIS. Non primi igitur erimus qui te irridebimus. COR. Immo ab illis haud irridebar. MIS. Non vtebaris ergo ceu seriò loquens: & risum illorum tuo (vt fit) ante uertebas. COR. Immo tanquam *συνδύζων*, non *παίζων*, ita loquebar. Sed nimirum mihi negotium cum hominibus erat tam credulis quàm vos in multis incredulos experior. Illis aliquid multo etiam maius persuadebam: illum quem Cicero *ligarium* appellaret, ex eo ita dici quòd cuiusdam factionis esset quæ *liga* vocabatur. Atque, vt iam *amotò dicamus seria ludo*, quàm multa in Latinum sermonem in scitia habemus vocabula, quæ magis mirari quis possit, & quæ fortasse non tam facilè defendi queant? Valde vetus in sermone Gallico est vocabulum *ligue*: (etiam si nunquam antea in talem *ligã* Gallia conspirauerit) ac confœderata Heluetiorum oppida appellant itidem *les ligues*. Nec verò dubium est quin aliquis è recētioribus Latinis scriptoribus (eius

temporis quo barbaries Latinitatem, que pura adhuc manserat, impurare aliqua ex parte incipiebat) in hoc vocabulo sermoni Gallico præiuerit. A liga autem (si daretur hanc posse dici) quidni fieret ligarius? MIS. Scilicet ut à rheda fit rhedarius. Atq; ut rhedarius dicitur qui rhedæ præest, sic à liga diceretur scilicet ligarius, qui ligæ præest. Si te audiret Kænophilus, is quamuis antiquari⁹, & nouitatis suprâ quàm dici potest amator, ac sæpe eo ex amore ridicularius, te interrogaret, *sat in' saures?* COR. Scio haud satis ab hoc *rhedarius* adiuuari illud *ligarius*: sed nec à *falsarius*, nec ab *ancillarius*, (vnde & *ancillariolus*) nec à *mulierarius*, nihilque magis à *carnarius*, vel *pinguiarius*: sed me legisse memini quoddam cuius in eadem syllabas desinentis vsus magnam cum eo vsu qui daretur nomini *ligarius*, conuenientiam haberet. Et verò si alia exempla defuerint, quidni ad vocis antiquarius exemplum confugiam? & dicam, ut *antiquarius*, antiqui sermonis amator & fau-

tor,

tor, sic *ligarius*, ligæ amator & fautor. MIS. Esse quid hoc dicam? An risum mouere mihi vis tua paradoxologia? Meam saltem musam mouisti ad scribendum hoc aduersum te distichum,
Kænophilum qui vix hominem paulo ante ferebat,

Se ferre à nobis vult paradoxophilum.

Proh, ut triumpharet Kænophilus si tuum illum sermonem audiisset! Proh, quomodo utriq; nostrum insultaret! Verum & aliud mihi venit in mentem: te antiquariorum genti nimis fauere, & cum illa videri velle colludere, quum antiquariorum appellationem exponens, ita meiosis vteris, ita vitium eorum extenuas, ut his verbis sis contentus, Esse hominem antiqui sermonis amatorem & fautorem. Ostendam tibi chartulam in qua à duobus ita exponitur, ut neuter meiosis, quemadmodum tu, vti voluisse dici possit. En tibi vnam, *Antiquarius, Vocum exoletarum rimis-que priscarum aucupator.* En tibi alteram, *Antiquarius dicitur qui verba obsoleta & prorsus ab vsu remota, & commenta-*

vicos pontificum, & vetustissima fœdera, & exoletos scrutatur autores: ut ex his excerpatur quæ non intelligantur, atque ut quædã solus scire videatur. COR. Ego fortasse in mea expositione vsus meiõsi videri potui: sed hic vicissim auxesi vsus non immeritò dicatur: at medium tenuit ille cuius est ea expositio cui priorem locum dedisti. MIS. A me Antiquarius exponeretur, *Qui cum hominibus sibicoenis ita loquitur, ut cū EVandri matre rediuisa velle loqui videatur.* COR. Non solùm auxesi sed hyperauxesi vsus dici posses: digna tamen homine misokæno. Ita loqueretur Philokænus. Ego ad istam hyperbolen, aut aliam huiusmodi, venire nolim: sed cõtētus fuerim dicere, *Qui vel è Saliorum carminibus verba petit, quæ ne ab illis quidẽm satis intellecta fuerunt.* Hoc enim de Saliis (si bene memini) & Fabius testatur.

MIS. Lupus est in fabula: en tibi Philokænum regrediẽtem, & quidem multum lætitiæ vultu præ se ferentem. COR. Inuenerit (credo) vnde suum
pertina-

pertinaciari tueri possit. MIS. Vereor nequa maior lætitiæ causa illi se obtulerit. Nam & canentem illum audire mihi videor. KÆN.

Ite triumphales circum mea tempora lauri.

MIS. Nonne audis, Coronelle, versum Ouidianũ de triumphalibus vitis canentem? COR. Audio. MIS. Audiuerit profecto quod à me dictum fuit, Proh, ut triumpharet Kænophilus, si tuum illum sermonem audiuisset! KÆN.

Ite triumphales circum mea tempora lauri.

Nunquam tãto delibutus gaudio fui. COR. Vnde tantum gaudium, Kænophile? KÆN. Vnde nec putes, recvelis. COR. Ex eo esse scio, quòd tuum pertinaciari à te fuerit inuentum. KÆN. Immo à me nusquam inuentum fuit illud: (quod tamen auxilio illius *minaciari*, de quo dictum fuit, tueri poterò) sed audiui quæ ut nescirem, nec monerem quempiam aureum merere velim. Sunt enim à me audita omnia

quæ dixistis: quamuis aliquantū sum-
missa voce nonnulla loqueremini. In-
ter cætera autem illud Misokæni au-
diui, *Prob, ut triumpharet Kenophilus,*
&c. Audiui quæ de *liga & ligario* dixi-
sti: audiui exempla quæ ad autorita-
tem his dandam attulisti: audiui deni-
que nonnulla, quibus armatus illa mea
duo vocabula, *matutinaris & vesperti-*
maris, possim defendere: quæ alioqui à
vobis tantopere siue explosa, siue ex-
plausa, fuerūt. Sed vos valete & plaudi-
te. MIS. O qualis hic à nobis discessus
esset. COR. Fortasse, ut abruptam o-
rationē dicere solemus, ita discessum
hunc vocare abruptum liceret. MIS.
Quidni? COR. Sed cur, cur nō vis mihi
σύνδειπνος manere? Fortassis enim & nos
δειπνοσοφιστή erimus, & iam nunc aliquid
in rem nostram poterimus *δειπνοσοφίζε-*
σαι. KÆN. Gratiam de inuitatione ha-
beo: sed iam heri cuidam communi a-
mico cœnam condixi. Et verò ecce i-
terum ipsum *δειπνοκλιτοεα*. Quare vale-
te. COR. Immo nobis adhuc vel di-
midix horulæ spatium præsentia tua
conce-

concedat, obsecro & obtestor: vel po-
tius obsecramus & obtestamur. Nam
Misokæni etiam verbis te compello.
KÆN. Ut omittam, me iniuriam ipsi
conuiuatori facturum, quòd ego cæ-
teros conuiuas remorarer: mihi etiam
facerem. COR. Quam? KÆN. Hoc
coniecturæ tuæ relinquo. COR. Eò
penetrare coniectura mea non potest.
KÆN. Prandium meum fuit leuiden-
se, & festinabundum: adeo ut hodie
mihi cū esurialibus feriis aliquid fue-
rit negotij. Hinc fit ut incipiat stoma-
chus latitare: ita ut habitur⁹ sit ille cõ-
uiuator conuiuã esurionē, non saturio-
nem. Sed dicetis fortasse, O quàm an-
tiquariosus nūc est noster antiquarius!
Nolite tñ nunc aduersum me bouina-
ri. Periculo. n. res haud careret: quoniã
(ut etiã docet prouerbiū) esurigo, non
minùs quàm morabulē in nasum con-
cit. Aliud igitur non addã, quàm, Va-
lete & plaudite. COR. Nec nos aliud
addemus (nam & Misokæni personam
nunc sustinebo) quã, vale tu quoque:
Sisque tibi in vacuo sessor plausor que
theatro.

MIS. O quàm longam, Coronelle, quàm surdis huius antiquarij auribus fabulam cecinimus! COR. Nostro saltem officio functi sumus.

Inuitum qui seruat, idem facit occidēti.

MIS. Pessimè se res habet quòd ea audiuerit quæ à te de liga & ligario dicta fuerunt. Hic enim sermo, antiquariæ eius kenophilæ arma aduersum nos ministrabit. COR. Danda est opera ut intra paucos dies conueniamus, & videndum qua eum ratione allicere ad conuētum possimus. Subuereor enim ne tergiuersetur, & moras nectat. Sed me spero ita de hac re cogitaturum ut aliquod remediū excogitē: atq; facturū ut quæ vulnus causæ nostræ intulit,

Vulneris auxiliū mox mea lingua ferat.

Sed an nec te cœna mea est habitura?

MIS. In bonā partem accipio, & gratias etiam ago, quòd me tua mēsa vis accipere: sed est quod me domū reuocet.

Quare vale. COR. Vale tu quoq; Misokene. nam nec ipse addam Plaudere. Hoc enim Plaudere Kenophilo totum relinquendum censeo.

F I N I S.